Cel mai sângeros eveniment pe care
l-a cunoscut vreodată lumea artei

Sara Di Furia

Ucenicul lui Goya

green spot

LEBĂDA NEAGRĂ
the publishing house

SARA DI FURIA

UCENICUL LUI GOYA

Traducere din limba italiană
de Alina Monica Țurlea

Lebăda Neagră
Iași, 2022

Sara Di Furia
Original title L'apprendista di Goya

www.blackswanpublishing.ro
Editura Lebăda Neagră
Iași, Str. Plopii fără Soț, nr. 45, 700273

ISBN ePub: 978-606-9682-47-0
ISBN PDF: 978-606-9682-48-7
ISBN print: 978-606-9682-46-3

Credit foto copertă: © iStock.com/pkline

Pentru tine, Beppe,
care pășești prin inima mea,
printre gândurile mele
și, de acolo de sus, îmi tot amintești
ceea ce contează cu adevărat.

„Geniul este asemenea nebuniei; doar un zid subțire îi desparte."

(John Dryden, Absalom și Achitophel, 1681)

PROLOG

Ceva malefic șerpuiește pe alei.
Printre emanațiile dezgustătoare ale ultimei furtuni simt mișcarea aerului și un foșnet, de parcă ar fi o pagină întoarsă în grabă. Mă înfior. Cineva mă urmărește. Nu vreau să mă întorc. Îmi strâng și mai mult rasa de călugăr la piept și ținând calea dreaptă mă plec până la dispariție.
Îmi trec printre degete șiragul de mărgele din os. Rozariul abia se apropie de buzele încordate. O rugăciune pasageră anticipează un zgomot de pași pe pietriș. Tresar. Inima pierde o bătaie. Sunt o umbră printre umbre.
Mi-e frică.
Încerc să-mi controlez respirația accelerată pentru a-mi camufla îndrăzneala. N-ar fi trebuit să ies în seara asta. Cântatul prematur al broaștelor anunță o schimbare, o vară aridă și blestemată.
O simt.
E deja aici.

1

Madrid, 5 aprilie 1791, Joia Sfântă

În camera din spatele prăvăliei, o pânză de cânepă mă scotea din sărite. Nu reușeam să o întind suficient ca s-o pot agăța de cuiele de pe marginea suportului de lemn și între timp terebentina, pe care o pusesem împreună cu pigmentul violet, se evapora stricând culoarea. Cele două mâini nu-mi erau de ajuns să am grijă de toate. Instinctiv am căutat consolare în privirea prietenului meu credincios, dar Gas, un dog de Mallorca, ce avea o blană în nuanțe aurii, nu mi-a răspuns. Trăgea un pui de somn sforăind într-un colț al laboratorului. M-am întors la castronul meu cu pigment. Pagubele erau ireparabile. Brusc, tata m-a chemat cu voce sonoră. Am luat-o spre tejghea, unde l-am găsit îmbrăcat la patru ace. Mulțumit, și-a trecut o mână pe deasupra vestei negre pusă peste o cămașă albă, mândru de eleganța lui. De îndată ce observă starea în care mă aflam, expresia i s-a schimbat:
— Manuèl, grăbește-te! E târziu! îmi reproșă.
— Se apropie ora! Scoate-ți șorțul acela murdar, aranjează-ți tufa de păr din cap și hai să mergem! Domnul nostru Isus Hristos nu te așteaptă pe tine ca să moară pe Cruce!
Fusesem atât de absorbit de munca mea cu pânza, încât nici nu observasem că soarele era la apus. Pe strada Toledo, la Biserica Colegială „Sfântul Isidor”, aveau loc cele mai importante procesiuni din Săptămâna Sfântă. Nici muribunzii n-ar fi îndrăznit să lipsească.
Am fugit să mă aranjez, însă părul meu de culoarea morcovului nu voia să stea locului. În acel moment mi-am spus că Fecioara Maria ar tolera câteva bucle rebele, dar, sigur, nu o întârziere. Așa că am ignorat claia de păr și m-am grăbit. Pepillo, numele de botez cu care obișnuiam să-l chem pe tatăl meu, era deja în pragul ușii, cu cheile în mână, bătând din picioare. L-am văzut mai ușurat de îndată ce a întors semnul de pe ușa prăvăliei pe care scria „închis”.
Numai Iisus Hristos și Maica Domnului izbuteau să-l facă să închidă prăvălia.
Am dat să plec, dar mi-am dat seama că tata nu mă însoțea. Se aplecase peste stratul de flori din fața atelierului cu intenția să culeagă un mac.
În cele din urmă, am pornit pe drumul spre Biserica Colegială. Tot Madridul se revărsase din case și se împrăștiase pe alei și străzi ca o mulțime de furnici mici. În ochii celor care se adunaseră la procesiuni

strălucea entuziasmul de a vedea și de a atinge pasos[1], carele cu reprezentările Sfintei Fecioare Maria din Esperanza și a lui Jesùs del Gran Poder. Sculpturile în mărime naturală, care înfățișau chipul îndurerat al Maicii Domnului și martiriul lui Hristos, erau atât de grele încât purtătorii lecticii parcurgeau traseul aproape în genunchi.
Ajunși la Biserica Colegială, am observat că în piață nu mai era loc de alte suflete, iar carul cu statueta Fecioarei Maria deja plecase de la biserică. Își începuse procesiunea trecând chiar prin fața noastră. Cu greu am străbătut mulțimea, însă, în cele din urmă, am izbutit să ne așezăm în vecinătatea carului. Pepillo, cu o privire furioasă și enervat de întârzierea pe care o punea pe seama nepăsării mele, îmi dădu o palmă după ceafă. Aș fi vrut să ripostez, să-i spun că numai pânza aceea afurisită m-a făcut să întârzii, dar nu m-ar fi auzit. Fanfare, compuse din suflători din „alamă”, percuționiști și tamburine, însoțeau pasos, acoperind orice alt sunet.
Madrilenii care urmau procesiunea se rugau lăsându-se purtați de marea de oameni. Poporul umplea fiecare pasaj ori alee de pe lângă Biserica Colegială cu urale festive, amestecându-se cu femei gălăgioase și copii desculți. Toți se zbăteau să se apropie cât mai mult de care pentru a reuși să depună frunze de palmier, lumânări și cădelnițe sau pentru a săruta picioarele statuilor. Tatăl meu a așezat lângă Fecioara Maria floarea roșie pe care o ținuse strâns la piept în tot acel răstimp.
A făcut-o în memoria mamei mele.
O întâlnise cu șaptesprezece ani în urmă tot în timpul unei astfel de procesiuni. În păr purta un mac mare cât o palmă și, ca s-o cucerească, tata s-a gândit să-i dăruiască și el unul. Mama l-a prins lângă celălalt, care era darul destinat Fecioarei Maria.
Dar Sfânta, la puțin timp după, a luat la ea ambele daruri, și chiar mai mult.
De fapt, mama a murit din cauza epuizării când eram doar un copil. Un puști cu părul roșu, o prăvălie modestă și un mic teren cultivat cu maci era tot ce-i rămăsese lui Pepillo de la ea. De atunci, din primăvară până la începutul toamnei, tata își strecura una din florile acelea în buzunarul de la vestă. O ținea mereu aproape de inimă. De Paște, culoarea acelei flori amintea de petele ce apăreau pe veșmintele penitenților care urmau carele. Îmbrăcați într-o tunică de pânză naturală, în semn de penitență, erau arătați oamenilor și expuși batjocurii publice. Desculți și înarmați cu torțe, purtau un ciliciu, mărturia pocăiților, și o curea prinsă în jurul coapsei cu un cârlig menit să provoace durere. Foloseau un bici, care le rupea veșmintele, apoi pielea de pe spate. Sângele picura și se scurgea pe picioarele deja rănite. Flagelații nu se opreau, continuau să se biciuiască, stropind cu picături roșii mulțimea din ce în ce mai entuziasmată din jurul lor. Erau convinși că mortificarea cărnii le-ar permite să participe la

durerile lui Hristos și astfel ar fi obținut iertarea păcatelor lor. Cel puțin așa zicea Fra Leandro în predicile sale.
Pentru mine, în schimb, nu era nimic spiritual în ce vedeam. Îi priveam pe bărbații aceia lovindu-se de mai multe ori și abia reținându-și țipetele de durere, în timp ce hainele lor capătau culoarea florii lui Pepillo.

****

Sunt la Mănăstire. Ca să-mi respect comenzile importante, sunt nevoit să pictez chiar și pe întuneric. Lucrez la lumina lumânării la portretul sorei Adelina. Aproape l-am terminat, lipsește numai semnătura mea, pe care o voi aplica în partea de jos a picturii, caligrafic.
Părintele Rafael De Silva.
Dintr-odată, flacăra lumânării tremură. O mișcare în spatele meu. Foșnetul unei țesături ușoare, un oftat.
O durere îmi explodează în cap ca un recul, ca un foc de armă sau ca un pahar spart în mii de bucăți, de la impactul extrem de violent.
Amețesc.
Vederea mi se întunecă. Mușchii gâtului devin rigizi într-un spasm involuntar. Fruntea îmi e cuprinsă de o căldură sfâșietoare, iar creierul, străbătut de mii de cuie înfipte în craniu. Ridic mâinile încercând să-mi protejez capul, să țin împreună masa sângerată și creierul dezintegrat.
În sfârșit… cel mai negru întuneric.

****

Săptămâna Sfântă se încheiase de câteva zile. Munceam din greu la pânza de cânepă.
— Manuèl! mă strigă Pepillo.
De obicei, încerca să nu mă deranjeze când lucram, dar din tonul pe care îl folosise am înțeles că era ceva cu adevărat important. M-am dus la el în prăvălie. L-am găsit cu coatele sprijinite de tejghea și ziarul deschis sub nas.
— Vino mai aproape, mi-a spus, făcându-mi semn cu mâna.
M-am uitat la tatăl meu cu un aer întrebător.
— Vino și vezi. Citește! a spus, lovind cu arătătorul un articol din El Diario de Madrid.
M-am supus și am văzut un titlu ieșind în evidență între toate celelalte de pe pagină.

— Începe expoziția de Picturi Imperiale, am citit. Ce păcat! Nu mi-am terminat treaba.
— Lasă naibii treaba! Mai poate aștepta, expoziția nu! N-o să fie deschisă pentru veșnicie! Pregătește-te! Astăzi mergem la expoziție! a exclamat încântat.
În după-amiaza aceea, Pepillo m-a târât la expoziția de picturi ce fuseseră realizate cu mult timp înainte pentru prințul Asturiei. Picturi ale căror subiecte serviseră drept model pentru tapiseriile din palatele regale, dintre care unele erau create cu produse provenite din atelierul nostru. Tata, cu voce tare, lăuda lucrările clienților săi.
— Uită-te la consistența acestui cărbune din viță-de-vie! Cel mai bun pe care l-am avut vreodată în prăvălie! spunea. Și n-am văzut niciodată o utilizare atât de potrivită a turcoazului nostru! repeta.
Spre deosebire de Pepillo, eu nu eram încântat de niciuna dintre lucrările expuse. Nu găsisem nimic care să fie original sau, cât de cât, demn de considerația mea. Cochetam și eu, de fapt, cu pictura. Utilizam pigmenți fără adezivi, iar pânza mea era piața din fața bisericii. De când murise mama, nu făcusem altceva decât să o înfățișez în toate Madonele mele. Sau, cel puțin, ce-mi mai aminteam din chipul ei.
În părul ei pictam un mac roșu și o peineta, un mic pieptene din argint, înfrumusețat cu o libelulă cu aripile întinse, de care nu s-a despărțit niciodată.
Erau singurele lucruri pe care le păstram în memorie.
De multe ori, în coșmarurile mele, îmi apărea imaginea lui Pepillo lăsându-le să cadă în sicriu, ca acestea să se poată odihni pentru totdeauna împreună cu mama. Cele două elemente deveniseră marca mea, semnătura mea. În portretele mele, libelula ținea fixă mantilla[2] Fecioarei, ce scotea în evidență un mac în păr.
La început a fost Fra Leandro, un călugăr dominican responsabil de la Biserica Colegială „Sfântul Isidor", un bine-cunoscut duhovnic și inchizitor, cel care mi-a dat voie să pictez, cu condiția ca, la sfârșitul zilei, să împart „cu Dumnezeu" milosteniile primite de la trecători. Cuprins de o frenezie maniacală, trasam linii și puncte în piața din fața bisericii, estompam trăsăturile prea bine marcate, potriveam intensitatea umbrelor, dar când trebuia să pictez floarea și peineta îmi luam tot timpul necesar. De regulă nu mă interesa cine se oprea să-mi observe munca. Odată, însă, un necunoscut a reușit să mă distragă. În loc să-mi arunce câteva monede în bolul pentru milosteniile trecătorilor, a lăsat să-i cadă un escudo[3] chiar în fața mâinii în care țineam creta.
Un escudo era mai mult decât reușea tatăl meu să câștige într-o lună.
M-am întors să-i mulțumesc, dar nimeni nu mai recunoscu că ar fi binefăcătorul meu. Am fost atras totuși de un bărbat rămas tăcut, în

timp ce toți ceilalți vorbeau entuziasmați despre ceea ce admirau. Soarele din spatele lui m-a împiedicat să-i surprind în umbră trăsăturile feței. Înainte să pot rosti un cuvânt, a dispărut în mulțime. El a fost misteriosul Mecena? Neputând să verific, m-am întors la pictura mea, entuziasmat că cineva îmi apreciase atât de mult munca.
În schimb, ceea ce se derula în fața ochilor mei la expoziție nu făcea nici doi bani. Pepillo s-a oprit în dreptul unei tapiserii. Se uita tăcut la opera din fața lui. Trăsăturile i se înăspriseră brusc. Buzele cărnoase deveniseră două linii filiforme. Când m-am concentrat mai mult asupra imaginii pe care tatăl meu o fixa cu o privire severă, am fost cuprins de o emoție puternică.
Mi s-a tăiat respirația.
O explozie de culori îndrăznețe mi-a umplut ochii.
Personajul principal era soarele unei veri spaniole.
În mijlocul acestei scene, un tânăr își proteja iubita de soare.
Jocul de umbre creat de artist nu dădea impresia unui lucru studiat, ci mai degrabă părea rezultatul unei intuiții neobișnuite, a unui instinct natural. Cei doi erau deasupra tuturor lucrurilor ce păleau în fundal. Culorile vii și strălucitoare îmi străpungeau creierul până în punctul în care dacă aș mai fi continuat să privesc acea pictură, ar fi devenit un act dureros.
Dar trebuia să o fac. Voiam să mă satur de culorile acelea.
M-am apropiat. Mi-am dat seama că roșul și nuanțele sale nu fuseseră pregătite pe o paletă de culori. Artistul trebuie să le fi turnat pe pânză cu o îndemânare neasemuită. Evidențiate de o lumină caldă, culorile ar fi putut fi ușor confundate cu sângele adevărat. Și totuși, ceva întunecat mișca la orizont. Dincolo de o anumită liniște a momentului, percepeam pericolul.
În stânga tânărului, ramurile unui arbust erau îndoite de vânt, iar în partea opusă, se zăreau câțiva nori amenințători, semn că se apropia o furtună.
Cât putea schimba trecerea unui nor sensul unei imagini?
Total.
Putea să schimbe totul.
De ce anume voia să-și protejeze iubita băiatul care ținea umbrela?
De soare sau de ploaia ce se apropia?
Fata, cu o floare roșie în păr, ținea un câine ghemuit și mic aproape. Am învățat că în pictură câinele este simbolul fidelității conjugale. Fusese folosit, cu această semnificație, de artiști precum Van Eyck, Van Dick și mulți alții. Dar ținut în poală, ca în acest caz, arăta o sarcină. În Biblie, însă, imaginea căpătase o conotație negativă, câinele fiind considerat tovarășul prostituatelor, al magicienilor și idolatrilor. De altminteri, în picturile ce reprezentau Cina cea de Taină, câinele fusese așezat întotdeauna la picioarele lui Iuda.

Nimic în pictură nu-i întâmplător.
Totuși, în tablou nu era vorba despre personaje biblice, iar cei doi erau prea tineri ca să formeze un cuplu căsătorit. Însă animalul, cu o privire expresivă, rămânea ghemuit în poalele femeii. Trist și resemnat, se uita fix la spectator. Cățelul nu era o simplă încoronare, ci un al treilea personaj, umbrit de fericirea aparentă a scenei principale. Părcă ar fi vrut să vorbească. Și ce-ar fi avut de spus pesemne n-ar fi sunat atât de bine.
Nu văzusem niciodată o operă similară.
Deodată, m-a copleșit un val de gelozie.
N-aș fi reușit niciodată să realizez, nici pe departe, ceva comparabil.
Mi-am încleștat pumnii. Durerea provocată în carne de propriile-mi unghii nu era nimic în fața conștientizării ce mă devora. Mi-am coborât privirea. Nu mai puteam suporta priveliștea. Ochii mi-au căzut pe partea de jos a pânzei. Pe o plăcuță erau datele operei.
Umbrela de soare, 1778. Francisco de Goya.
Cunoșteam deja numele acesta. Era unul dintre pictorii de Curte, dar nu și un client al prăvăliei noastre. Prin urmare, minunea aceea nu fusese creată cu produsele noastre. Poate acesta era motivul pentru care Pepillo continua să-și încleșteze maxilarul și pumnii. Auzisem vorbindu-se despre Goya cum că ar picta mai ales portrete ale familiei regale și alor nobililor. Nimic de-a face cu cei doi oameni de rând ale căror voci le auzeam chemându-mă. Îmi șopteau numele. Îl pronunțau într-un mod seducător, cum nici măcar prostituatele de pe Calle Fuentes nu ar putea s-o facă. Voiau să-i admir din nou. Am fixat iarăși tabloul. Mi-am amintit ce mă învățase Pepillo cu ceva timp în urmă despre invidie.
— Aceasta nu e inspirația care ne înalță, spunea, ci mai degrabă speranța că celălalt se va prăbuși, e dorința unui orizont plat de a nu fi nimeni remarcat.
Nu, sentimentul care mă copleșise nu era deloc gelozie.
Era admirație necondiționată.
Țintuit de măiestria lui Goya, mi-am dat seama de ambiția ce năzuia în mine.
Am fost blestemat… O să devin pictor!

****

Deschid ochii. Întunericul încă mă învăluie. Durerea pornește de la ceafă și radiază până în vârful firelor de păr, de-acum tot mai rar. Cu greu îmi duc din nou mâinile la cap în încercarea de a-mi alina durerile. Simt ceva cald și vâscos la atingere.

Sânge.
Cineva m-a atacat și târât cine știe unde. Din ce motiv? Nu am bani la mine. Niciun frate călugăr nu are.
Simt frisoane în tot corpul. Un filtru de lumină trece prin golul dintre ușa din lemn și podea și, încă o dată, printr-o deschizătură cu bare de fier din partea de sus. Bezna se transformă în penumbră și-mi permite să mă concentrez unde sunt. O temniță umedă și goală, fără ferestre.
Sunt într-o temniță, sub pământ.
De afară niciun zgomot nu ajunge la mine, cu excepția unei picături de apă care curge încontinuu, ritmic și aproape de mine.
Foarte aproape.
Dureros, îmi trag corpul bătrân și greu până la ușa de unde vine zgomotul și o lumină blândă. Privesc dincolo de deschizătura ale cărei bare le apuc cu ambele mâini. Un coridor, luminat de lumina obosită a unor lumânări prinse de perete, separă încăperile ce se află una în fața celeilalte. Strig:
— Este cineva acolo? Pentru numele lui Dumnezeu, ajutați-mă!
Nu-mi răspunde nimeni.
Deodată, un miros acru și metalic mă copleșește. Sapă în mine. Mă cuprinde o senzație de vomă.
Ușa din fața mea se deschide larg. Un bărbat, cu capul acoperit de o glugă, apare în prag. Poartă un șorț mânjit de pete roșiatice, iar în pumn ține un instrument familiar.
O spatulă ascuțită de pictură. De pe vârful îndreptat în jos cad picături purpurii. Șoptesc:
— Doamne Dumnezeule!
Omul se îndreaptă spre mine. Din instinct, mă retrag câțiva pași. Tremur și clănțăn din dinți în timp ce mă rog să nu deschidă ușa ce ne desparte. Acum nu-l pot vedea, dar știu că este încă acolo. Îl simt. Se uită chiar spre mine.
Răul se răspândește în fiecare colț al temniței și mă strânge ca într-o menghină sufocantă.
N-am aer.
Panica mă cuprinde ca un șarpe veninos.
Alunec de-a lungul peretelui murdar.
Disper și blestem noaptea în care am îndrăznit să ies, ignorând cântecul prematur al broaștelor.

EL DIARIO DE MADRID

„Ignacio Sanchez, cunoscut în oraș pentru portretele divinităților păgâne cu un farmec incontestabil, a fost găsit mort ieri, nu departe de renumita osterie din cartier, pe Calle Villanueva, o alee adiacentă. Potrivit celui care a găsit și a văzut primul cadavrul, bărbatul pare să

fi fost ucis cu o lovitură puternică la cap. Victima nu purta haine și fusese jupuită pe piept și pe spate. Abia mai târziu s-a observat că îi lipsesc niște dinți. Trotuarul unde s-a găsit corpul nu prezintă pete de sânge. Se presupune, așadar, că artistul a fost ucis și jupuit în altă parte și mai apoi adus pe strada Villanueva.
El alguacil Alvaro Torres, șeriful care se ocupă de anchetă, a promis cetățenilor arestarea persoanei vinovate de gestul acesta odios.
Mai multe știri în edițiile următoare."

Cu ziarul încă în mâini, am rămas consternat de veste.
Cineva omorâse pe unul dintre cei mai importanți oameni din oraș.
Ignacio Sanchez fusese ucis brutal.
Jupuit ca un porc.
Pepillo nu a reacționat în niciun fel la anunțul din El Diario.
Din ziua expoziției, se ascunsese în spatele unor tăceri lungi, privirea îi era întunecată și nu mai mergea la mormântul mamei de ceva vreme. În schimb, mergea des la Biserica Colegială „Sfântul Isidor" să se spovedească.
Ceva îl tulbura, iar eu credeam că știu ce.
Nu acceptase de bunăvoie dorința mea de a deveni pictor. Eram total vinovat. Nu mă simțeam în stare să discut cu el pe tema asta, pentru că în adâncul sufletului i-am înțeles teama de a mă pierde. În afară de mine și de prăvălie, Pepillo nu avea, de fapt, nimic. Dacă aș fi reușit în ceea ce-mi propusesem, nu mi-aș mai fi petrecut timpul împreună cu el, împărțind afacerea familiei. Dar eram hotărât și, în ciuda faptului că nu-i cunoșteam motivația, simțeam că mama ar fi aprobat decizia mea.
Îmi petreceam zilele în camera din spatele prăvăliei, pregătind pigmenți pentru pictura în ulei și experimentând amestecuri variate. Învățasem de la artizanii cei mai pricepuți cum să construiesc cu măiestrie suportul de lemn, cum să selecționez cele mai bune palete de culori și pensulele potrivite pentru diferite tehnici. Prăvălia devenise și mai cunoscută în oraș pentru calitatea produsele vândute. Iar clienții veneau în număr tot mai mare.
Numele Alvèra era pe buzele tuturor.
Dar, de data aceasta, nu din cauza părului meu de culoarea morcovului, ce se asemăna mai mult cu un tufiș, ci mai curând datorită unor personaje cunoscute care trecuseră pragul prăvăliei noastre: Ramòn Bayeu, Zacarías Velázquez, Leandro Maella și mulți alții.
Toate acestea au contribuit semnificativ la îmbunătățirea stării de spirit a lui Pepillo, care, în anumite situații, reușea iar să-mi zâmbească. După lungi insistențe, mi-a îngăduit să iau lecții private de

pictură, cu condiția să nu-mi neglijez sarcinile. Astfel, măcinam și amestecam culorile ore în șir, schimbam încontinuu apa din borcanele în care îmi țineam pensulele, iar seara făceam ordine în haosul ce domnea în laborator. Și totuși, când maeștrii mei, după ce m-au supus unui test, m-au refuzat spunând că nu mai au nimic să mă învețe pentru că stăpâneam suficient disciplina, parcă am simțit în el un val de satisfacție. Eram convins că în inima lui năzuia ca ambiția mea să se calmeze astfel.

Se înșela.

Voiam mai mult.

Știam că tehnica singură nu-mi era de-ajuns pentru a fi admis la Real Academia din San Fernando, școala care formase mari pictori. Mai era nevoie de ceva ce nu aveam încă.

Inspirație.

Imaginație.

Curaj.

Originalitate.

De fapt, obstacolul cel mai greu de trecut era examenul de admitere, pentru care trebuia să creez o operă în stare să uimească întreaga comisie. Urmând sfaturile profesorilor mei, exersam ca un nebun, studiind, dar mai ales reproducând opere celebre. Totuși, pe măsură ce săptămânile se scurgeau, devenisem conștient de existența acelui abis care mă împiedica să fiu un adevărat pictor. Se înfiripase tot mai mult în mintea mea ideea că, poate, nu aș fi devenit unul niciodată. Uneori, când mă opream să privesc rezultatul atâtor eforturi, mă cuprindea așa o furie că aruncam paleta de culori și pensulele direct pe pânză. Atunci, Gas ieșea din cușca lui și încerca să strângă tot ce căzuse pe podea. Dând din coadă fericit, se îndrepta spre mine încrezător cu paleta în gură. Însă, după un răstimp, se resemnase și el în fața schimbărilor mele de dispoziție, limitându-se, cel mult, să ridice o sprânceană.

Într-o zi, ocupat până peste cap în spatele prăvăliei cu purificarea prafului de piatră de lapislazuli, abia am auzit clopoțelul de la ușa din față. Cineva intrase în magazin.

— Bună ziua! l-am auzit pe tatăl meu spunând clientului.

— Cu ce vă pot fi de folos…, domnule Goya, rosti printre dinți și cu o voce parcă sugrumată.

De îndată ce i-am auzit numele, vasul care conținea amestecul de rășină, ceară și terebentină mi-a căzut din mâini. Gas, care de ore întregi dormea pe o pătură, se ridică brusc și fugi direct în prăvălie, împingând ușa cu botul. Lăsând amestecul pe jos, agil ca o pisică, m-am apropiat de ușa lăsată întredeschisă de Gas. Un nod mi se ridicase în gât și mă împiedica să înghit. Omul care izbutise să aprindă în mine pasiunea pentru artă se afla dincolo de ușă. Îl priveam prin crăpătură.

— Bună ziua, răspunse artistul. Cumnatul meu mi-a spus că de la dumneata a cumpărat culorile pentru ultimul autoportret, spuse bărbatul, întinzând palma către câine, care continua să-l adulmece.
— Domnul Bayeu este unul dintre cei mai fideli clienți ai noștri, confirmă tatăl meu.
Pepillo nu părea entuziasmat de această vizită neașteptată. Se uita la Gas cum dădea din coadă lingând mâna necunoscutului. Și dacă în locul câinelui l-ar fi văzut pe Iuda în carne și oase făcând același lucru, nu cred c-ar fi avut expresia aceea de reproș.
— Se spune că au ceva unic culorile dumitale, continuă Goya.
— Mulțumesc, domnule, răspunse el încordat.
— Am auzit, continuă Goya, că Manuèl e cel care le pregătește. Și aruncă o privire asupra obiectelor din prăvălie.
Francisco Goya îmi cunoștea numele. Îmi venea să leșin.
— E adevărat. Fiul meu se ocupă de tot ce vedeți aici. Dar, spuneți-mi, cu ce vă pot ajuta? i-a tăiat-o scurt.
— Aș dori niște Rose Dorè, ulei de mac, vopsea chihlimbar și o pânză de in.
Tatăl meu se grăbi să-i dea cele trebuincioase, iar pictorul dispăru din raza mea vizuală, printre rafturile prăvăliei. Prin deschizătura prin care spionam, l-am zărit din nou privind în jur cu ochi lacomi. Căuta ceva. Scund, cu părul ciufulit, pomeții înalți și buze subțiri, privire pătrunzătoare, ten măsliniu și haine ieftine, Goya părea orice altceva numai pictor de Curte nu. Eram dezamăgit. După întâlnirea cu operele lui, am încercat de fapt să mi-l imaginez pe artist.
Nu m-aș fi gândit niciodată că arată ca un țigan.
Dar era un geniu.
Trebuia să-i vorbesc sau măcar să dau mâna cu el. M-am înfiorat la gândul de a atinge aceeași mână cu care pictase Umbrela de soare.
Într-un acces de curaj am vrut să ies din ascunzătoarea mea, însă tatăl meu s-a întors la client cu marfa pregătită. M-am blocat.
— Mai aveți nevoie de ceva? întrebă tata, punând pungile cu cumpărături pe tejghea.
— Să produci un bun Rose Doré, puțini reușesc. E suficient, deocamdată, și cu un aer sever se uită drept spre mine.
Privirea lui a fost ca o împunsătură în piept. M-am retras brusc și m-am lipit de spatele ușii. Gâfâiam și transpiram de parcă aș fi fost prins furând în biserică.
Goya nu venise să facă târguieli, ci să mă testeze.
Am avut senzația neplăcută că susțin un examen. Ca atunci când, coborând scările, îți dai seama că pasul nu este la înălțimea la care ar trebui să fie.
Un pas în gol.
M-a luat cu greață gândindu-mă că părerea lui depindea de un

pigment obținut din urină de vacă. Privirea scurtă pe care mi-o aruncase se mișca în mine ca șarpele când își schimbă pielea. Nu mai puteam să-l văd pe Goya, dar știam că el încă se uită spre mine. Furnicăturile pe care le simțeam crescând la baza gâtului erau dovada acestui lucru. Cu mâna pe buzele-mi tremurânde, m-am întors încet să mai arunc o privire.
Goya s-a prefăcut că nu mă vede, i-a mulțumit tatălui meu pentru bunăvoință și a ridicat un braț, pocnind din degete. Într-o clipă, cineva s-a repezit în prăvălie.
Cel care a intrat, deși semăna, nu prea părea om.
La vederea lui, Gas scoase un chelălăit și, cu coada între picioare, fugi spre mine.
Creatura se clătina, abia ținându-se pe cele două picioare scurte și strâmbe. Ținea capul diform și cu câteva smocuri de păr roșiatic aplecat, ca semn al supunerii față de stăpânul său. Pieptul, foarte dilatat, și gâtul, parcă încastrat între umeri, inițial m-au împiedicat să văd cocoașa care și-a arătat forma de îndată ce monstrul s-a aplecat să ia târguielile pe care le făcuse pictorul.
Pepillo nu sufla. Culoarea căpătată brusc nu promitea nimic bun. Cu ochii holbați la creatură, încetă să clipească. Monstrul s-a apropiat de tejghea, iar tatăl meu, instinctiv, a făcut un pas înapoi.
— Îl cheamă Benito, a subliniat Goya.
— Nu poate vorbi, a adăugat el, în timp ce servitorul lua cumpărăturile de pe tejghea. Nu trebuie să vă temeți, sugeră, observându-l pe tatăl meu, care continua să nu respire.
— Dacă nu voi putea veni să-mi fac personal cumpărăturile, să-i dați lui tot ce va fi scris pe lista pe care i-o voi încredința și păstrați toți banii pe care îi va aduce cu el. De acord?
Și totuși, tonul folosit de pictor sugera că nu ar mai fi cumpărat de la noi dacă nu am fi căzut la învoială.
— Desigur, s-a bâlbâit Pepillo. Cum doriți, domnule Goya, încheie în timp ce-și șterse cu mâneca de la cămașă sudoarea care îi inunda fruntea.
Artistul își înclină capul în semn de înțelegere, își băgă mâna în buzunarul vestei decolorate și puse conținutul pe tejghea. Apoi se întoarse către servitor, făcând câteva gesturi rapide cu mâinile. Părea un fel de limbaj cunoscut doar de ei; omul diform aprobă dând din cap de mai multe ori și, legănându-se pe picioarele schilodite, părăsi prăvălia, luând cu el cumpărăturile stăpânului său. Goya se uită din nou prin prăvălie. Își opri privirea în direcția mea. Mă căuta. Când mă zări, îmi aruncă o privire. M-am ascuns din nou în spatele ușii. L-am auzit mulțumindu-i lui Pepillo, după care plecă. La scurt timp după aceea, când tata a venit în camera din spatele prăvăliei, mă găsi confuz și cu obrajii ca de ceară.

— Sfântă Fecioară Maria! a murmurat el. Ce creatură mai era și aia?
— Nu știu, am răspuns abia respirând. Totuși, mi se pare inofensiv, am mai zis pentru că nu-mi trecea altceva prin minte.
— Ce va spune lumea când îl va vedea intrând aici?
— Va spune că un alt pictor de Curte cumpără de la noi.
— Ai dreptate, Manuél, a rostit convins. Chiar dacă nu are nimic nobil! Ai observat și tu? Pun pariu că prin venele lui curge sânge de țigan! conchise cu dispreț.
Știam de unde venea ura față de Goya. Pentru Pepillo doar el era de vină pentru alegerea mea de a deveni pictor.
Și dacă despre această vină era vorba, atunci avea dreptate.
— Omul acela posedă singurele lucruri care pentru tine ar trebui să conteze, tată. Bani și faimă.
— E adevărat, a încuviințat el resemnat. Slujitorul său se va întoarce, continuă cu un zâmbet strâns pe buze. Și odată cu el mulți alți reales[4] și chiar niște escudo de aur.
Pepillo îmi cuprinse fața cu mâinile, mă sărută pe frunte, apoi se îndreptă spre tejgheaua prăvăliei pentru a-și relua treaba.
Am rămas singur. Capul mi se învârtea de parcă aș fi respirat vapori otrăvitori de realgar. Picioarele îmi tremurau. M-am îndreptat încet spre vechea masă de lucru din lemn, agățându-mă de marginea ei. În timp ce mă uitam la Gas, care stătea ghemuit într-un colț al cuștii, încercam să-mi amintesc cum pregătisem acel Rose Doré. Trebuia să mă asigur că nu uitasem nicio etapă, să fiu sigur că i-am vândut lui Goya un produs de calitate. Dar culoarea nu era singurul lucru pe care îl cumpărase. Luase și uleiul necesar la diluare. Fusesem meticulos în a zdrobi și a stoarce semințele de mac negru în teasc. Și totuși, chiar și cea mai mică impuritate ar fi putut face ca pigmenții să-și piardă fluiditatea și strălucirea. În schimb, pentru vopseaua de chihlimbar nu aveam nicio teamă. Reușeam să duc procedura până la capăt cu ochii închiși. Nu mă liniștisem bine că alte gânduri mi se suprapuneau în minte.
Ce va picta maestrul cu culorile mele?
Dar, mai presus de toate, o să-l mai văd?

EL DIARIO DE MADRID

„Noi detalii apar în cazul din Calle Villanueva, de acum câteva zile. În atelierul artistului au fost găsite urme de sânge relevante. Șeriful Torres este convins că acesta e locul unde pictorul a fost agresat și torturat cu un obiect foarte ascuțit.
Servitoarei artistului i-au fost puse întrebări privind persoanele pe

care acesta le frecventa. Jandarmeria a interogat pe toți cei care au vizitat în mod regulat vila. Datorită informațiilor obținute în timpul acestor interogatorii, șeriful Torres a reușit să scoată la lumină dispariția unor picturi realizate recent de artist. De fapt, din atelierul unde pictorul lucra la ultimele sale creații, lipseau două dintre picturi. Conform celor spuse de modelele care au pozat pentru bărbat, ar fi vorba despre Nașterea lui Venus și Portretul Atenei, în care ele erau personaje. Șeriful declară că, probabil, însuși artistul a deschis ușa matadorului său, iar crima a avut loc chiar în casa din care ulterior au fost furate tablourile."

Uneori, bărbatul, cu fața acoperită de glugă, apare la ușa celulei mele și trece pe dedesubt o farfurie de tablă cu puțin lapte și câteva felii de pâine. O masă insuficientă pentru ca un om de mărimea mea să poată supraviețui. Îmi petrec timpul implorându-l pe Dumnezeu să mă elibereze de acest supliciu, dar uit destul de repede de rugăciuni, înăbușite de alte dorințe materiale. Visez la delicatesele pregătite pentru mine de călugărițele mănăstirii. „Părinte Rafael", îmi spuneau, „mai luați o tortilla" sau „serviți cocido[5] înainte să se răcească". Dar obsesia mea este fabada. Fasole albă gătită într-o budincă de sânge, cârnați, slănină și carne de porc. Ori de câte ori mi-o imaginez aburindă și plină de savoare, stomacul meu zvâcnește ca într-o strânsoare dureroasă. Acum cred că s-a micșorat și a ajuns de dimensiunea unei nuci. Bărbatul cu glugă îmi lasă suficientă apă, dar apoi se preface că nu-mi aude rugămințile și pleacă fără să spună un cuvânt. Rugămințile mele de a primi mai multă mâncare sunt inutile.

Sunt sigur că voi muri de foame.

Dacă nu mai rău.

Aud zgomote. Vin din afara celulei. Mă apropii de barele ușii. Pe coridorul luminat de câteva lumânări se află doi bărbați cu mantii lungi și fețele acoperite. Trag ceva greu după ei. Cel mai scund dintre ei duce o luptă în a-și îndeplini sarcina. Aproape că cedează sub ceea ce pare a fi un cadavru înfășurat într-un linţoliu. Dar nu unul oarecare.

Recunosc acel fel de pânză. Este din bumbac fin, ca acela folosit pentru a proteja lucrările așezate pe șevalete.

Cei doi au deschis ușa celulei de vizavi iluminată de lămpi cu ulei. În interior, o masă din lemn sub care au fost așezate câteva vase cu un lichid negru, precum și paie, pasămite pentru a absorbi umoarea pestilentă. Pe pereți, unelte de măcelar. Într-un colț, un sac cu sare și un blat din lemn fără pânză, iar în colțul opus, un scăunel de îngenuncheat. Un bici și un ciliciu au fost puse deasupra. Cei doi bărbați îl așază pe masă. Bărbatul mai scund iese din celulă imediat, închizând ușa în spatele lui. Zgomotul ce vine din camera aceea e fără echivoc.

Sunetul unor lame ce despică aerul.

Bărbatul agită în aer cuțitele.
Acel picurat ritmic și insistent, ce răsuna în liniștea închisorii, a revenit.
Sunt pe cale să o iau razna.
E prea mult pentru mine. Îmi pierd cunoștința, simt asta. Nu vreau să văd oroarea. Mă abandonez uitării.
Întuneric.

****

Madridul fierbea în preajma sărbătorii Sfântului Isidor, patronul orașului. Eu și Pepillo ne-am trezit dis-de-dimineață. Am îmbrăcat hainele de sărbătoare și am luat-o spre Biserica Colegială, lăsându-l pe Gas să moțăie în cușca lui. Orașul era înțesat de oameni veseli care se alăturau procesiunilor compuse din credincioși revărsați din biserici pe străzile orașului, murmurând rugăciuni cu mâinile împreunate. În fiecare colț era instalat câte un amvon improvizat, de unde călugării diferitelor frății țineau predici. Printre ei și Fra Leandro. Se chinuia să-și țină echilibrul pe niște lăzi din lemn răsturnate, sprijinindu-se într-un baston, în timp ce ținea o cuvântare în fața unui grup de credincioși. Soarele ardea fără milă. Aproape de monah, rugul aprins scotea o căldură insuportabilă și totuși omului nu-i păsa. Era prea concentrat asupra discursului său. Tatăl meu, ca orice bun creștin, s-a oprit să-l asculte.
— Pocăiți-vă! A sosit vremea! Credeți că în Ceruri este loc pentru toată lumea? Sau că îngăduința lui Dumnezeu este nesfârșită?
Călugărul dominican scruta mulțimea cu privirea încercând să descopere în ochii oamenilor expresia tipică a celor care știu că au săvârșit un păcat.
— Feriți-vă de viclenia diavolului! continuă el. Deschideți ochii! Nu cedați lingușirii lui! spunea, îndreptând degetul arătător spre un grup de tinere gitane care își arătau „marfa” trecătorilor în schimbul unei monede.
Gitanelor nu le păsa deloc de călugărul care le acuza, nici de bărbații din calea lor, care strângeau brațul soțiilor sau mamelor, făcându-le cu ochiul fără rușine.
— În Isus Sirach, continuă dominicanul, nu stă scris cumva că: „Printr-o femeie a intrat în lume păcatul și din cauza ei vom muri”?
Fra Leandro făcu o pauză, o întrerupere pe care a prelungit-o abil, conștient de efectul pe care aceasta îl avea asupra mulțimii. Numărul celor care îl ascultau continua să crească, iar pentru a se apropia de locul unde monahul predica, mulți se îmbrânceau, intrigați de privirea lui inchizitorială și de fluența oratorică. Călugărul scoase o broască

mare, verde și lipicioasă, din buzunarul rasei. O arătă mulțimii care, cu un strigăt înăbușit, se retrase îngrozită de parcă l-ar fi văzut pe diavol în persoană.
— Dumnezeu i-a spus faraonului, continuă, strângând degetele în jurul animalului, „dacă nu-mi vei lăsa poporul să plece, îți voi lovi țara cu broaște", declamă. „Ele vor intra în palatul tău, în dormitorul tău și în patul în care dormi." Acesta este adevărul, copiii mei! Dacă pofta vi se strecoară în inimă, stârpiți-o! rosti înflăcărat. Nu cedați și nu ascultați cântecul ei! Faceți-o să tacă și trimiteți-o înapoi de unde a venit!
Dominicanul Fra Leandro, cu un gest rapid și hotărât, a azvârlit broasca printre limbile de foc ale rugului de lângă el.
Toată lumea își ținea respirația și nimeni nu îndrăznea să sufle.
Consternarea mulțimii era palpabilă.
— Vă vorbesc ca un tată, adăugă, luând rozariul cu aceeași mână cu care incinerase micul animal cu puțin timp înainte, dacă totul ține de nemernicie și desfrâu, aduceți-mi panglici, dantele și parfumuri. Voi aprinde un rug pentru a vă purifica sufletele. În Cartea Eclesiastului avertismentul e clar: „Totu-i deșertăciune și goană după vânt." Dar eu vă spun vouă, și ridică vocea, este adevărat că totul este deșertăciune, în afară de a-L iubi pe Dumnezeu și numai pe El! O ladă din lemn pe care se sprijinea călugărul s-a clătinat când acesta a rostit impetuos cuvintele.
Dominicanul a făcut eforturi să-și păstreze echilibrul. O grimasă de durere i-a străbătut chipul. Cred că-l durea tare piciorul. Își reveni și sfârși predica și mai pasionat. Parcă nu mai voia să se oprească vreodată. Alterna cuvinte severe cu sfaturi sincere care încântau publicul. Carisma lui specială îi făcea pe oameni să se oprească și să aleagă să-l asculte numai pe el dintre toți oamenii bisericii prezenți în acea zi la sărbătoare. Trebuie să fi fost tocmai acest har, cel datorită căruia toți nobilii madrileni îl aleseseră ca duhovnic.
— Pocăiți-vă! Nu vă împopoțonați casele cu podoabe prețioase, îi admonestă el. Hristos răstignit într-o imagine frumoasă atârnată pe perete va fi pentru voi pricină de mândrie, dar aceasta nu vă va mântui! spuse călugărul, cercetând cu privirea mulțimea de parcă ar fi căutat pe cineva anume.
Când mă zări, își fixă ferm privirea asupra mea.
— Vi se va părea o lucrare de o frumusețe extraordinară, adăugă el provocator, fără să-și întoarcă privirea de la mine, împlinită de mâini dibace și chiar printr-o ingeniozitate aproape divină, dar…, și se opri să-și observe ascultătorii, nu vă va mântui! Duceți Crucea în inima voastră, spuse ridicând rozariul astfel încât să fie vizibil pentru toți cei prezenți. Feriți-vă de invidie și de trândăvie. Căci nu e vinovat numai cel care cedează păcatelor de moarte, din moment ce vinovăția ia forme diferite, dar substanța e aceeași. Nu vă lăsați păcăliți. Pocăiți-

vă! Încredințați-vă Lui!
Crucifixul, care atârna de mătăniile călugărului, pendula hipnotic pe deasupra mulțimii. Tiradele sale îi impresionaseră pe credincioși, dar nu și pe mine. Nu îi ascultasem niciodată pe cei care susțineau că pictorii ar fi niște posedați. Iar duminica, atunci când eram nevoit să ascult în biserică predica lui Fra Leandro, privirea îmi rătăcea printre imaginile Celui Înviat de pe icoanele de lângă altar. Ar fi putut oare un nebun să conceapă o lumină atât de strălucitoare și de nelumească? Cu munca lor, artiștii au făcut mai puțin chinuitoare povara existenței, în timp ce clericii nu acceptau faptul că nu dețin ei această putere. De aceea erau împotriva pictorilor. Cu toate acestea, nu se puteau lipsi de lucrările lor. Iritat de ceea ce mi se părea mai mult o mustrare, am decis să merg mai departe. L-am tras pe Pepillo de cămașă și i-am făcut semn să mă urmeze. Ne-am intersectat cu de-alde pierde-vară, cu hoți de buzunare și răufăcători care invadaseră cele mai aglomerate zone cu un singur scop, acela de a supraviețui. Câteva femei stăteau pe treptele caselor și țeseau coșuri pe care, mai apoi, le vindeau trecătorilor. La ordinul regelui, toate prăvăliile trebuiau să rămână închise, cu excepția vânzătorilor ambulanți care ofereau rosquillas[6], acoperite cu zahăr pudră sau cu glazură de lămâie, clătite, prăjituri de tot felul și vin. Aerul avea un parfum îmbietor. În schimb, gitanele îți încântau ochii. Gitanii nu prea erau tolerați din cauza stilului de viață și a caracterului de neîmblânzit. În schimb, femeile lor emanau un farmec irezistibil. Mergeau desculțe și își mișcau șoldurile senzual în rochiile lor colorate. Își agitau brațele și-și arătau picioarele, zdrăngănind zecile de brățări pe care le purtau la încheieturile mâinilor și la glezne. Niciun nobil nu s-ar fi căsătorit vreodată cu o gitană, dar toți și-ar fi dorit una în pat.
Entuziasmul din ochii madrilenilor, veniți la sărbătoare, nu se datora numai vederii acelor creaturi sălbatice, ci și coridelor programate. Locul de întâlnire, pentru cei mai mulți toreadori celebri din țară, era Plaza de Toros de la Caretera. El Diario de Madrid dedicase o pagină întreagă lui Eduardo Lopez și Rodolfo Lima, toreadorii andaluzi cei mai iubiți de popor.
În drumul spre Biserica Colegială, eram împinși încontinuu de mulțime, ceea ce nu ne deranja deloc. Deodată, m-am simțit prins de încheietura mâinii și scos din fluxul de trecători într-un loc retras.
— Pot să-ți citesc în palmă?
O fată cu părul ca abanosul mă privea cu îndrăzneală în ochi în așteptarea unui răspuns.
— Nu vrei să știi ce îți rezervă viitorul? insistă ea.
Nu reușeam să reacționez, uluit de vederea sânilor ei pe care decolteul rochiei îi arăta cu atâta generozitate. Aureola pigmentată a sfârcurilor era ca un fruct suculent și apetisant. Nu mai văzusem atât de mult

dintr-o femeie. Gitana șireată îmi intui jena și, amuzată, își trecu degetele peste pielea expusă, le lăsă să alunece pe linia dintre sâni, ca mai apoi să ajungă la nasturii încă închiși.

— N-am mai văzut atâta căldură în mai, zâmbi malițioasă și-și descheie un nasture.

Avea dreptate. Transpiram.

— Deci? a continuat. Doar câțiva bănuți.

Fără să mai aștepte vreun semn, îmi prinse mâna într-a ei.

Cu palma îndreptată-n sus, o urmăream cum studia liniile ferm marcate în pielea mea. Avea tenul măsliniu, buzele pline și moi. Fără nicio îndoială, mai dulci decât mierea. Părul lung îi cădea liber pe spate. Pielea ei, cu parfum de ghimbir și scorțișoară, făcea ceva să mi se agite-n pantaloni. Un foc mă ardea pe dinăuntru. În timp ce gitana încerca să-mi ghicească viitorul, eu îmi imaginam că făceam cu ea ceea ce auzisem în prăvălie de la clienții lui Pepillo. Pentru artiști era motiv de laudă să povestească momentele petrecute cu muzele lor. Modele care lucrau la lupanar, cel mai mult, și pe trotuarele din Calle Fuentes.

Fruntea fetei se încruntă, iar sprâncenele groase i se arcuiră.

— Ce vezi? am întrebat.

Gitana își trecu încet degetul de-a lungul liniei mâinii mele, între degetul mare și arătător.

— Linia vieții este normală și bine marcată. Vei avea o viață lungă.

Pe urmă și-a îndreptat atenția asupra celorlalte linii, înclinând capul pentru a le observa mai bine.

— Ești hotărât, dar firea ta introvertită și nerăbdătoare va fi o opreliște în îndeplinirea dorințelor.

— Și viitorul? am insistat.

Fata schiță o grimasă, vrând astfel să demonstreze că interpretase corect caracterul meu. Mi-a luat mâna cealaltă și a început să o studieze.

— Văd mari necazuri urmate de tot atâtea succese. Vei obține ceea ce îți dorești cel mai mult, a conchis ea.

Singurul lucru pe care mi-l doream în acel moment era ea.

— Cum te cheamă? am întrebat.

— Soledad, a răspuns întinzând mâna pentru a-și primi recompensa.

Am scotocit în buzunarul vestei și i-am dat puținul pe care îl aveam. Gitana se înclină și, înainte să o mai pot întreba ceva, dispăru în mulțime. În urma ei a rămas doar un parfum înțepător.

Dacă într-o zi voi picta o femeie, va avea ochii și buzele ei.

Strigătele vânzătorului de rosquillas m-au trezit din toropeala în care gitana mă făcuse să cad.

Visasem sau totul era aievea?

Și unde era Pepillo?

Nevăzându-mă lângă el, în mod sigur mă aștepta la Biserica Colegială „Sfântul Isidor”. În dimineața aceea, la ora nouă, ar fi fost posibil accesul la fântâna unde, cu secole în urmă, s-a întâmplat minunea Sfântului. Mai rămasese doar o jumătate de oră. Trebuia să mă grăbesc.
Am parcurs străzile Madridului cu vocea lui Soledad în minte, care îmi tot repeta: „Vei obține ceea ce îți dorești cel mai mult”.
Am ajuns într-un târziu la biserică. Sute de oameni se înghesuiau la intrare. Era imposibil să-l găsesc pe tata în mulțime. Am decis să renunț și să-l aștept la ieșire. Puteam merge împreună măcar la izvorul sfințit al Sfântului. Se spunea că, în trecut, apa ce izvora din acel loc vindecase bolnavi de tot felul. Nu și pe mama mea.
Primii pelerini, care intraseră deja în sanctuar, încă nu ieșiseră. Așteptam așezat pe un mic zid din fața bisericii și cu gândul mă întorsesem la Soledad, la decolteul ei și la ceea ce simțisem între picioare.
O rumoare de voci, provenind din interiorul Bisericii, se revărsă în stradă. Cei care așteptau încă afară se priveau c-un aer întrebător. Zgomotul, la început neclar, deveni curând mai puternic și mai deslușit.
Țipete. Strigăte disperate.
Dintr-odată bărbați și femei s-au repezit afară din biserică asemenea unei turme necontrolate. Fețele lor erau deformate de frică, plângeau și își smulgeau părul.
Speriat, am coborât de pe zid. Oamenii, cuprinși de panică, fugeau și se împiedicau unul de celălalt, călcându-se în picioare.
— Doamne, ajută-ne! țipau.
Cu fețele și hainele pătate de sânge, implorau ajutorul lui Dumnezeu. Sunetul strident al fluierelor gardienilor schitului îmi spărgeau timpanul.
Ce se întâmpla înăuntru?

****

Lumina ce pătrunde pe sub ușă mă deranjează. Îmi frec ochii. Un gust înțepător și dezgustător îmi usucă gura. Zac pe pământ; cred că mi-am pierdut cunoștința. Cât timp a trecut? Mă ridic. Mă simt ca și cum aș avea toate oasele sfărâmate în o mie de bucăți. Mi-e frig. Mă simt amețit. Am avut un coșmar? Încerc să mă concentrez, dar aud zgomote în apropiere. Îmi amintesc acum. Sunt prizonierul nebuniei. Ceva se mișcă în celula din față. Mă apropii de fanta ușii din lemn. Arunc o privire printre gratii.
Un bărbat, cu fața acoperită, părăsește camera cu un pachet cărat cu greu

pe umeri. Din pânza de bumbac fin, cu pete roșiatice evidente, se scurg picături de aceeași culoare.
Mă lovește mirosul de fier al sângelui.
O lovitură, ca un pumn în față, mă doboară și cad din nou lângă ușa din lemn.
Mă chircesc.
Teroarea îmi oprește respirația.
Îmi vine din nou să vomit. Se ridică năvalnic până la gură. Pe podeaua celulei îmi vărs până și sufletul plin de miasme dezgustătoare. O duhoare insuportabilă se împrăștie. În momentul acela, chiar și diavolul ar fi luat-o la goană. Sau poate nu.
Îl văd, da. Îl văd acum în patru labe sărbătorind, amuzat de disperarea mea.

1. În limba spaniolă: statuete, grup statuar (n.r.).
2. În limba spaniolă, șal din dantelă purtat de femeile spaniole pentru a-și acoperi părul (n.r.).
3. Monedă de aur veche (n.r.).
4. Monedă spaniolă veche echivalentă cu 25 de centezime dintr-o pesetă (în spaniolă în original – n.r.).
5. Un fel de mâncare specific tuturor regiunilor spaniole, constând în gătitul în aceeași oală a mai multor ingrediente, precum carne, slănină, legume, verdețuri; în spaniolă în original (n.r.).
6. Un fel de gogoși (în spaniolă în original – n.r.).

2

Madrid, 16 mai 1791

EL DIARIO DE MADRID

„A fost găsit corpul unui om de către pelerinii care s-au înghesuit să se roage ieri la Biserica Colegială «Sfântul Isidor». Josè Ortega, un renumit pictor din Madrid, a fost abandonat pe perimetrul din piatră de la izvorul Sfântului, dezbrăcat, jupuit în partea de sus a corpului și cu craniul zdrobit. Șeriful Torres este sigur că obiectul folosit pentru jupuire este asemănător celui folosit la uciderea lui Sanchez, având în vedere faptul că pe ambele cadavre s-au constatat aceleași incizii. Și în acest caz, omului i-au fost extrași câțiva dinți, iar atelierul său, locul masacrului, a fost jefuit și distrus. El alguacil Torres invită artiștii prezenți în oraș să fie prudenți, iar pe cetățeni să raporteze Jandarmeriei persoane sau situații suspecte."

Mă întorceam la prăvălie cu ziarul sub braț și cu știrile pe care tocmai le citisem în minte. Mergând cu capul plecat, mă gândeam când îl văzusem ultima dată pe Josè Ortega în prăvălie. Îmi aminteam perfect ce cumpărase. Ulei de lavandă, terebentină și o cantitate mare de pigmenți. Curios din fire, l-am întrebat atunci dacă acele cumpărături le va folosi pentru realizarea unui anumit proiect, iar el îmi răspunsese că voia să imortalizeze dansatoarele de flamenco din cartierul Hortaleza. Mă întrebam dacă bietul om reușise să-și atingă scopul. Cufundat în propriile-mi gânduri, m-am lovit fără să vreau de-un trecător și ziarul îmi căzu pe jos. M-am aplecat să-l iau și când m-am ridicat, privirea mi-a căzut pe cel de care mă ciocnisem.
— Scuzați-mă, domnule…, mi s-a tăiat răsuflarea.
Benito.
În momentul acela, am simțit un nod în gât și am scăpat din nou ziarul.
Slujitorul diform al lui Goya mă domina cu statura sa. Mă privea incapabil să-și strângă mușchii maxilarului proeminent. Când i-am văzut dinții, strâmbi și putrezi, am început să tremur. Benito scoase un mârâit supărat de micul incident și trecu mai departe.
Ce făcea monstrul acela la câțiva pași de prăvălie?
Gândul îmi zbură la Pepillo.

Inima avu o zvâcnire surdă, pe urmă n-am mai simțit-o. Gas rătăcea prin cartier, iar tatăl meu era singur acasă. Teroarea îmi sări din glezne în gâtlejul înghețat. Am vrut să fug spre prăvălie, dar teama că s-a întâmplat ceva oribil îmi înțepenise picioarele. Pepillo însă avea nevoie de ajutor. Nu era timp de panică. Am tras aer adânc în piept și am găsit puterea de a alerga spre el. După puțin timp, intram în prăvălie gâfâind.

Tatăl meu stătea nemișcat, în picioare, în fața tejghelei, cu o hârtie despăturită în mâini. S-a întors spre mine, privindu-mă fără să-mi vorbească. Buzele îi tremurau, iar după ochi, umflați și umezi, mi-am dat seama imediat că într-adevăr se întâmplase ceva. Nu înțelegeam dacă era de bine sau dacă Benito îl rănise.

— Fiule, șopti el.

Șocat, mi-a întins hârtia și m-a invitat să citesc. Era o scrisoare.

În partea de jos, semnătura autorului.

Francisco de Goya.

Citeam cu nesaț rândurile acelea. Pictorul de la Curtea Regelui Spaniei îi scrisese cu entuziasm tatălui meu despre aprecierea sa pentru cum reușeam să pregătesc un Rose Dorè, cerând ca prezența mea să devină constantă în atelierul unde el își realiza lucrările. În schimbul serviciilor mele, aș fi primit o recompensă generoasă, cu condiția să nu mai creez culori la fel pentru nimeni altcineva. Drept răsplată pentru exclusivitate, pictorul era dispus să mă pregătească pentru examenul de admitere la Real Academia de San Fernando.

Nu-mi venea să cred ceea ce tocmai citisem.

Goya mă voia pe mine.

Omul care, prin picturile sale, dăduse viață ambiției mele, dorea acum să-mi fie profesor.

M-am uitat la Pepillo. Lacrimile îi curgeau din abundență pe obraji, dar nu înțelegeam dacă în suflet simțea bucurie sau durere. M-am aruncat în brațele lui.

— Du-te, fiule, suspină el.

— Vei fi mândru de mine, i-am promis.

Cum era obiceiul între bărbați, îmbrățișarea n-a durat mult.

— Aceasta este o ocazie unică în viață, spuse ștergându-și obrajii. Va trebui să te concentrezi. Îți cer doar să fii atent, adăugă cu seriozitate. Sunt vremuri grele pentru artiștii madrileni. Fii cu ochii în patru!

— Voi fi doar un ucenic, nu voi risca. Dacă te liniștește, îl iau cu mine pe Gas.

— Manuèl…, părea să spună cu o undă de tristețe în glas, amintește-ți cine ești. Onorează numele Alvèra! Învață tot ce trebuie să știi, apoi întoarce-te la mine.

Dar eu deja nu mai eram acolo, căci mă simțeam pătruns de setea de a învăța și de a stăpâni orice.

****

În noaptea dinaintea întâlnirii cu maestrul meu, n-am închis un ochi. Mă trezeam încontinuu să văd dacă nu era deja timpul să mă ridic din pat, dar soarelui îi venea greu să răsară și Gas, parcă în ciudă, dormea dus. Din stradă nu ajungea niciun zgomot. Madridul era cufundat în liniștea unui somn aproape estival. Inima îmi bătea nebunește și nu-mi dădea voie să adorm. Apoi a sosit dimineața și cu ea și vremea mea. În timp ce mă pregăteam, tata mă privea încordat. Era agitat și nehotărât dacă să mă lase să-mi asum destinul sau să mă țină lângă el. Când se făcu ora, cu o bătaie ușoară pe umăr, îmi dădu binecuvântarea.

La scurt timp după aceea, mă aflam deja pe strada San Justo, în fața unei uși marcate cu numărul șapte. Nerăbdător, am verificat de mai multe ori biletul pe care îl aveam în mână, controlând dacă adresa indicată de Goya era aceeași. Totuși, reședința lui nu putea fi în acel loc. Toată lumea știa că locuia în afara orașului împreună cu soția sa. Aici trebuia să fie atelierul său. Dintr-odată, am fost învăluit de mirosul pătrunzător al excrementelor lăsate de caii unei trăsuri în trecere. Duhoarea era atât de puternică, încât îmi lăcrimau ochii. Mi-am ridicat privirea spre fațada clădirii cu ferestre înalte, care mă scruta severă. Ochii nu mă mai usturau. Apoi, mi-am îndreptat atenția spre stradă. Nu departe se afla Biserica Colegială „Sfântul Isidor". Mă gândeam la modul în care propunerea pictorului reușise să-mi înlăture într-o clipită consternarea și neliniștea privind crimele odioase înfăptuite cu doar câteva zile înainte. Începusem chiar să cred că prezicerile frumoasei Soledad se împliniseră. Gaz, obosit să mai stea lângă mine, traversase strada și începuse să latre în fața unei uși cu două canaturi. Ca să-l potolesc, am fost nevoit să mă duc după el. Am așezat jos desaga în care îmi pusesem câteva lucruri personale și am tras ușor de lanțul clopoțelului. Imediat s-a întredeschis ușa, iar Gas, de parcă ar fi știut drumul, intră. Mi-am luat de jos micul bagaj și am intrat și eu din urma lui. Ușa se închise brusc în spatele meu. M-am întors. Benito mă scruta. Apoi, trecu pe lângă mine atingându-mă ușor. Statura sa era atât de impresionantă, încât am făcut câțiva pași în lături. Benito s-a întors și cu mâinile făcu niște mișcări de neînțeles pentru mine. Voia să-mi spună ceva, dar eu nu cunoșteam felul său de a comunica. Enervat de neputința mea, a scos niște sunete agitându-și brațul, semn că trebuia să-l urmez. M-am supus, fără să scot o vorbă. Am urcat două trepte de marmură, apoi ne-am oprit în fața unei uși simple. Nu vedeam niciun semn. Benito scoase un set de chei din buzunarul pantalonilor. Mă întrebam cum reușea să apuce cheile cu

degetele sale uriașe, însă, în ciuda gândului meu, reuși să deschidă ușa. Nu înțelegeam ce reprezintă acel monstru pentru Goya, dar din moment ce îi dăduse cheile propriului atelier, cu siguranță avea încredere în el mai mult decât în oricine altcineva. Benito intră primul, lăsând ușa larg deschisă pentru mine și pentru Gas. La început am ezitat. De parcă urma să trec pragul unui loc sacru, am intrat în vârful picioarelor și m-am trezit într-un apartament foarte elegant. Nici urmă de atelier de pictură. Eram dezamăgit. Și totuși, mă gândeam că, la urma urmei, acele canapele și fotolii din damasc, mese din mahon, covoare scumpe și argintărie erau mobilierul potrivit pentru primirea clienților bogați.
Lângă o fereastră mare, prin care își făcea loc cu ușurință lumina naturală, se afla un șevalet. Probabil acela era locul unde Goya își expunea lucrările potențialilor cumpărători, datorită luminii soarelui filtrată prin sticla care dădea viață trăsăturilor de penel ale maestrului. Două uși, una cu fața spre cealaltă, decorate fin, duceau spre alte camere. Benito a luat-o spre cea întredeschisă, din dreapta noastră. Înainte să-i treacă pragul, a scos alte sunete neobișnuite, dar am priceput că vrea să-l urmez. Când am intrat împreună cu Gas, l-am descoperit pe Goya pictând lângă fereastra cu vedere la stradă. Din cauza emoției, aproape mi-am pierdut cunoștința. În schimb, el nici nu m-a remarcat, prea atent la arta lui. Gas, necunoscând notorietatea celui care stătea în fața noastră, s-a îndepărtat hotărât de mine.
Mirosise ceva.
A început să se plimbe prin atelier adulmecând prin toate cotloanele. Ce punea la cale? Mă rugam ca maestrul Goya să nu-l observe. Ce s-ar fi întâmplat dacă ar fi lovit ceva prețios cu coada? Sau dacă ar fi lătrat, tulburându-l pe maestru în timpul muncii sale? Eram atât de nervos c-am încercat să-l chem înapoi, dar tot ce mi-a ieșit a fost un icnet jenant. Privirea îmi alunecă de la Gas la Goya, îngrozit că acesta din urmă îl va vedea cum își bagă nasul peste tot și, în cele din urmă, se va înfuria. Abia atunci mi-am dat seama că nu îl întrebasem pe maestru dacă aveam voie să-mi aduc câinele în atelier. Încă nu deschisesem gura și eram deja în pericol să fiu dat afară! Dar Goya era prea concentrat ca să-l observe pe Gas, care, între timp, se oprise în fața unui șevalet ascuns sub o pânză imaculată, adulmecând insistent.
Ceva îl atrăsese acolo.
I-am mulțumit lui Dumnezeu că se oprise. Atunci m-am întors să-l observ pe Goya.
În timp ce lucra, maestrul își mușca buza inferioară, ținând paleta de culori într-o mână și pensula în cealaltă. În spatele urechii, avea o altă pensulă, cu vârful mai subțire. Din când în când, ducea pensula la gură și îi înmuia vârful în salivă, înainte de a-l scufunda din nou în culoare. Am fost uimit de acel obicei ciudat, știind că pentru diluare

era suficientă puțină apă. Îl veneram însă prea mult ca să cer explicații.
Pe neașteptate, maestrul s-a oprit, iar eu am sperat că mă observase. Mă înșelam. Făcu câțiva pași înapoi și începu să-și studieze lucrarea de la distanță, înclinându-și capul când într-o parte, când în cealaltă. Ochii formaseră o fantă și trăsăturile feței i se înăspriră. Ca și cum în ceea ce pictase nu judeca propria-i operă, ci opera unui străin. În clipa următoare, mi-am mutat privirea spre pânză. Scena reproducea un joc, El pelele, în care câteva fete se amuzau aruncând în aer, cu ajutorul unei pături, o marionetă ce înfățișa un bărbat în mărime naturală. Trăsăturile lăsate de penel erau rezultatul unor mâini atât de iscusite, încât contururile nici nu existau, ci doar culori pastelate amestecate armonios.
Brusc, Goya s-a întors și m-a privit drept în ochi. Am tresărit. Și-a încruntat fruntea. A urmat o pauză lungă, iar eu, simțindu-mă examinat, mi-am jurat să nu-i evit privirea. Așteptam ca el să spună ceva. Eu nu aveam curaj.
— Acesta e destinul nostru, a început el, arătându-mi pictura. Marionete la cheremul femeilor, a spus resemnat, privind din nou spre mine.
— Ma… maestre, m-am bâlbâit, făcând neîndemânatic o plecăciune.
— Am auzit că vrei să devii pictor, a continuat el.
— Cu ajutorul dumneavoastră, maestre!
Cât Goya și-a așezat uneltele de lucru și șorțul murdar legat în talie pe o măsuță de cafea din spatele lui, am profitat de ocazie și m-am uitat în jur. În cameră erau multe șevalete acoperite cu pânze albe. Cu siguranță ascundeau niște lucrări. Lângă o canapea tapițată în mătase albastră, erau patru oglinzi mari cu ramă aurie. În schimb, într-un colț, un paravan, cu decorațiuni florale, care provenea pesemne din dormitorul vreunei aristocrate.
— Cred că știi despre înțelegerea pe care o am cu tatăl tău, mi-a spus scurt.
Aveam gura uscată, așa că am dat doar din cap.
— Pentru a locui și a lucra aici va trebui să respecți patru reguli simple. Prima: fără îngăduința mea, accesul în acest atelier este interzis pentru toată lumea. A doua: îți interzic să discuți cu clienții și să vezi picturile mele neterminate, și arătă șevaletele acoperite cu cearșafuri. A treia: pregătirea pânzelor destinate vânzării e în grija ta, dar cea pentru colecția mea privată va fi sarcina exclusivă a lui Benito, cu care va trebui să comunici prin limbajul semnelor. Dacă nu îl cunoști, va trebui să-l înveți. A patra: nu te vreau prin preajmă atunci când Betsabé pozează pentru mine.
— Șase, am bâlbâit.
Maestrul îmi aruncă o privire intimidantă.

— Regulile… sunt șase, am explicat, scuzându-mă.
Imediat m-am apostrofat: Nesăbuitule! Ce mă apucase? Aș fi vrut să-mi mușc limba până la sânge. De un lucru eram sigur. Aș fi acceptat toate condițiile pe care mi le-ar fi impus, numai să pot rămâne în slujba pictorului de la curtea spaniolă. Dar cine era Betsabé? Eram pe punctul de a întreba, dar deja vorbisem prea mult. Mai bine îmi țineam gura.
— Vino, îți voi arăta laboratorul, a continuat Goya, ieșind din atelier.
Am traversat salonul și am intrat pe cealaltă ușă, împreună cu Benito, în timp ce Gas rămăsese în atelier intenționat, să adulmece mirosurile emanate de pânza de deasupra șevaletului.
Cinci ferestre înalte inundau camera cu lumină, iar aerul era impregnat de mirosul de terebentină. Pe trei mese lungi de culoare închisă și presărate cu pete colorate, domnea haosul. Erau împrăștiate și îngrămădite mai multe pensule, cârpe pentru curățarea lor, sticle mici cu un conținut dubios, palete de culori, schițe, desene, pânze de cânepă și in, împăturite sau desfăcute.
O comoară abandonată.
Am simțit un junghi în inimă. Mi-am pus desaga pe o masă și am început să umblu prin cameră. Mai multe rafturi pline cu cărți și cu toate cele necesare picturii erau lipite de pereți. Într-un ungher, o chiuvetă, iar pe partea opusă, un șemineu mare. Trecându-i prin față, am avut senzația că încă mai degaja căldură. Fusese folosit recent, dar clar că nu împotriva frigului. De fapt, toată lumea spunea că luna mai fusese cea mai călduroasă din ultimii cincizeci de ani. În interiorul șemineului, un blat de lemn înnegrit. Un tablou tocmai fusese ars. O perdea uzată ascundea o toaletă, o cadă murdară și o sobă pe cărbune, iar deasupra ei, tigăi atârnând pe perete. Mi se părea o combinație oarecum discutabilă. O saltea improvizată, ce părea mai mult o cușcă pentru câini, era întinsă pe jos.
— Aici îți vei petrece cea mai mare parte a timpului, a continuat Goya. Poate nu e ceea ce te așteptai, dar cel puțin nu există lucruri care să te distragă. Aranjează-ți lucrurile și fă puțină ordine. Scrie cât mai curând posibil o listă cu ce-ți lipsește și cu ce vei avea nevoie pentru munca ta. Când ai terminat, vino în atelier, a adăugat, aruncând o privire plină de înțeles lui Benito, după care a plecat.
Gas s-a năpustit în laborator în momentul în care maestrul era pe punctul de a-i trece pragul. S-au evitat la mustață, însă Goya tot și-a pierdut echilibrul. Am închis ochii să nu văd dezastrul, dar bufnitura pe care mă așteptam s-o aud nu a venit. Când i-am redeschis, maestrul nu mai era acolo. Ieșise, lăsând în urmă o dâră de înjurături. În schimb Gas, indiferent la problemele pe care le-ar fi putut provoca, s-a ghemuit liniștit pe saltea. Am răsuflat ușurat, dar mi-am jurat să fiu mai cu băgare de seamă la câinele meu.

Locul acela care pentru o lungă perioadă de timp urma să fie casa mea, nu s-a dovedit deloc primitor. În nopțile anterioare căutasem să mi-l imaginez. Visam la un atelier avangardist, cu picturi ale unor artiști celebri atârnate pe pereți și pictori aflați într-un continuu du-te-vino. Dar nimic din toate astea. Singurătatea și izolarea urmau să fie singurii mei tovarăși. Sau poate nu. Ceea ce mă îngrijora de fapt era salteaua de la colțul șemineului, pe care se odihnea Gas. Și dacă era patul lui Benito, eu unde aș fi dormit?

Nu conta, inventam eu ceva. Eram dispus să mă ghemuiesc ca un câine pe scândurile murdare ale podelei, numai să rămân. Dar ca să învăț, trebuia să muncesc și să aranjez laboratorul. Am lăsat grijile deoparte și mi-am suflecat mânecile.

N-aveam de gând să-l dezamăgesc pe maestrul meu din prima zi.

Fără să-mi dau seama, se făcuse seară. Eram prea ocupat ca să observ că uriașul între timp pregătise cina. Se dedicase cu pasiune gătitului și asta îl făcuse să devină în ochii mei mai uman. Ce s-a întâmplat mai departe m-a ajutat să-mi schimb părerea despre el. Înainte de a servi tocana din carne de oaie pe care a pregătit-o pentru noi, Benito i-a dat, de fapt, o porție lui Gas care, atras de miros, s-a aruncat asupra mâncării. În timp ce îl privea cum devora cu poftă tocana, un zâmbet strâmb i se așternu pe chipul diform. Gigantul simțea afecțiune pentru câinele meu. Abia când acesta a terminat, ne-a umplut farfuriile și s-a așezat la una dintre mesele pe care tocmai le instalasem. A început să mănânce. Maxilarul său strâmb îmi oferi o imagine dezgustătoare. Benito a mormăit în semn de protest când a văzut că riscam să las cina să se răcească, șovăind dacă să mă așez sau nu lângă el. Nu am îndrăznit să-l supăr și, mai mult, m-am apucat să mănânc, convins că ar trebui să am încredere în intuiția lui Gas, și încercând din răsputeri să ignor zgomotele dezgustătoare scoase de Benito în timpul mestecatului. Nu era rău deloc ceea ce gătise și aproape că m-am simțit ușurat la gândul că, dacă el s-ar fi ocupat de toate treburile casnice, eu nu aș fi făcut altceva decât să mă concentrez asupra muncii. Stând lângă uriaș, privirea mi-a căzut pe petele movii prezente pe întregul corp, chiar și pe cap. Nu eram medic, dar recunoșteam tipul de leziune. Arsuri mai vechi. De aceea, în loc de păr, avea câteva smocuri roșii. Nu demult, îl pârjolise focul. Îmi era milă de el, care, în schimb, părea să ignore nenorocirea. Dar faptul că aveam aceeași culoare a părului, mă făcea să mă simt mai puțin diferit, mai puțin singur.

Când se făcu noapte, Benito scoase de sub masa de lucru o saltea mototolită, pe care o târî în partea opusă a camerei, departe de șemineu, și se culcă acolo. Pe a mea am împărțit-o cu Gas și, în ciuda somnului neliniștit al colegului nostru, am reușit să ne odihnim. Când m-am trezit, eram singur în laborator, dar mirosul micului dejun de pe

masă îmi făcea bine. Îi eram recunoscător uriașului, care cred că îmi scosese afară câinele.
În dimineața aceea, avea să înceapă ucenicia mea la unul dintre cele mai mari genii ale artei. Eram prea agitat ca să termin de mâncat. M-am prezentat la ușa atelierului. Era întredeschisă. Am aruncat o privire prin crăpătură. În încăpere, nici urmă de Goya. Nu știam dacă aveam voie să intru în absența lui. Maestrul nu spusese nimic în privința aceasta. M-am gândit că dacă ar fi fost într-adevăr o problemă, ar fi trebuit să aibă grijă să împiedice accesul. Cu toate astea, nu eram convins. Tentația era însă irezistibilă. I-am cedat. M-am strecurat înăuntru. Pictura la care lucra era pe un șevalet din fața ferestrei. N-o ascundea nicio pânză de privirea celorlalți. Tabloul, la lumina zilei, pulsa de viață. Părea că are un ritm colorat și vesel, ca un festival popular. M-am apropiat să admir mai bine trăsăturile de penel și am recunoscut imediat pigmentul meu Rose Doré folosit pentru a umple obrajii tinerelor femei prinse în jocul El pelele.
— Ce părere ai? a rostit o voce în spatele meu.
Am tresărit. Inima mi-a ajuns în gât. M-am întors, reproșându-mi imprudenţa.
— Ma… maestre, am bâlbâit eu. Vă implor iertarea, eu… șevaletul nu era acoperit.
— Ar trebui să schimb ceva?
— Nu mi-aș permite niciodată să…, am coborât privirea.
— Taci! Laşule! a izbucnit el, luându-mă prin surprindere.
Mă apucă violent de gât și mi-l întoarse iar spre tablou.
— Spune! Ce e greșit? a țipat și m-a eliberat din strânsoare.
Eram speriat. Nu mă așteptam la o astfel de reacție. Pictura nu era acoperită cu o pânză. Niciuna dintre regulile sale nu fusese încălcată. Paralizat în fața tabloului, nu puteam gândi limpede.
— Tic-tac, tic-tac, spuse, marcând trecerea timpului.
Mă enerva. Ce voia nebunul ăsta de la mine? Îmi țipase în urechi că ar fi existat o greșeală în pictură. Dacă ar fi existat cu adevărat, așa cum susținea el, aș fi găsit hiba aceea blestemată!
Am împărțit mintal imaginea în patru părți și le-am analizat pe rând.
— Tic-tac, tic-tac, continuă încrezător.
Începeam să-l urăsc, dar nu puteam lăsa sentimentele să-mi întunece rațiunea. Am făcut câțiva pași în spate, ca să observ și să cercetez pictura în ansamblu. Chipurile fetelor nu aveau nimic ciudat. Coafurile, hainele și poziția lor erau corecte. Marioneta mi se părea perfectă, la fel și decorul.
— Tic-tac, tic-tac, repetă aproape amuzat.
Doamne, ce l-aș fi pălmuit! Pe urmă, deodată, am văzut eroarea. Era în fața ochiilor mei, la vedere. Se distrase pe seama mea în tot acest timp, asemenea lui Francisco de Goya.

— Pătura, am mârâit printre dinți.
Maestrul a încetat brusc să mai bifeze secundele. Întorcându-mă spre el, i-am întâlnit privirea.
— Fă-te mai bine înțeles, a continuat cu o strălucire ciudată în ochi.
— Pătura pe care fetele o țin în mâini este concavă. Aici este greșeala. Fetele sunt înfățișate în momentul în care aruncă marioneta în aer, așadar pătura ar trebui să fie convexă. Prin urmare, nu există o coordonare între timp și acțiune.
Goya părea o statuie din sare. Tăcerea și inexpresivitatea sa îmi insuflau îndoială. Nu mai eram sigur că aceea era cu adevărat greșeala. Mă temeam că vorbisem doar din instinct.
Și totuși, încet, un zâmbet se răspândi pe chipul său aspru.
— Excelent, a zis, bătându-mă ușor pe umăr. Iar acum spune-mi, te rog, a continuat, de ce crezi că totuși nu voi modifica tabloul?
Am împietrit. Intenția sa nu era să fie corectat, ci doar să-și bată joc de mine. De fapt, nu dorise niciun fel de ajutor din partea mea. Să mă testeze din nou, iată scopul său! Am clătinat din cap, dând de înțeles că de fapt nu cunoșteam răspunsul.
— Pentru că eu sunt Francisco de Goya! a exclamat cu ochii ieșiți din orbite. Pictor de Curte! a scandat fiecare silabă. Când vei deveni și tu la fel, atunci vei putea încălca orice regulă fără consecințe, a rostit, iar tonul lui nebun se mai potoli. Dar mai întâi de toate vei fi sclav, și îmi ciufuli cu blândețe buclele de culoarea morcovului.
— Important este să nu lăsăm vreo urmă posterității din ceea ce nu considerăm a fi la înălțimea noastră. Singurul lucru care trebuie să dăinuie este geniul artistului.
Eram șocat de schimbările de dispoziție ale maestrului meu. Îl uram pentru sentimentele pe care mi le trezise în doar câteva minute. Îmi spusese că era pictor de Curte. Nimic mai adevărat, dar ar fi avut același destin dacă nu s-ar fi căsătorit cu Josefa Bayeu, sora a doi pictori deja consacrați și apreciați de familia regală spaniolă? Se îndoiau mulți în Madrid. Și la fel de mulți socoteau că maestrul Goya așteptase doar ca vântul să sufle la pupă și să-l lovească norocul.
— Pregătește niște pigment roșu carmin, cărbune din viță-de-vie și o pânză, a reluat în timp ce își lega șorțul. Avem mult de lucru. Portretul unui inchizitor nu poate aștepta, a conchis ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic.
Tulburat încă de cele petrecute, m-am târât în laborator. Mi-am amintit că văzusem pe un raft o sticlă care conținea coccus ilicis. Speram ca insectele, element de bază pentru obținerea unui roșu luminos, să nu fie moarte. Altfel, extractul pe care l-aș fi obținut și-ar fi pierdut strălucirea. Găsisem fără prea mult efort borcanul și, din fericire, ruga îmi fusese ascultată. Apoi a venit rândul cărbunelui din viță-de-vie. Gândul că trebuia să aprind șemineul într-o zi care se

anunța toridă mă scotea din minți. Dar nu aveam nicio alternativă. Când temperatura jarului a fost cea potrivită, am ars câteva ramuri uscate de viță-de-vie găsite într-o cutie de tablă. Sudoarea, ce-mi curgea pe frunte, îmi intra în ochi. Îndurând cu stoicism usturimea, am măcinat ramurile carbonizate, apoi le-am cernut, obținând astfel o pulbere neagră care, amestecată cu ulei de mac, ar fi produs o pastă lichidă, compactă și mată. Mă întrebam de ce Goya voia o culoare atât de dificil de folosit. Nu se potrivea cu tehnica glazurii și se usca foarte rapid. Învăluit în aceste gânduri, m-am dedicat pânzei, pe care n-am întins-o prea tare, tocmai pentru a evita ca, după primul strat de vopsea de ulei, să se strângă peste măsură. Îi dădusem deja un strat de clei din zahăr, care cu căldura lunii mai, fără să aștept, se zvântase rapid. După doar două ore, am izbutit să dau primul strat de ipsos și clei. În jurul orei prânzului, a venit rândul stratului protector de alb argintiu. Apoi am terminat, răzuind ușor cu ajutorul spatulei.
Ce minune, ilustrată pe acea pânză, va fi dăruită omenirii?
Pe la amiază, Benito și Gas s-au întors acasă. Era de prisos să întreb unde fuseseră în tot acel răstimp. Chiar dacă ar fi existat un răspuns, oricum n-aș fi înțeles nimic din ceea ce uriașul ar fi încercat să-mi spună. Bărbatul ținea sub braț două pachete care păreau să conțină câteva pânze de dimensiuni mici. Erau înfășurate într-o cârpă de culoare închisă și legate cu o frânghie. Muream de curiozitate să le văd, dar nu învățasem încă limbajul semnelor ca să pot să-l întreb pe uriaș ce picturi avea acolo. Gas s-a gudurat pe lângă mine și m-a distras de la ceea ce adusese Benito în laborator. În plus, trebuia să-mi termin treaba fără să mai irosesc timpul.
I-am predat materialul lui Goya, care încă lucra în atelier. Remarcasem că își schimbase hainele. Acum purta unele îngrijite și foarte elegante. Șorțul dispăruse, iar pieptul păros abia se zărea sub o cămașă imaculată.
— Ai câteva ore libere, mi-a zis fără să mă privească. Betsabé o să fie aici în curând. Nu te vreau prin preajmă, și și-a umezit cu salivă vârful pensulei pe care urma să o folosească pentru a o înfățișa pe muza lui.
Nu-mi venea să cred. După ce îmi ceruse să lucrez ore în șir în laborator, acum își lua înapoi cuvântul! N-avea să mă învețe nimic, nu în ziua aceea. Cu toate astea, în ciuda dezamăgirii, aveam sentimentul că întâlnirea cu Betsabé din acea zi nu fusese una calculată. De altminteri, de ce să mă amăgesc că puteam lucra împreună?
Am plecat resemnat. Am încercat să-l conving pe Gas să iasă cu mine, dar plimbarea lungă pe care o făcuse cu Benito și căldura îl epuizaseră. A preferat să rămână pe saltea. M-am trezit, astfel, rătăcind singur prin oraș. Plimbându-mă fără un scop precis, m-am gândit din nou la atitudinea maestrului. Goya nu aparținea cu adevărat acestei lumi. Chiar dacă lucram doar de o zi pentru el,

zărisem semnele nebuniei sale, care păreau să-l surprindă și pe el în anumite momente.
Dar, cum obișnuia să spună tatăl meu, arta macină la fel de mult ca boala.
Mi-am văzut de câteva ori imaginea reflectată în ferestrele hanurilor și tavernelor. Străzile erau pline de oameni care intrau și ieșeau din prăvălii, discutând. Un negustor ambulant a încercat să-mi vândă hainele unui pacient care murise la Spitalul Convalecientes, însă eram atât de absorbit de gândurile mele că l-am ignorat complet. Am rătăcit pe străzi cu mâinile în buzunare, atent să nu mă împiedic de urinalele lăsate afară, în fața caselor, în așteptarea căruței-toaletă. Dar în minte îl aveam doar pe maestru. Nu era nimic ciudat în faptul că dorea să fie singur cu muza sa. De fapt, se știa că modelele, după ce pozau, își ofereau corpul pentru câțiva reales în plus. Artiștii exploatau în acest fel posibilitatea de a se bucura de intimitate în propria casă, fără să se expună privirilor curioase la lupanarul doamnei Inocentia din Calle Fuentes. În schimb, mă uimise că maestrul meu, Goya, se pregătise pentru această ocazie îmbrăcând haine demne de o înfățișare în sala de judecată. Femeia asta trebuia să fie cu adevărat importantă pentru el. Betsabé era cu siguranță un nume de împrumut. De fapt, niciun model nu folosea numele de botez, destul de incomod în astfel de situații. Numele ales de muza lui Goya era inspirat din numele femeii, de o frumusețe ieșită din comun, menționată în textul biblic. Soția unui soldat, îl făcuse pe regele David să-și piardă capul. Pentru a o avea, regele dăduse ordin comandantului său să-l pună pe soțul femeii în prima linie pentru a fi ucis în luptă. Așa s-a și întâmplat. Rămasă văduvă, putea să o ceară în căsătorie, iar aceasta să devină consoarta sa. Dar cuplul a plătit înșelăciunea cu moartea progeniturilor. Citirea acestui pasaj răsuna în bisericile orașului, cu ocazia sărbătorii Sfintei Fecioare de la Paloma din luna august, amintind faptul că dorința ne transformă în sclavii propriei lașități și ne duce la pierzanie. Dar amintindu-mi de portretul lui Betsabé al lui Rembrandt, Ricci sau Giordano, mi s-a părut imposibil de crezut că o așa minune ar fi putut fi o sursă de durere. De fapt, nu pubisul, de altfel acoperit, cum ceruse imperios Inchiziția, seducea privitorul, ci postura ispititoare, curbele moi și pielea catifelată. Contrar a ceea ce se întâmpla în biserică după obișnuita predică, în fața acelor picturi comportamentul adoptat de rege se justifica.
Vraja frumuseții izbutea să spulbere și cea mai josnică impietate.
Seara se lăsă peste Madrid. Întorcându-mă la atelierul maestrului, mi-am dat seama că una dintre camerele cu vedere la stradă era încă luminată. Goya picta. Ușa apartamentului era deschisă, ca și cum înăuntru cineva m-ar fi așteptat. Când am intrat, mirosul de șuncă și usturoi tocat m-a copleșit. Am zâmbit. Benito era în bucătărie. Dar

urmând aroma, mi-a atras atenția lumina ce se strecura prin ușa întredeschisă a atelierului. Maestrul nu se închisese în camera sa. Tentația de a-l pândi depășea cu mult foamea care mă cuprinsese deja. Mai mult decât orice altceva, voiam să o văd pe Betsabé. M-am apropiat pășind ca o pisică. Cu urechile ciulite, am ascultat la ușă. Niciun zgomot. Am decis apoi să arunc o privire înăuntru. Goya se afla în fața pânzei, pe cap cu o pălărie neagră și ciudată. Pe borurile pălăriei fusese instalată o structură metalică ce ținea mai multe lumânări. Lumina pe care acestea o răspândeau îl ajuta să lucreze chiar și noaptea. Maestrul avea o expresie concentrată. Aproape maniacal, retușa liniile lăsate anterior de pensulă. Picta ceva diferit de ce văzusem dimineață. În tablou era o femeie. Mi se părea un nud. Am încercat să observ mai bine, să înțeleg ceva în plus, dar din locul în care mă aflam nu era treabă ușoară. Femeia era Betsabé? Din poziția în care mă aflam nu izbuteam să văd dacă ea încă mai poza. Gândul că ar fi întinsă pe canapeaua de mătase albastră, ademenitoare, fără voaluri și la câțiva pași de mine, îmi provocă un fior de plăcere. Cu ochi mari am început să o caut pe ea ori ceva de-al ei rămas prin cameră. Nimic.
În spatele meu, deodată, o respirație grea m-a făcut să tresar. M-am întors, cu ochii închiși, lipindu-mă de perete. În momentul acela, m-am rugat la toți sfinții ca maestrul Goya să nu mă fi observat. Oare ce gândisem? Dacă m-ar fi descoperit, aș fi ratat singura șansă pe care o aveam cu adevărat de a deveni pictor.
Am deschis ochii. Rugăciunile mele fuseseră ascultate. Gas stătea la picioarele mele cu o carte mică în gură. Ca și când ar fi auzit un apel, a lăsat-o pe podea și a țopăit spre laborator. Cu stomacul ghiorăind, am cules-o de pe jos. Am strâns-o la piept și, ca un fugar, l-am urmat pe Gas. În camera cealaltă, Benito gătea. Din când în când, îi arunca lui Gas, care dădea din coadă la fiecare gest al lui, câte o bucată de carne. Eram aproape gelos pe prietenia dintre ei. Cu mâinile încă tremurânde, am citit titlul cărții: „Alfabetul spaniol pentru surzi. Institutul Național al tinerilor surzi din Paris. Abatele De L'Epèe, 1770”.
Un text de învățare a limbajului semnelor. Goya voia să-l studiez. Era una dintre condițiile impuse. De ce să fie atât de important să putem comunica?
Ce însemna cu adevărat Benito pentru maestru?

****

În următoarele săptămâni, m-am ocupat de aprovizionarea depozitului

și de prepararea pigmenților. Culorile care mă fascinau cel mai mult nu erau cele folosite în amestecuri tradiționale, ci cele strălucitoare, obținute prin măcinarea mineralelor, cum ar fi lapislazuli de un albastru intens sau cinabru, din care se poate obține o tinctură de culoare roșie ca sângele unei râme. Nu mă interesa nimic din ce era comun, doar provocările mă stimulau.
Învățarea limbajului semnelor era o probă de trecut. Nu era atât de simplu cum crezusem. Chiar și Gas părea să înțeleagă cu mai puțin efort decât mine. La mișcările precise ale lui Benito câinele răspundea fără nicio ezitare. Reușea să descifreze comenzi ca „hai să mergem, ieșim, ți-e foame?” și „țin la tine”. Da, gigantul ținea mult la Gas și acesta îl răsplătea cu afecțiunea sa. Singurul moment de neînțelegere între noi a fost atunci când, întorcându-mă la atelier, am găsit șemineul aprins, cu ramele nereușite ale lui Benito devorate de flăcări. Vara aceea a fost teribil de caldă. Pentru mine, să aprind șemineul, să creez diferiți pigmenți, era o adevărată corvoadă. De ce să mai arzi și cadrele greșite, făcând temperatura să crească în laborator? Dar uriașul nu și-a asumat responsabilitatea. Încăpățânat ca un catâr, a dat din cap, cu o încredere de neclintit, tăgăduind orice implicare. Refuza să admită că era unicul responsabil pentru căldura aceea infernală. Se așezase chiar la distanță de foc și tresărea de fiecare dată când în cameră se auzea vreun trosnet de flăcări. În mod evident, îi era frică. Mi-am dat seama că-i inutil să mai continuăm discuția pe această temă. Benito, în ciuda aspectului său, părea un copil speriat.
Pentru a nu-mi strica relația cu el și, în consecință, cu maestrul, l-am implorat să aprindă șemineul doar în absența mea.
În ceea ce mă privea, eram mulțumit. Perioada de ucenicie tocmai începuse.
În timp ce picta, Goya îmi explica motivul alegerilor sale și diversele tehnici prin care aplica pictura. Văzându-i pânzele transformându-se din simple schițe în ceva minunat, era ca și cum aș fi asistat la miracolul propovăduit de călugărul Fra Leandro. La început mi-a cerut să pictez natură moartă, peisaje și scene de vânătoare. Dar, la sfârșitul lucrării, intervenția sa era adesea necesară. După mai multe corecturi, personajele erau aproape transfigurate, atât de realiste încât îmi doream să le ating. Îi prețuiam sfaturile, iar tehnica mea se îmbunătățea zi după zi, cu o viteză pe care el însuși o definea extraordinară. Mă simțeam ca un burete, absorbeam și interiorizam toate cunoștințele pe care mi le dăruia.
Aveam un țel precis în minte.
Goya era poarta către succes. Trebuia numai să-l conving că meritam mai mult decât oricine altcineva să-i fiu ucenic sau, de ce nu, protejatul său.
Mă obișnuisem chiar și cu frecventele sale schimbări de dispoziție.

Totuși, Goya trecea de la laude la reproș cu atâta ușurință, încât adesea simțeam că am de-a face cu două persoane diferite.
Dar dacă prețul pe care geniul trebuia să-l plătească era însăși nebunia, aș fi acceptat fără să șovăi.
Betsabé venea aproape în fiecare seară să pozeze pentru el. De obicei, fără niciun preaviz. În acele momente, maestrul avea mereu grijă să nu-i fiu prin preajmă. Dimineața găseam semnele pe care le punea pe podeaua atelierului pentru a-i arăta muzei poziția cea mai potrivită. Și totuși, în afară de pictura pe care o văzusem cu câteva săptămâni înainte, nu exista nici urmă de alte portrete ale femeii. Cu siguranță nu erau realizate pentru a fi expuse sau vândute. Dacă cineva le-ar fi văzut, atunci maestrul ar fi avut probleme serioase cu Inchiziția și Dumnezeu mai știe cu cine altcineva.
Și totuși, unde le ținea ascunse?
Tablourile nu trebuiau să părăsească locul acela. Lucrările sale de fapt nu au părăsit niciodată locul unde fuseseră realizate, cu excepția cazului în care erau vândute. Pânzele misterioase erau oare dosite sub acele cearșafuri albe ce acopereau șevaletele? Sau exista vreo cameră ascunsă în spatele atelierului unde secretul putea fi păstrat cu sfințenie?
Dorința de a vedea o pictură pe care nu se așezase vreodată privirea nimănui, în afară de cea a creatorului său, mă intriga.
Artă virgină, neatinsă, nepătată, nici pângărită de judecata criticilor, fanfaronilor ori laicilor.
Gândul acesta mă bântuia de fiecare dată când mă trimitea la Sistemul Central de Sortare pentru a-i expedia scrisorile. Destinatarul era întotdeauna același: Martín Zapatèr, strada Santa Casilda 22, Zaragoza. Pe tot drumul până acolo, mintea îmi fugea adesea la Betsabé, ca mai apoi să se întoarcă la Soledad.
Și ea era încă neprihănită, ca pânzele maestrului meu?
Îl vedeam pe Goya scriind în răstimpul dintre o lucrare și alta. Surâzând, așternea cuvintele pe o foaie albă. Oricare ar fi fost relația cu bărbatul căruia îi trimitea gândurile sale, cu siguranță reușea să-i ofere câteva momente de alinare. Apoi, Goya devenea un altul, senin și uneori chiar hazliu. Când ajungea la el vreun răspuns, nu-și mai încăpea în piele de bucurie. Chiar dacă mă aflam în camera alăturată, îi auzeam râsul în timp ce citea scrisorile. De câteva ori, am fost chiar gelos pe străinul acela.
Una era să fii ucenicul geniului, alta era să fii confidentul lui.
Eram sigur că în acele scrisori trăia un Goya pe care nu-l cunoștea nimeni. De fiecare dată când le duceam la Sistemul Central, trebuia să rezist tentației de a le deschide. M-a salvat de ispita diavolului una dintre învățăturile călugărului dominican Fra Leandro. El repeta întruna că mai bine să ocolești momeala decât să te zbați prins în

capcana ei. Așa că i-am cerut să-l trimită pe Benito, iar el îmi ascultă dorința.
Într-o dimineață sufocantă de iunie, cu câteva zile înainte de sărbătoarea San Juan, Goya mi-a făcut o propunere imposibil de refuzat. Mi-a cerut să-i fac un portret.
— Cred că ești pregătit să înfrunți acest obstacol, a spus el cu brațele încrucișate.
S-a îmbrăcat dichisit și s-a așezat, cu paleta într-o mână și cu penelul în cealaltă, din profil, lângă o fereastră prin care pătrundeau razele soarelui. Lumina era atât de puternică, încât îi estompa contururile chipului, creând un fel de aură în jurul maestrului. Goya stătea în picioare în fața unei pânze mari, a cărei suprafață era ascunsă privirii mele. Nu voia să văd la ce lucra sau, pesemne, nu-și dorea ca subiectul său să fie reprodus în tabloul meu. Conștient de oportunitatea pe care mi-o oferise, am început portretul.
Proiectul m-a ținut ocupat o săptămână întreagă. L-am înfățișat pe maestru în haine elegante și uneltele trebuincioase îndeletnicirii sale, în timp ce el își ținea privirea fixată asupra mea. Am decis, de asemenea, să imortalizez și pălăria ciudată pe care o purta când picta noaptea, dar de data aceasta fără lumânări. Am vrut ca oamenii să vadă un bărbat a cărui pasiune nu cunoștea nicio diferență între zi și noapte. Dacă cineva ar fi admirat vreodată această pictură, mi-aș fi dorit să creadă că de fapt era un portret realizat de însuși Goya, în timp ce se uita la propria-i imagine reflectată într-o oglindă. Nimeni nu și-ar fi imaginat că eu, un ucenic anonim, eram în spatele acelei lucrări.
Uneori aveam sentimentul că, în timp ce mă uitam la el, pentru a reproduce pe pânză și cel mai mic detaliu al chipului său, el făcea același lucru cu mine. Am încercat totuși să rămân cu picioarele pe pământ.
Ce mare pictor, de fapt, și-ar fi risipit geniul realizând portretul propriului ucenic?

****

În noaptea dinaintea sărbătorii San Juan, m-am tot chinuit să dorm. Căldura era o menghină care mă împiedica să respir. N-aveam puterea nici măcar să mă întorc de pe o parte pe alta pe salteaua îmbibată cu sudoare. Chiar și Gas renunțase să se culce împreună cu Benito și stătea întins pe dușumeaua din lemn, în căutarea unui strop de răcoare. În răstimpul dintre cântecele greierilor excitați de căldură, am simțit în spatele meu că uriașul se ridică. M-am gândit că pasămite

nici el nu suporta înădușeala. I-am auzit pașii îndepărtându-se de laborator, sunetul cheilor în încuietoarea de la ușă și pe Benito ieșind.
Unde se ducea în miez de noapte?
Cu greu m-am așezat pe patul improvizat, după ce l-am târât lângă una dintre ferestrele larg deschise spre stradă. Lumina lunii pline învăluia Madridul. Am aruncat o privire în jos. Calle San Justo era pustie. Uriașul Benito mergea spre est, în ritm alert. Nu se plimba pradă insomniei. Părea să știe unde merge. Deodată, de parcă și-ar fi dat seama că-i urmărit, s-a oprit și s-a întors spre palat, ridicându-și privirea în căutarea ochilor care îl spionau. Instinctiv, m-am ghemuit la pământ. Am așteptat câteva clipe și, încet, am tras iarăși cu ochiul. Benito își reluase drumul, urmat de umbra sa, ce se întindea peste strada pietruită, ca să dispară la scurt timp după.

3

Madrid, 23 iunie 1791

Foamea mă ucide.
Nu știu de ce m-au închis, dar sunt sigur că temnicerii mei mă vor mort. Nu există altă explicație pentru felul în care mă torturează. Am slăbit mult, chiar prea mult. Pielea flască de pe burtă îmi ajunge la picioare. Creaturile obișnuite cu mizeria se înmulțesc pe corpul meu. De câteva săptămâni, trăiesc printre excremente. Temnicerii mi-au raționat și apa pe care mi-o dădeau din abundență pentru a-mi potoli setea, doar pentru că voiam să mă spăl.
Nu mai am noțiunea timpului și adesea sufăr de viziuni perverse. În temniță îmi apar ca prin vis călugărițele mănăstirii pe care, timp de mulți ani, le-am portretizat în tablourile mele. Se dezbracă în fața mea, se întind pe pământ și mă invită să mănânc delicatese servite direct de pe trupul lor fraged. Mă arunc spre ele atât de hămesit, că le las pe piele semnele mușcăturilor mele.
Poftesc la tot.
În loc să țipe de durere, călugărițele gem de plăcere, încitându-mă să continui banchetul. Cu glas mieros îmi șoptesc vulgarități care ar indigna până și un gitan. Dar pe mine nu. Eu mă excit, mănânc și nu mă mai satur. Frustrarea îmi subjugă rațiunea și mă lasă pradă nebuniei. Căci, dintr-odată, frumusețea lor dispare din fața ochilor mei ca o păpădie în vânt. Rămân paralizat de frică la vederea trupurilor lor ce se ofilesc ca stafidele, a pleoapelor de culoarea sângelui, a orbitelor scobite și buzelor mâncate de goliciunea unei guri fără dinți. Nu mai e mult și moartea va veni să le muște până la os.
O viziune atât de reală, încât pot simți mirosul putred al cărnii.
La sfârșit, îmi rămâne doar praful dintre degete.
Pe urmă, îmi vin în fire, devin conștient de nebunia mea și mă las pradă lacrimilor, punându-mi mâinile în cap. Iată ce e Infernul!
Să realizezi că suntem carne în putrefacție.
Unde mi-e credința, Doamne?
Imediat după mă ia în primire rușinea și vinovăția de a-I fi pus exixtența la îndoială. Crește în mine ideea că-mi merit pedeapsa.
Sunt atât de deznădăjduit, încât abia observ că o altă victimă este transportată în celula din față. Sunt sigur, căci mirosul de sânge a impregnat brusc aerul din celula mea ca un val. Nu mai am putere să țip. Iau doar act de teroarea care se petrece în jurul meu și mă întreb cât mai

este până îmi voi împlini și eu destinul.
Doamne, Doamne… de ce m-ai părăsit?
Resemnat, mă abandonez ecoului picăturilor care cad pe pământ și, cu ochii spre cerul mut, mă las învăluit de giulgiul acestei nopți nesfârșite.

****

La apusul soarelui, sărbătoarea San Juan a început în Parque del Retiro, unde se aprinseseră focurile pentru a celebra cea mai lungă zi din an. Maestrul mi-a dat voie să particip și m-am gândit să-i cer lui Benito să mă însoțească. Gigantul a refuzat cu fermitate. Păru chiar speriat de idee. Am încercat să insist, dar s-a refugiat în laborator făcând gesturi convulsive.
— Îi este frică de foc, mi-a explicat Goya înmuind în ulei de măsline o pensulă. Lasă-l în pace!
Cum Benito avea arsuri vechi pe piele, nu mi-a fost greu să înțeleg motivul temerii sale. Dar ce i s-o fi întâmplat exact? Cu întrebarea aceasta în minte am decis să trec pe la tata, pe care nu-l mai văzusem de săptămâni, să-l rog să mă însoțească la petrecere. Știam de fapt că, întristat de absența mea, mergea des să caute mângâiere la Biserica Colegială „Sfântul Isidor”. Spovedania făcută călugărului Fra Leandro îl încuraja și îi întărea spiritul. Îi eram recunoscător dominicanului pentru ajutor și gândii că într-o zi îl voi răsplăti cu un portret demn de un Papă.
Ajuns la prăvălie, l-am găsit pe Pepillo într-o dispoziție bună. Ne-am dus împreună în Parque, unde mi-am întâlnit prietenii și cunoscuții. Bucuros de îmbrățișările lor, mi-am dat seama cât de mult mă îndepărtasem de ei. Toată lumea mă întreba cum e să lucrezi alături de un pictor de Curte, iar eu răspundeam cu fraze de circumstanță. În mod cert, n-aș fi putut dezvălui nedumeririle mele.
Oamenii sărbătoreau ridicând în aer pahare cu vin roșu, în timp ce focurile erau aprinse unul după altul. Parfumul intens de dulciuri și fructe caramelizate năștea pofte picante, făcând să pătrundă în gurile tinerilor și bătrânilor saliva păcătoasă a demonului lăcomiei, așa cum ar fi spus Fra Leandro dacă ar fi putut vorbi de la amvonul său în mijlocul petrecerii. Râsetele madrilenilor se amestecau cu glumele deocheate, iar gitanele încântau privirile cu părți din trup descoperite.
Probabil și Soledad se afla printre ele.
Voiam să fie așa.
Am căutat-o cu privirea. Eram sigur că aș fi recunoscut-o imediat. Inima începuse să-mi bată atât de tare că mi-a fost frică să nu o audă și tatăl meu. Nu i-aș fi putut spune niciodată că doresc o gitană. Nu ar

fi acceptat niciodată așa ceva. Puteam doar să sper c-o să dau peste Soledad. Fără să-l las pe Pepillo să-mi ghicească intenția, ne-am îndreptat spre mulțimea care participa la dansurile de flamenco. Primele încercări au dat greș, dar simțeam că nu putea fi departe. Nicio gitană n-ar fi pierdut o așa ocazie de a câștiga cu ușurință niște reales. De fapt, la scurt timp după, am văzut-o. Era lângă unul dintre focurile abia aprinse. Împreună cu alte femei începuse o sarabandă. Însoțite de doi tineri cu chitară, jucau și își unduiau trupurile în ritmul muzicii. Bărbații, care formaseră un cerc în jurul lor, băteau din palme în același ritm, încurajându-le să danseze și mai mult.
— Haideți! strigau. Haideți! Olé! Olé!
Soledad, îmbrăcată într-o rochie decoltată și plină de senzualitate, zâmbea tuturor. Pașii săi erau nervoși, iar brațele și mâinile, ridicate deasupra capului, se învârteau cu atâta eleganță că reușiseră să atragă mai multă atenție decât unele părți descoperite din trup. Avea o floare prinsă între buclele părului ei lung, iar cerceii arătoși i se legănau la fiecare mișcare. Unii o priveau excitați, iar ea, făcându-le cu ochiul, își ridica și mai mult fusta, arătându-și genunchii. Începusem să transpir din nou.
— Și-ar vinde și mama pentru două monede reales, a comentat indignat Pepillo. Sunt fără Dumnezeu! și s-a întors cu spatele ca să nu privească acel spectacol pentru el dezgustător.
Eu nu reușeam să mă gândesc decât la cât mi-aș fi dorit s-o sărut pe Soledad. Aș fi început de la glezne, ca mai apoi să-i mângâi cu obrazul pulpa piciorului, mai sus de genunchi, și să mă cufund între coapsele seducătoare.
Dansul s-a sfârșit.
Visul mi s-a spulberat.
Izbucniră aplauze și fluierături de apreciere. Femeile, înfierbântate, treceau printre cei prezenți, strângând plata pentru spectacolul oferit. Își ridicară poalele până în dreptul pântecului, asemenea unui sac primitor, și mulțumeau făcând cu ochiul pentru fiecare monedă obținută. Înainte ca Soledad să ajungă în dreptul meu, un bărbat cu nasul roșu și urme de varicelă își înfipse degetele mâinii drepte într-o fesă a ei.
— Iepușoară frumoasă! a exclamat pofticios.
Am simțit cum crește furia în mine. Mâinile îmi tremurau, iar privirea mi s-a încețoșat. Mi-am încleștat pumnii aproape blocându-mi fluxul de sânge către degete. Am vrut să mă năpustesc asupra lui, dar cineva m-a oprit la timp, apucându-mă de braț.
— Ai nevoie de degete întregi, mi-a șoptit o voce. Nu-ți irosi talentul pentru o gitană, a continuat.
M-am întors. Bărbatul purta o pălărie neagră cu boruri largi, care-i acopereau pe jumătate chipul, garantându-i astfel un anonimat discret.

În ciuda acestui fapt, am recunoscut lumina ce ardea în ochii lui. O văzusem de multe ori înainte.
Aceeași care strălucea în ochii lui Goya.
Maestrul, de parcă ar fi auzit un strigăt, s-a întors cu prudență. Când și-a așezat din nou privirea asupra mea, m-a fixat ca și cum nu m-ar mai fi văzut niciodată înainte, ca și cum ar fi apucat brațul unui om complet străin. Și-a retras mâna trist, dându-mi drumul. Ca un șoarece vânat de pisică, a dispărut în mulțime.
Nebunia pusese din nou stăpânire pe rațiune.
Pepillo nu observase prezența lui Goya în Parque și m-a târât departe de foc. Avea o expresie severă întipărită pe chip. Știam ce îi trecea prin minte. Anticipându-mi un viitor la Curte, nu credea că era bine să fiu văzut în apropierea gitanilor. N-am îndrăznit să-l contrazic.
Deodată, un strigăt inuman a amuțit veselia.
Dănțuielile s-au oprit. Zâmbetele s-au șters. Femeile s-au strâns lângă soții lor.
Greierii au tăcut.
Și țipătul era din ce în ce mai puternic.
Oamenii au început să alerge spre locul de unde veneau strigătele, din partea vestică a Parque del Retiro, departe de focuri. Cei mai înspăimântați s-au înarmat cu torțe și s-au alăturat procesiunii mai târziu. Eu și tatăl meu i-am urmat până în punctul în care se adunase și îngrămădise mulțimea. Ne-am croit drum printre curioșii înghesuiți în jurul unei grămezi de lemne, pregătită mai devreme pentru a alimenta focurile. Un picior ieșea dizgrațios de printre bușteni. Unii dintre cei prezenți s-au repezit la mormanul cu lemne ca să elibereze corpul acelui străin, dezbrăcat și cu semne evidente de tortură pe piept. Într-o tăcere aproape fantomatică, bărbații și-au strâns la piept soțiile și fiicele, să nu vadă oroarea oferită de spectacolul acela. Spre dezamăgirea lui Pepillo, m-am apropiat. Am îngenuncheat lângă cadavru. Avea ochii larg deschiși, de parcă ar fi murit de frică. Gura îi era strânsă într-o grimasă terifiantă. Pieptul era însângerat și fără piele. Am auzit în depărtare sunetul fluierelor jandarmilor. Trebuia să mă grăbesc. Dacă ar fi ajuns prea curând copoii, nu mi-ar fi dat voie să văd totul atât de aproape. Cadavrul fusese jupuit, nu exista nicio îndoială.
Am luat mâna străinului într-a mea și am întors-o de mai multe ori. Am rugat un tânăr gitan, care ținea o torță în mână, să se aplece ca să-mi facă mai multă lumină. Știam ce caut și am găsit. Sub unghiile victimei era vopsea. Pigment roșu de cinabru.
Un alt pictor fusese ucis.
M-am întors spre gitan. Era mai alb la față decât cearșaful Majestății Sale; nu putea să-și ia privirea de la oribilul spectacol. Am înțeles imediat că în sinea lui își punea aceleași întrebări îngrozitoare ca și

mine.
Unde era pielea victimei?
Unde era partea care fusese smulsă din carnea lui?

EL DIARIO DE MADRID

„A fost descoperit corpul unui bărbat în Parque del Retiro, în timpul ritualului de aprindere a focurilor, cu prilejul sărbătorii San Juan. Victima este Garcìa Gustamànte, cunoscut în oraș pentru picturile sale cu prostituate. I-au fost scoși câțiva dinți și a fost torturat prin jupuire. Locuitorii sunt îngroziți de nenorocirile întâmplate în doar câteva săptămâni; pentru ei, înfăptuitorul acestor acte atroce capătă acum porecla El Diablo.
Atelierul artistului a fost devastat, iar unele dintre lucrările recente au dispărut. Semnalul de alarmă a fost tras iarăși pentru toți artiștii din Madrid. Regele Carol al IV-lea a promis o recompensă generoasă celui care va oferi informații utile pentru capturarea lui El Diablo.”

— Lasă ziarul ăla în pace! Portretul meu nu poate aștepta, spuse Goya, aruncând o privire în laborator.
Ajunsese la atelier dimineața devreme fără ca eu să-l observ și faptul că voia să se cufunde imediat în muncă denota o stare de spirit grozavă. Ceea ce mi se păru ieșit din comun. Cum putea să picteze când un criminal era în libertate? Un ucigaș care omora pictori la fel de celebri ca el. Se zvonea chiar că taverna Malaspina și restaurantul Casa Botin, locuri în care artiștii din Madrid preferau să se întâlnească, își închiseseră temporar ușile ca măsură de precauție. Ca și cum acest lucru nu ar fi fost de ajuns, toată lumea știa că soția maestrului pierduse recent un alt copil. Nimeni nu îndrăznea să vorbească, dar cuplul era considerat blestemat de Dumnezeu. De fapt, călugărul Leandro subliniase adesea în cuvântările sale că Dumnezeul din Vechiul Testament binecuvântase oamenii, dându-le mulți copii, dar abătuse asupra lor și blestemul sterilității. Soții Goya, în atâția ani de căsnicie și mai multe sarcini, au văzut născându-se un singur prunc, al cărui nume nu-mi amintesc să-l fi auzit vreodată pe buzele maestrului meu. Iar acum, o altă pierdere. Cum reușea să se dedice muncii?
Cu aceste nedumeriri, am intrat în atelier cu Gas, care se tot zbenguia în jurul meu.
Maestrul lucra pe o pânză pe care o atinsese de două ori cu vârful pensulei. S-a uitat la ea, a suflat încet și a studiat-o cu o privire severă. A dus pensula la buze, i-a umezit vârful în salivă și l-a înmuiat apoi în

culoare. A eliminat excesul de pigment pe marginea paletei de culori și a continuat să retușeze. Cât mă dedicam portretului său, într-un alt colț al atelierului, îi analizam fiecare mișcare și nu mă puteam abține să nu mă întreb de ce, cu două nopți înainte, fusese în Parque del Retiro în mijlocul oamenilor, în loc să-și aline soția pentru pierderea dureroasă.
De pe masa de lângă, a luat o mică spatulă de os, cu care a adunat pigment Rose Dorè de pe paletă și l-a întins pe pânză cu mișcări rapide și precise.
— Dacă pun mai mult material, explică el fără să-și abată atenția de la pictură, culoarea se va zvânta, creând consistențe, iar pictura, pe care o voi aplica după, mă va ajuta să realizez un alt strat. În acest fel, continuă el mulțumit, voi obține efectul de adâncime.
Fiecare tablou era pentru el un experiment nou. Maestrul nu accepta ca vreo tehnică a picturii să-l subjuge, însă le testa pe toate, dovedind astfel că poate realiza orice.
Goya era un spirit liber.
Și totuși, îmi aminteam destul de bine vremurile când era sclavul convențiilor de la Curte, al muzei lui, Betsabè, al nebuniei și… al propriului său geniu.
Gas a lătrat, atrăgându-ne atenția. Stătea în fața unui șevalet acoperit cu un cearșaf. Fixa pânza, de parcă îl neliniștea ceva acolo dedesubt. A lătrat din nou, dar de data aceasta cu mai multă insistență. S-a ridicat în două labe și sprijinindu-se cu cele anterioare de șevalet a fost cât pe ce să-l dea jos.
— Pleacă, bestie! a mormăit Goya în timp ce-a aruncat spre Gas pensula pe care o avea în mână. Șterge-o de aici, sac de purici! și l-a lovit cu piciorul în coaste.
Gas a schelălăit și s-a ascuns în spatele meu, dar eu eram uluit de ce se întâmplase. Maestrul se aruncase asupra lui Gas cu o furie și o repeziciune dezarmante.
— Să nu mai intre aici niciodată! a poruncit cu ochii ieșiți din orbite, sau îi rup picioarele!
Am dat din cap înspăimântat. Maestrul era instabil psihic.
— Ia-l de aici! a țipat și picături de salivă mi-au ajuns direct pe față.
L-am apucat pe Gas de zgarda din piele și l-am scos afară din atelier. Tocmai când treceam prin salon, am auzit pe cineva bătând la ușa de la intrare. Cu o mână strângeam zgarda, cu cealaltă am apucat mânerul de alamă ca să deschid. Erau trei bărbați, cu un aer sumbru, care și-au scos pălăria.
— Jandarmeria madrilenă, a spus scurt unul dintre ei. Am venit pentru domnul Francisco Goya.
— Intrați, vă rog, îl chem imediat, am răspuns, ținându-l cu greu pe Gas care voia să-i adulmece pe cei trei.

Necunoscuții au trecut pragul. Gas s-a luptat și a scăpat din strânsoarea mea năpustindu-se asupra pantofilor lor prăfuiți să miroasă cine știe ce urme.
— Pictorul? a insistat bărbatul.
— Da, eu sunt, a spus maestrul, care era deja în spatele meu.
Goya s-a apropiat de oaspeții neașteptați. Le-a întins mâna, dar a băgat de seamă că e murdar de vopsea. S-a șters de șorț și, enervat, a pufnit fiindcă nu reușea să curețe petele de Albastru de Prusia, absorbite în piele. Și totuși, într-un târziu, a strâns mâinile domnilor. Doar atunci mi-am dat seama că maestrul avea niște degete foarte groase.
— Este o onoare pentru noi să vă cunoaștem, a spus unul dintre ei, un bărbat de vreo treizeci de ani. Sunt șeriful Alvaro Torres, iar aceștia, arătând spre ceilalți doi, jandarmii Romèro și Ruìz.
Omul care investiga crimele din Madrid și al cărui nume era pe buzele tuturor se afla în fața mea.
— Cred că știu ce vânt vă aduce, rosti maestrul. Luați loc.
Cei trei n-au așteptat să repete și s-au așezat pe canapeaua din damasc. Din felul cum se uitau în jur subalternii șerifului, îți dădeai seama că nu erau obișnuiți să vadă atât de mult lux. Torres nu-și privea interlocutorul. Gândindu-mă că disconfortul venea din admirație pentru maestru, acest lucru mi se păru chiar firesc.
— Îmi pare rău că vă deranjez, spuse șeriful, netezindu-și barba.
— De fapt, lucram pentru Rege, răspunse maestrul hotărât.
Mințea. Nu avea nicio comandă reală de terminat curând. Între timp, Gas se tot agita pe lângă unul dintre cei doi jandarmi, adulmecându-i cu insistență pantalonii uniformei. Omul, enervat, a încercat să-l alunge. Degeaba.
— Atunci, voi încerca să fiu scurt, a continuat el alguacil.
În loc să continue, însă, șeriful s-a uitat la mine și și-a înfrânat imediat elanul.
— Domnule Goya, în privat ar fi mai bine.
— Manuèl poate să rămână, a răspuns calm. Între ucenic și maestrul său nu există secrete, a conchis el pe un ton care nu ar fi admis niciun fel de plângere.
— Fiara dracului, a mârâit jandarmul, îndepărtându-l pe Gas cu vârful pantofului.
Șeriful i-a aruncat o privire și a părut că vrea să-l înjure, dar s-a oprit și n-a spus nimic. N-avea cum să știe că e câinele meu și nu al unuia dintre cei mai renumiți pictori ai Spaniei și prieten al Regelui.
— Cum doriți, a continuat Torres, scoțând un carnețel din buzunarul hainei.
În momentul acela, mi-a fost milă de cei trei, obligați să poarte uniformă, în ciuda căldurii necruțătoare din acea vară. Gas trecuse

acum la inspecția celuilalt jandarm.
— Mai întâi vrem să ne asigurăm că știți ce se întâmplă în orașul nostru.
— El Diablo, i-o reteză scurt maestrul.
— Foarte bine. Torres și-a dres glasul și și-a desfăcut gulerul de la cămășă. Acum suntem siguri că există un nebun în Madrid care îi are în vizor pe artiști, spuse răsfoind carnețelul. Până în acest moment, a ucis exclusiv pictori și doar în timpul nopții. Medicul a confirmat cauza morții lor: o lovitură violentă la ceafă. După moarte, victimelor le-a fost extras câte un dinte, apoi au fost jupuite. De asemenea, câteva pânze, realizate de pictorii în cauză, au dispărut. Probabil ați aflat de toate acestea din ziar. Și totuși, nu am găsit încă motivul crimelor și, iată, pricina pentru care suntem aici.
Maestrul asculta impasibil.
— Cunoașteți pe cineva din jurul dumneavoastră care s-a comportat ciudat ori suspect în ultimul timp?
Goya a devenit gânditor, apoi a clătinat din cap, negând.
— Cineva supărat din motive nebănuite?
Maestrul a negat din nou.
— Un furnizor neplătit, un client dezamăgit, un coleg invidios sau un soț gelos, nu știu… pe un portret al consoartei, prea, cum să vă spun, îndrăzneț…, a insinuat șeriful.
— Aș exclude gelozia, a comentat Goya fără ezitare. Știți foarte bine că Inchiziția interzice nudurile în tablouri. De ce ar trebui așadar un bărbat să încerce astfel de sentimente în fața portretului soției sale? Până și prostituatele sunt pictate ținând seama de ordinele Bisericii.
— Din casele victimelor lipsesc anumite opere de artă, a continuat șeriful. Credeți că aceste crime ar fi putut fi comandate în scopul extinderii contrabandei?
— E posibil, a comentat de data aceasta maestrul. Se știe că prețul unui tablou crește vertiginos dacă pictorul este mort…, cu atât mai mult dacă a sfârșit într-un mod crunt și misterios.
Torres încuviință mulțumit, notându-și răspunsul lui Goya în carnețel.
— O ultimă întrebare, a continuat. L-ați întâlnit recent pe părintele Rafael De Silva?
La auzul acelui nume, mi s-a făcut pielea de găină pe brațe. La Madrid, îl cunoștea toată lumea. În tablourile sale imortalizase călugărițele care aparțineau Ordinului Surorilor Clarise de la Mânăstirea Las Descalzas. Era singurul bărbat, în afara călugărului Leandro, care putea intra în mânăstire. Dominicanul Fra Leandro, duhovnicul maicilor, avea misiunea de a le absolvi de păcate după spovedanie, în schimb, părintele Rafael trebuia să înfățișeze viața sfântă pe care maicile o duceau în mânăstire. Reproducea chipul transfigurat de viziunea cerească a Paradisului și privirea plină de

înțelepciune dumnezeiască.
Dar realitatea era mult mai materială.
Picturile sale, pentru care era plătit regește, erau destinate să încurajeze doamnele spaniole de viță nobilă să intre în breaslă și, cel mai important, să-și încredințeze zestrea bisericii.
— Nu l-am văzut pe părintele De Silva de câteva săptămâni. De ce întrebați?
— A dispărut. Mai precis, de două luni, a spus șeriful tot scotocind prin carnețel. La început ne-am gândit la o plecare voluntară, dar în lumina evenimentelor recente nu excludem ceva mult mai serios. Nu am comunicat încă acest lucru presei și v-aș ruga să păstrați confidențialitatea informațiilor. Atelierul său a fost, de asemenea, jefuit. Având în vedere situația, e inutil să vă spun în ce stare de neliniște se află familia părintelui Rafael.
— Îmi pare rău, dar nu știu cum v-aș putea ajuta, a răspuns maestrul, care nu părea tulburat în niciun fel de aflarea acestor vești.
Își încrucișă brațele și își strânse buzele, ceea ce însemna că pentru el conversația se terminase.
— Bine. Cred că e de ajuns. Vă mulțumesc pentru timpul acordat, a conchis Torres.
El alguacil s-a ridicat, și la fel cei doi jandarmi, cu Gas continuând să-i necăjească. Și-au strâns din nou mâna, iar Goya îmi făcu semn să-i însoțesc până la ușă. Aproape intrase în atelier când Torres, din prag, s-a întors spre el.
— Încă un lucru, domnule Goya.
Maestrul s-a întors și el, iritat. Voia să picteze, iar bărbatul acela îl făcea să irosească timp prețios.
— Ați fost și dumneavoastră alaltăieri în Parque del Retiro la petrecerea de San Juan?
Un fior rece îmi străbătu șira spinării. În momentul acela, am simțit din nou durere în brațul pe care mi-l strânsese maestrul în seara aceea.
— Nu. Am fost acasă, cu soția mea. Cred că știți despre ultima nenorocire, a răspuns enervat. Și acum, dacă nu vă supărați, am de terminat un tablou pentru Rege, și a intrat în cealaltă cameră.
Șeriful nu părea surprins de atitudinea pictorului. În schimb, eu știam că Goya mințise. Oricum, nu m-a tulburat. Tatăl meu spunea mereu că unui artist i se cere geniu, invectivă, inteligență, exuberanță și emoție în ceea ce pictează, dar vai de el dacă ar fi arătat toate astea și în caracter ori în viața privată. Paradoxal, sinceritatea era admisă în opere, considerate născociri. Pentru a o exprima, artistul era astfel condamnat să trăiască în minciună. Dacă arta lui ajungea să fie apreciată, era numai fiindcă a făcut din propria existență o minciună credibilă, ascunzându-și punctele slabe. Pepillo m-a îndemnat să nu le

arăt niciodată, pentru că, spunea el, bârfa găsește rapid mii de adepți, iar calomnia este un vânt ușor care poate distruge viața unui om. Niciun cumpărător n-ar fi adorat, în același timp, arta și modul de viață al celui care a realizat-o.
Știam că prezența unui pictor de Curte la o sărbătoare populară ca aceea dedicată lui San Juan nu era nici măcar imaginabilă și, cu siguranță, nu aveam să fiu eu cel care să distrugă reputația maestrului.
Șeriful a făcut semn subordonaților săi să iasă, iar când cei doi s-au îndepărtat, s-a apropiat, mi-a pus o mână pe umăr și mi-a șoptit la ureche:
— Fii atent, băiete!

****

Pași pe coridor.
Vine cineva. Mă întreb dacă îmi vor da mai multă hrană. Mă apropii de ușă, însă rămân în umbră. Printre gratii zăresc un alt biet om dus ca un pachet în cearșaf. De data aceasta atârnă ceva din țesătură.
Un braț de bărbat a scăpat din cearșaf.
Pachetul greu e așezat pe podeaua coridorului. Unul dintre cei doi bărbați cu glugă încearcă să deschidă ușa a cărei încuietoare s-a înțepenit.
Mă uit în jos la victimă.
Observ ceva.
O mișcare imperceptibilă.
Cred că am văzut o ușoară contracție a degetelor sărmanului om. Dar poate că este doar una dintre halucinațiile mele. Îmi frec ochii ca să văd mai bine. Din nou, aceeași mișcare.
Nu, nu poate fi adevărat.
După ce au deschis ușa, cei doi au apucat pachetul voluminos și l-au bagat înăuntru. Mâna bărbatului se strânge într-un pumn. Îmi dau seama în cele din urmă și strig:
— E viu!
Ucigașii nu mă ascultă.
— Pentru numele lui Dumnezeu! E viu! spun cu glasul frânt.
Repet, necontenit, dar vocea mea rămâne neauzită în tăcerea grea și umedă din temniță.
Cei doi, surzi la rugămintea mea, închid ușa în spatele lor. Izbucnesc într-un plâns sfâșietor. Un miros de fier îmi umple nările și gura de parcă aș gusta sângele acelui om. Închid ochii și îmi țin respirația, dar nu izbutesc să scap de nebunia și tenebrele acelui coșmar.
Diavolul trăiește în întuneric. Și unul și altul trec prin uși și prin pleoapele închise.

Îl văd târându-se pe podeaua temniței mele, a sufletului meu. Șerpuiește calm, încercând să mă subjuge cu ochii săi galbeni. Îmi încolăcește gleznele. Se ridică ușor spre piept. Cu limba despicată îmi mângâie obrazul, savurând gustul sărat al terorii.
Creatură nenorocită.
Blestemată să fii!

****

Benito nu mai dăduse pe la atelier de vreo trei zile. În zorii celei de-a patra, s-a întors acasă cu mai multe achiziții comandate de Goya. Pensule, spatule, cânepă pentru pânze, pigmenți, uleiuri și un tablou de dimensiuni medii, pe care l-a scos din cutia în care fusese pus cu grijă. Era portretul unei prostituate, intuiai după hainele sumare pe care le purta. Fusese imortalizată în fața unei oglinzi, aranjându-și părul. În ciuda culorilor strălucitoare ale rochiei și machiajului, femeia avea un aer melancolic. Totuși, ceva nu se potrivea cu farmecul ei. Poate era alunița de deasupra buzei. Nu părea să fie opera unui artist de excepție. Talentat, dar nu extraordinar. Nu înțelegeam de ce Goya o cumpărase. Trebuia să valoreze în mod sigur ceva, însă pictura aceea nu ar fi fost apreciată de amicii lui sus-puși. Probabil tabloul era destinat colecției sale private sau era un cadou pentru prietenul său din Zaragoza. I-am cerut lămuriri lui Benito, dar nu mi-a înțeles gesturile. Părea nervos și deranjat de prezența mea. În ce mă privea, n-aveam timp să insist ca să descopăr motivul acelei achiziții.
Aveam ceva mult mai important de care trebuia să mă ocup. O întâlnire, mai puțin ceremonioasă, la Curte, cu regele Carol al IV-lea al Spaniei și cu regina Maria Luisa.
Maestrul hotărâse să mă ia cu el. Pentru acea ocazie, ceruse să-mi fie croit un rând de haine noi și orândui să-mi fie îngrijită și curățată de petele de vopsea claia de păr de culoare morcovului, dar și mâinile, lucru aproape imposibil.
Într-o după-amiază târzie, o trăsură ne-a dus la Palatul Regal. Ca să evităm o insolație, vizitiul a tras acoperișul pliabil, dar zăpușeala era atât de mare că și caii păreau agitați. Cât am parcurs străzile Madridului, n-am scos un cuvânt. Emoția cu gândul la ce urma să se întâmple mă absorbise complet. Abia mai izbuteam să clipesc și să respir. Aveam să-l văd pe Rege în persoană și poate chiar mi-ar fi vorbit. Maestrul n-a încercat deloc să mă liniștească. Din expresia întipărită pe chipul lui se înțelegea că era mai degrabă bucuros că eram atât de agitat. Anxietatea îmi crescu.
În sfârșit, am trecut de porțile din fier forjat păzite de gărzi în

uniformă. Sosise momentul. Vizitiul a oprit trăsura în Plaza de l'Armeria, unde mai erau și alte trăsuri. Personalul de la Curte a deschis ușa pe partea în care stătea pictorul, iar maestrul a coborât sigur pe el. Eu, dimpotrivă, eram paralizat de frică. L-am auzit pe Goya schimbând câteva cuvinte cu vizitiul și strigându-mi numele. Eram pe punctul de a-mi pierde cunoștința. M-a strigat din nou, pe un ton mai hotărât. N-a fost niciodată nevoie să o facă. La cel mai mic semn, eram mereu pregătit să-i ies în întâmpinare. Dar de data aceasta totul era diferit, foarte diferit. Am coborât cu picioarele tremurânde și sudoare rece. Nu eram sigur că voi ajunge în fața regelui. Maestrul m-a apucat de bărbie și a ridicat-o, să scruteze mai bine paloarea îngrijorătoare a pielii mele. Aș fi putut jura că zâmbea, în timp ce se uita la mine. Mă bătu ușor pe umăr ca să mă încurajeze și se îndreptă spre porticul susținut de coloanele splendid decorate. L-am urmat și, în sfârșit, am găsit puterea să merg alături de el. Am ajuns la porțile Palatului și în fața maiestuoasei scări ce ducea la apartamentele regale. După câțiva pași, maestrul s-a oprit.

— Manuèl, ridică privirea, șopti el arătând cu degetul spre boltă.

M-am supus. O frescă imensă umplea tavanul. Am fost uluit de culorile calde de ocru și auriu, care explodau pe un cer în unele locuri senin, iar în altele furtunos. Mi se părea că privesc soarele, în timp ce, solemne, emoțiile ne stăpâneau.

Așa am descoperit câte nuanțe poate avea albastrul.

— Este monarhia spaniolă în timp ce…, a avut timp să spună.

— …aduce un omagiu religiei. Corrado Giaquinto, am completat extaziat și cu privirea încă spre boltă.

Am simțit că maestrul meu e mulțumit. În trecut, văzusem reproduceri ale operei, dar nu erau nimic prin comparație cu ce aveam deasupra capului în momentul acela. Când am coborât privirea, simțeam că se învârte totul în jurul meu. Mi-au trebuit câteva secunde să realizez că, din păcate pentru mine, nu mai zburam pe cerul acela albastru.

— Să mergem, spuse Goya.

Ajunși la primul podest, leii din marmură și candelabrele din bronz dominau locul. Era impresionant, însă, totodată, o simplă și goală etalare a bogăției. Nu avea nimic de-a face cu puterea exercitată de frumusețea frescei de pe boltă. În timp ce urcam la primul etaj, mi-am dat seama că frica de a-l întâlni pe rege dispăruse din clipa în care văzusem opera lui Giaquinto, unde o singură rază de soare destrăma întunericul. Am trecut prin mai multe saloane și camere luxoase, decorate cu fast. Mai mulți nobili, însoțiți de soțiile lor, umpleau încăperile. Era o adevărată exultanță de zâmbete, reverențe, plecăciuni și comentarii provocatoare ascunse în spatele evantaielor. Mă simțeam ca peștele pe uscat. N-aveam nimic în comun cu oamenii aceia. Mergeam cu capul plecat, sperând că nimeni n-o să-mi observe

coama. Dacă m-ar fi oprit careva, ce titlu aș fi putut eu etala ca să-mi justific prezența? Eram doar un ucenic, fiul unui negustor modest. Maestrul, în schimb, s-a descurcat fără efort printre admiratori și m-a condus în Salòn des Alabarderos. Pe pereți, tapițerii și picturi de Luca Giordano. Goya a salutat bucuros un bărbat cu părul cărunt, cu care a început să vorbească, afișând zâmbete largi. Am profitat de momentul acela ca să mă uit îndeaproape la lucrările din încăpere, însă mereu atent la ce își spuneau cei doi. În timpul discuției, maestrul îl numea pe bărbatul acela Don Martìnez, nume cunoscut în Madrid. Era unul dintre cei mai faimoși colecționari de tipărituri, cărți și picturi. Iată de ce Goya conversa cu el cu plăcere. Era unul dintre puținii oameni de cultură prezenți în acea zi la palat. Între timp, scopul vizitei noastre îmi devenea tot mai clar. Maestrul nu mă adusese cu el pentru a-l întâlni pe Carol al IV-lea, ci ca să mă bucur de arta pe care Regele nu ar fi înțeles-o niciodată.
Un cadou.
După ce sfârși discuția, Goya m-a însoțit în Salòn de Columnas unde, judecând după zâmbetele și privirile goale ale celor prezenți, erau servite băuturi alcoolice. Din cauza căldurii extraordinare din acea vară, nobilimea din Madrid părea cu adevărat însetată. Era o abundență de mătăsuri, panglici și coafuri extravagante. Cine știe ce predică ar fi ținut dominicanul Leandro dacă ar fi putut vedea opulența acelor dame, strânse în corsete, care își arătau decolteul generos mărginit de dantele și broderii! Și totuși, niciuna dintre ele nu se compara cu uraganul de senzualitate pe care îl provoca Soledad când dansa.
— Vino, îmi spuse maestrul, luându-mă de braț de parcă ar fi simțit că gândurile mi se apropie prea mult de gitană. Vreau să îți prezint pe cineva.
M-a acompaniat spre un tânăr cu trăsături subțiri și frunte înaltă. Deși nu purta haine bisericești, avea tristețea unui cleric. Abia de-am ajuns în fața lui, că tânărul mi-a întins mâna. M-am simțit ridicol că trebuia să sărut mâna unui băiat ce părea doar cu câțiva ani mai mare decât mine, dar eticheta de la Curte o cerea. Când m-am înclinat să o sărut, privirea mi-a fost atrasă de pielea palidă și de degetele subțiri, scheletice.
— Manuèl, acesta este Pedro Santos de Bourbon, conte de Chinchòn și Grande de Spania.
La auzirea titlurilor nobiliare, tânărul a manifestat o satisfacție intimă și nereținută. Mi-am dat seama curând că e vorba despre un membru al familiei regale, așa că m-am pregătit să-mi exprim respectul cuvenit.
— Am auzit multe despre tine, a spus el privind spre Goya, făcându-mă să înțeleg cine era sursa informațiilor sale. Se zice că ai un

potențial extraordinar.
— Sunteți foarte gentil, dar eu… sunt doar un ucenic, am răspuns, coborând privirea.
— Dacă ai fie și jumătate din talentul maestrului tău, atunci, o să reușești cu siguranță. Și, cine știe, adăugă făcând cu mâna mișcări ușoare, într-o zi aș putea să-ți cer să-mi faci un portret.
— Ar fi o onoare pentru mine, am conchis cu o voce tremurândă.
După scurta conversație de curtoazie, contele de Chichòn s-a întors spre Goya.
— În vremurile prezente, ar fi bine să nu fiți singur în timp ce pictați. Se pare că El Diablo vizează pictorii din Madrid, însă am auzit, de la Rege în persoană, că șeriful Torres a găsit o legătură interesantă între victime. Portretele realizate de artiștii uciși înfățișau femei, doar femei. Ați auzit de părintele Rafael, portretist al călugărițelor mănăstirii din Las Descalzas? Ar putea fi și el o victimă. Se zvonește că a dispărut de vreo două luni, dar poate e un zvon și nimic mai mult.
— Nu vă fie teamă, răspunse calm maestrul, dacă o să mi se întâmple ceva, îi voi lăsa lui Manuèl misiunea de a încânta pe nobilii spanioli cu portretul dumneavoastră.
Îl cunoșteam destul de bine ca să înțeleg că, în felul acesta, evita în mod voit să abordeze subiectul dispariției părintelui Rafael, îndreptând interlocutorului atenția spre propriul ego.
— În plus, nu sunt în pericol. Să surprind dorința efemeră a sufletului feminin, nu-i pentru mine. Las cu plăcere locul altora, adăugă zâmbind.
Și Betsabé? L-am privit cu neîncredere. Iar mințise. Știa că un singur cuvânt de-al meu ar fi fost suficient ca să-l dau de gol, dar era sigur că nu voi face asta niciodată. Și avea dreptate.
— Dacă aveți convingerea că ucenicul dumneavoastră va putea deveni într-o zi pictor de Curte, a comentat bărbatul, înseamnă că aveți multă încredere în acest băiat.
— Manuèl, a subliniat Goya. Manuèl Alvèra. Nu uitați, o să mai auziți numele lui.
Eram foarte contrariat. Ce era cu mândria asta, de ce se lăuda cu mine? Chiar credea ce tocmai spusese? Nu, nu putea fi posibil. Îmi aminteam bine superficialitatea cu care de multe ori comenta calitatea pigmenților mei sau a ramei de lemn pe care fixam pânzele. Stima lui pentru mine era o altă minciună. Juca același joc pe care-l jucase în discuția de adineauri cu tânărul nobil.
Mă făcuse să-mi concentrez atenția asupra vanității mele ca să mă distragă de la minciuna lui și s-o las să alunece în cine știe ce colț ascuns al minții.
Tânărul îmi întinse din nou mâna să i-o sărut, dând astfel de înțeles că discuția se încheiase. Am respectat eticheta de la Curte, pe urmă l-am

văzut îndepărtându-se și amestecându-se printre ceilalți oaspeți.
— Nu e nevoie să semeni tot câmpul, mi-a șoptit Goya uitându-se în jur, ci doar partea expusă la soare, a adăugat făcându-mi cu ochiul.
Ușile din lemn ce dădeau spre Sala tronului s-au deschis larg și toți oaspeții s-au revărsat entuziasmați în camera alăturată. Dorința de a vedea familia regală era atât de mare, încât bunele maniere au fost lăsate deoparte. Îmbrâncelile și călcatul pe picioare fără jenă au pus stăpânire pe cei prezenți.
— Cine știe cum e îmbrăcată azi regina! a spus pe un ton malițios o damă în timp ce aproape era strivită de mulțime.
— Mantilla de Chantilly pe care a purtat-o săptămâna trecută era minunată, a comentat cea de lângă ea.
Ajuns în salonul fastuos, erai fermecat de pereții acoperiți cu catifea de Bourgogne și oglinzi uriașe așezate în așa fel încât să creeze senzația de adâncime. Două scaune regale, așezate pe o treaptă mică apărată de patru lei, îi așteptau pe suveran și pe consoarta sa. Când sala s-a umplut, au fost anunțați regele Carol al IV-lea și Regina, care și-au făcut imediat intrarea solemnă. Toată lumea a căzut în adorație, cu excepția mea, care mă pierdusem în tavanul dominat de o frescă a lui Tiepolo. Monarhia spaniolă nu era înaintea mea, ci trona falnic printre nori, încoronată de Mercur, Apollo, Jupiter, îngerași și alte zeități. Maestrul mi-a rămas aproape, de parcă ar fi vrut să protejeze întâlnirea mea cu Tiepolo de frivolitatea Curții. N-am ascultat niciun cuvânt din discursul Regelui, însă vuietul aplauzelor ce i-a urmat m-a scos din contemplația frescei.
Recepția a continuat cu dialoguri și plecăciuni fără importanță. Mai erau doar două cupluri de soți înaintea noastră, care voiau să-l salute pe Rege când, deodată, Carol al IV-lea l-a observat pe Goya. Suveranul, lăsând deoparte galanteria, i-a ocolit pe cei care îl așteptau și a întins mâna către maestrul meu. Când Goya s-a aplecat să o sărute, Regele și-a retras-o, lăsând pe toată lumea cu gura căscată. Acesta zâmbi amuzat și îl strânse pe maestru în brațe.
— Francisco, mi-ați acceptat invitația! Ce plăcere să vă avem aici!
— Onoarea este de partea mea, Majestate, răspunse calm.
Dincolo de aceste cuvinte, eram convins că maestrul nu era deloc fericit că se afla la Curte. De ce un om ursuz și morocănos ca el acceptase să rămână într-un mediu pe care îl iubea precum iubești pătrunjelul rămas între dinți? E posibil să o fi făcut cu adevărat pentru mine? Regele, cu un corp flasc, o față dolofană și mișcări ușor neîndemânatice, n-avea deloc aspectul unui bărbat puternic. În altă situație și cu haine ponosite, ar fi fost lesne confundat cu un hangiu obișnuit.
— Îngăduiți-mi să-l prezint Majestății Voastre pe ucenicul meu, a continuat Goya. Manuèl Alvèra.

Regele s-a uitat la mine de parcă ar fi privit la cele mai rare pietre prețioase. M-am închinat și m-am grăbit să-i sărut mâna dolofană și transpirată.
— Nu știți cât de mult vă invidiez, a spus, făcând ochii mari.
— Majestatea Voastră mă invidiază?
Nu-mi credeam urechilor. Doar Dumnezeu știe ce aș fi dat ca tatăl meu să poată auzi cuvintele Suveranului.
— Dacă ați fost ales de unul ca maestrul Goya, a continuat el, atunci cu siguranță aveți calități pe care Dumnezeu nu le-a dăruit oricui. Sunteți credincios, domnule Alvèra?
— Da, Majestate.
— Manuèl este un catolic fervent. Provine dintr-o familie respectabilă și plină de compasiune, a intervenit Goya risipind astfel orice urmă de îndoială.
Mă întreb ce știe el despre devotamentul familiei mele sau despre ura pe care am simțit-o când Dumnezeu a smuls-o pe mama de lângă mine și de lângă Pepillo.
— Foarte bine! a comentat Regele. Spania are nevoie de artiști capabili în slujba Sfintei Biserici și, mai presus de toate, a Coroanei, adăugă întinzându-mi din nou mâna.
Întâlnirea cu Suveranul s-a încheiat cu un alt sărut de mână și perspectiva unui viitor ca artist al Curții Regale.
După-amiaza aluneca ușor spre apusul soarelui și apoi, mai mult, spre sfârșitul serii. Din fericire, alcoolul servit nobililor fusese aliatul meu și nimeni nu remarcase claia mea de păr de culoarea morcovului rătăcind prin sălile regale. Însă, am învățat un lucru. Curtea nu însemna pentru mine cât înseamnă pentru maestrul meu. Cu cât îl priveam mai mult, cu atât îi înțelegeam mai bine frustrarea de a crea opere de artă care n-ar fi fost niciodată apreciate destul de clienți, precum de creatorul lor. Mi-a fost clar abia atunci ce însemna pentru el să lucreze cu Betsabè. Un colț de libertate în care se putea refugia și bucura nemărginit de frumusețea intrinsecă a picturii. Odată satisfăcute nevoile primare, și chiar mai mult de atât, cu susținerea oferită de Rege, Goya nu dorea nici bani mai mulți, nici stima cumpărătorilor săi.
Era ceva în el mai presus de orice. O nevoie viscerală ca esența artei sale să fie cultivată, savurată ca un fruct suculent, adorată.
În timpul întoarcerii la atelier, Goya stătea în landou și privea casele, fără să le vadă cu adevărat. Părea absorbit de gânduri grele.
— Mulțumesc pentru ocazia pe care mi-ați oferit-o, am spus, încercând să-l scot din acea stare.
— La ce te referi?
— Vizita la Palatul Regal. M-a lăsat fără suflare.
— Pentru o clipă m-am temut că faci aluzie la audiența cu Regele. În

cazul acesta, te-aș fi aruncat din trăsură și te-aș fi renegat ca ucenic. Suveranii se schimbă, Manuèl, a oftat. Puterile sunt răsturnate. Uită-te la ceea ce tocmai s-a întâmplat în Franța, cu Robespierre și revoluția sa. Dar arta, a spus și mi-a strâns brațul atât de tare că m-a durut, nu te va trăda, dacă îi vei fi credincios, adăugă, făcând ochii mari. Ține minte… nicio altă amantă, în afară de ea. Niciuna. Niciodată, și-mi dădu drumul la braț.

Părea un nebun. Când vorbea despre artă își pierdea mințile. Mă amăgeam că m-aș putea obișnui cu capriciile lui, dar reușea să mă deruteze de fiecare dată. Ceea ce nu puteam suporta nicicum era dorința lui perpetuă de a mă testa. Abia în acel moment am înțeles adevăratul scop al vizitei noastre la Palat. Goya voia să afle de unde pornise focul care ardea în mine, din efemerul faimei și splendorii sau din pasiune? Câte alte capcane se gândea să-mi mai pună în cale? Câte ispite? Ce mai trebuia să fac să-i dovedesc că eram un ucenic demn de geniul său? M-am posomorât.

— Cine este Pedro Santos de Bourbon? am întrebat cu suspiciune, știind că și în spatele acestui nume se ascundea o capcană.

— E un conte și un Grande al Spaniei. Ți-am spus deja, mormăi plictisit, întorcându-se din nou să privească drumul.

— La fel ca mulți alții din acea sală. De ce m-ați prezentat tocmai acestuia? Cine este el cu adevărat?

Goya și-a mutat privirea spre mine. După buzele strânse și licărirea din ochi, am înțeles că era plăcut surprins de întrebarea mea.

— Nimeni deocamdată. Studiază la Toledo sub protecția arhiepiscopului Antonio de Lorenzana y Butròn și este ucenicul călugărului Fra Leandro. Unor oameni nu le trebuie mult ca să devină Eminență, a spus zâmbind. Biserica este primul nostru client, Manuèl, nu uita, a adăugat și pe chip i-a coborât o umbră, cu o grimasă de dispreț. Suntem ca niște pescari, adulând peștele care ne va umple farfuria la cină, și s-a întors să privească în altă parte. Mâine ești liber, a schimbat el brusc subiectul. Betsabè vine la atelier. Voi fi foarte ocupat.

****

În dimineața următoare, maestrul mi-a cerut să-l las singur, fiindcă trebuia să-i sosească muza. Cât îmi strângeam lucrurile, l-am urmărit aranjând cu o grijă maniacală mobilierul camerei, astfel încât munca sa să se desfășoare în cele mai bune condiții. Desenase cu creta o cruce pe podea, marcând locul unde ar fi trebuit să se așeze Betsabè. Era încântat de sosirea ei, iar eu mueam de curiozitate să o văd. L-am

salutat pe Goya, care nu m-a auzit, și am ieșit. Coborând treptele două câte două, într-o clipită eram la parter, în fața ușii. Am traversat strada și m-am prefăcut că plec.
Știam că mă urmărește de la fereastra atelierului. Simțeam în spate înțepătura privirii lui ca vârful unui ac lung și gros.
Am intrat pe o alee și m-am ascuns. Am stat nemișcat preț de câteva minute, apoi am căutat un colț dosit de unde să văd mai bine intrarea în imobil. Am rămas acolo, la pândă, întrebându-mă de ce Benito putea să rămână în atelier. Am văzut oameni de toate rangurile trecând pragul clădirii, dar nicio femeie. Chiar și Fra Leandro, inchizitorul orașului Madrid, inconfundabil în rasa sa de dominican, a intrat șchiopătând și oprindu-se, din când în când, să se sprijine în baston. Voia cu siguranță să vadă cum merge treaba cu portretul său. Avea să fie dezamăgit. În ultima vreme, maestrul a avut timp numai pentru tabloul muzei sale. De îndată ce l-am întrezărit pe Benito ieșind cu Gas în plimbarea obișnuită de-a lungul fluviului Manzanarre, m-am lipit de peretele murdar al ascunzătorii mele. În clipa aceea, m-a învăluit o adiere fierbinte, care a ajuns cu repeziciune și la cei doi. Gas s-a oprit, adulmecând aerul. Simțise un miros familiar. M-am lipit și mai mult de zid și mi-am retras și fața, până n-am mai văzut fațada clădirii. Mi-am ținut respirația, deși știam că asta nu ajută la nimic. După câteva secunde, iar am aruncat o privire spre ei. Gas și Benito nu mai erau acolo. Am respirat din nou.
După câteva ore de stat la pândă, o foame îngrozitoare mi-a atacat stomacul subminându-mi voința.
Trebuia să părăsesc ascunzătoarea și, de asemenea, scopul meu. Am decis să merg la taverna La Carmencita din strada Libertad. În buzunar aveam doar câțiva bănuți, cât să-mi ajungă pentru vreo două felii de pâine albă prăjită în untură și presărată cu zahăr și scorțișoară. Am traversat câteva străzi și, ajuns la han, m-am așezat la o masă. Am comandat și am așteptat. La celelalte mese, trișorii și vagabonzii provocau soarta jucând cărți și uneori bătând cu pumnii în masa din lemn neprelucrat. Câțiva meșteri discutau despre munca lor, bând și fumând. Un tânăr preot, îmbrăcat cu o tunică bine călcată, stătea la masa din colțul opus. Se străduia să-și țină privirea ațintită în paginile unei cărți voluminoase, dar atenția îi era distrasă de un cuplu care flirta pe o bancă. Cu fiecare nasture desfăcut și mai multă piele la vedere, obrajii clericului se tot îmbujorau. Când bărbatul a ridicat fusta femeii și și-a strecurat mâna între coapsele ei, tânărul preot a scăpat cartea din mâini. Aplecându-se să o ridice, a văzut ceea ce femeia arăta cu nerușinare. Tremurând, rămăsese parcă fermecat de priveliște. Între timp, a sosit și hangiul cu farfuria mea. Am înfulecat în grabă feliile de pâine albă pudrate cu zahăr și scorțișoară. Nicăieri altundeva în Madrid nu erau la fel de delicioase ca La Carmencita.

Abia reușisem să termin de mâncat, când cineva a început să strige că jocul fusese măsluit. Un scaun a fost trântit de podea, cu un zgomot asurzitor, atrăgând atenția chiar și celor mai distrați. Spiritele se încinseseră. Zburau prin aer pumni și înjurături. Pe scurt, se iscase o bătaie în toată regula.
— O să te plătesc, jur, s-a văitat unul pus la pământ.
— Ia-i de la târfa de nevastă-ta! a mârâit celălalt și i-a mai aplicat o serie de lovituri în coaste.
Chiar și bărbatul care se bucurase înainte de darurile femeii sale, se aruncase în încăierare. Ea, în schimb, a căutat adăpost sub o masă, în compania tânărului preot care, în fața unui sân dezgolit, se holba nevenindu-i să creadă.
Un pumn a lovit maxilarul unuia dintre jucători și un genunchi în stomac l-a aruncat într-o vitrină de sticlă, făcând pulbere toate porțelanurile din ea.
— Pentru numele lui Dumnezeu, opriți-vă, se ruga hangiul. Oh, hanul meu! repeta disperat și neputincios.
În toată confuzia aceea, nu înțelesesem cine cui îi ținea partea, însă grija mea mare era să rămân spectator. Cum îmi amintise maestrul la sărbătoarea de San Juan, aveam nevoie de mâinile mele ca să-mi construiesc viitorul.
Omul care cu câteva clipe înainte flirta pe bancă, a observat ce se întâmpla sub masă și fu cuprins de o furie de nestăvilit. S-a îndreptat spre cei doi și, cu o lovitură, a aruncat masa într-o parte. Cu o mână l-a prins pe duhovnic de piept și l-a ridicat de jos, lipindu-l de perete. Femeia, cu sânul dezgolit, fugise însă în spatele tejghelei. Tânărul preot, singur în fața orgoliului rănit al unui om furios, avea ochii ieșiți din orbite, se zvârcolea și scotea sunete sfâșietoare. Atacatorul său, orbit de mânie, și-a desfăcut degetele de la mâna liberă și, cu fermitate, l-a prins de organele genitale pe preot, care a gemut ca-ntr-o spirală a durerii. Instinctiv, mi-am strâns picioarele.
— Dumneata și așa n-ai nevoie de astea, nu-i așa? a chicotit el sadic.
Dintr-odată, ușa hanului s-a deschis larg și-n prag a apărut un băiat, tot transpirat.
— Ajutați-mă! a implorat gâfâind.
Dar nu l-a auzit nimeni. Cei prezenți erau prea ocupați, fie să se bată între ei, fie să jelească din cauza unei vitrine sparte.
— Veniți, repede! Un cadavru! Un cadavru în râu! a țipat el și mai tare.
Balamucul s-a potolit. Toți s-au întors spre băiat. Omul care încerca să-l lase pe preot fără bărbăție, i-a dat, în sfârșit, drumul. Preotul a căzut la pământ.
Băiatul și-a scos căciula. O cascadă de păr încâlcit și murdar, în care își fac loc păduchi mari precum gândacii, i-a căzut pe umeri. Tot

frământându-și pălăria între mâinile murdare, a început să povestească ceea ce tocmai văzuse. Unchiul său aruncase momeală pentru pește în Manzanarre, aproape de podul din Toledo. Convins că prinsese în cârlig o mreană mare, se apucase să tragă la mal, dar observă, nu departe de țărm, că, de fapt, nu era vorba de niciun pește. A pomenit despre un braț care ieșise la suprafață, apoi despre alte părți ale unui cadavru în stare de putrefacție.
Băiatul a continuat povestea, afirmând că unchiul său îl trimisese după ajutor, cât timp el veghea ce mai rămăsese din acel om. La ora aceea din zi și având în vedere căldura infernală, nu văzuse însă pe nimeni de-a lungul malurilor Manzanarre și se repezise în primul han pe care îl întâlnise în cale.
Toți uitaseră de încăierarea de mai devreme. Bărbații l-au urmat pe tânăr, iar eu m-am alăturat grupului. Ajuns la malul cu pricina, am zărit, la vreo opt pași de țărm, ceva printre buruieni. Între timp, vestea se răspândise în tot cartierul. Zeci de oameni ajunseseră la pod și împreună cu ei și jandarmeria. I-am recunoscut pe șeriful Torres și pe cei doi jandarmi, care veniseră la atelierul maestrului cu doar câteva zile înainte. Un jandarm a intrat în apă ca să tragă cadavrul în jurul căruia mai multe păsări se luptau între bătăi de aripi și ciugulit. După ce l-a prins cu un cârlig, l-a târât la mal, și l-a așezat pe spate. Căzu în genunchi, victimă vărsăturilor. În momentul acela, am regretat că mâncasem cu atâta poftă doar cu câteva minute înainte.
Oamenii din apropierea corpului au izbucnit în exclamații de uimire și groază în același timp. Cei care se aflau mai departe dădeau din coate ca să vadă mai bine oribila descoperire. Unele femei n-au reușit să suporte și și-au întors privirea, deși era limpede că n-aveau să uite imaginea aceea niciodată.
— E dezbrăcat! a comentat un bărbat.
— Priviți! Nu are urechi! Și ochii? Unde îi sunt ochii? a strigat altul.
— Ce-i cu găurile alea două pe fața lui? a răsunat vocea unui bătrân.
Bietul om nu mai avea nas, și-i mai lipseau și alte părți din corp.
— Dumnezeule! L-au mâncat! a conchis o femeie printre suspine.
În urma invocației divine, toată lumea și-a făcut semnul crucii.
De fapt, ceea ce descoperise nefericitul pescar nu mai arăta a om, era doar o carcasă putredă. În mai multe locuri ale trupului se vedeau oasele, iar fața părea desfigurată. Cineva sau ceva îi mușcase carnea de pe trup. Restul a fost, probabil, opera apei din râu.
O tăcere de mormânt se răspândise în jur. Zgomotul brusc a trei șobolani aruncându-se în râu a întors capetele tuturor. În timp ce înotau, departe de țărm, desenând linii tremurânde pe suprafața apei, în mintea mea prindeau viață, și cu siguranță nu doar în a mea, imaginile clipei în care acești șobolani s-au hrănit din trupul acelui nefericit. Icnete de dezgust s-au înălțat la unison. Repulsia, însă, a

lăsat curând loc unei întrebări.
Cine era omul acela?
Șeriful s-a aplecat asupra cadavrului în căutarea unui indiciu ce l-ar fi putut ajuta la identificare. Clătină trist din cap, dând a înțelege că era treabă grea. Luă o batistă albă din buzunarul pantalonilor și își înfășură mâna în ea. Cu degetele în acea pânză, apucă maxilarul bietului om. Îi deschise gura. Carnea aproape că se desfăcea între degetele șerifului. Limba lipicioasă, umflată cât un melc de râu, era albastră și plină de crestături verzui. Torres își strânse ochii și își încreți nasul de parcă ar fi respirat vapori de acid. Cred că ceea ce avea în față emana o duhoare insuportabilă. S-a îndepărtat dezgustat și s-a apropiat de un jandarm care ținea în mână un carnețel.
— Îi lipsesc dinții, i-a comunicat.
Mulțimea începu să se agite.
— Când îl veți prinde pe ucigaș? a strigat cineva.
— Câți mai trebuie să moară?
— Ne vom face dreptate singuri! s-a ridicat amenințătoare o altă voce.
Înainte ca situația să degenereze, jandarmii au îndepărtat oamenii care stăteau pe țărm și au întins o pânză peste cadavru.
Spectacolul se terminase.

****

— Secretul este să ajungi la cel mai înalt nivel de eficiență și disciplină, a explicat maestrul în timp ce vârful pensulei îi aluneca pe pânza unde portretul inchizitorului prindea formă. Pentru a face acest lucru, trebuie să-ți eliberezi mintea de gânduri. Nu îți poți permite să fii distras.
Îi era ușor să vorbească. Habar n-avea la ce fusesem eu martor cu o zi înainte. Dar poate, chiar dacă ar fi avut, nu ar fi făcut nicio diferență. Puterea sa de concentrare era într-adevăr surprinzătoare. Chiar dacă s-ar fi prăbușit clădirea sau ar fi luat foc întregul oraș, el ar fi continuat să picteze nestingherit.
Figura dominicanului părea abia schițată, dar deja se puteau ghici rasa de călugăr, gluga neagră și mâinile ținând Cartea Sfântă lipită de piept, în dreptul inimii. De centura de piele, care îi strângea talia, atârna un șirag de mătănii cărora maestrul le dedica toată atenția. Spre deosebire de restul, realizarea rozariului era o procedură rapidă. Cincizeci de mărgele înșirate pe un lănțișor și separate, la fiecare zece, de una mai mare. De întregul șirag atârna un fir care se termina cu o cruce precedată de alte trei mărgele mai mici.
— Am nevoie de puțin umbrin, a comentat el fără să-și întoarcă

privirea de la pânză. Grăbește-te, mi-a poruncit dând nervos din mână. M-am repezit spre laborator. Am luat placa de porfir, dar am observat că era pătată de verde de cobalt. Am spălat-o numaidecât cu apă, răzuind urmele de culoare.

— Unde naiba am pus miezul de pâine? am înjurat.

Aveam nevoie de el ca să usuc bine placa. Am căutat în dezordinea din laborator, dar n-am găsit nimic, până când privirea mi-a căzut pe salteaua lui Benito. Pentru prima dată, m-am jurat c-o să-i mulțumesc uriașului pentru că a mâncat de culcat.

După ce am șters placa de porfir cu miezul de pâine, am potrivit în centru pudră de cinabru roșu și ocru. „Când trebuie să amesteci mai multe culori", îmi repeta tatăl meu, „e bine să începi cu cele mai deschise". Am tras cu grijă pulberile prin râșniță, apoi am adăugat alcool. Am obținut o culoare portocalie suficient de omogenă, căreia i-am pus niște azurit. După aproximativ o jumătate de oră, aveam un umbrin de care eram mândru. Când i l-am dus lui Goya, acesta s-a uitat la el ceva timp, în tăcere. Într-un sfârșit, o expresie de mulțumire i se ivi pe chip. Sau poate asta îmi doream să văd cu adevărat pe buzele și în privirea lui? Nu, nu mă înșelam. Era chiar mulțumit. Chiar dacă nu ar fi mărturisit-o, îl dădeau de gol privirile furișe pe care mi le arunca și felul în care își freca arătătorul și degetul mare pe pânză. Mi-am umflat pieptul, mândru de pigmentul meu.

— Să ne întoarcem la muncă, doar atât a spus.

Cu o spatulă puse puțină culoare pe paletă. Luă o pensulă și o înmuie în umbrin, apoi o umezi cu salivă apăsând-o pe vârful limbii. Cu câteva trăsături de penel a umplut mărgelele rozariului. Peste culoarea, încă neuscată, a adăugat un strat foarte subțire de alb, în așa fel încât să obțină un efect de clarobscur. Pe scurt, a realizat o imagine bine definită.

Mărgelele din sâmburi de măsline parcă țineau evidența rugăciunilor rostite de călugăr.

— Maestre, vă rog să mă iertați. De ce folosiți un material atât de neînsemnat pentru mătăniile unui inchizitor? De ce nu folosiți perle, fildeș sau pietre prețioase?

— Simplu, și a ridicat din umeri, semn că răspunsul e evident. Înainte de a fi un înalt prelat, călugărul Fra Leandro este un dominican. Ordinul său folosește sâmburi de măsline pentru confecționarea mătăniilor, aduse doar din Țara Sfântă. Mai precis, de la plantele ale căror rădăcini cresc în Grădina Ghetsimani. Sper că nu trebuie să-ți explic motivul, și-a ridicat o sprânceană în așteptarea unui răspuns afirmativ.

În acea grădină, Isus Hristos și-a petrecut ultimele ore de evreu liber și, chiar dacă i-a stat în putință să scape, El a ales martiriul pentru mântuirea omului.

Am dat din cap și m-am întors la a-l observa pe Goya care-și reluase lucrul.
— Manuèl, a spus rămânând nemișcat, cu pensula foarte aproape de pânză, să nu reproduci doar ceea ce vezi. Studiază fiecare detaliu în parte. Pentru a-i înțelege sufletul, trebuie să-i cunoști povestea, și s-a cufundat înapoi în lumea sa de forme și nuanțe.
Cum reușea să se concentreze asupra unui sâmbure când Madridul era zguduit de crime atât de brutale? Cum era posibil ca frica să nu-l atingă deloc?
— Ați auzit veștile, maestre? Au găsit un alt cadavru, am îndrăznit.
Goya n-a răspuns.
— Se pare că El Diablo a ucis din nou, am adăugat cu tristețe.
— Te-aș ruga să nu abordezi astfel de subiecte când lucrăm, a răspuns fără să-și ridice ochii de pe pânză.
— Vă rog să mă iertați.
Goya a rămas cu mâna în care ținea pensula suspendată în aer. S-a întors spre mine, privindu-mă drept în ochi.
— De unde știi că e opera lui? m-a întrebat.
— În realitate, nu știu. Dar în oraș nu se vorbește decât despre asta.
— Nu da importanță unor bârfe. Gândește-te la ceea ce e cu adevărat important. Și apoi..., a ezitat, poate este vorba de un emulator, un nenorocit care încearcă să imite lucrarea adevăratului criminal pentru a câștiga puțină glorie.
— Ce merite poți obține ucigând?
— Ți-e frică?
— Victimele, maestre, sunt pictori importanți din Madrid.
— Te temi pentru mine? a zâmbit aproape amuzat. Dacă mi se va întâmpla ceva, Manuèl, o voi lua ca pe-o onoare. În ce te privește, nu ai niciun motiv să-ți faci griji. Trebuie să muncești mult mai mult pentru a ajunge în atenția acestui criminal, așa că, spuse punând pensula pe masa de lucru, fii atent și învață! Am nevoie de negru de grafit, și a luat o altă pensulă, de data aceasta din păr de veveriță, a umezit-o iarăși cu salivă și a continuat să retușeze mărgelele.
I-am pregătit culoarea pe care mi-o ceruse. Am pus într-un castron niște pulbere de pigmenți. Am adăugat ulei de in și terebentină. Cu o spatulă ascuțită, am apăsat amestecul de părțile laterale ale castronului pentru a îndepărta cocoloașele. Am omogenizat totul până am obținut o cremă. Și-n timp ce lucram nu puteam să nu mă gândesc la întrebarea la care nu aveam răspuns.
Da, îmi era teamă.
Evident, nu credeam că aș putea fi eu ținta, dar să întâlnesc un criminal n-ar fi fost oricum o experiență plăcută. Și nu puteam să trec cu vederea faptul că ucenicia mea depindea în mod direct de posibilitatea ca Goya să rămână în viață.

Ce m-aș fi făcut dacă el ar fi următoarea victimă a lui El Diablo?
Nu mai puteam să-mi scot din minte imaginea omului din râu.
Oare era părintele Rafael De Silva, pictorul dispărut?
Oricine ar fi fost și cu orice s-ar fi ocupat, a avut un sfârșit nedemn.
Goya n-a fost tulburat de descoperirea unui nou cadavru. Dimpotrivă, se lăuda că a lucrat fără oprire împreună cu muza sa. Și totuși, eram convins că nu văzusem nicio femeie intrând în clădire în dimineața aceea. Iar dacă ce spunea era adevărat, unde era rodul muncii sale îndelungate? Din moment ce nu am văzut ieșind din atelier niciun tablou, pregătit de vânzare, era, fără îndoială, vreo operă încă neterminată și, ca atare, trebuia să fie așezată pe unul dintre șevaletele ascunse în spatele unui cearșaf alb. Semnele pe care le făcuse pe podea pentru Betsabè erau încă vizibile. Curiozitatea de a descoperi chipul și trăsăturile femeii care capturase toată atenția geniului creator al maestrului meu a înlăturat pentru o vreme povara pe care o purtam în inimă din pricina evenimentelor recente.
Toată dimineața n-am mai avut altceva în cap decât cum să încalc regulile lui Goya. Am pus la cale un plan. Aveam să aștept ca să plece să ia prânzul împreună cu soția sa, iar Benito să iasă la cumpărături. Imediat după, urma să mă strecor în atelier și să găsesc tabloul.
În așteptarea momentului, timpul părea că n-o să mai treacă niciodată. Ca maestrul să nu-mi observe nervozitatea, am încercat să muncesc mai mult în laborator, departe de el. Cu cât se apropia clipa, stomacul meu și mai tare ghiorăia de la sucuri gastrice și euforie. Limba îmi devenise o bucată de carton lipit de cerul gurii. Aveam o sete teribilă. Transpiram.
Iunie acela îmi ajungea până-n oase.
Singurul care părea să fi ghicit planul meu era Gas. Se uita la mine cu o privire plină de reproș. Trebuia să-l induc în eroare.
— E în regulă, frumosule! l-am mângâiat.
Gas totuși nu înceta să se uite la mine cu asprime. Poate nu eram un actor atât de bun pe cât speram. În sfârșit, a sosit și ora prânzului și am rămas singur. Stăteam nemișcat în fața atelierului, spunându-mi că dacă aș fi acționat, nimic n-avea să mai fie la fel. De fapt, în minte îmi răsuna vocea călugărului Fra Leandro spunând: „cei care trăiesc cu frică de Dumnezeu să se supună cuvintelor Lui și cei care Îl iubesc să-I urmeze căile". Chiar dacă nu aș fi fost descoperit niciodată, mă cunoșteam suficient de bine ca să înțeleg că n-aș fi putut minți. Tentația însă era mai puternică.
Fixam ușa căutând curajul de a încălca una dintre regulile maestrului. Dacă m-ar fi prins în acel moment, nu ar fi ezitat o clipă să mă dea afară, iar viitorul meu urma să se petreacă în spatele tejghelei prăvăliei lui Pepillo. Numele Alvèra, împreună cu toate sacrificiile tatălui meu pentru ca eu să am parte de un viitor mai bun, s-ar fi topit

ca zăpada primăvara.
Nu, nu puteam risca.
Și totuși… dorința de a o vedea pe Betsabé mi se strecurase în minte ca un vierme. Femeia aceea îi însenina zilele lui Goya atât de mult, încât nici măcar vestea existenței unui criminal în oraș nu reușise să-l zdruncine.
Trebuia să descopăr chipul tainei sale.
Am aruncat o ultimă privire în salonul din spatele meu, să mă asigur că nu existau semne ale unei întoarceri iminente a lui Benito. Am inspirat adânc și am împins ușa atelierului, care s-a deschis cu un scârțâit. I-am trecut pragul. Razele soarelui intrau din abundență prin ferestrele mari reflectându-se în particulele de praf care pluteau ușor în aer. Lângă una dintre ferestre se afla masa cu unelte. În schimb în penumbră, în fundul camerei, cinci șevalete stăteau ascunse sub câte un cearșaf.
— Între noi doi, Betsabé. Unde ești? am murmurat.
M-am apropiat cu atenție de primul. Ceva a scârțâit.
Cine era în spatele meu?
Inima îmi bătea, scufundându-se și mai adânc în piept. Eram atât de speriat că nu puteam gândi limpede. Mi-au trebuit câteva secunde să realizez că fusese doar o scândură din lemn care cedase puțin sub greutatea mea. Sângele a început din nou să-mi circule prin vene. Trebuia să mă grăbesc.
Am apucat cearșaful și l-am tras în jos. În fața ochilor mei, un portret.
Fundalul întunecat. Era un bărbat așezat, din profil, pe un scaun, dar cu privirea întoarsă spre autorul operei. Subiectul ținea în mâini o foaie de hârtie pe care era inscripționat „Don Sebastiàn Martìnez de la prietenul său Goya 179…”.
Lipsea ultima cifră, semn că maestrul nu știa când avea să termine lucrarea. Îmi suna cunoscut numele acesta. Era celebrul colecționar de cărți, tipărituri și picturi, care se oprise să discute cu Goya la recepția dată de rege. În pictură, hainele sale nu erau încă finisate în detaliu, dar chipul te lăsa fără grai. Maeștrii de pictură pe care îi avusesem în trecut m-au învățat că fața este imaginea sufletului, iar ochii sunt cei care o dezvăluie. Știam foarte bine că pentru a capta ceea ce pulsează în inima celui portretizat, pasiunile și întreaga sa lume interioară, nu înseamnă doar să știi să mânuiești pensulele sau să faci umbre, nuanțe sau lianți, ci să ai talent. Privilegiul marilor pictori, al geniilor artei.
Și Goya era unul dintre aceștia.
Prin opera pictorului, cel care comandase lucrarea îmi spunea povestea lui și nu numai. Din privirea pe care Goya o capturase și o imortalizase pe pânză, puteam deduce că între cei doi exista o strânsă prietenie. Am fost surprins, fiindcă, din câte știam, singurul prieten al maestrului meu trăia departe de Madrid. Cu toate acestea, eram sigur

la ce mă uitam. Am analizat și restul pânzei în căutarea altor detalii interesante, dar n-am mai descoperit nimic. Fără să acord prea multă atenție fundalului, am dedus că nu trebuia să mai fie mult până la finalizarea lucrării. Am pus cearșaful la loc, dar în timp ce îl aranjam, îmi reproșam faptul că nu mă uitasem cu atenție la cum fusese așezat inițial.
Și dacă Goya avea să-și dea seama că linţoliul nu era așa cum îl așezase el? O neglijență de neiertat, care m-ar fi putut costa scump! Timpul se scurta ca o respirație de nerăbdare. Unde era?
Înainte de a da jos al doilea cearșaf, am încercat să memorez felul în care fusese aranjat. Ca să evit greșeala de adineauri, l-am rulat spre lateral și l-am așezat în colțul de sus, astfel încât să păstreze, cel puțin în parte, poziția inițială. Pe pânză, scena unei nunți. O mireasă tânără și frumoasă, cu bărbia ridicată în sus cu mândrie, era urmată de soțul ei cu-n aspect simian și cocoșat. Deși era îmbrăcat ca un om bogat, sărea în ochi că nu era vrednic de soția sa. Printre cei prezenți la ceremonie se remarcau și elemente caricaturale care, în unele cazuri, cădeau în grotesc. Singurele personaje definitivate de Goya erau cei doi soți și chipurile oaspeților, restul părea doar schițat. Frivolitatea scenei ascundea un adevăr tulburător. Lucrarea maestrului conținea o critică, deloc voalată, adusă căsătoriilor aranjate, o practică răspândită în toată Spania și nu numai. În timp ce acopeream pânza m-am gândit că aceia care îl cumpărau erau parte integrantă a lumii de care maestrul făcea haz, iar tabloul nu putea fi comandat de nimeni și nu ar fi fost vândut niciodată. Așadar, care era rostul acelei picturi?
Despre Betsabè, totuși, încă nimic.
Mai erau trei posibilități și foarte puțin timp. Benito avea să se întoarcă în curând și, oricât de mult m-ar fi plăcut, nu l-ar fi mințit niciodată pe maestru pentru mine. Gas a intrat în atelier. S-a uitat în jur și a început să adulmece aerul, probabil să se asigure că omul care îl lovise cu piciorul nu era prin preajmă. Brusc, a încetat să mai dea din coadă, iar privirea și-a ațintit-o pe un șevalet ascuns sub o pânză albă. Abia am reușit să ghicesc ce urma să se întâmple, dar nu m-am mișcat destul de repede ca să-i opresc avântul. Gas s-a ridicat în două labe și, cu o mișcare sigură, a tras jos cearșaful.
Ce a lăsat cearșaful în urmă mi-a oprit inima-n loc.
— Doamne Dumnezeule! am izbucnit și mi-am dus imediat mâna la gură, obligându-mă astfel să tac.
O femeie goală, întinsă pe o canapea mică ce abia se zărea, cu picioarele depărtate, își expunea părțile intime cu nerușinare. Nu mai vedeam nimic altceva. Nu mai exista nimic, nici măcar Gas care lătra la femeia din portret. Eram copleșit de viziunea aceea. Ea era acolo, disponibilă, gata să fie luată.
Mă înroșisem.

Nu mai văzusem nimic asemănător.
Niciun artist nu mersese vreodată atât de departe de ceea ce era permis.
Era cea mai scandaloasă pictură din lume.
Mulți portretizaseră zeități dezbrăcate, dar niciodată nu puseseră sexul feminin în prim-plan. Părul pubian negru de pe Muntele lui Venus nu sugera că ar fi fost o prostituată, fiindcă auzisem că acestea își rădeau părul din zona intimă din motive de igienă. Era vorba despre o femeie cinstită, poate de viță nobilă, care invita privitorul să intre unde altora nu le fusese îngăduit. Nu fusese lăsat nimic pe seama imaginației.
A trebuit să mă întorc o clipă ca să-mi trag sufletul. Am încercat să-l fac pe Gas să tacă, care, ascultător, s-a așezat. Am tras de cămașă cu atâta forță, încât unii nasturi au sărit pe podea. În dreptul prohabului aveam o umflătură. Simțeam că îmi plesnea pielea de durere. Instinctul de nestăvilit mă împingea să posed ca un animal femeia din tablou sau pe oricare alta. Voiam să mă eliberez de ceea ce nu puteam controla.
Însă, întors cu spatele la pictură, privirea mi-a căzut pe masa cu instrumentele maestrului. Soarele le înfășurase într-o îmbrățișare caldă. Unde îmi era rațiunea?
Mi-am dat seama imediat că foamea mea nu avea nicio legătură cu sexul.
Cel care implora bucurie era ochiul, el voia să se sature de ea, de Artă.
M-am întors din nou spre tablou. Am început să studiez detaliile. Betsabé strălucea în propria-i lumină, suspendată parcă în spațiul întunecat ce o înconjura. M-am apropiat să înțeleg ce tehnică folosise maestrul ca să pară atât de reală.
Am rămas fără suflu.
Nu izbuteam să văd diferitele trăsături de penel ca în restul picturii.
Cum naiba o realizase? Păleam în fața geniului maestrului meu. O omogenitate nemaivăzută până atunci. Și culoarea? De obicei, pentru a da culoare tenului, se folosea ocru galben cu puțin trandafiriu de cadmiu și alb sau pământ de Siena ars cu o notă de albastru ca cerul. Dar niciuna dintre aceste nuanțe nu era pe pânză. Niciun pictor nu reprodusese cu atâta măiestrie pielea umană. Deodată, am auzit în depărtare clopotele Bisericii „Sfântul Mihail” marcând trecerea orelor. Pierdeam timp. Trebuia să mă grăbesc.
Trăsăturile feței nu se distingeau cu claritate. Modelul era greu de identificat. Evident, maestrul trebuia să contureze aceste aspecte. Părul negru îi aluneca peste sâni, mângâindu-i sfârcurile tari și sânii plini. Postura corpului, întins pe o canapea mică, împărtășea bunăvoință și disponibilitate la actul trupesc.
Betsabè era reală.
În carne și oase.

Dorință și voluptate.
Dar, mai presus de toate, o frumusețe neasemuită.
Opera liberă de prejudicii pe care niciun pictor nu îndrăznise vreodată să o picteze.
Am înțeles atunci de ce maestrul nu expusese în public picturile cu muza sa. Inchiziția i-ar fi distrus pentru totdeauna reputația de pictor de Curte. Era singur când o picta pe Betsabé, să o poată admira în taină; între cei doi era sigur și altceva. Câtă risipă! Dacă ar fi fost cu putință ca lumea să admire geniul artistic al acelui om! La picioarele modelului fusese schițat ceva. Un animal de companie, asemănător unui dihor, ghemuit. Dar mai era mult de lucru la el.
— „Neascultarea este dovada rațiunii” se spune, s-a auzit o voce în spatele meu.
M-am întors brusc. Goya, din pragul atelierului, mă privea fără expresie.
„Idiot! Idiot! Idiot!” mi-am repetat.
Vrăjit de grațiile lui Betsabé nu observasem că maestrul s-a întors acasă. Gas a fugit din atelier de parcă ar fi văzut un hingher! În fața maestrului m-am simțit singur și dezbrăcat, mult mai gol decât muza din tabloul lui.
Eram o portocală fără coajă, gata să fie devorată. Nu reușeam să vorbesc. Aerul care mă despărțea de maestru mi se părea dintr-un porțelan fragil și mi-era teamă să nu-l sparg. Apoi, a preluat controlul disperarea. Gândindu-mă la Pepillo și la speranțele pe care și le pusese în mine, ochii mi s-au umplut de lacrimi, iar buzele începură să-mi tremure. Goya, cu brațele încrucișate, înainta încet. S-a plimbat în jurul meu cu un pas cadențat, fără să-mi arunce măcar o privire, apoi s-a oprit în fața tabloului.
— Dacă te interesează, să știi că portretul inchizitorului e acolo, și indică un colț al camerei unde o pânză zăcea sub un cearșaf. Vrei să tragi cu ochiul și la acela? s-a încruntat.
În tăcerea ce a urmat, îi puteam auzi gândurile. Își căuta cuvintele potrivite cu care să mă alunge din atelier.
— Ce părere ai? întrebă pe un ton rece, referindu-se la portretul muzei sale.
De ce nu țipa la mine? De ce nu m-a dat afară ca pe un câine? De ce, încă o dată, voia opinia ucenicului său nerecunoscător?
Îmi plesnea capul.
Goya, în extaz, a mângâiat profilul abia schițat al lui Betsabé.
— Ai văzut vreodată atâta desăvârșire? a întrebat.
— Nu, maestre. Niciodată, am recunoscut bâlbâindu-mă.
Am inspirat adânc și făcându-mi curaj, am îndrăznit să-mi îndrept privirea spre el.
— Învățați-mă, am cutezat.

Goya mi-a întors privirea și m-am temut că nu-i voi putea suporta expresia de reproș. Lumina soarelui, care străbătea ferestrele, îl agasa. Privea cu ochii mijiți.
— Ajutați-mă să vă egalez geniul, am spus arătând spre tablou.
— Și care ar fi rostul? Să te descopere și să te ardă pe rug ca pe un porc? s-a răstit el.
Oftă și chipul i se contractă într-o grimasă dureroasă. Era cu adevărat îngrijorat.
— Manuèl, ascultă, a continuat el mai calm. Femeile aduc cu ele numai durere. Nu merită sacrificiul, și-a dat să părăsească atelierul.
— Maestre! l-am strigat.
Goya s-a oprit în pragul ușii, de data aceasta cu spatele la mine. Pentru o clipă am crezut că se răzgândise și am îndrăznit din nou.
— Vă implor. Învățați-mă, am insistat.
Maestrul n-a răspuns, dar a făcut câțiva pași înapoi. Și-a ațintit ochii asupra pânzei și, pentru o vreme care mi se păru fără sfârșit, a rămas în adorație pentru femeia din pictură.
— Despre cine crezi că e vorba? a întrebat, concentrat asupra tabloului.
— Frumoasa ta muză, maestre.
— Te înșeli, și-a scuturat din cap. Este mult mai mult decât Betsabé. Spune-mi, de fapt, ce vezi aici?
— O femeie, am răspuns jenat. O femeie goală, maestre, am bâlbâit și obrajii îmi ardeau de rușine.
— Nu o privi ca un prelat vulgar! a tăgăduit cu o notă de dispreț. Nu te opri la aparență! Cugetă! Uită-te la ea ca și cum ai fi autorul, și își umflă pieptul de parcă ar fi căutat în el puterea să dezvăluie un mare secret. Pictorul, a continuat, nu pictează lucruri care aparțin acestei lumi, ci pe acelea ascunse lăuntric. Totul conține un mister. Trebuie să privești o pictură cu intenția de a-i descoperi taina și trebuie să creezi una ascunzând alta.
M-a privit cu speranța că va vedea în mine o licărire de înțelegere și prețuire, dar dezamăgirea prindea contur pe chipul său. Habar n-aveam unde voia să ajungă. Mă întrebam de fapt ce secret putea să ascundă o natură moartă ori un nud de femeie.
— Mă tem că voi avea nevoie de mai mult timp decât mă așteptam să te învăț unele lucruri, a mormăit el. Ascultă. Chiar și copacii își ascund vârsta în inelele trunchiului. Soarele își tăinuiește în întunericul nopții misterul strălucirii. Păsările își maschează prin mișcare enigma propriului zbor. Trebuie să privești dincolo de pânză, a spus înfierbântat. Intră în scenă! Mișcă-te printre elementele sale, descoperă ungherele ascunse și adulmecă precum Gas, câinele tău plin de purici, atunci când se află într-un mediu necunoscut. Numai așa vei pătrunde adevăratul înțeles al artei. Ea nu ferecă privirea în mrejele

mizerabile ale realității, ci o împinge dincolo de realitatea în sine.
Mă pierdusem, dar nu l-am întrerupt, fiindcă am simțit că tocmai începuse cea mai importantă lecție a uceniciei mele.
— Vezi, Manuèl, faptul că te minunezi în fața acestui tablou l-a transfigurat. Nu mai este doar cretă, pigmenți și lianți. Uimirea ta l-a transformat în instrumentul care te-a smuls, pentru o clipă, din viața ta de zi cu zi și te-a proiectat altundeva. În timp ce-ți taie răsuflarea, arta te scoate din toropeala mediocrității și îți arată un loc în care finitul și imperfecțiunea nu există. Te conduce la Dumnezeu. Și ce te-a împins să treci dincolo? Frumusețea.
Vorbea cu patos. Pasiunea cu care descrisese scopul artei mă făcu să vreau să o posed mai mult decât pe femeia fără voaluri pictată pe pânză.
— În frumusețea, a continuat el, închisă într-o imagine, în notația muzicală a unui compozitor, în povestea unui romancier, în unduirile unei dansatoare de flamenco sau în cântarea gregoriană, se dezvăluie Dumnezeu. Frumusețea e calea pe care El a ales-o ca să ne împărtășească ceva despre Sine, făgașul prin care ne vom îndrepta spre El. În frumusețe este închisă și revelată promisiunea Sa de mântuire. Dacă nu ar exista frumusețea, Manuèl, lumea nu ar însemna nimic. Doar închisoare. Infern. Pe de altă parte, arta este anima mundi, ceea ce dă sens existenței noastre, care ne amintește că destinul nostru nu este aici, ci în ceva atât de perfect și minunat, încât îți ia respirația.
— Să-mi fie cu iertare, maestre, dar nu toți artiștii sunt capabili să trezească atâta uimire.
— O observație pătrunzătoare. De fapt, cunosc mulți pictori care nu izbutesc în intenția lor, i-a scăpat un zâmbet. Atingerea geniului nu poate fi învățată și este ceea ce mai mult decât orice contribuie la crearea unei capodopere. Nu e doar o chestiune de tehnică, de amestecuri, trăsături de penel sau de câtă artă este în interiorul tău. Uneori suntem atât de îngâmfați încât îndrăznim să credem că acel talent sălășluiește în noi. Nimic mai greșit. Nu este al nostru. Este harul pe care Dumnezeu îl oferă doar unora. El alege cui să încredințeze mesajul Său pentru a fi propovăduit, urmându-I îndemnările.
— Cum se întâmplă în cazul profeților?
— Dacă te-ar auzi călugărul Leandro te-ar acuza de blasfemie, și totuși ai dreptate. Noi avem o chemare și, atunci când o simțim înlăuntrul nostru, avem datoria de a răspunde numaidecât, chiar dacă, în fața acestui tablou Inchiziția nu ar fi nicicum de acord, a spus indicând părțile intime ale lui Betsabè. Dar să nu ne lăsăm influențați de amenințarea pedepsei trupești, a continuat. Suntem artiști, Dumnezeule! Trebuie să ne urmărim idealul și să ne punem talentul în

slujba Sa.
— Cum pot afla dacă sunt talentat? Până acum nu am făcut altceva decât să amestec pigmenți.
— Nu te grăbi, Manuèl. Când va sosi vremea, vei înțelege. Dar dacă vrei ca frumusețea să se ivească în operele tale, atunci, fii sincer. Nu înșela privitorul, ci culege esența a ceea ce vrei să înveșnicești, chiar dacă ceea ce vezi e oribil. Dacă dorești să-i pătrunzi înțelesul, atunci fii pregătit să-ți pierzi inocența. Ceea ce vei descoperi te-ar putea schimba pentru totdeauna. Arta nu e o joacă de copii.
Și a plecat, aproape pe vârfuri, lăsându-mă singur și uimit de vorbele sale.
Anima mundi.
Arta, roabă a lui Dumnezeu.
Pictorul, portretist al frumuseții și adevărului.
Cu toate acestea, nu înțelegeam cum se poate admira o pictură din punctul de vedere al autorului, întrucât pictorul, la fel ca un compozitor sau un romancier, este întotdeauna în interiorul operei sale. Pe de altă parte, ar fi fost dificil să faci asta și din exterior, pentru că îndată ce privitorul se apropie, tabloul îl răpește azvârlindu-l altundeva. Dar, pasămite, pentru portretul lui Betsabé, care mă privea fățiș, totul era mai simplu. Nu fusese lăsat nimic pe seama închipuirii.
Ce aveam înaintea ochilor, prin urmare, nu era doar muza maestrului meu, dar pentru el ceva atât de intim și de profund, încât a devenit alesul în calea spre Dumnezeu. Nu. Ea nu putea fi doar un model. Și dacă acel corp nu însemna pentru el o simplă atracție trupească, acum putea părea la prima vedere, ci era chiar dragoste?
Tatăl meu îmi spunea întotdeauna că niciun om nu este ferit de slăbiciuni și taine.
În ziua aceea am înțeles că, pentru maestrul meu, Betsabé le reprezenta pe amândouă.

4

Madrid, 1 iulie 1791

În zilele următoare, orașul a stat cu răsuflarea tăiată așteptând să afle cine era omul găsit în râu. Vecini, care nu-și adresaseră un cuvânt de ani buni, se adunau în prag să vorbească despre crimă. La colțurile străzilor se formau grupuri de două-trei persoane care distrugeau reputații arătând cu degetul asupra unor presupuși făptași.
O bucurie colectivă, amestecată cu farmecul rezultat din cruzimea evenimentelor, șerpuia pe străzile Madridului.
Toți citeau ziarul El Diario, atrași de grozăviile întâmplate altora. Bărbații, în taverne sau la piață, ascultau cu interes știrile, închipuindu-se în pielea ucigașului ori punând la cale patrularea nocturnă pentru protejarea cetățenilor. În realitate, toată lumea știa că oamenii obișnuiți nu erau expuși la niciun risc, dar suma pusă la bătaie de Rege pentru capturarea criminalului creștea de la o zi la alta și devenise ispititoare pentru mulți dintre locuitorii orașului.
Și eu eram neliniștit. Nu reușeam să dorm prea bine. Când Benito rămânea peste noapte în laborator, sforăia atât de tare că nu mă puteam odihni. Dar des, după cină, ieșea cu Gas și mai reveneau în zori. Unde mergeau rămânea un mister. De la fereastra laboratorului îi priveam luând-o în aceeași direcție, dar când treceau de colțul străzii îi pierdeam din vedere. În altă situație, i-aș fi urmărit, dar mai era ceva care mă distrăgea.
Betsabé.
Imaginea ei dezgolită devenise o obsesie. Totuși, nu dorința trupească era cea care mă ținea treaz, ci frustrarea. În viziunile mele, Betsabé mă privea lasciv. Parcă îmi spunea că nu aș fi putut să mă ridic la înălțimea maestrului meu. Apoi își bătea joc de mine, râzând de neputința mea.
Nu mai puteam suporta.
Trebuia să o fac să tacă.
Pentru început, trebuia să umplu un gol inacceptabil ca să pot înfățișa un nud feminin. În fapt, nu fusesem niciodată cu o femeie. Să o observ, să-i inspir parfumul și să mă bucur de ea erau componentele esențiale pentru a face tabloul cât mai realist posibil. Gândul mi s-a dus la Soledad. S-o găsesc n-ar fi fost o treabă ușoară.
Soluția, m-am gândit, rămânea lupanarul pe care îl deținea Donna Inocencia, unul dintre cele mai aglomerate bordeluri din Madrid.

Sigur în învălmășeala de clienți nu m-ar fi observat nimeni.
Special pentru ocazie, în seara aceea m-am pregătit spălându-mă mai temeinic decât de obicei și îmbrăcându-mă cu cele mai bune haine. Aveam să aștept căderea întunericului pentru a mă îndrepta spre lupanar, iluzionându-mă că umbrele nopții mă vor ascunde de privirile curioase. Singurele activități pe care le oferea Madridul pe timp de noapte se învârteau în jurul a două elemente: alcoolul și sexul. La Donna Inocencia le găseai pe amândouă. În brațele nopții, orașul era străbătut de un râu subteran de plăcere și desfrâu. Părea că fiorul poftelor asalta bărbații, iar prostituatele știau asta. Cu veselie și pricepere ridicau dorința și tristețea la rang de rugăciune. Unele străzi din Madrid se umpleau de viață. O clocotire de suflete neliniștite și, după cum spunea călugărul Fra Leandro, întunecate de dorințe desfrânate. Mulți intrați în labirintul acela al ispitelor se străduiau să scape din el. Dar pentru mine urma să fie altfel.
La câteva străzi distanță de bordel, încercam să mă conving că, deși nu aveam încă vreo brumă de barbă, eram pregătit să devin bărbat. De obicei, tații erau cei care își însoțeau fiii la bordel și apoi, cu mândrie, le lăudau virilitatea în fața prietenilor, prin taverne. Pepillo nu era ca ei. Ar fi preferat să mă vadă purtând rasa de călugăr decât să trec pragul unei case de toleranță.
Prima mea noapte petrecută la lupanar urma să fie secretul meu.
În capătul străzii am zărit mișcare. Ajunsesem în Calle Fuentes, o stradă plină de fete dezbrăcate, așezate aproape peste tot pe trotuar, încercând să atragă atenția trecătorilor. Acolo își petreceau nopțile bărbați de tot felul, dornici să se odihnească în compania unei femei. Lupanarul era singurul loc din Madrid unde nu se făceau distincții între clase. Puteai întâlni oameni de cultură, bancheri, pariori și escroci profesioniști. Prețul se stabilea în afara bordelului, chiar înainte de intrare, iar pentru serviciile oferite plata se făcea la stăpâna lupanarului.
Fetele pe care Donna Inocencia le alesese pentru o astfel de slujbă nu erau frumuseți obișnuite. În oraș se vorbea că ar fi avut un farmec care îi obliga pe clienți să cedeze de tot mai multe ori, victime unui soi de descântec sau, cum spunea dominicanul Fra Leandro, ale vrăjitoriei. La prima vedere, priveliștea sânilor dezgoliți, a părului despletit și a coapselor dezvelite m-a înfiorat. Privindu-le mai atent, însă, nu puteam să nu neg acele zvonuri. Niciuna nu se putea compara câtuși de puțin cu Soledad. Îmi era clar că ceea ce auzisem era doar o scuză pentru a justifica neputința clienților de a pune capăt propriilor pofte.
Printre femeile din lupanar, nicio gitană. În prăvălia tatălui meu fusesem martor la diferite discuții privind viclenia matroanei Donna Inocencia. Cu siguranță știa că niciun bărbat din Madrid nu ar fi vrut

să facă schimb de fluide corporale cu o gitană, cel puțin nu într-un loc ca acesta atât de frecventat. Așa că avusese grijă să nu angajeze vreuna.
— Băiete! m-a strigat o tânără.
M-a agățat cu uitătura-i provocatoare pe sub genele lungi și negre. Trucul obișnuit al prostituatelor. Privirea mi-a fost atrasă de alunița cât un bob de cafea din colțul gurii. O mai văzusem undeva, dar derutat de decolteul ei atât de adânc, nu-mi aminteam unde.
— Ce faci la ora asta din noapte? Cauți companie? m-a întrebat făcându-mi cu ochiul.
— Da, domnișoară, am bâlbâit.
— Domnișoară? a râs amuzată. Nimeni nu mi-a mai spus vreodată așa! Spune-mi, drăguțule, și-și înfipse degetele în cârlionții mei de culoarea morcovului ca să-și lase apoi mâna să alunece de-a lungul creștetului și să-mi apropie fața de sânul ei, ce-ai dori să faci? întrebă în timp ce buzele mele îi atingeau ușor un sfârc. Unde este tatăl tău?
— N-am nevoie de el. Pot plăti și singur, am spus îndepărtându-mă puțin de ceea ce părea un așternut moale și primitor.
Am scos din buzunarul pantalonului un real de argint.
— Înțeleg, zâmbi. În cazul acesta… numele meu este Inès. Urmează-mă!
M-am supus fără un cuvânt. Am intrat în bordel. M-am trezit într-o sală mare de tavernă ticsită și haotică. Mese rotunde împrăștiate peste tot, lumini difuze, un pianist beat, dar foarte talentat, fum de țigară și de pipă, pahare goale peste tot și bărbați bine dispuși. Ce se întâmpla acolo mi-era foarte clar. Prostituatele încercau să-i facă pe clienți să bea cât mai mult posibil, obținând astfel un dublu avantaj. Un profit pe vânzări și speranța că, ajunși în camere, aceștia se vor prăbuși din cauza alcoolului, evitând astfel prestațiile sexuale. Dimineața următoare, ridicând în slăvi bucuriile celeste experimentate împreună, ar fi fost oricum puși să plătească. Niciun bărbat, de fapt, n-ar fi recunoscut că nu-și amintește nimic din noaptea petrecută la lupanar. Era în joc reputația lor. O înșelătorie în toată regula.
O femeie cam la cincizeci de ani, robustă și cu părul prins, veni spre noi cu pași hotărâți. Pesemne era Donna Inocentia. Când a ajuns în fața noastră, a deschis o pungută din piele de vițel deja plină cu monede. Mă pregăteam să dau drumul realului meu când Inès mi-a oprit mâna.
— E virgin, a zis însoțitoarea mea stăpânei sale.
— Un băiețel, a comentat cu dispreț matroana bordelului.
Considerându-mă mai rău decât un strângător de biruri, femeia făcu o grimasă de dispreț și plecă. Atunci Inès mi-a închis mâna în care țineam moneda. M-a apucat de încheietură și am urcat împreună pe o scară îngustă din lemn, ce scârțâia, în drum spre etaj. Muzica și

vacarmul din sala de la parter ajungeau și acolo sus, îmbinându-se perfect cu alte zgomote. Am mers pe un coridor unde mai multe uși, toate larg deschise, se aflau una în fața celeilalte. În camere, fetele se distrau cu clienții. Am lăsat privirea în jos, jenat.
— Poți să te uiți dacă vrei, mi-a sugerat Inès, de parcă mi-ar fi arătat mărfurile din piață. Așa vezi ce ți-ar plăcea să încerci, și s-a oprit în fața unei camere.
Primul cuplu, în împreunarea trupească, era într-o poziție care nici nu-mi închipuiam că există. Ea, goală și culcată pe spate, își ținea picioarele drept în sus, în timp ce bărbatul, îngenuncheat în fața sexului ei, o ținea de glezne penetrând-o, fără să țină cont de prezența noastră.
Tremuram de rușine și dorință.
În camera de vizavi, un alt bărbat, întins confortabil, se bucura ca un animal în timp ce o tânără femeie stătea deasupra lui, cu spatele la el. În timp ce ea își ridica și cobora șoldurile, el o lovea, îndemnând-o să se miște și mai mult.
Am fost înghițit de un val de neliniște.
Din camera alăturată se auzeau, în schimb, gemete de plăcere extremă. Un bătrân stătea în picioare. Avea pantalonii lăsați în jos, iar mădularul său dispărea și reapărea imediat în gura uneia dintre fetele matroanei Donna Inocentia.
Îmi simțeam picioarele moi, iar capul mi se învârtea.
Inès m-a condus în prima cameră liberă și a închis ușa în spatele ei.
— Regula spune că ușile trebuie lăsate deschise pentru siguranța noastră, mi-a explicat. Astfel, dacă un bețiv ne lovește, poate interveni cineva să-l oprească. Dar dacă cel care trece pragul camerei este virgin…, a continuat apropiindu-se de mine ca o pisică, în pericol nu poate fi decât el, a râs ea, apoi m-a sărutat.
Și-a strecurat limba printre buzele mele și mi-a mângâiat dinții. Căuta drumul spre a mea. Îi simțeam parfumul. Inima îmi bătea nebunește.
Apoi Inès s-a îndepărtat să-și scoată corsetul. O priveam pregătindu-se și mă întrebam la ce se aștepta oare de la mine? Dacă nu eram în stare să o satisfac precum bărbații văzuți mai înainte? Scârțâitul ritmic al unui pat într-una din camerele vecine îmi sporea neliniștea. Am început să tremur. Realul de argint pe care încă îl țineam în mână îmi căzu pe podea. Ea îl ridică și mi-l dădu înapoi.
— Băieții ca tine nu plătesc imediat, ci doar dacă reușesc să… se distreze, își mușcă malițioasă buza inferioară în timp ce scădea lumina lămpii.
În mod sigur Inès mă trata cu afecțiune, dar tonul folosit mă făcea să mă simt ca un șobolan prins în capcană.
— De la cine ai moștenit culoarea aceasta neobișnuită a părului? mă întrebă jucându-se cu dantelele bustierei.

— De fapt, nici eu nu știu.
— Cum e posibil? întrebă amuzată.
— Nimeni din familie n-are părul ca mine. Mătușile spun că vine de la paprika pe care mama a mâncat-o în cantități mari când era însărcinată.
— Prostii! nu și-a reținut râsul.
— E adevărat! am protestat. Mai zic și că a fost și din cauza nașterii mele premature, culoarea părului n-a avut timp să se închidă.
— N-am auzit niciodată ceva mai absurd, dar dacă pentru tine este atât de important să crezi…, a continuat cu tandrețe. Ia loc, și-a arătat spre pat. Cum te cheamă? a întrebat dezgolindu-și sânii.
— Manuèl, m-am bâlbâit eu.
Un pat. Mă așezam pe un pat adevărat. Nu mi se întâmplase de mult timp. Salteaua pe care dormeam în laborator era mai potrivită pentru Gas decât pentru mine.
— Vrei să te ajut să te dezbraci?
— Mă dezbrac singur, am mormăit.
Dar nu izbuteam să-mi mișc un singur mușchi.
— Cum dorești, și și-a scos fusta, rămânând complet goală.
S-a întins lângă mine, iar eu m-am îndepărtat imediat de parcă era prea periculos să stau atât de aproape de ea. Și totuși, era motivul pentru care mă aflam acolo.
Inès și-a schimbat expresia feței. Mă privea ca o pisică ce urmărește un șoricel inconștient. Și-a întins o mână spre pieptul meu, făcând-o să alunece încet.
— Ce mai contează culoarea părului, mi-a șoptit. La un bărbat contează alte lucruri. Nu-ți fie frică. Vrei să te uiți?
Am aprobat. Inès și-a desfăcut picioarele și mi-a zâmbit. Eram în extaz. Una era să admiri un tablou, alta să poți mirosi vulva unei femei. Absența totală a părului pubian îmi îngăduia să văd fiecare detaliu în parte, chiar și pe cel mai mic. Culoarea roz pal a labiilor mari amintea de Venus din Urbino a lui Tiziano. Fiecare pliu arăta ca petala unei flori. Inès, poate încântată de admirația mea, își desfăcu picioarele și mai mult și începu să se atingă, gemând și strigându-mi numele.
Aproape că îmi exploda pieptul.
Nu mai gândeam.
Mă simțeam ca marioneta de cârpă din tabloul maestrului meu.
Eram la cheremul unei femei.
Inès s-a ridicat, mi-a luat cu blândețe fața în mâinile ei și m-a sărutat din nou. Pe urmă mi-a așezat buzele pe unul din sfârcurile ei.
Brusc, ușa s-a deschis cu violență.
Eu și Inès am sărit ca arși.
Benito era în pragul ușii.

A intrat hotărât în cameră. Inès a țipat și cu o pernă și-a acoperit părțile intime. Gigantul s-a îndreptat spre mine, m-a apucat de-o ureche și m-a târât din pat sub ochii îngroziți ai prostituatei. Fără să-mi dea drumul, m-a condus de-a lungul holului. Bărbații aflați în slujba matroanei Donna Inocentia, alarmați de țipetele lui Inès, au încercat să-i oprească avântul, dar din cauza staturii lui Benito și speriați de înfățișarea sa, au renunțat. Strânsoarea lui era atât de puternică încât, tot coborând scările, eram aproape sigur că va rămâne cu urechea mea în mână. În toată acea confuzie creată de femeile speriate și de clienții supărați, Benito s-a lovit de cineva care aproape a căzut la pământ. Când s-a întors spre noi, l-am recunoscut numaidecât.
Era Pedro Santos de Bourbon.
Marele Spaniei, elev al Arhiepiscopului din Toledo, discipol al călugărului Leandro. Omul pe care îl cunoscusem și căruia îi sărutasem mâna la recepția regelui cu doar câteva zile înainte.
Ce făcea un om cu teamă de Dumnezeu la lupanar?
Benito mă obligă să urc într-o trăsură acoperită, folosită de obicei iarna. Știam că nu fusese aleasă la întâmplare. În felul acesta, nimeni nu ne-ar fi văzut fugind de la bordel. Ideea cu siguranță nu îi aparținea. Gigantul a dat semnalul vizitiului și caii au plecat în grabă. Mă apucase de o ureche, tratându-mă în fața tuturor ca pe un copil sau, mai rău, ca pe un măgar! Și totuși, odată trecută euforia atingerii corpului dezgolit al lui Inès, chiar așa mă simțeam. Un măgar. De rușine, mi-am coborât privirea în pământ, acolo unde aș fi vrut să mă cufund cu totul. Sub talpa piciorului meu am zărit ceva. L-am dat la o parte. Erau petale de un roșu aprins. Dar țipetele mi-au distras atenția. M-am uitat prin fereastra murdară și am văzut câțiva barbați, abia ieșiți dintr-o tavernă, încăierându-se. Un lucru firesc pe timpul nopții în Madrid. La capătul aleilor trona obișnuita mizerie, lăsată în urmă după ziua târgului: deșeuri vegetale, măruntaie de animale, hârtii de tot felul și grămezi de balegă împrăștiată ici-colo de cai. Am ocolit apoi zidurile orașului. În mai multe locuri acestea formau fațadele clădirilor periferice.
Madridul se odihnea, străjuit de o atentă lună plină, străjer tăcut al tainelor unor bărbați.
La fel ca Benito și maestrul meu.
Ce-i lega atât de intim?
Deși nu reușeam să găsesc o conexiune între ei, mă alina faptul că aveam ceva timp să formulez o scuză plauzibilă pentru maestrul meu privind prezența mea la lupanar. Din fericire, nu lucra niciodată până noaptea târziu și nu aveam să-l găsesc în atelier la ora aceea. Cu aceste gânduri, care îmi rodeau mintea ca un vierme, am ajuns acasă. Când am coborât din trăsură, mi-am ridicat imediat privirea spre

ferestrele camerelor lui Goya, pentru a mă asigura că nu era nimeni acolo, dar luminile erau aprinse.
În clipa aceea, am simțit cum mi se înmoaie genunchii.
Maestrul nu plecase acasă în seara aceea. Cu siguranță știa deja ce se întâmplase, căci el trebuie să fi fost cel care l-a trimis pe Benito să mă ia cu forța. Ce îi voi răspunde? Ce justificare i-ar fi fost pe plac? Ca un om condamnat care se apropia de spânzurătoare, am urcat scările escortat de uriaș. Picioarele-mi deveniseră grele și, cu fiecare treaptă, pasul mi se făcea povară. Gâtul îmi lua foc. Ajunși la etaj, Benito a scos un set de chei și a deschis ușa. Gas alergă în întâmpinarea noastră dând din coadă. Ne-a oprit în hol în căutare de atenție. Am profitat de conjunctură ca să mă agăț de-o scuză oarecare. Mă frământam de-acum de câteva minute când urlete provenind din atelier au răsunat până în salon.
Goya striga la cineva.
— Betsabé, de ce-mi faci asta? Ai pozat din nou pentru Alfonso Losa! Ai jurat că a fost pentru ultima oară, la naiba! spunea pe un ton tot mai furios.
M-am uitat uimit la Benito care, indiferent în fața izbucnirii maestrului, continua să-l răsfețe liniștit pe Gas. De fapt, din cauza surdității nu putea auzi absolut nimic.
— Nu nega! Te-am văzut în tabloul pictat de el! s-a răstit Goya din nou. Din toate, tu…, și vocea i se stinse în gât, erai cea mai frumoasă.
Nimeni nu răspundea acuzațiilor sale. Probabil, femeia era prea supărată ca să reacționeze.
— Ce i-ai dat ca să te picteze așa? izbucni iarăși.
— Ce anume? repetă. Răspunde-mi, la naiba! urla, neizbutind să se stăpânescă.
Zgomotul provocat de un scaun sau, poate, de un șevalet aruncat la pământ, l-a alarmat pe Gas, care s-a repezit în atelier urmat de Benito. M-am grăbit să intru și eu, dar uriașul s-a întors brusc spre mine, m-a privit neprietenos și mi-a închis ușa în nas.
Nu-mi mai aminteam nimic din ceea ce se întâmplase la lupanar, și nici nu mai eram îngrijorat de ceea ce mi-ar fi putut reproșa maestrul.
În minte o aveam doar pe ea.
Bestabé.
Muza care inspirase capodopera lui Goya era la doi pași de mine, în camera alăturată. Privirea mi s-a încețoșat pentru a face loc imaginii femeii văzute în tablou. Aveam s-o întâlnesc, în sfârșit.
M-am sprijinit ușor de ușă și am început să trag cu urechea. Voiam să-i ascult fiecare oftat, suspin, dar nu reușeam să aud nimic. Nu părea să fie cineva în atelier.
Benito m-a luat prin surprindere când a deschis ușa. Mi-am pierdut echilibrul și aproape am căzut peste el. Gigantul s-a dat puțin la o

parte, făcându-mă să dau buzna fără voia mea în atelier. M-am aranjat puțin, în timp ce Benito și Gas mă lăsau singur. Deși muream de dorința de a o vedea pe Betsabé, n-am îndrăznit să-mi ridic privirea, ca să nu fiu nevoit să-l înfrunt pe maestru.
— Dacă nu mai vrei să pictezi, începu Goya pe un ton aprins, trebuie doar să o spui. Nu-i necesar să ispitim soarta.
— Ce vreți să spuneți? m-am bâlbâit, tot cu privirea coborâtă.
Nici dacă aș fi fost în fața tatălui meu nu mi-ar fi fost atât de rușine.
Mă simțeam cuprins de fierbințeală, inima îmi bătea ca o castanietă. Și totuși, nu mustrarea, pe care de altfel o meritam, era cauza, ci Betsabé. Cum de nu-i percepeam prezența în cameră?
— Chlamydia sau gonoreea? continuă maestrul, apropiindu-se de mine. Sau preferi sifilisul?
Sandalele lui din piele au intrat în câmpul meu vizual. Goya era la o șchioapă de mine.
— Ai idee ce ți se poate întâmpla? îmi șopti în ureche.
— Testiculele se umflă ca două rosquillas, a șuierat. Penisul se înroșește la fel ca muleta folosită de toreador, produce secreții purulente și emană o miasmă revoltătoare, ca mai apoi să se formeze ulcere și cruste. Usturimea este atât de puternică, încât vei simți că urinezi bucăți de sticlă.
Instinctiv, mi-am acoperit cu ambele mâini membrul. Îmi venea să vomit.
— Dar răul de-abia începe, și se plimba în jurul meu. Temperatură, durere, căderea părului, orbire, demență, paralizie și în cele din urmă moarte, a zis oprindu-se la o palmă de mine.
Picături de sudoare îmi curgeau pe frunte, se prelingeau pe vârful nasului și cădeau la pământ. Deși doar o sărutasem pe Inès, brusc am simțit toate simptomele enumerate de maestrul meu.
— Ca să devii pictor, trebuie să trăiești, idiotule! s-a răstit.
— Voi deveni! i-am răspuns plin de mândrie.
Pradă dorinței mele, am ridicat ochii și mi-am îndreptat privirea spre maestru care, în haine de lucru, stătea drept în fața mea cu brațele încrucișate. Avea chipul tras, buzele strânse și ochii pe jumătate deschiși, ca și cum, în seara aceea, Benito îi înlocuise pacharàn, un lichior din fructe de porumbar, cu măsline într-o cană cu oțet.
— Genul acesta de femeie nu merită viața ta, talentul tău. Crede-mă, a comentat calm.
Avea dreptate. La naiba, câtă dreptate avea! Orbit de iluzia că aș fi putut echivala cu ușurință geniul maestrului, nu mă gândisem la consecințe. Dar aș fi făcut orice ca să o pictez pe Betsabé, așa cum făcuse el.
Totuși… unde era?
În vreme ce Goya rătăcea gânditor prin atelier, meditând poate asupra

pedepsei ce urma să mi-o aplice, m-am uitat în jur. Nici urmă de muza lui. Pe podea era un șevalet răsturnat și semnele pe care le făcuse pentru a-i arăta muzei poziția în timp ce poza, dar nimic care să indice prezența ei. Nici măcar o rochie, vreun evantai sau orice alt accesoriu de care femeilor le place să se înconjoare. Nici măcar o urmă de parfum. Am aruncat apoi o privire spre paravanul elegant, închipuindu-mi că se ascunsese, astfel încât să nu fie văzută dezbrăcată de ajutorul și tânărul ucenic al maestrului.
— Vino cu mine, mi-a ordonat Goya.
— Unde?
— La taverna Las Carboneras.

****

O oră mai târziu, treceam pragul uneia dintre cele mai vechi taverne din Madrid, în cartierul Hortaleza. La mesele rotunde din lemn erau așezați artizani, negustori și bețivi. Unii jucau cărți și râdeau, alții se certau. Dar toți, fără excepție, fumau. O pătură densă de fum se răspândea în tavernă, împiedicându-mă să deslușesc chipurile celor prezenți. Mă usturau nările și gâtul, care foarte curând au început să se răzvrătească. Tușind, l-am urmat pe maestrul meu care s-a așezat într-un colț al tavernei, unde fumul nu pătrunsese încă aerul. Goya i-a comandat chelneriței un „ca de obicei" și pentru o vreme, ce mi s-a părut interminabilă, a rămas mut fixându-și privirea asupra unei scene mici. Aștepta ceva și expresia chipului său sugera că știa exact ce anume. De îndată ce cortina de culoare vișinie s-a ridicat, toată lumea și-a abandonat activitățile, legale sau de altă natură, și a început să aplaude cu putere. Pe scenă a apărut un bărbat care, așezat pe un scaun vechi, ciupea corzile unei chitări ce vibra ușor. Apoi a intrat o femeie și excitația a explodat. Îmbrăcată într-o rochie superbă de culoarea turcoazului, reușea mândră să țină ațintite asupra ei privirile publicului. Încrezătoare în propriul farmec, provoca publicul cu o ținută elegantă și uneori solemnă. Și-a deschis brațele către spectatori să primească aclamațiile lor.
— Numele meu este Maria Vargas, rosti cu mândrie.
Râuri de aplauze. Dar Goya nu mișcă un mușchi fiind prea concentrat să o admire. Cunoșteam bine acea expresie. Îi memora fiecare detaliu și poate, în mintea sa, deja o portretiza. S-a auzit o melodie melancolică, iar forfota s-a transformat într-o tăcere reverențială. Maria Vargas a început să danseze, rotindu-și mai întâi mâinile, apoi brațele cu o eleganță hipnotică. Decolteul rochiei scotea la iveală atât cât era necesar, iar mușchii bine definiți de pe spate vorbeau despre

exerciții epuizante și despre determinare. Pielea albă a spatelui gol era mărginită de un șir de nasturi ce-i ajungeau până la fese. Dansatoarea, intonând un cântec, a mișcat deodată cu pantoful trena cu volănașe a rochiei, dezgolindu-și genunchiul și lăsând mulțimea uluită.
Mi-am simțit inima adâncindu-se în piept.
Cu câtă fermitate făcuse acel gest ireverențios! Nu fusese o bravadă, nici măcar o provocare, ci siguranța asupra propriei feminități. Un concentrat de energie. În timp ce dansa, cerceii de rubin se legănau, urmându-i și repetându-i mișcările. Floarea din părul strâns se asorta cu nuanța de roșu cardinal de pe buze.
Oglindea perfecţiunea.
Femeia și-a agățat rochia cu o mână și a ridicat-o arătându-și picioarele lungi și subțiri. În ciuda faptului că izbuteam să văd din corpul ei mai puțin decât văzusem la Ines, eram vrăjit de temperament. Spre deosebire de gitane, care reușeau să trezească instinctele primare, Maria Vargas întruchipa grația feminină în stare pură. Nu dansa pentru spectatori și nici măcar pentru monedele pe care le primea drept răsplată.
Dansa pentru ea însăși.
Când se învârtea, bătea cu tocurile pantofilor în podeaua de lemn. Fiecare lovitură era un pumnal înfipt din ce în ce mai adânc în sufletul celor care o admirau.
Un foc impetuos ardea sub rochia turcoaz.
Femeia își întinse brațul de mai multe ori, ca și când și-ar fi invitat publicul s-o iubească.
În mâini ținea două cochilii de lemn ce susțineau ritmul alături de pașii ei siguri. Acompaniată de chitară, femeia își mișca trupul cu o măiestrie care m-a lăsat fără grai. Pasiunea ce izvora din mișcările ei, uneori voluptoase, alteori austere, nu avea nimic de-a face cu legănatul din șolduri al gitanelor ori cu clipirile din gene ale fetelor din lupanar.
Un spirit neîmblânzit într-un înveliș de poezie senzuală.
În momentul acela am regretat că în prăvălie nu vorbisem niciodată cu unul dintre cei mai iluștri clienți, Josè Ortega. Bărbatul alesese dansatoarele de flamenco ca subiect principal al lucrărilor sale. Iar eu abia acum îi înțelegeam motivul. Eram încredințat că și el fusese vrăjit de farmecul acelor mișcări. Din păcate, nu mai aveam ocazia să remediez, de vreme ce Ortega fusese victima lui El Diablo. Criminalul privase lumea de un creator de minuni.
Dintr-odată, un zgomot de vase sparte și o bufnitură asurzitoare m-au făcut să tresar. De frică, îmi auzeam inima-n timpane.
Publicul a tăcut, muzica s-a oprit, iar Maria Vargas și-a întrerupt dansul. Privirile tuturor se ațintiseră asupra mea. M-am întors către maestru, dar nu mai era la masă.

Stătea întins pe podea.
Gâfâia de parcă respirația i-ar fi fost înăbușită. Tremura și se zvârcolea, înconjurat de cioburile unui pahar și ale unei sticle, aduse de chelneriță când asistam la spectacol. Sângele, care îmi înghețase în vene, m-a împiedicat să mă mișc. Câțiva au fugit, alții au rămas împietriți, iar unii au reușit doar să-și facă semnul crucii. Dansatoarea de flamenco a fugit și ea în lacrimi de pe scenă, iar în jurul mesei noastre s-a făcut pustiu. Pentru o clipă mi s-a părut că maestrul Goya mi-a pronunțat numele.
— Manuèl, am auzit.
Fără să înțeleg cum, eram deja lângă el. Se văita atât de tare, că nu știam cum să-l ridic și să nu înrăutățesc situația.
— Ajutați-mă! am strigat.
La gândul că ar fi nevoiți să se apropie, chipurile celor prezenți revelau o expresie a terorii pure, de parcă ar fi trebuit să ajute un lepros sau, mult mai rău, un posedat.
— Ajutați-mă, la naiba!
Din fundul sălii, un bărbat și-a croit drum printre priviri uimite și scaune. S-a apropiat și a îngenuncheat ca să studieze mai bine situația.
— Sunt doctor, a spus. Ține-i bine capul, băiete!
M-am supus fără să scot o vorbă, strângând mâinile în jurul capului maestrului. Străinul se așeză lângă el, reușind să-i controleze convulsiile cu greutatea trupului. Se mișca rapid. Știa întocmai ce trebuia să facă. Și-a scos centura de piele de la pantaloni. I-a deschis cu greu gura lui Goya care-și strângea maxilarul. Cu o mână a apucat repede centura și a strecurat-o între arcadele dentare pentru a le împiedica să acționeze ca o ghilotină. Pe urmă, a încercat să-i tragă limba și să excludă o eventuală sufocare. În timp ce Goya mușca din cureaua de piele, am zărit ceva ce m-a determinat să slăbesc strânsoarea.
Gingii albastre.
O culoare atât de aprinsă, încât aș fi putut jura că stăpânul își periase dinții cu albastru de Berlin. Respirația avea un miros dulce insuportabil, de parcă tocmai mâncase miere din flori de tei. Chiar și bărbatul care îi salvase viața a strâmbat din nas sub ochelari și, imediat după, a clătinat din cap.
— Nu e epilepsie, a șoptit el. E saturnism.

****

De îndată ce-a reușit să se întoarcă la atelier, Goya mi-a dezvăluit motivul pentru care mă însoțise la han. Voia să mă învețe să aleg cu

mai multă atenție modelele pe care să le înfățișez în lucrările mele menite să dăinuiască o eternitate.
— Manuèl, trebuie să alegi suflete care ard de pasiune, îmi spunea, indiferent care ar fi pricina incinerării lor. Găsește-le și, cu focul lor interior, fă ca pânzele tale să strălucească!
Marìa Vargas avea personalitate. Am învățat astfel că destinul unei opere de artă începea cu alegerea modelului. Nimic din ceea ce făcea maestrul nu era lăsat la voia întâmplării.
În zilele ce au urmat, în timpul cărora sănătatea i se îmbunătățise semnificativ, maestrul a refuzat să fie vizitat de medicii de la curtea regelui. Fără îndoială nu voia să afle cineva despre boala sa.
Intoxicație cu plumb.
Auzisem deseori vorbindu-se despre această boală în prăvălia lui Pepillo. De ceva vreme se tot bănuia că atingerea directă a unor pigmenți, compuși în parte din acel metal, ar fi fost dăunătoare. Se zvonea că lucrul acesta fusese chiar cauza morții unor pictori celebri precum Caravaggio și Rembrandt.
Și dacă era adevărat și nu un zvon?
Ceea ce văzusem la han fusese suficient pentru mine ca să înțeleg că era plauzibil.
Era limpede cum se îmbolnăvise. Goya obișnuia să întingă pensula în vopsea și apoi să-i înmoaie vârful cu salivă în loc de apă. Plumbul, astfel ingerat, în toți acei ani de activitate, nu putea fi niciodată inofensiv și negreșit el știa asta.
Mai avusese crize similare sau era prima dată?
Medicul care îl salvase pe Goya la han, după ce a aflat identitatea și rolul maestrului la Curte, a trecut pe la atelier.
— Bună ziua, s-a prezentat el în pragul ușii a doua zi. Sunt Diego Vega, doctor în cartierul Hortaleza. Ne-am întâlnit la tavernă noaptea trecută, cu prilejul acela nefericit, și își strânse pălăria în mâinile transpirate. Maestrul dumitale este acasă?
— Îl întreb imediat dacă vă poate primi, i-am răspuns pe același ton blând, invitându-l în salon.
Bărbatul s-a uitat în jur. Expresia uimirii, care luase formă pe chipul său, mă făcu să înțeleg că nu era obișnuit cu tot acel fast. Era atât de fascinat, încât nu-l observă pe Gas, care îi adulmeca insistent pantofii murdari de balegă.
Am bătut la ușa atelierului să-l informez pe Goya despre acea vizită neașteptată. Maestrul lucra la portretul prietenului său Sebastian Martinez și nu a fost deloc fericit când l-am întrerupt. Dar avea o datorie față de acel om. Și-a pus deoparte pensulele și paleta ca să-l întâlnească pe doctor în camera alăturată. Când cei doi și-au dat mâna, eu m-am retras împreună cu Gas în laborator. Și eu la rându-mi aveam mult de lucru. Trebuia să pregătesc niște alb de plumb, un

colorant care, combinat cu ulei de in fiert, avea o putere excelentă de acoperire și de lungă durată. Totuși, dorința de a afla despre ce vorbeau cei doi era mai puternică.
— Concentrează-te! mi-a poruncit o voce în cap.
Trebuia să fiu foarte atent. Dacă aș fi greșit, chiar și cu puțin, proporțiile de ulei de in și de pigment, totul ar fi fost în zadar.
Și totuși, doctorul, cu o bărbie pronunțată și lentile groase cât fundul unei sticle, venise negreșit cu un motiv anume. O simplă strângere de mână sau o înțelegere care ar fi costat o avere în schimbul tăcerii sale?
— O sută de părți de pudră și treizeci de părți de ulei! îmi spunea vocea.
La naiba! Colorantul trebuia folosit în pregătirea pânzei pe care ar fi pictat mai apoi maestrul. N-aveam voie să greșesc!
Cine știe dacă medicul a cochetat măcar cu ideea de a primi drept mulțumire un tablou din partea celui mai faimos pictor de Curte din Madrid sau, de ce nu, chiar și o vorbă bună pe lângă rege!
— Atenție la cocoloașe! mă certa vocea.
Cocoloașele, la naiba! Nu mai puteam să suport căldura din acel iulie. În timp ce amestecam cu spatula în castron, continuam să-mi repet că nu mă aflam în atelierul lui Goya doar pentru a pregăti pigmenți. Trebuia să găsesc o cale să dovedesc și să-mi sporesc talentul! În ultima vreme, însă, lecțiile pe care mi le dădea erau din ce în ce mai rare. Ce mă făceam eu dacă saturnismul mi l-ar fi luat înainte să mi se termine ucenicia?
Pepillo spunea mereu că moartea este cel mai mare nivelator, căci, pentru ea, bogați și cerșetori, tineri și bătrâni, frumoși și deformați, sfinți și păcătoși, toți sunt egali.
Toți pe același taler al balanței.
Și totuși, mă gândeam cât îmi băteam capul cu câteva cocoloașe care opuneau rezistență, dacă moartea nu face deosebire între clase, atunci numai acțiunile din timpul vieții pot face diferența.
Slujirea artei, de fapt, putea dărui nemurirea.
Se întâmplase deja cu toți marii artiști ai trecutului.
Eram convins că și Goya va avea parte de același lucru. Dar eu?
Și dacă boala l-ar fi împiedicat să mă învețe cum să echivalez geniul lui?
Îndoiala și frica se strecurau în mine ca un vierme.
Trebuia să aflu în ce stadiu era boala maestrului. Am așezat spatula și castronul cu albul de plumb pe scândura din lemn. M-am apropiat de ușa întredeschisă care dădea spre salonul elegant, hotărât să trag cu urechea.
— Există un tratament experimental, spunea doctorul cu prudență. Se pare că dă rezultate bune, iar aportul regulat de ulei de ricin și papaverină poate detoxifia sângele de acest metal. Este limpede, însă,

că nu puteți continua să mai ingerați sau să inhalați plumb.
— Imposibil, răspunse hotărât Goya.
— În cazul ăsta, a oftat, pregătiți-vă să faceți față cursului natural al bolii. Insuficiență renală, dureri abdominale, tremurat persistent, surzenie, iritabilitate, halucinații, delir și în cele din urmă…, făcu o pauză prelungită, inevitabilul.
Nu-mi venea să cred. Zvonurile din prăvălia lui Pepillo nu erau vorbe în vânt.
Saturnismul ucidea.
— Cât timp mai am?
— Din ceea ce am văzut noaptea trecută la tavernă, aș risca să spun că v-au rămas doar câteva luni, dar putem încetini cursul otrăvirii.
Doamne Dumnezeule! Doar câteva luni! Mâinile au început să-mi tremure.
— Dacă urmați instrucțiunile pe care vi le-am dat, chiar și câțiva ani, adăugă doctorul încrezător. Simptomele vor fi din ce în ce mai puțin vizibile. Ați putea duce o viață aproape normală. În unele cazuri, s-a obținut chiar o vindecare completă. Depinde dacă veți mai fi sau nu în contact cu plumbul.
— Câțiva ani, a repetat pentru sine Goya.
— Începeți tratamentul, l-a îndemnat doctorul din toată inima.
— Manuèl! a strigat maestrul.
Am tresărit de parcă aș fi fost prins ascultând cu urechea. Și chiar asta făceam. Inima mi-a tresăltat, iar picioarele mi s-au înmuiat. Cum de știa întotdeauna unde sunt?
— Manuèl! a fost obligat să repete.
Am intrat, iar expresia de pe chipul lui Goya, văzându-mă, mi-a dat de înțeles că, totuși, nu arătam prea bine. Vestea bolii sale mă tulburase complet.
— Lasă deoparte albul de plumb. Du-te la piață, mi-a poruncit. Cumpără tot ce mi-a recomandat medicul.
Am luat niște bani din sticla goală de coniac distilat, unde ascunsesem monedele pe care maestrul mi le dădea din când în când, în cazul în care s-ar fi ivit vreo urgență, și, într-o secundă, eram deja în stradă.
În timp ce umblam pe străzile Madridului, cu șorțul de lucru în jurul șoldurilor, repetam „ulei de ricin și papaverină”, de parcă ar fi fost o litanie. Trebuia să încercăm leacul. Dar Goya o să renunțe la plumbul din pigmenți?
Mă îndoiam.
Din bucătăriile opulente ale clădirilor pe lângă care treceam se răspândea o miresmă puternică de șofran, amestecată cu cea de tamâie, ce venea de la ferestrele deschise ale dormitoarelor, și cu cea de la balcoanele unde erau întinse cearșafuri la aerisit. Foarte repede, am ajuns în inima orașului. Străduțele pline de oameni și de tarabele

meșteșugarilor erau atât de aglomerate încât era aproape imposibil să treci. Căruța unui fermier se răsturnase cu câteva clipe înainte de sosirea mea. Un talmeș-balmeș de legume și verdețuri acoperea strada, iar câțiva copii se grăbeau să le fure înainte ca proprietarul de drept, un bătrân încă uluit din cauza incidentului, să arunce cu înjurături în stânga și în dreapta.

Cu țipetele omului încă în urechi, am ajuns la Plaza Mayor, făcându-mi loc cu coatele prin mulțime, sub un soare orbitor. Madrilenii pălăvrăgeau și râdeau lângă tarabele cu mărfurile expuse. Un cârd de copii ce roiau prin jur implorau insistent pomană. Câțiva negustori, strigând cu voce puternică și oferind cele mai extravagante mărfuri, atrăgeau și invitau trecătorii să cumpere. Unii se apropiau însă cu prudență, șoptind câte ceva la urechea celor pe care îi întâlneau. Foarte precauți, încercau să evite soldații și jandarmii care patrulau prin piață. Fără îndoială, erau traficanți de tutun, importat ilegal în Spania. Servitoare și bucătărese se aprovizionau, negociind la sânge prețul, având grijă să cumpănească banii familiei. Cărnurile atârnate cu un cârlig de jgheaburile dărăpănate ale barăcilor, cu mirodenii și leguminoase așezate la vedere pe rogojini, erau acoperite de muște. Mă tot ciocneam de oamenii din târg, mă împiedicam de sacii de făină, de coșuri. Am navigat în haosul tarabelor precum o navă gata să eșueze. La colțurile străzilor, cerșetorii, așezați pe jos și arătându-și rănile deschise în căutare de pomană, erau tot timpul ocoliți. Alături de ei, un viespar de oameni gata să hrănească orice bârfă, pornind de la secretele alcovurilor și ajungând până la scandalurile de la curtea regelui. Pepillo mă sfătuise de mai multe ori să evit adunăturile de oameni, dacă nu voiam să am probleme.

Un bătrân se agățase de brațul unui bărbat care tocmai trecuse pe lângă mine.

— Fie-vă milă… o monedă… vă rog, implora bătrânul cu mâna întinsă.

— Du-te la muncă, cerșetorule!

Ca într-un furnicar, copiii mișunau în jurul nobilului madrilen. Deranjat, acesta grăbise pasul.

— Domnule, o clipă, domnule…, strigau, trăgând de haine bărbatul, care, fără să le acorde vreo atenție, îi alunga cu mișcări bruște și violente.

— Sunteți ca muștele pe rahat! Asta sunteți!

Eu, în schimb, vedeam doar un ghem de copilării înfometate. Cu toate acestea, cu băgare de seamă, am strâns bine în pumn monedele din buzunarul șorțului, cu care trebuia să cumpăr tratamentul maestrului.

De îndată ce micii cerșetori au dat peste jandarmi, s-au făcut nevăzuți de teamă să nu fie sfichiuiți pe spate cu nuielele. Eram copleșit de zarva și strigătele din piață, împins, dintr-o parte și din alta, de oameni

trecând în grabă, unii cu târguielile deja făcute, care nu-mi acordau nici cea mai mică atenție. Duhoarea de urină și sudoare, accentuată de zăpușeală, se resimțea în fiecare ungher. Am realizat că nu mai eram obișnuit să fiu în preajma oamenilor, pe care îi toleram tot mai puțin. Am decis să grăbesc pasul, ca să scap cât mai repede de căldura amețitoare a acelei dimineți. Ajuns la spițerie, am cumpărat cele trebuincioase fără să mi se pună întrebări. Ca să cumpăr tăcerea spițerului a fost suficient să las două monede de argint pe tejghea și să nu aștept restul.

Când traversam din nou Plaza Mayor ca să mă întorc la atelier, am avut impresia că pavelele se topesc sub soarele dogoritor. Aerul greu și hainele ce mi se lipeau de piele mă făceau să tânjesc după aerul răcoros din laborator.

— Opriți-o! a strigat cineva. E o hoață! Opriți-o!

Oamenii au încetat cu sporovăiala și, rămași pe loc, se uitau întrebători. Era mișcare în apropiere. Instinctiv, mi-am strâns cumpărăturile la piept, să le protejez, și m-am dat lângă o tarabă pentru a lăsa trecerea liberă. Nerăbdarea creștea. Unul își pierdu echilibrul și se clătină lovit de o siluetă colorată ce alerga ca vântul. Doi jandarmi o urmăreau, dar și Fra Leandro, care abia mai putea să respire. Când fugara a trecut pe lângă mine, m-a fermecat parfumul ei. Ghimbir și vanilie.

Soledad!

Călugărul, epuizat și aproape șchiop, fu sprijinit de un negustor. Rasa îi era pătată de sânge la nivelul genunchilor ori poate puțin mai sus. Pesemne căzuse în timpul urmăririi, pierzându-și bastonul. Cu gura uscată, monahul încerca să-și revină, să răspundă celor care își ațintiseră privirile asupra lui, dornici să știe ce se întâmplase.

— A furat aurul de la statueta Fecioarei Maria, a mormăit.

Cei prezenți au fost cuprinși de indignare. Femeile și-au dus mâinile la gură de parcă dominicanul spusese o blasfemie. Eu, în schimb, m-am gândit la un singur lucru.

Spânzurătoarea.

Pentru un astfel de sacrilegiu, Inchiziția îi condamna pe cei vinovați la moarte.

Trebuia să o găsesc pe Soledad înaintea celorlalți.

Am strecurat micile flacoane cumpărate de la spițerie în buzunarul pantalonilor și am alergat în direcția în care o luaseră jandarmii. Mi-a fost suficient să urmăresc dâra de nedumerire lăsată în spate ca să înțeleg încotro s-o iau. După puțin timp, i-am ajuns. Epuizați și zdrobiți de zăpușeala acelei zile, s-au prăbușit la pământ. Dar Soledad, continua să alerge, încercând să-și piardă urma. Eu, după ea.

— Prinde-o, băiete! mă îndemnau oamenii.

— La naiba cu gitanii ăștia! a strigat cineva.

Niciunul dintre ei nu își putea închipui care erau de fapt intențiile mele.
Am urmărit-o pe toate străzile din Madrid sau cel puțin așa mi s-a părut. Soledad s-a izbit de două femei. Protestele lor s-au adăugat agitației create de fuga sa. Gitana nu s-a oprit și a continuat să alerge, privind de câteva ori în dreapta și în stânga, fără să știe încotro s-o apuce. Una din cele două femei a încercat să culeagă fructele căzute din coș în momentul ciocnirii, iar cealaltă o insulta pe Soledad. Mulți trecători se opriseră să se distreze de cum se lovea gitana de bărbații și femeile întâlniți în cale, evitându-i pe cei care încercau să o oprească. Strigătele celor ce o priveau îi stimulau goana nebună. Soledad se împiedicase de multe ori, dar de fiecare dată își recăpăta puterile și continua să fugă. Din când în când, se uita înapoi să vadă pe unde sunt. Nu știa că zdrăngănitul brățărilor și parfumul pielii m-ar fi dus oriunde s-ar fi ascuns. Brusc, a intrat pe o alee atât de îngustă, încât razele soarelui nu izbuteau să pătrundă în spațiul acela strâmt dintre două case dărăpănate. Am luat-o după ea și am descoperit-o gâfâind, în fața mea, pregătită să se apere.
Intrase într-o fundătură.
Cu mâinile sprijinite pe genunchi, respirând greu, tușind, Soledad încă nu renunțase. Mă privea plină de ură, asemenea fiarelor sălbatice pictate de flamandul Savery. Am rămas nemișcat, fascinat de frumusețea ei. Buclele lungi, de abanos, îi mângâiau șoldurile, pielea îi strălucea, iar picături de chihlimbar îi alunecau între sânii generoși. Respirația greoaie și buzele cărnoase, însetate după acea goană nebună, mă făcuseră să o doresc și mai mult. Fra Leandro avea dreptate. O femeie are puterea de a vrăji un bărbat fără să rostească un cuvânt. Gitana se ridică parcă în căutarea aerului. Observă numaidecât starea în care mă aflam și își schimbă expresia feței.
Și-a dat seama că nu-i dezarmată.
Abia mai târziu privirea îmi căzu pe colierul din aur, safire și lapislazuli pe care îl purta la gât. Prea prețios pentru o gitană. Soledad și-a dus o mână la gât, parcă să-l ascundă.
Sunetul fluierelor jandarmilor ne-au alarmat pe amândoi. Fata s-a uitat în jur, căutând o altă cale de scăpare, dar nu mai era niciuna.
Eram singurul obstacol în calea libertății ei.
Eu, biletul spre spânzurătoare.
Dar Soledad n-avea de gând să renunțe.
Avea să lupte până la capăt.
— Vreau să te ajut, i-am spus, încercând să o liniștesc. Nu te teme.
— Nu pot avea încredere într-un alb, a scrâșnit.
Temperamentul ei mă enerva. Cât curaj în trupul acela moale și parfumat! Soledad n-ar fi recunoscut niciodată că avea nevoie de ajutor, dar tremurul buzelor îi trăda frica.

— Va trebui să ai încredere, Soledad! am adăugat și vocile jandarmilor și zgomotul copitelor de cai se auzeau deja venind de pe strada alăturată.
— De unde îmi știi numele? a întrebat ea uimită.
Cum puteam să-i spun că de la prima noastră întâlnire nu făcusem altceva decât să o caut, privind chipurile tuturor femeilor din Madrid? N-aveam vreme de pierdut, trebuia să plecăm imediat. Dar unde? Imposibil să ne întoarcem. Aruncând o privire în jur, am zărit, în spatele unor saci de iută plini cu făină, o ușă mică și ponosită de lemn. Am luat-o pe Soledad de-un braț și am târât-o spre singura noastră șansă de salvare. Am apăsat micul mâner, care aproape mi se rupse în mână și am împins-o pe Soledad în văgăuna întunecată. Înainte de a închide ușa, am așezat unul dintre sacii grei în dreptul ei, astfel încât ceea ce părea a fi intrarea unei pivnițe sau a unui depozit să fie ascunsă cât mai bine de privirile curioase. Lumina soarelui pătrundea prin două ferestre mici, aflate la nivelul străzii, care abia luminau încăperea, uneltele de brutar împrăștiate peste tot și rezervele de făină. Când m-am întors spre ea, am găsit-o cu spatele lipit de peretele murdar. Mă privea cu ochii mari, dezorientată, neizbutind nici măcar să clipească. Strigătele jandarmilor mi se păreau atât de aproape, încât îi auzeam trăgând aer în piept să poată striga și mai tare. Prin ferestruici se revărsa vacarmul pe care jandarmii îl provocau printre oameni. M-am apropiat cu grijă și am privit afară, ciulind atent urechile.
— Ați văzut o gitană fugind în direcția asta? întrebau. Ați văzut o gitană ascunzându-se? A furat aurul Fecioarei Maria… Inchiziția… Spânzurătoare.
Din fericire pentru noi, nimeni nu fusese în măsură să dea informații precise. Unii jandarmi și-au continuat căutarea, alții s-au oprit să ofere o descriere detaliată a fugitivei, în cazul în care aceasta ar fi fost zărită mai târziu. Totuși, niciunul dintre ei nu pomenise nimic despre vreun băiat cu părul roșu care se afla pe urmele gitanei. Pentru prima oară părul meu trecuse neobservat.
Eram salvat.
Singurul lucru pe care l-aveam de făcut era să așteptăm să se liniștească apele.
— Mulțumesc, a șoptit Soledad. Care e numele bărbatului căruia îi datorez viața?
— Manuèl, m-am bâlbâit, anihilat de frumusețea ei. Manuèl Alvèra, am rostit, improvizând o plecăciune.
— Cum te-aș putea răsplăti?
— Prin a da înapoi ceea ce ai luat. Jefuirea Fecioarei Maria este un sacrilegiu, dar dacă duci colierul înapoi la Biserica Colegială, călugărul Leandro va fi îngăduitor cu tine.

— Îngăduitoare Inchiziția? a râs în hohote.
— Crezi că sunt ridicol?
— Iertare, domnule Alvèra, adăugă, încercând să se abțină. Nu râd de dumneata, ci de ceea ce spui, și râzând, își acoperi gura cu mâna. Oricum, a continuat, încercând să devină serioasă, eu nu am luat nimic. Fra Leandro a fost cel care mi-a dat colierul, spuse mângâindu-l blând.
— Dacă spui adevărul, atunci de ce ar mai fi pus jandarmeria întregului Madrid pe urmele tale?
Râsul îi dispăru brusc de pe chip. Cu ochii mari și respirația accelerată:
— Nu am furat nimic!
Soledad își încleștă pumnii, cu unghiile înfipte în palmele mâinilor, se îmbujoră și începu să tremure. O lovisem în mândria ei.
— Dacă aș putea să smulg acelui om afurisit rasa de călugăr și să o vând pentru câteva monede, aș face-o, fără ezitare! Dar nu aș îndrăzni niciodată să jefuiesc aurul Fecioarei Maria! Nu sunt botezată, este adevărat, dar nu sunt idioată!
În fața încăpățânării sale, am simțit ceva în piept. O emoție care nu știam că există. Spunea adevărul? În ciuda mizeriei ce se decela la fiecare colț de stradă, Soledad nu putea fi învinovățită de un asemenea gest. La naiba! Credeam ceea ce spunea.
— De ce ar minți totuși dominicanul? Și de ce ai vorbit așa despre el, dacă ți-a făcut un cadou atât de prețios? iar tonul îmi trăda sentimentele.
— Merit acest colier, nu mi l-a dat gratuit. Unele servicii, și zăbovi, sunt scumpe. Știi, continuă apropiindu-se încrezătoare, în ciuda zvonurilor, gitanii nu trăiesc din înșelăciuni, ci își câștigă onest o bucată de pâine, își plătesc întotdeauna datoriile. Bineînțeles, zăbovi din nou în timp ce degetele îi alunecau pe cămașa mea spre curea, cu singura monedă pe care o dețin. Zâmbi.
Era ceva în glasul ei care mă făcea să vibrez ca o coardă de vioară.
Maliție.
Soledad îmi aprinsese simțurile ca un chibrit. Încremenit, am lăsat-o să continue. Mi-aș fi vândut și sufletul pentru buzele roșii vișinii, părul parfumat și mâinile ce se mișcau încrezătoare în pantalonii mei.
Pentru că era frumoasă.
Frumoasă de-mi făcea rău.
Iar ea o știa.
— Nu-i nevoie, am bâlbâit eu. N-o să spun nimic, dar ea îmi zâmbi mândră de puterea pe care o exercita asupra mea, reducându-mă la tăcere cu un sărut.
Între coapse, chemarea sexului meu mă domina. Mă inflamasem de la prima întâlnire, la sărbătoarea Sfântului Isidor, o visasem goală,

întocmai cum era înfățișată Betsabè în tablou. Și acum buzele ei le doreau pe ale mele.
M-a împins ușor la pământ, în praful amestecat cu făină. Nu eram în stare să opun rezistență. S-a așezat călare peste mine. Și-a descheiat corsetul rochiei, care a alunecat ușor pe umeri până în jurul taliei, lăsându-i sânii dezgoliți.
În momentul acela, niciun tablou, nici unul covârșitor de frumos, n-ar fi putut să-mi atragă atenția de la priveliștea pe care Soledad mi-o oferea. Mâna ei a urcat pe picior, în sus. Un fior mă răscolea și mă făcea să gem de plăcere. Mă străbătea un șuvoi de senzații pe care nu-l mai simțisem niciodată până atunci. Mi-a descheiat cămașa. Soledad știa cum să se miște. S-a aplecat peste mine și mi-a mușcat ușor urechea.
—Sărută-mă, mi-a șoptit.
Excitația mă paralizase. Buzele ei s-au atins de-ale mele. Inima îmi bătea cu putere în piept, cu zvâcniri aproape dureroase. Soledad, mulțumită, și-a ridicat șoldurile și mi-a descheiat pantalonii. Mă rușinam în fața poftelor mele, dar ea mi-a zâmbit din nou. O dorință arzătoare îmi exploda în vene. Nu reușeam să pricep ce-mi spunea creierul. Percepeam numai întrebările apăsătoare ale corpului meu.
Trupul meu o voia pe ea.
Îmi simțeam picioarele moi, dar ardeam de pasiune.
Voiam mai mult.
Soledad și-a ridicat fusta largă și colorată, ca mai apoi să se așeze din nou deasupra mea, dar de data asta scoțând un geamăt. Căldura ei m-a invadat. Mișcările, la început lente, au crescut în intensitate. Gemea și își desfăcea coapsele tot mai mult.
— O, Doamne, a murmurat în extaz.
Totul a început să se învârtă în jurul meu. Felul în care mi se dăruia îmi anula gândurile și excitația devenise de nestăpânit pentru amândoi. Incapabil să mai rezist, mi-am apăsat instinctiv degetele în fesele sale, scufundându-mă complet în acea mare caldă. Soledad a scos un strigăt, pradă extazului. S-a prăbușit peste mine ca să-și recapete suflarea. Eram buimăcit de parfumul de ghimbir și vanilie amestecat cu cel al sexului ei.
Devenisem bărbat pe o podea murdară în pivnița unui brutar.
S-a întins lângă mine, iar eu m-am așezat pe o parte pentru a o privi și a-mi întipări în minte fiecare detaliu al chipului său. Cu vârful unui deget, ca o pensulă, i-am îndepărtat șuvița de păr care îi mângâia obrazul. Am coborât ușor pe gât și pe sâni. M-am jucat cu sfârcurile închise, alunecând apoi spre buric. I-am ridicat fusta. În fața ochilor mi se dezvăluiau glezna, genunchiul, coapsele subțiri și calea care mă dusese direct în Paradis. Dintr-odată, gândurile mi-au fost străpunse de ceea ce îmi spusese maestrul despre anima mundi. Trupul gitanei

îmi agita sângele în vene. Tot ceea ce era ea devenea minunat înlăuntrul meu. După cele spuse de Goya, ceva ce-i aparține lui Dumnezeu era adăpostit și în ochii ei negri și în extazul pe care mi-l dăruise.
Soledad ar fi fost mijlocul prin care aș fi transmis frumusețea întregii lumi. Îmi închipuiam deja trupul său înfățișat pe pânză.
Sexul ei, ca o icoană a transcendenței.
— La ce te gândești? mă întrebă curioasă.
— A sosit momentul. Pot începe să pictez.

5

15 iulie 1791

Putrezesc în temnița aceasta care anulează trecerea timpului. N-aș ști să spun câte zile s-au scurs de când mă aflu înăuntru. Fiecare minut petrecut aici mă ucide încet și sigur, asistând la propria-mi decădere. Nu știu cât timp a trecut de când cei doi bărbați cu fața acoperită au venit împreună. Totuși, de atunci n-au mai fost transportate și alte trupuri în celula din față. Din când în când, unul dintre ei, bărbatul mai robust, îmi aduce atât cât îmi este necesar ca să supraviețuiesc. Am încetat să-i mai adresez întrebările sau rugămințile mele. Nu mai văd rostul. Se preface că nu mă aude.

Înhaț castronul de tablă, mă așez pe pământ și devorez ca un animal firimiturile pe care mi le dă. Între timp, în colțul opus al celulei, excrementele mele fermentează, umplând aerul pe care îl respir de duhoare. Umiditatea temniței îmi intră în oase, îmi corodează voința.

Până și sufletul îmi putrezește între zidurile acestea.

Sunt o larvă.

O carcasă.

O nălucă.

În realitate, nu mai știu cine sunt sau dacă mai exist cu adevărat.

Rasa de călugăr pe care o port este ponosită. Îmi amintesc că am rupt-o atunci când diavolul a râs de mine. Da, a fost aici. Din nou. La început am auzit pe cineva râzând tainic în întuneric, chicotind, apoi izbucnind în hohote. Îi zăream în întuneric ochii scânteietori și șireți ca ai unui bufon de curte.

— Unde e Dumnezeul tău? a șuierat.

M-a izbit respirația lui mefitică, paralizându-mă, și râsul diabolic care m-a impestat cu morbul virulent al ciumei. Eram dominat de dorința de a mă abandona râsului.

M-am prăbușit la pământ, incapabil să mă stăpânesc. M-am rostogolit prin noroiul temniței mele, ca apoi să mă ridic și să dansez împreună cu călugărițele de la mânăstire, care, flirtând, se învârteau în jurul meu dezbrăcate. Rasa de călugăr ardea pe mine și mă strângea ca un jug. Mi-am smuls-o și am rupt-o în bucăți. Imediat, dispăru și sabatul, iar odată cu el și beția pe care o adusese acolo. Frigul din celulă m-a trezit din coșmar, întorcându-mă într-o realitate mult mai rea. Astfel, mi-am dat seama că am distrus singurul lucru care mă proteja de umiditate și care îmi ținea de cald, precum și ultimul bastion al identității mele.

Odată cu rasa de călugăr, m-am pierdut pe mine însumi.
Picăturile de transpirație de pe piele erau reci, întărind mai mult nechibzuința mea atunci când, zvârcolindu-mă ca un posedat, mi-am risipit prețioasa energie. Am căzut în capcana lui, ca cel mai naiv dintre oameni.
Mor.
E doar o chestiune de timp.

****

Luna plină domina întregul oraș cu discul său imens.
Vara fierbinte nu își slăbea strânsoarea nici măcar în timpul nopții. Benito ieșise în taină din laborator, luându-l și pe Gas cu el. Nu știam unde s-au dus iar, dar continua să nu-mi pese. Absența lui și a maestrului erau condițiile perfecte pentru scopul meu.
S-o pictez pe Soledad.
M-am apucat de treabă. Un strat de clei pe cel mai bun suport, o pânză brută umedă. După uscare, aveam să adaug două straturi de ghips. În cele din urmă, totul trebuia răzuit și netezit cu grijă. Îmi închipuiam că stratul de ghips era pielea de chihlimbar a lui Soledad și am mângâiat-o de câteva ori cu o spatulă ca și cum aceasta ar fi fost mâna mea. Nu se întrevedea încă nimic pe pânză, dar voiam să ajung la cea mai importantă etapă a creației. Am ales pensule, rotunde și plate, cu fire naturale, întrucât acestea îmi îngăduiau să lucrez cu o vigoare aparte. Mi-am procurat o paletă din lemn de nuc pentru pictură și am stropit-o cu ulei de in brut, reducând astfel puterea de absorbție a lemnului.
În sfârșit, m-am aruncat în brațele amintirilor încă vii și proaspete, în ochii larg deschiși și vrăjiți. Buze ispititoare. Un corp generos și un parfum îmbătător.
Parfumul… cum să potrivești acel amestec de ghimbir și vanilie folosind doar culori?
„Mai întâi în minte”, îmi repeta mereu maestrul, „și apoi pe pânză”.
Atât de încântat eram de ideea de a o picta pe Soledad, încât uitasem complet de primul pas fundamental. Schița! O eboșă colorată care reprezenta prima impresie a întregului desen, așa cum ar fi trebuit să apară apoi pe pânză. Trebuia desigur să am una înainte de a începe lucrarea propriu-zisă. Citisem undeva că Tiziano, celebrul pictor venețian, obișnuia să se întoarcă de mai multe ori asupra desenului inițial, ceea ce pe istorici îi făcuse să creadă că artistul acorda o atenție deosebită acestei etape a proiectului. Nu aveam nicio îndoială asupra unui singur fapt: nu puteam să o înfățișez goală pe podeaua mizerabilă a unei pivnițe! Am început să mă gândesc la diferitele

scenarii posibile. Bucolic. Celest. Păgân. Nimic nu se potrivea dorinței mele, întrucât privitorului i-ar fi fost deviată atenția de la singurul subiect care conta cu adevărat.
Soledad și frumusețea ei tulburătoare.
Mi-am amintit de portetul lui Betsabè și am decis să urmez modelul maestrului meu. Fundal întunecat, o canapea și ea, seducătoare, în centru.
În următoarele nopți, am încercat să schițez chipul gitanei mele. În zori, obosit și entuziasmat deopotrivă, ascundeam tabloul în spatele unui dulap din laborator, de unde îl scoteam iar când eram singur acasă.
Soledad mă golea de energie, dar mi-o înapoia cu fiecare tușă de pensulă reușită.
Într-o seară, după ce am dezosat câteva pulpe și aripi de găină ca să pregătesc niște pulbere de oase, mi-am dat seama că am nevoie de o pensulă de sângeap ca să-mi continui schița. Un astfel de instrument cu vârful conic, făcut din cele mai rezistente fire de păr din coada veveriței, dădea precizie în realizarea trăsăturilor. Goya avea pensule minunate. Credeam că n-o să observe dacă luam și eu una cu împrumut. Așa că am intrat în atelierul lui. Am scotocit în sertarul mare al mesei unde le păstra pe cele folosite cel mai des. Am găsit câteva din păr natural sau de dihor, dar nu de sângeap. Mă uitam în jur, bănuind că le ascunsese în altă parte. La cât costau, într-adevăr, n-ar fi fost prudent să le lase la vedere, fiindcă blana, din ale cărei fire era meșteșugită pensula, aparținea unui animal rar și prețios. Veverița cenușie și cea albă din pădurile din Bulgaria și Rusia.
Am observat că mai multe cutii erau stivuite sub masă, dar una singură părea să conțină ceva deosebit. Era o servietă din mahon cu un cârlig din alamă. Am luat-o cu mare băgare de seamă și am așezat-o pe masă. Am deschis-o de parcă era un cufăr ce conținea o veche comoară. Și, de fapt, chiar așa era… Iată, douăzeci și două de pensule de sângeap, de toate mărimile, așezate una lângă alta. Am mângâiat cu vârful degetelor mânerele de fildeș. Nu mai văzusem până atunci ceva atât de perfect. Nici măcar în prăvălia lui Pepillo.
De fapt, nici în tot Madridul.
Numai servieta valora câțiva escudo de aur. Un astfel de obiect nu putea aparține decât unui pictor de curte. În interior se afla și un buzunar mare din piele, închisă la culoare, plin cu plicuri. Îmi canalizasem atenția pe hârtiile acelea. Am scos câteva. Toate aveau adresa lui Martìn Zapatér, prietenul maestrului, care locuia la Zaragoza. Erau mâzgălite în mai multe locuri. Trebuiau să fie ciornele celor apoi transcrise frumos și expediate. Cât mi le treceam printre degete, mi-am amintit că îndepărtasem de mult tentația de a le deschide, când îi cerusem lui Benito să trimită scrisorile către sistemul

central, în locul meu. „Mai bine să eviți momeala decât să te zbați prins în capcana ei”, spunea Fra Leandro. Sfaturile sale funcționaseră. Cel puțin până în momentul acesta.
Scrisorile erau din nou în mâinile mele. Și de data asta deschise.
Fără să-mi dau seama, am început să citesc în grabă, ca pungașul în timp ce decide ce merită să fure și ce nu.

„Madrid, 20 februarie 1790.
Dragul meu Martin, astăzi i-am predat Regelui tabloul pe care mi-l comandase. Era destinat fratelui său, Rege al Neapolelui… Mă cunosc toți cei care se află în slujba Regelui. Intoxicația cu plumb nu-mi dă pace și pune la grea încercare caracterul meu impetuos cu care lupt să-l controlez… Doream să-i cer să-mi crească leafa, dar e o perioadă vitregă, aștept momentul prielnic să o fac.”

Așadar, maestrul știa despre boală și efectele pe care aceasta le avea asupra stării sale de spirit. N-am mai găsit nimic interesant, așa că am deschis alta.

„Valencia, 28 august 1790.
Dragul meu prieten, am auzit că acum ești mai bine, slavă Domnului… Dacă nu mi-ar fi fost acordată licența în mod expres pentru orașul Valencia, ți-aș fi făcut o vizită, față de urs!… La revedere. Pentru totdeauna al tău prieten, mereu alături de tine.”

La naiba! Era tot ce aveau să-și spună oamenii ăștia doi? Am pus-o la loc și am continuat cu alte scrisori.

„Madrid, 3 decembrie 1790.
Așa, mă lași fără scrisori de Crăciun? Spune-mi, de ce? Ce vină am dacă Benito s-a ocupat de trimiterea scrisorii pe care ți-o scrisesem cu cea mai mare grijă și cu cele mai elocvente sentimente de care sunt capabil? El spune că poate s-a pierdut… Mi-ar părea foarte rău să aflu că a ajuns în mâinile altcuiva, pentru că spuneam multe acolo. Întotdeauna al tău, dornic să te îmbrățișez, Francisco.”

Spre deosebire de celelalte, aceasta se referea la un secret dezvăluit în scris. Mai mult de atât, modul în care maestrul vorbea despre uriaș, sugera că Zapatèr îl cunoaște pe Benito. Povestea devenea tot mai

interesantă. Controlând datele, am căutat scrisoarea scrisă ulterior celei pe care tocmai o citisem.

„Madrid, 13 februarie 1791.
Dragul meu Martìn, în curând vor fi expuse picturile realizate cu mult timp în urmă, pentru tapiseriile palatelor regale. Printre acestea va fi și Umbrela de soare…”

Îmi tresări inima. Mi-am adus aminte de ziua în care ambiția mea a prins contur chiar în fața acelui tablou. Trebuia să aflu cât mai multe despre lucrarea aceea, piatra de temelie a celui mai mare vis al meu. Scrisorile aveau să-mi dezvăluie mai mult decât aș fi sperat.

„Știi ce reprezintă pentru mine tabloul acela. Chiar dacă sunt fericit pentru notorietatea mea, în creștere, doar privindu-l, mă simt cuprins de o tristețe și un dor adânc. E prezentă mereu în gândurile și în inima mea. Adesea se întoarce la mine. Când se întâmplă, sunt cel mai fericit om din lume! Dar știu că minte! E o mincinoasă! Chiar dacă mi-a făgăduit că va poza doar pentru mine, nu o cred. Am văzut-o! În tablourile lui Sanchez, Venus și Atena aveau chipul ei…, trupul ei. În cea mai recentă lucrare a lui Ortega, picioarele dansatoarei de flamenco, lungi și subțiri, erau ale ei. Le-aș recunoaște între ale tuturor femeilor din Madrid și din toată Spania! Am văzut-o în tablourile părintelui Rafael De Silva și în cele ale lui Manolète! A pozat până și pentru porcul acela de Gustamànte! Trebuie să mă calmez. În timp ce îți scriu, prietene, îmi simt furia crescând, iar mâna îmi tremură. Nu vrea să înțeleagă că doar eu știu să-i surprind frumuseţea! Pentru toți ceilalți, ea nu e decât o bucată de carne bună de savurat! În ciuda a ceea ce îmi mărturisește, știu că îi place să fie portretizată în modul acela, bucurându-se la culme în timp ce pozează. Am vorbit până la epuizare, dar ea continuă să nege. Și totuși, am recunoscut-o! Știu că e ea. Îmi pare rău pentru Benito, forțat să asiste la discuții furioase, când, dimpotrivă, are nevoie doar de liniște. Înțelegerile cu călugărul au fost clare. În schimbul libertății sale, ar trebui să veghez asupra lui și să fiu responsabil. Ea însă nu-mi îngăduie să-mi țin promisiunea. Din cauza ei, va trebui să se întoarcă în acel loc mizerabil. Ea este boala, otrava de care nu mă pot lipsi și care mă va distruge. Apoi mă uit la picturile mele ce o înfățișează! Dacă n-aș risca să fiu atârnat de un ștreang, ți le-aș arăta! Când pozează pentru mine, creez o capodoperă! Uneori mă gândesc că nu-i reală, că trăiește numai în mintea mea, dar oricum nu contează.

Picturile mele sunt însemnate și lumea va vorbi despre ele secole la rând, atunci când preoții aceștia nenorociți vor înceta să facă legea în ceea ce nu-i privește. Cine sunt ei să-mi spună ce pot și ce nu pot picta? De multe ori simt că înnebunesc. Văd și aud lucruri care mai apoi dispar într-o clipă. Ceva mă devorează pe dinăuntru, știu, dar este un preț prea mic, pe care îl plătesc ca să păcălesc moartea. Prietene, suportă-l pe nebunul acesta și nu-l abandona."

Betsabè. Despre ea vorbea, eram sigur, iar legăturile între ei nu păreau deloc idilice. Însă, se știa că modelele se dăruiau celui mai bun ofertant și poate că suspiciunile maestrului erau mai mult decât întemeiate. Pentru două monede în plus, ofereau mai mult decât propria imagine.

Prin urmare, Goya și Zapatèr se cunoșteau de multă vreme și se pare că Betsabè era o cunoștință comună. Chipul feminin pe care îl admirasem în tabloul Umbrela de soare era al ei. De ce o lucrare atât de animată în culori, un omagiu adus tinereții ce se arăta pe chipurile senine, învăluite de razele soarelui, ale celor doi tineri, ar fi trebuit să provoce în Goya sentimente atât de melancolice? Dar dacă protagonistul de fapt e altcineva? Câinele mic ghemuit pe pântecul fetei avea o expresie care înfățișa fără îndoială starea sufletească a artistului. Și norii amenințători ce se întrevedeau într-un colț al tabloului? Ce mesaj se ascundea în spatele unei aparente fericiri?

Martìn Zapatèr știa cu certitudine. Ceva îmi spunea că artistul Goya îi încredințase mai multe taine lui decât propriului duhovnic. Între timp, numele pictorilor menționați în scrisoare îmi bâzâiau prin cap precum zumzetul unei insecte pe la ureche. Unii dintre ei nu mai erau în viață, căzuseră victime ale furiei lui El Diablo. Să fie oare o coincidență? Și de ce tocmai maestrul era cel care se ocupa de Benito? Unde se afla acel loc mizerabil de unde venise? Ce legătură era între cei doi?

În timp ce rearanjam tot ce atinsesem, mi-am dat seama că îmi pierdusem interesul pentru schița mea. Nu mai eram sigur că vreau să pictez în noaptea aceea, dar știam ce aveam să fac în următoarele.

Aveam să descopăr secretele maestrului.

****

A doua zi dimineață m-am dus cu Gas să-i fac o vizită lui Pepillo. Aveam multe să-i povestesc. În primul rând, trebuia să-i spun că devenisem bărbat. Bineînțeles, aș fi omis să-i dezvălui cu cine și unde, dar i-aș fi vorbit despre fericirea mea, iar el avea să fie mândru de

mine. Însă, când am ajuns la prăvălie, am găsit pe ușă semnul „închis”.
Imposibil.
Tatăl meu nu închidea niciodată prăvălia, cu excepția sărbătorilor religioase. M-am uitat prin geamul ciudat de murdar. L-am zărit cu greu, în picioare, în spatele tejghelei. Am intrat și imediat m-a întâmpinat o senzație de dezordine și delăsare. Podeaua nu fusese măturată de zile. Produsele de pe rafturi, puse în vrac, erau năpădite de praf și păianjeni. Pepillo era atât de absorbit în lectura ziarului, că nici n-a observat prezența mea sau pe cea a lui Gas. L-am privit nedumerit. Era tras la față și palid. Buzele subțiri și o expresie severă. L-am salutat și Pepillo și-a ridicat privirea opacă, ostilă, care, precum bucățile de sticlă veche, îmi îngheță sângele în vene.
— Citește, Manuèl, și fără să-l bage în seamă pe Gas, care voia atenție, mi-a întins ziarul.

EL DIARIO DE MADRID

„Cadavrul găsit în Manzanarre la sfârșitul lunii iunie are, în sfârșit, un nume. Este vorba despre pictorul Alfonso Losa. Bărbatul primise anul trecut un mandat de prezentare în fața tribunalului ecleziastic al Inchiziției din Madrid, din cauza indecenței ultimei sale lucrări, dedicate eroinei biblice Iudita. Tulburat de aceste evenimente, artistul ar fi plecat din oraș pentru o perioadă, înainte de a înfrunta procesul la care nu s-a mai prezentat niciodată. Membrii familiei, alarmați de prelungirea acestei perioade și fără să aibă vreo veste de la el, au informat autoritățile. În ciuda stării avansate de descompunere a corpului, șeriful Torres a reușit să-l identifice cu ajutorul familiei pictorului. S-a emis ipoteza unei sinucideri, pe fondul agitației puternice manifestate de artist în momentul convocării în fața tribunalului ecleziastic, însă jandarmeria verifică mai multe piste. Activitatea bărbatului îl determină pe șeriful Torres să suspecteze că este opera aceluiași criminal, care, în ultimele luni, a luat viața altor trei pictori din Madrid. Și atelierul i-a fost jefuit, cum s-a întâmplat și în cazul celorlalți artiști uciși recent. Au dispărut și unele schițe ale lucrării mult discutate, cu Iudita, obiectul anchetei Inchiziției.
De asemenea, circulă zvonuri că bărbatului i-ar lipsi niște dinți. Dacă acest lucru este confirmat, Alfonso Losa ar fi a patra victimă a lui El Diablo.”

— Nu te întoarce la Goya, m-a implorat Pepillo. Rămâi aici. În momentul acesta e prea periculos să frecventezi locuri în care lucrează

pictorii. Poate mai târziu, când se mai liniștesc apele…
Nu-l ascultam. În capul meu răsuna un singur nume.
Alfonso Losa.
Ultima dată îl auzisem la maestrul meu când, supărat, o acuza pe Betsabè că ar fi pozat pentru el, insinuând chiar că între cei doi ar fi mai mult de o relație profesională.
Oare era o simplă coincidență faptul că murise rivalul lui Goya?
Cum să uit numele celorlalte victime scrise negru pe alb în scrisoarea către prietenul său?
Era posibil ca maestrul să fi fost implicat în ce i se întâmplase artistului Losa?
Nu, mă înșelam. Maestrul se înfuria adesea pentru fleacuri: că pigmenții nu erau suficient amestecați sau că lumina ce cădea pe pânze venea dintr-un unghi greșit. Se enerva din orice motiv, iar când se întâmpla, nu-i stăteam în cale, mă țineam la distanță. Destul de aproape totuși ca să aud dacă m-ar fi chemat, dar destul de departe de ocările lui. Era cu siguranță un personaj excentric, cu un caracter schimbător. Dar nu un ucigaș.
Sau poate da?
Ghimpele îndoielii mă devora.
Și mai mult mă durea să văd starea în care se afla prăvălia.
— De ce ai închis magazinul?
— N-ai auzit ce am spus? E prea periculos să frecventezi cercurile pictorilor. Am închis pentru că nu vreau ca asasinul să fie atras aici de unul dintre ei, iar numele Alvèra să fie asociat cu cel al lui Goya. Și dacă ucigașul ar fi unul dintre clienții noștri?
— Ce-ți trece prin cap?
— Artiștii sunt oameni ciudați. Nu-i momentul să te faci remarcat, Manuèl. Rămâi în umbră până când se va termina cu situația asta și totul va fi ca înainte. Pune pensula deoparte pentru o vreme.
— Cum te descurci cu aprovizionarea? am întrebat, ca să nu trebuiască să răspund sfaturilor sale.
— În ultimele luni, tot ce am vândut în prăvălie am făcut cu propriile mele mâini. Nu se ridică nicidecum la calitatea celor create de tine, însă m-au ajutat să rezist. Am pus deoparte suma pe care maestrul tău mi-a oferit-o în schimbul absenței tale. Rămâi aici. Dacă îi vei cere câteva zile libere ca să stai cu tatăl tău, sunt sigur că va înțelege. Când totul se va termina, ne vom putea relua activitățile.
Da, eram sigur că maestrul ar fi înțeles, dar eram eu care nu voiam, oricum nu mai eram cel dinainte. În privința îngrijorărilor lui Pepillo, ucenicia mea era mult mai importantă. Nu putea fi întreruptă pentru nimic în lume.
Nici măcar pentru un criminal în libertate.
Însă, mai ales, știam că nimic nu va mai fi ca înainte dacă aș fi reușit

să-mi duc visul la capăt. Simțeam că ceea ce își dorea Pepillo, să alunec în umbră și să devin o himeră, n-ar fi servit la nimic. Criminalul urma o logică prestabilită. Trebuia să aflu doar care era aceasta, dar n-aș fi izbutit să descopăr dacă m-aș fi ascuns în praful unei prăvălii.

— Iartă-mă, tată, am găsit forța să murmur. Am foarte mult de lucru, și m-am îndreptat spre ieșire.

— Manuèl! m-a chemat.

Vocea sa, tremurând ca frunzele unui copac la început de octombrie, mă făcu să vibrez.

Pepillo se temea.

M-am întors. Omul care mă crescuse, care îmi fusese ancoră și putere, acum se clătina pe picioare. Deodată l-am privit cu alți ochi. Încovoiat, bătrân și cuprins de teroare. Ridurile care-i brăzdau chipul, ca o mănușă de dantelă, acum se întindeau pe frunte ca afluenții râului Manzanarre.

Unde era coloana de care adesea mă sprijinisem?

Și eu eram speriat, dar nu puteam să-i adăug o altă povară în afara celei pe care deja o purta pe umeri.

Era timpul să mă descurc singur.

— Nu-ți face griji pentru mine, am răspuns cu privirea în jos, ca să nu-și dea seama de starea mea de spirit. Mă voi întoarce curând, îți promit, și am plecat împreună cu Gas, învăluit în propria-mi neliniște.

În timp ce mă întorceam la laborator, îmi tot revenea în minte cadavrul găsit în râu. O carcasă care mirosea îngrozitor. Teroarea de pe chipurile celor prezenți. Șobolanii care se bălăceau în râu nu departe de trupul din care tocmai se hrăniseră.

Stomacul mi se strângea.

Alfonso Losa și Betsabè se cunoșteau. După spusele lui Goya, ea pozase pentru pictor. Și dacă maestrul meu avea dreptate? Dacă exista o relație între cei doi? Muza sa era cheia pentru a înțelege cât de implicat era Goya în povestea asta urâtă.

Trebuia să vorbesc cu ea.

Prins în vârtejul gândurilor mele, nu băgasem de seamă că ajunsesem deja la laborator, în fața ușii, cu cheile în mână. Am deschis și am intrat. M-au întâmpinat priviri ascuțite și inchizitorii.

Goya stătea în picioare în fața uneia dintre ferestrele mari. Lângă el, călugărul Leandro cu mătăniile, pe care le ținea strâns în mână, și Benito, într-un colț. Maestrul și dominicanul au tăcut de îndată ce am deschis ușa. O tăcere adâncă m-a surprins, de parcă toată casa și-ar fi ținut respirația. Lumina de la felinarele din stradă scoase în relief trăsăturile chipurilor lor dure și severe. Îmi păreau un pluton de execuție. Gas se repezi spre călugăr ca să-i miroase hainele. Bărbatul nu i-a dat timp să se apropie, l-a alungat disprețuitor cu o lovitură. De

data aceasta, dogo-ul meu, schelălăind, n-a venit să se ascundă în spatele meu, ci în umbra uriașului. Dominicanul i-a vorbit cu dezinvoltură lui Benito în limbajul semnelor, spunându-i să părăsească încăperea și să ia cu el și câinele. Uriașul s-a înclinat smerit, supunându-se în fața a ceea ce îi fusese impus fără să șovăie.
— Vino, m-a îndemnat Goya.
M-am supus cu teamă. Atmosfera era încordată și nu promitea nimic bun. Aveam impresia că norii amenințători din Umbrela de soare tocmai își făcuseră apariția în încăpere.
Furtuna era la orizont.
O simțeam plutind în aer.
— Fra Leandro susține că ai ajutat un hoț să scape, a rânjit el.
Mi s-a tăiat respirația. Eram disperat. Cum reușise dominicanul să descopere?
M-am simțit gol ca un biet porc agățat de un cârlig în măcelărie.
M-am uitat spre monah să deslușesc dacă ceea ce spunea Goya era adevărat, iar el mi-a răspuns cu privirea ipocrită a pisicii când urmărește un porumbel, după care pretinde că nu s-a întâmplat nimic.
Mi-am atins fruntea. Era înghețată. Era cât pe ce să leșin, dar mi-am ordonat să nu cedez.
— Mai afirmă și că, a glăsuit iarăși Goya cu buzele înțepenite de furia reținută cu greu, nu ar fi vorba despre orice fel de hoț, ci despre o gitană care a furat aurul Fecioarei Maria din Biserica Colegială, profitând de faptul că în interior se aflau puține persoane, fiind zi de târg. Știi ceva despre asta?
În ciuda întrebării, eram sigur că amândoi mă judecaseră și mă condamnaseră deja. Inima îmi bătea în toate ungherele trupului, gata să explodeze. Imaginea unui rug pregătit pentru mine, arzând în Plaza Mayor, prinse contur în mintea mea.
— Ce ai de spus despre asta? m-a îndemnat călugărul, rostind întrebarea pe tonul angelic al unui confesor.
Știam că era doar o clemență aparentă. M-am forțat să respir. Nu trebuia să-mi pierd cumpătul. În situația aceea, ar fi fost singurul lucru pe care trebuia să-l dețin, dar din gură nu-mi ieșeau decât cuvinte încâlcite și fără sens. Goya mă biciui cu o privire. Dominicanul era iritat de ceea ce interpretase ca o tragere de timp.
— Gitanii, rosti inchizitorul printre dinți și pe un ton ostil, sunt slujitorii răului, eretici până în măduva oaselor. Pângăritori ai Evangheliei, ai Crucii și acum și ai Sfintei Fecioare! Domnul nu dorește ca un suflet atât de tânăr să cadă în capcana lor. Ce ar spune tatăl tău dacă ar afla despre acest lucru? a adăugat fixându-și privirea în ochii mei.
„Fals!”, urlam în tăcere. „Totul e fals!” Ce știa Fra Leandro despre frumusețea lui Soledad? Despre ochii săi, buzele, corpul, parfumul său

de ghimbir și vanilie? De ce Dumnezeu i-ar fi hărăzit toate astea dacă ar fi răul întrupat? Amenințarea că voi fi pârât tatălui meu nu făcu decât să mă enerveze și mai tare. Îmi simțeam venele gâtului umflându-se de furie. Eram pe punctul de a dezvălui versiunea pe care mi-o mărturisise Soledad și să strig cât de mult se înșela, dar călugărul nu-și terminase încă predica.
— Târâtura aia, a continuat el, rostind cuvântul de parcă ar fi fost oțet, a pângărit-o pe Sfânta Fecioară. Va plăti pentru asta!
Ostilitatea care îi ardea în priviri mă făcu să mă tem, dar nu pentru soarta mea.
Soledad era în pericol.
Dacă mi-aș fi recunoscut greșelile și mi-aș fi mărturisit păcatul, pedeapsa m-ar fi împiedicat să o ajut. Trebuia să ies basma curată din acea situație, chiar cu prețul minciunii în fața unui slujitor al Domnului. În caz contrar, ea chiar ar fi fost în primejdie. Cu Inchiziția nu se putea glumi, cu atât mai mult cu cât diferența dintre viață și moarte nu era adevărul, ci prejudecățile. Am ignorat inima ce îmi bătea apăsându-mi pe coaste. Mi-am luat o înfățișare umilă, însă demnă. Mi-am ascuns frica, transformând-o într-o atitudine reverențioasă, ca și cum ar fi fost o haină adecvată împrejurării.
— Nu știu cine v-a dat aceste informații false, Fra Leandro, și mi-am dres vocea tremurândă, dar vă pot asigura că cel ce a făcut-o a mințit.
Goya a oftat ușurat, iar trăsăturile i s-au mai înmuiat.
— Ce v-am spus? și s-a întors spre dominican.
Monahul i-a făcut semn să-și calmeze elanul și și-a întins urechea în direcția mea, ca și când ar fi vrut să acorde mai multă atenție la ce mai aveam de spus.
— Am urmărit-o pe gitană, e adevărat, am continuat eu să-mi joc rolul, însă numai ca să răspund cererii dumneavoastră de ajutor, vă amintiți? Din păcate, am pierdut-o la scurt timp după aceea. Regret că n-am izbutit să opresc hoața și să recuperez bunurile furate, dar și mai mult, regret imaginea pe care această întâmplare a răsfrânt-o asupra mea, și am îngenuncheat, plecându-mi smerit capul.
A urmat un moment de tăcere, în care știam că se decideau soarta mea și a lui Soledad.
— Ridică-te, fiule, a poruncit binevoitor călugărul.
M-am supus și am văzut în zâmbetul abia schițat al maestrului mântuirea mea. Fra Leandro s-a apropiat de mine, mi-a atins fruntea cu sigiliul sacru și apoi cu o cruce.
Mărgelele mătăniilor sale, unele mai deschise, altele mai închise la culoare, atârnau în fața ochilor mei precum lațul unui spânzurat.
— Limbile rele pălăvrăgesc mereu, Manuèl, ca diavolul. Fii un fiu credincios Bisericii, a predicat.
S-a întors spre maestru. A întins mâna să-i fie sărutată înainte de

plecare, iar Goya a pupat inelul care îl înfățișa pe Hristos. Fra Leandro s-a îndreptat apoi spre ușă, dar înainte de a păși pragul, ne-a avertizat.
— Țineți minte, fiecare pictură trebuie să fie evlavioasă și plăcută lui Dumnezeu și Bisericii. Călăuziți-vă dibăcia după integritatea moralității proprii. Fie ca lucrările voastre să fie cuviincioase și pline de măreție divină, și s-a dus.
Maestrul a încuiat ușa atelierului de parcă ar fi vrut să țină viscolul afară. Epuizat, și-a sprijinit fruntea de tocul ușii. Când s-a întors spre mine, avea fața roșie. Goya încerca din toate puterile să tragă aer în piept. Își ținea ochii închiși, poate pentru a economisi energie și a-și încetini bătăile inimii, dar în zadar. Avea broboane de sudoare pe frunte și mâinile transpirate, iar cămașa de in absorbea ceea ce restul corpului său producea din belșug.
— Manuèl, fă cumva ca nenorocitul ăsta de călugăr să nu mai pună vreodată piciorul aici fără să anunțe, a țipat. Lucram la portretul lui Betsabè, a spus arătând cu degetul spre atelier, când a dat buzna înăuntru ca un vultur ce se repede asupra prăzii sale! Dacă l-ar fi văzut…, și n-a îndrăznit să-și termine fraza îngrozit de ceea ce s-ar fi putut întâmpla.
Iritat, își strânse pumnul atât de tare, încât încheieturile degetelor îi deveniseră albe, în timp ce venele de la gât îi erau umflate de furie. Eram pe punctul de a primi prima mea pedeapsă corporală. De data aceasta, n-am avut curajul să-l opresc cu justificările mele. Maestrul era prea supărat ca să mă asculte și știam că exagerasem.
— Am nevoie de aer, a adăugat încercând să se calmeze. Trebuie să plec. Tu în schimb, a spus pe un ton sever, nu te mișca sau te trimit înapoi în dărăpănătura de unde te-am luat!
Am dat din cap umil. L-am privit luându-și lucrurile, dar la un pas de ușă, m-a privit cu o expresie aproape binevoitoare.
— Fra Leandro nu te va lăsa să scapi atât de ușor, a murmurat cu greu. N-a crezut un cuvânt din ce i-ai spus. Vei fi urmărit. Iar dacă te vei întâlni cu ea, îl vei conduce direct la țintă.
Trăsăturile i s-au înăsprit din nou.
— Și nu mai dormi cu câinele, a continuat scrâșnind din dinți, sau o să te trezești cu purici într-o zi! apoi a dispărut.
Dintr-odată, am simțit că puterile mă lasă. Toată tensiunea acumulată mi s-a scurs în picioare, care au început să-mi tremure. Au cedat și m-am prăbușit la pământ. Gas, alarmat de bufnitura pe care o provocasem, a venit la mine dând din coadă. S-a cuibărit alături și mi-a lins fața ca să mă consoleze.
— Gas, de data aceasta am făcut o prostie, am recunoscut. Una mare de tot.
În momentul acela, a ieșit Benito din laborator și l-a văzut pe Gas care încerca, în felul lui, să mă înveselească. O expresie de dezgust i s-a

întipărit pe chip. Părea că tocmai băuse ulei de ricin. A scos un mormăit ca să atragă atenția câinelui, și-a desfăcut pumnul și i-a arătat lesa. Gas a uitat de disperarea mea într-o clipă și a fugit spre el. Gigantul, zâmbind strâmb, l-a mângâiat. Eram uimit să văd că mâinile sale enorme și neîndemânatice sunt capabile de atingeri la fel de delicate ca ale unei doici.
Cei doi au ieșit la plimbare și m-au lăsat singur. Una peste alta, eram bucuros, Gas își găsise un prieten. Eram totuși speriat de sentimentul morbid pe care Benito îl manifesta pentru dogo-ul meu. Nu era un lucru firesc, ca și legătura dintre el și maestrul meu. Dar, la urma urmei, ce era natural în el?
Ușurat că Goya nu m-a dat afară, spulberându-mi astfel visul, am început să-mi fac griji pentru Soledad. Trebuia să născocesc un plan ca să o anunț, evitând iscoadele inchizitorului și sfaturile maestrului. Înțelept ar fi fost să-i spun să părăsească Madridul. Dar știam că n-avea s-o facă până n-ar vinde mai întâi pietrele prețioase ale colierului pe piața neagră. Dacă acela care i l-a dăruit a fost chiar călugărul, atunci nu ar ezita să profite. Oricum era absurd ceea ce susținea Soledad. De ce i-ar fi dat dominicanul bijuteria? Ea spusese că era plata pentru unele servicii, dar era neobișnuit ca un om al Bisericii să-i ofere o slujbă unei gitane. Atunci care era motivul pentru care ar fi născocit un fapt atât de lipsit de sens?
Poate că era într-adevăr o hoață. Oricum nu-mi păsa.
Era atât de frumoasă și, în plus, mi se dăruise.
Totuși, simțeam că ceva nu e în regulă. Sentimentul că fusese sinceră mă rodea pe dinăuntru ca un vierme.
Și dacă era într-adevăr un dar?
De ce ar fi mințit dominicanul Fra Leandro dezlănțuind împotriva ei întregul Madrid?
Și mai era ceva dubios în toată treaba asta. L-am văzut cu câtă ușurință folosise limbajul semnelor. Unde îl învățase atât de bine? În cartea pe care mi-o dăduse maestrul, ca să deprind limbajul semnelor și să comunic cu Benito, scria limpede că era vorba despre o limbă inventată cu doar câțiva ani în urmă de un abate francez. De unde îl cunoștea?
Răspunsurile la întrebările acestea trebuiau să mai aștepte. Soledad era în pericol.
Problema era cum s-o întâlnesc ca să o previn. Cum să ajung pe Calle Fuentes cu iscoadele pe urmele mele? Și dacă, după spaima provocată de Benito, nu voia să-mi mai vorbească? Inès… gândul îmi zbură la ea.
Ochi provocatori sub gene lungi și negre.
Și o aluniță, de mărimea unei boabe de cafea, deasupra buzei.
Mai văzusem acel mic detaliu undeva. Dar unde? Brusc, mi-am dat

seama. Era același semn ca al femeii înfățișate pe pânza pe care Benito o adusese la atelier cu săptămâni în urmă.
Inès, una dintre prostituatele de pe stradă, pozase pentru o lucrare a lui Garcìa Gustamante, a treia victimă a lui El Diablo.
El Diario de Madrid scrisese că unele dintre picturile sale fuseseră furate, așa cum se întâmplase și în cazul victimelor anterioare.
Mă simțeam învăluit de greață și neliniște.
Cum intrase Benito în posesia acelui tablou? Ce făcuse de fapt? Unde îl ascunsese?
Alunecam într-o prăpastie de întuneric. Neliniștea era ca o piatră ce ricoșa în pereții unui puț fără fund. Negura se închisese în jurul meu ca un pumn, ca degetele unei mâini și, în bezna aceea sugrumătoare, auzeam doar sunetele respirației mele, un murmur sumbru.
Trebuia să găsesc tabloul, să-mi dau seama că, de fapt, mă înșelasem și nu era vorba despre Inès. În laborator, masa din lemn era plină cu flacoane, tăblițe și mortar. Dacă uriașul îl ascunsese acolo, mi-ar fi luat un secol să dau peste el. Privind tot ce era în încăpere, recunoșteam utilitatea fiecărui instrument, știam cum să jonglez perfect cu cantitățile de ierburi, ca și cum aș fi făcut parte dintotdeauna din breasla spițerilor. Cunoșteam exact cantitatea de semințe, scoarță și minerale de măcinat pentru prepararea unui pigment. Nimeni din Madrid nu era capabil să egaleze calitatea produselor mele. Poate că nu pictasem mare lucru, dar observasem îndeajuns laboratorul, încât să-mi dau seama de planul lui Goya. Voia să mă deprind cu unele cunoștințe de bază înainte să mă dedic întru totul picturii. De fapt, încă nu-i terminasem portretul, însă motivul nu era lipsa de timp. În realitate, nu puteam să prind esența acelui om.
Sufletul său alunecos nu se lăsa capturat și închis într-o imagine.
Când îl priveam, mă simțeam copleșit de ochii lui întunecați, care mă înghițeau precum noroiul dintr-un iaz.
Eram derutat.
Se putea citi răul pe un chip?
Chiar și diavolul acela, Shakespeare, se întrebase. Exista, de altfel, o nouă știință, frenologia, care pretindea că ar fi posibil. În prăvălia lui Pepillo se vorbea des despre asta. Se spunea că ipotezele acestor savanți erau susținute de studiile efectuate post-mortem, privind conformația craniului unor criminali celebri ori genii din diferite domenii. La Madrid nu era ceva neobișnuit să descoperi morminte profanate ce conțineau cadavre fără cap.
Cuprins de astfel de gânduri, continuam să caut portretul lui Inès. Mă tot întrebam, dacă ar fi trebuit să ascund ceva, unde aș fi făcut-o? Încăperea părea să se holbeze la mine batjocoritor, provocându-mă la o competiție greu de dus cu cel care știa exact unde e păstrat secretul său.

Am mutat tot ce era pe rafturi. M-am uitat în cămară printre oalele lui Benito, în spatele perdelelor ponosite și chiar pe sub saltelele pe care dormeam eu și uriașul. Loveam cu piciorul scândurile scârțâitoare din podea, ca să-mi dau seama după sunet dacă dedesubt se afla un spațiu gol.
Nimic.
Transpirat ca un porc înainte de tăiere, m-am așezat să-mi trag sufletul. Bănuielile mele păreau neîntemeiate. Poate că Benito cumpărase acea pânză pentru Goya cu puțin înainte ca nemiloasa soartă să se fi abătut asupra proprietarului ei ori poate că acea pictură nici măcar nu-i aparținea lui Gustamante. Era, în fond, plauzibil ca Inès să fi pozat și pentru alți artiști.
Ceea ce se întâmpla la Madrid mă afectase atât de mult încât să-mi pierd mințile?
În laborator era o zăpușeală infernală și nu pricepeam dacă era din vina stării mele sau a șemineului. Jăratecul era încă roșu, amestecat cu ce rămăsese dintr-o ramă devorată parțial de foc. Aceasta era soarta tuturor cadrelor din lemn nereușite ale lui Benito. Cu mintea mai puțin tulbure, am început să mă gândesc la Soledad și la cum să-l conving pe Goya să mă ajute. Dacă aș fi fost mai sincer cu el, poate aș fi obținut mai mult respect și mai puține amenințări. Dar probabil doar mă iluzionam. Îmi aminteam perfect privirea lui când mă apucase de braț, chiar înainte să-l lovesc cu pumnul pe acel bețiv de la sărbătoarea San Juan, precum și tonul pe care l-a folosit când a comparat gitanii cu câinii.
Tot bătându-mi capul cu diverse supoziții, am luat vătraiul și am sfărâmat resturile calde încă. L-am blestemat pe uriaș fiindcă aprinsese șemineul într-una dintre cele mai fierbinți veri pe care Madridul le cunoscuse vreodată. Între cenușă și cărbunele aprins am văzut câteva fragmente de cânepă colorate.
Nu era vorba, în niciun caz, de un cadru greșit.
Flăcările șemineului devorau o pictură.
— Să fiu al naibii!
M-am grăbit să extrag cu cleștele toate fragmentele găsite. Le-am așezat pe masa de lucru ca să le observ mai bine.
Aparțineau unei tablou de mici dimensiuni care fusese aruncat în flăcări.
Unele bucăți erau înnegrite de fum, altele prea mici pentru a distinge elemente semnificative. Imediat m-am gândit că nu putea fi Benito cel care arsese tabloul, n-ar fi avut niciun motiv și era îngrozit de foc.
Nu ar fi avut niciodată curajul să aprindă șemineul.
Cum de nu mă gândisem la asta înainte?
Benito îmi spusese adevărul. Așadar, nu el era cel care aprinsese șemineul nici alte dăți.

Cel mai probabil, Goya era responsabil, în opinia căruia o pânză nereușită trebuie distrusă. Important e să nu lăsăm posterității ceea ce până și noi înșine considerăm nedemn. Singurul lucru care trebuie să rămână în urma unui artist este geniul său, spusese.
Ceva mi-a atras atenția în mod special. Pe un petic de pânză se zărea o mână grațioasă, strângând mânerul unei arme. Poate un paloș sau o sabie. Pe un altul, se putea vedea o parte dintr-un corp feminin. Mai precis, punctul unde se uneau picioarele.
Pentru călugărul Leandro, cel mai diabolic punct de pe pământ. Apoi, o inscripție.
Betulia.
Numele mi-a evocat orașul pomenit în Vechiul Testament, în care s-a întâmplat o poveste fără precedent. O femeie, cu un farmec irezistibil, seduce pe vrăjmașul poporului său și apoi îl decapitează.
Iudita.
Am făcut un salt înapoi. Ce aveam dinaintea ochilor aproape că-mi ustura privirea. Inima a început iar să-mi bată ca ciocanul unui pietrar.
Alfonso Losa, înainte de a muri, fusese acuzat de același lucru, dar mai ales pentru indecența lucrărilor sale. Ceea ce aveam în față încălca în mod clar legile Inchiziției.
Pesemne că maestrului Goya, după ce a citit El Diario de Madrid, i s-a făcut teamă și, ca măsură de precauție, a distrus una dintre operele sale, prea asemănătoare cu cea a lui Alfonso Losa. Și dacă agitația pricinuită de prezența lui Fra Leandro nu s-a născut din faptul că fusese surprins pictând portretul lui Betsabè, ci, în realitate, fiindcă plănuia să distrugă ceva și mai compromițător?
Mai rău... dacă lucrarea aceea nu era a lui?
Ar fi putut fi una dintre schițele lui Losa, care-i dispăruse din atelier?
Cum intrase în posesia ei?
Oare și pictura lui Gustamante, care o înfățișa pe Inès, să fi avut parte de aceeași soartă?
Poate de aceea nu reușeam să o găsesc. O umbră pământie și-a întins tentaculele peste chipul maestrului meu.
Aura întunecată în care se ascundea răul mă înfășură ca o mantie.
Suspiciunea prinse rădăcini.
În zilele ce au urmat, m-am închis în mine însumi, așteptând să fiu trimis să fac vreun comision ca să pot ieși și să o previn pe Soledad.
Pentru a termina pictura ce o înfățișa pe Betsabè, Goya a întrerupt lecțiile. N-am protestat. Dimpotrivă, m-am simțit ușurat fiindcă mă temeam să nu își dea seama de starea mea de spirit.
M-am închis în laborator ca să mărunțesc pigmenți, să potrivesc unele pânze în rame și să pregătesc uleiuri. Timpul însă trecea fără să pot face ceva pentru Soledad.

Îndoiala asupra maestrului meu continua să mă bântuie.
Era precum un ou de prepeliță putrezit, plin de crăpături, pe care nu izbuteam să-l scuip afară. Limba îl ținea ușor spre cerul gurii, cu multă salivă în jur. La fiecare mișcare, coaja amenința să se rupă, umplându-mi gura de lichide împuțite.
Stăteam în laborator, amestecând culori, în timp ce în camera alăturată se afla un bărbat care acum mă înspăimânta. De teamă să nu dau de bucluc, Goya i-a atribuit lui Benito sarcinile pe care de obicei mi le încredința mie, tocmai ca să mă împiedice să ies în oraș. Nu mi-a mai dat zi liberă, nici măcar când a venit Betsabè.
— Pregătește ceea ce-mi trebuie pentru pictură și du-mi în atelier, mi-a poruncit, apoi închide-te în laborator. Nu ieși pentru nimic din lume și să nu vii dacă nu te voi chema eu. Acum trebuie să ies, dar să fie totul pregătit pentru când mă întorc. Ne-am înțeles? și a plecat, convins că-l voi asculta.
Am făcut cum mi-a zis. Pensule, spatule, vopsea și cârpe înmuiate în ulei de măsline erau la locul lor. Am așezat șevaletul lângă fereastră, astfel încât lumina zilei să cadă direct pe pânză. Am subliniat mai bine semnele trasate deja de maestru pe podea, astfel încât modelul să știe exact unde să se așeze, apoi am reglat oglinzile în jurul acelui punct focal.
În ciuda eforturilor mele simțeam totuși că nimic nu are sens, doar Soledad îmi umplea gândurile și pericolul la care era expusă.
Eram ucenicul unui pictor de Curte, dar niciodată nu mă simțisem atât de inutil și de neputincios. Oftai. Ieșind din atelier, m-am simțit atât de trist că-mi târâiam picioarele pe podea fără vlagă.
Apoi, mi-a venit o idee.
Dacă tot trebuia să rămân prizonier în casă, măcar să merite sacrificiul!
M-am întors în atelier și am mutat de mai multe ori oglinzile, astfel încât imaginea lui Betsabè reflectată în ele să fie vizibilă prin gaura cheii.
Maestrul îmi luase libertatea, eu aveam să fur imaginea muzei sale.
Am așteptat răbdător în laborator. Goya a intrat singur și s-a închis imediat în atelier. Timp de o jumătate de oră, niciun zgomot, pe urmă, l-am auzit vorbind tare cu cineva.
Pesemne că Betsabè sosise fără ca eu să-mi dau seama.
Cu grijă, am ieșit din laborator și am traversat camera de zi. Am îngenuncheat în fața ușii, atent să nu-mi pocnească oasele, și mi-am lipit ochiul de gaura cheii. Câmpul vizual era destul de restrâns, dar îndreptându-mi privirea în toate colțurile, am reușit să văd mai mult decât îmi puteam închipui. Goya picta. Fruntea îi era încruntată, avea o expresie de concentrare intensă pe chip și vârful limbii afară.
— Nu poți sta liniștită cinci minute? o certa. Așa…, iar acum

umezește-ți puțin buzele.
Tot încercam să văd în oglinzi imaginea lui Betsabè, dar nu reușeam. Și totuși, poziționasem perfect oglinzile! Am deschis ochii mai larg, dar tot fără rezultat. Niciun trup de femeie nu se întrezărea în aura luminoasă a soarelui.
— Așteaptă, a spus el, așezându-și pensula și paleta de culori pe masă.
S-a îndreptat spre semnele trasate cu creta pe podea. A întins delicat un braț în fața lui și a părut că ridică ceva cu un deget, apoi, cu o mișcare ușoară, a întors acel ceva într-o parte. Ca și cum ar fi vrut să ridice bărbia femeii și să o întoarcă ușor spre stânga.
Dar mâna maestrului meu n-a atins nimic, iar privirea lui s-a uitat în gol.
În centrul camerei nu era nimeni.
— Uite, așa e bine, a încuviințat el mulțumit. Vei vedea, draga mea, că nimeni nu va reuși vreodată să te înfățișeze așa cum o voi face eu. Veșmintele monahale ale măicuțelor de la Descalzas în care te-a zugrăvit părintele Rafael De Silva sunt o insultă adusă frumuseții tale. Așa, zâmbește…
Mi s-a ridicat părul măciucă. Totul se învârtea în jur ca într-o rozetă gotică sau o spirală cu vitralii străbătute de lumina soarelui. Nu-mi puteam dezlipi ochii de fisura aceea.
Goya s-a întors la șevalet. A ales o altă pensulă, a înmuiat-o în vasul pe care îl pregătisem și care conținea niște pământ de Siena, a umezit vârful cu salivă și a început să retușeze pictura. Părea că se ocupă de cea mai prețioasă și importantă operă pe care o ținuse vreodată în mâini.
— Doamne, femeie! s-a răstit. Nu te mai mișca atât! Mă faci să-mi pierd mințile!
Am încetat să trag cu ochiul și mi-am îndreptat spatele reținându-mi cu greu un geamăt. M-am îndepărtat de ușă și, ca și cum aș fi mers pe un covor plin cu ouă, m-am întors în laborator.
Goya era convins că o văzuse pe Betsabè în lucrările altor artiști. Dar ea trăia doar în mintea maestrului meu.
Sminteala pusese stăpânire pe geniul său.
Sau, poate, datorită ei devenise genial?

****

Între acești patru pereți aerul se subțiază.
Putrezește.
Nu mai am putere să mă ridic. Rămân așezat pe pământ, cu ochii închiși și umerii rezemați de peretele care emană un miros de umori împuțite. Aștept

moartea care, uneori, trece pe la mine. E minunată. Îi vorbesc. Îi fac curte. Iar ea roșește ca o fecioară. Dar când sunt sigur că am convins-o să mă ia cu ea, se întâmplă ceva și fuge. Uite, chiar și acum.

Dincolo de ușă răsună pași.

Nu mai respir și ascult, nemișcat.

Un glas îndepărtat răzbate, o voce de copil, tremurândă, mă strigă pe nume.

În întuneric, îmi clănțăne dinții.

Este vocea diavolului.

O recunosc. Vine deseori să râdă de mine și să mă plesnească peste față cu păcatele mele.

El știe.

Le știe pe toate.

De obicei se așază în fața mea ca să se bucure și mai mult de spectacol, în timp ce lancea slăbiciunilor mele îmi străpunge pieptul. De data aceasta însă, nu s-a mai strecurat pe sub ușă ca să intre în temnița mea.

— Vino, frate, îmi spune cu glas mieros. Vino să vezi, insistă.

Nu trebuie să-l ascult! Mi-am dus mâinile la urechi ca să nu mai aud nimic. Cuvintele lui sunt doar blasfemii, altceva nu știe să rostească! De câte ori deschide gura aceea împuțită, aș vrea să i-o cos cu ac și ață!

— Întorce-te în iad! urlu.

Mă ridic printre suspine și mă târăsc până la gratiile ușii.

Prigonitorii mei s-au întors. Identitatea le este încă ascunsă sub glugă și mantie. Cel mai robust cară un cadavru destul de fragil pe umeri. Îi strânge picioarele la piept, în timp ce restul corpul îi atârnă pe spate. Nefericita nu e învelită în nicio pânză. Da, e o femeie. Sânge neînchegat îi îmbibă șuvițele lungi și negre. Dar printre plete mai e ceva. Lovitura care i-a fost aplicată în ceafă aproape că i-a spart craniul. Brațele, ce atârnă greu, se leagănă la fiecare mișcare a bărbatului. În timp ce complicele încearcă să deschidă încuietoarea ruginită, fața femeii se apleacă ușor într-o parte.

Pe chip i s-a întipărit o expresie îngrozitoare.

Ochi mari, aproape sticloși, și buze strânse într-o grimasă de durere. Moartea fulgerătoare a luat-o prin surprindere, dar i-a oferit timp destul cât să vadă coasa coborând asupra sa. O aluniță, mare cât o boabă de cafea, iese în evidență pe chipul nefiresc de palid.

Se aude un zgomot de zăvor metalic. Cei doi intră în camera aceea de tortură lăsând ușa larg deschisă. Femeia zace întinsă pe masa din lemn, apoi călăul aprinde lămpile cu ulei și îi sfâșie rochia în partea din spate. Celălalt, impasibil la ce se întâmplă la câțiva pași distanță, începe să se dezbrace cu lentoarea potrivită unui ritual sacru. Își aranjează cu grijă hainele pe scăunelul de îngenuncheat și rămâne complet gol. Numai capul îi e acoperit de gluga penitentului. Bărbatul se așază în genunchi, se întoarce spre crucifixul atârnat de perete și apucă de mâner biciul. Bărbatul mai robust, în schimb, mângâie trupul victimei sale. Deși are fața

ascunsă, sunt sigur că un zâmbet prinde contur sub umbra acoperământului de pe cap. Mă cutremur gândindu-mă la ce intenționează să-i facă bietei femei.
Ia un cuțit. Nu, nu e un cuțit, o recunosc, e o spatulă de pictor. Lama strălucește în lumina lămpilor. Mâinile criminalului sunt mari și acoperite de păr roșcat. Când apucă mânerul armei, aceasta aproape că îi dispare între degete. Pe spatele femeii marchează un V care devine imediat de un roșu intens. Lasă jos spatula. Ridică fâșia însângerată și, ținând-o ferm, desprinde încet și anevoios pielea de pe corp și de pe mușchii de dedesubt.
Încă zâmbește.
Sângele se scurge prin venele tăiate, colorează cadavrul și se prelinge în canelurile crestate în lemnul mesei, ca mai apoi să ajungă în gălețile așezate dedesubt.
Picurarea ritmică îmi explodează în cap ca un ecou. O duhoare metalică se agață de gâtul care mă arde.
Între timp, penitentul a început să-și biciuiască spatele cu putere, fără să scoată vreun geamăt.
„Mea culpa”, șoptește, în schimb, printre dinți.
Apoi, o altă pocnitură de bici pe propria-i carne.
„Mea maxima culpa”.
Cârligele atașate la capetele curelelor din piele îi chinuie trupul, mușcă din el, îl macină lovitură după lovitură.
Călăul pare surd în fața zgomotului sfichiuitor al flagelului ce taie aerul. Întoarce cadavrul, care pare acum culcat, și-i jupoaie pielea. Cu brațele și haina pline de sânge, pune bucățile de piele într-un vas plin cu apă care, cu fiecare fragment adăugat, se revarsă, inundându-i sandalele și picioarele. Ia o altă bucată. O învârte între mâini. O observă. La ce s-o fi gândind oare? Se întoarce către cadrul unui tablou pe care îl văzusem mai devreme în colțul încăperii. Zăbovește o clipă. Se uită la el îndelung. De data asta, bag de seamă că nu-i lipsește pânza.
Ceva se conturează în locul cânepei, ceva asemănător, cusut cu fire de sârmă.
Lumina lămpii desenează umbre pâlpâitoare pe suprafața aceea.
Nu. Nu se poate.
Piele umană.
Trăiesc un coșmar.
Îmi ridic privirea spre crucifixul la picioarele căruia penitentul își torturează trupul.
Fiul lui Dumnezeu se uită și el. În tăcere. Mai mult… pare complice.
O, Doamne! Ce vorbesc?
Sunt cuprins de valuri de frisoane pe care nu le pot controla, și totuși nu pot privi în altă parte. Diavolul vrea ca eu să văd ce se petrece acolo!
Călăul își duce la față o mână plină de pete întunecate. Se freacă pe frunte cu dosul mâinii, făcând astfel să-i alunece gluga. Capul, acoperit cu răni

evidente, este împânzit de smocuri sporadice de păr roșiatic.
Dumnezeule! E un monstru!
Respirația îmi îngheață în gâtul cuprins de flăcări. Chipul creaturii este deformat, iar fruntea îi e mânjită de pete lăsate de degetele pline de sânge. Zâmbește inocent în fața muncii sale. Nu-și dă seama de gravitatea faptei sale.

6

Madrid, 20 iulie 1791

În cinstea sărbătorii San Pantaleone, care trebuia să aibă loc săptămâna următoare, au fost programate mai multe coride. În oraș nu se vorbea decât despre sosirea lui Raul Garrido, unul dintre cei mai renumiți matadori din Spania. Înzestrat cu o îndemânare nemaivăzută și cu un farmec neobișnuit, se spunea că, de câteva ori, o făcuse să roșească până și pe regină.
Familia regală, nobilii, aristocrații și intelectualii nu participau la luptele cu tauri, fiind considerate triumful brutalității asupra civilizației și luminii rațiunii. În realitate, nu suportau să se amestece cu oamenii din popor, ca să nu fie sufocați de duhorile de sudoare și sangria, amestecate cu praful străzilor din Madrid.
Dar în taină tânjeau și ei după sângele de taur.
În dimineața coridei, Goya a primit un bilet în care era invitat la spectacol, iar invitația venea din partea lui Raul Garrido însuși. Din spusele servitorului său, un băiat cam de vârsta mea, însărcinat să-l convoace pe maestrul meu, se părea că el matador era interesat să-l întâlnească pe Goya pentru a fi imortalizat într-o operă care să poarte semnătura unui pictor important. Potrivit acestuia, toreadorul încercase să ia legătura cu artistul Manolète, din aceeași pricină, dar cum nu era de găsit prin oraș, regina îi sugerase numele lui Goya. Probabil, asemenea multor altor pictori îngrijorați de ceea ce se întâmpla în Madrid din cauza lui El Diablo, Manolète părăsise orașul pentru o vreme. Să fii a doua alegere, cu siguranță, nu era un lucru plăcut pentru maestrul meu, dar nu putea să refuze vreo cerere venită din partea familiei regale. Goya nu se putea nega pe sine.
S-a uitat la mine lung. Părea că vrea să-mi spună ceva, dar apoi se oprea. Încercam să nu-i întâlnesc privirea, ca să nu fiu nevoit să aflu adevărata pricină. Ultima dată când îmi vorbise, nu-mi adresase cuvinte de laudă.
— Manuèl, a spus într-un sfârșit, pariez că tatăl tău nu te-a dus niciodată să vezi corida.
— Nu, maestre. Socotește că este un spectacol nepotrivit pentru vârsta mea, cred.
— Și nu se înșală, a pufnit enervat. Cu toate acestea, după-amiază, vei veni cu mine în Plaza Mayor. Va trebui să-i fac pe plac reginei și să pictez acel portret nenorocit al lui Garrido. O să am nevoie de tine.

Vreau să respiri aerul din coridă și apoi să-i redai esența în culorile tale, necesare ca să pictez portretul toreadorului. Sufletul unei picturi stă în elementele de bază pentru realizarea acesteia.
Am aprobat dând din cap, încercând să-mi stăpânesc bucuria, mascând-o într-o recunoștință loială, dar aș fi vrut să împărtășesc cu întreaga lume fericirea mea, să țopăi ca un nebun, ca un bețiv.
Captivitatea mea se apropia de sfârșit. Aveam s-o revăd pe Soledad.
De fapt, niciun gitan n-ar fi ratat o ocazie de a câștiga cu ușurință niște bani. Confuzia și emoția evenimentului aveau să creeze neatenție în rândul oamenilor și, astfel, ar fi fost jefuiți fără probleme.
M-am întors de teamă ca maestrul să nu-mi citească în ochi gândurile, dar înainte de a reuși să mă îndepărtez, i-am simțit privirea agățându-se de spatele meu, înfingându-și adânc unghiile.
— Să nu cumva să-ți treacă prin cap vreo idee de-a ta, a rostit încet. Scoate-ți din minte gitana și concentrează-te asupra a ceea ce ai de făcut!
Am dat din nou din cap și m-am strecurat cât am putut de repede pe coridor. Îmi simțeam inima în gât. Cum de își dăduse seama? Mă înfuriasem. Nu știa nimic despre Soledad.
Nimic.
Iubea un model care nu exista decât în mintea lui bolnavă. N-avea cum să știe ce înseamnă să te pierzi în fața trupului unei femei reale, parfumată și caldă. N-ar fi izbutit să mă oprească nici măcar interdicția unui geniu nebun. Aveam un plan. Ajuns în apropiere de Plaza Mayor, urma să mă las dus de valul mulțimii și, astfel, mi s-ar fi pierdut urma. Goya nu putea rata întâlnirea cu toreadorul. N-ar fi pierdut vremea căutându-mă pe mine, iar eu aș fi avut suficient timp să-l avertizez pe unul dintre gitani de pericolul ce o păștea pe Soledad.
Totul urma să decurgă conform planului. Și totuși, ca maestrul să nu mă bănuiască, trebuia să mă dedic și muncii mele. Așa că am început să caut pe rafturi niște reproduceri ale picturilor lui Manolète, artist cunoscut pentru portretizarea croitoreselor în timp ce făceau costumele toreadorilor. O legendă spunea că aceste femei erau niște vrăjitoare, căci nu era cu putință ca hainele realizate de ele să fie atât de rezistente la loviturile taurului, dacă nu ar fi vorba de-o vrajă. Manolète luase atât de în serios zvonurile oamenilor, încât croitoresele pe care le portretizase nu erau niște femei obișnuite, ci de o frumusețe nemaiîntâlnită ce insufla teamă celor care le admirau. În timp ce mâinile lor țeseau broderii cu țesături atât de fine, ce nu păreau meșteșugite de mână omenească, ochii lor se asemuiau cu niște fântâni întunecate pline de taine și mistere. Ajunși în fața acelor tablouri, unii toreadori erau mistuiți de invidie. Conștienți totuși că soarta lor în arenă era decisă de propriile lor abilități, aveau grijă să trezească furia taurilor. Ca să-și depășească faima, consolidată prin

taverne și în cartierele mai sărace, își comandau propriul portret unor artiști cunoscuți, a căror semnătură, în partea de jos a tabloului, ar fi răsunat în mediile culturale precum sunetele într-o cutie de rezonanță. Prin urmare, nu era neobișnuit faptul că Raul Garrido ceruse să fie imortalizat de unul dintre cei mai renumiți pictori din Spania. Totuși, gândul îmi zbură la prima alegere a toreadorului, Manolète.
Dacă nu se afla în oraș, unde era, de fapt?
Goya știa că toreadorul nu avea nicio idee despre artă și, din acest motiv, nu ar fi fost capabil să aprecieze o lucrare de valoare, însă realizându-i portretul acelui ingrat, faima lui de artist ar fi atins culmi și mai înalte. De altfel, un schimb echitabil.
După-amiaza veni pe neașteptate. Când zăpușeala a mai cedat, am plecat împreună cu maestrul meu spre Plaza Mayor, unde trebuia să aibă loc corida. Imediat ce am ieșit în stradă, am fost loviți de o mare de oameni petrecăreți. Eram uimiți de bucuria trecătorilor. Opriți în fața ușii clădirii, am așteptat momentul prielnic ca să intrăm în mulțime. Lângă noi, doi bărbați păreau să aștepte și ei aceeași ocazie. Însă, privirile celor doi necunoscuți ne-au înfășurat ca tentaculele unei caracatițe. Simțeam ventuzele lipite de piele. Goya i-a ignorat și, apucându-mă ferm de braț, m-a târât în mulțime. Am încercat să mă întorc să văd dacă cei doi bărbați ne urmăreau, dar dispăruseră, înghițiți de șuvoiul de lume.
Inchizitorul pusese iscoadele pe urmele mele.
În ciuda acestui fapt și a zăpușelii, privirea mi-a rămas atentă, în speranța că aș fi putut să o văd pe Soledad sau pe unul dintre prietenii săi.
Un decret al regelui Carol al III-lea interzicea lăsarea gunoaielor pe străzi, însă acestea erau la fel de murdare. Imposibil să ignori excrementele aruncate de la ferestre sau pe cele ale animalelor care trecuseră pe-acolo. Cu toate acestea, Madridul era plin de oameni entuziasmați de eveniment. Cerșetorii și infirmii se lipeau de haine precum muștele pe carnea de pe tarabele din piață. Întindeau mâna sau un castron vechi pentru vreo monedă, iar dacă rugile lor nu erau ascultate, îl aruncau supărați, blestemând. Comercianții țineau prăvăliile deschise, ademeniți de posibilitatea unor câștiguri ușoare, grație acelei imense revărsări de vizitatori. Sub baldachinul de pânză, își arătau cele mai bune mărfuri: pietre rare, cele mai fine țesături, veșminte elegante. Tot ceea ce ar fi putut impresiona străinii sosiți din toată Spania pentru coride. Vânzătorii ambulanți ofereau delicatese, al căror parfum dispărea rapid în duhoarea stăruitoare a gunoaielor lăsate să putrezească pe străzi. Își făcuseră loc în mulțime chiar și hoții de buzunare, încercând să tragă foloase într-o asemenea împrejurare. Soledad trebuia să fie printre ei.
Aproape de Plaza Mayor, maestrul se îndreptă către doi jandarmi și le

arătă scrisoarea pe care o primise în acea dimineață de la slujitorul lui Garrido. Cei doi i-au arătat o alee paralelă cu piața. În timp ce îl urmam, pas cu pas, pe străduța îngustă, simțeam că mă părăsește speranța că aș putea să o întâlnesc pe gitana mea. Am luat-o spre un grup de bărbați ce păzeau o intrare. Numele el matador aclamat de oameni se auzea din piață, pe străzile adiacente și-n tot orașul. Maestrul, deloc molipsit de entuziasmul madrilenilor, arătă încă o dată scrisoarea, iar unul dintre străjeri s-a dat deoparte ca să intrăm în palat. Am urcat o scară îngustă și nesigură. După ce-am urcat două etaje, am intrat într-un apartament luxos și aglomerat. Majordomi, servitori, străjeri și mulți alții trebăluiau sau șușoteau între ei. Dar zgomotul asurzitor care venea de afară acoperea sporovăiala lor.
Un bărbat, de cealaltă parte a încăperii, se uita insistent la maestru care-i răspundea la ocheade. După câteva clipe, străinul o luă în direcția noastră. Când se afla la doar câțiva pași de noi, l-am recunoscut. Era șeriful Torres. Ultima dată când îl văzusem fusese atunci când cadavrul din râu ieșise la suprafață. M-am cutremurat amintindu-mi de acea descoperire. Ajuns în fața noastră, el alguacil își plimba privirea de la mine la maestru și invers, pesemne nehotărât cu privire la modul de abordare.
— Nu credeam c-o să vă întâlnesc aici, domnule Goya.
— Mă aflu aici cu treabă, a răspuns scurt.
— Atunci avem ceva în comun, a spus șeriful cu un zâmbet de conjunctură. Aș fi trecut din nou pe la atelierul dumneavoastră, dar din moment ce v-am întâlnit aici, voi profita de acest moment. Pot să vă vorbesc? și a arătat un colț din încăpere unde confuzia părea mai domolită.
— Nu am timp, șerifule.
— Atunci, dacă preferați, vă pot chema oricând la jandarmerie, dar cred că știți că va trebui să-l informez pe rege.
Goya pufni și dădu din cap supărat. Cei doi s-au îndreptat în direcția indicată de bărbat, iar eu i-am urmat. De îndată ce șeriful m-a observat, mi-a făcut semn cu mâna să mă opresc.
— V-am spus deja, a intervenit Goya în apărarea mea, că nu există secrete între un discipol și învățătorul său. Manuèl va asculta ce aveți să-mi spuneți sau n-o voi face nici eu.
Torres a avut un moment de ezitare. S-a uitat la mine, apoi a ridicat din umeri de parcă pentru el nu ar fi contat atât de mult prezența mea și a continuat să înainteze, evitând majordomi și nobili. Ne-am retras într-un colț al încăperii.
— Spre deosebire de alți artiști, dumneavoastră nu ați părăsit orașul, spuse șeriful pe un ton ambiguu.
— Este o întrebare sau o afirmație? întrebă Goya enervat.
— Doar o simplă constatare.

— De ce ar fi trebuit să plec? Am prea mult de lucru și, de altfel, criminalul nu pare să manifeste vreun interes față de mine. Vă rog să nu mă priviți așa!
Torres îl fixa cu ochi mari.
— Doar nu doriți să cred că nu ați observat că modelele victimelor în cauză erau toate femei! De ce El Diablo ar trebui să fie interesat de un pictor de preoți, politicieni și acum și de toreadori?
Șeriful, ca și mine, nu-și putea ascunde nedumerirea în fața unor asemenea afirmații. Dezinteresul lui Goya față de ceea ce se întâmpla în oraș era doar o farsă? Torres și-a schimbat imediat expresia. Privirea i s-a întunecat ca atunci când soarele se ascunde în spatele unui nor.
— Mi-aș dori să vă pot spune că aveți dreptate, dar din păcate nu este așa, domnule, a șoptit ca și când ar fi vrut să dezvăluie un secret. Prea multe persoane au părăsit Madridul în ultimul timp. Și nu mai sunt vești despre unii de ceva vreme. Există posibilitatea ca de câteva zile El Diablo să fi lovit din nou și să fi lăsat cadavrele să putrezească cine știe pe unde. De pildă, dintre cunoscuții dumneavoastră, lipsește Manolète.
Am sărit de parcă m-ar fi înțepat un scorpion. Numele pomenit de șeriful Torres era același împotriva căruia maestrul aruncase câteva vorbe în timpul certei cu Betsabè. Goya și șeriful s-au întors amândoi spre mine. Judecând după cum mă priveau, cred că devenisem alb ca varul.
El alguacil m-a fixat.
Mă studia. Îl simțeam scotocindu-mă pe dinăuntru.
Era ca și cum diavolul mi-ar fi descoperit păcatele și m-ar fi târât în iad de coadă.
Eram un șobolan prins în capcană.
— Să nu uităm de părintele Rafael De Silva, a continuat, pronunțând cuvintele rar în așteptarea unei reacții din partea mea, despre care nu se știe nimic de luni de zile.
— Fără cadavru, nu există asasin, a spus pe un ton sentențios maestrul.
Șeriful s-a întors să se concentreze pe Goya. Am respirat iar.
— Mi-aș dori să aflu cum de sunteți atât de sigur, domnule. Dar, mai devreme ori mai târziu, stați liniștit că, și a făcut o pauză în care s-a întors să mă fixeze pe mine, voi afla.
Torres s-a aplecat în semn de fals respect și s-a îndepărtat în grabă. Cui avea să-i raporteze atât de urgent ceea ce tocmai spusese maestrul?
Aveam nevoie de aer.
M-am apropiat de fereastră. Dincolo de ea, Plaza Mayor se transformase, cu acea ocazie, într-o arenă. Oamenii, ținuți departe de

centrul pieței prin frânghii întinse și butoaie mari așezate unul lângă altul, ocupau perimetrul într-un mod dezordonat, elogiindu-l pe Raul Garrido.
Emoția era palpabilă.
Am început să respir din nou când o ușă din spatele meu s-a deschis, făcându-mă să mă întorc brusc și amuțindu-i instantaneu pe toți cei prezenți în sală. Ne uitam toți în direcția ușii deschise, convinși că el matador va apărea, în sfârșit. Dar cel care s-a ivit, de fapt, în prag a fost călugărul Fra Leandro. Cu mătăniile din mărgele albe și negre în mâini, acesta nu părea surprins că toate privirile se îndreptaseră asupra lui. O expresie severă și concentrată îl făcea să pară mai bătrân decât era în realitate.
— Să ne rugăm ca omul să biruie fiara, a spus pe un ton sentențios.
Un „Amin!” se auzi șoptit drept răspuns. Dominicanul îi binecuvântă pe cei prezenți și, sprijinindu-se de bastonul său, plecă șchiopătând, lăsând în urmă suspans și teamă. Toată lumea știa că vizita la toreador, de fapt, avea drept scop iertarea păcatelor înainte de începerea spectacolului. Astfel, în cazul în care ar fi murit, toreadorul ar fi fost cruțat de văpăile Iadului.
Moarte.
Acea perspectivă fatidică se potrivea cu atmosfera festivă ca lămâia în lapte. Și totuși, exista un risc real. Cum era cert că toată Spania venise la Madrid să vadă sânge.
Că aparținea animalului sau omului nu conta prea mult, iar figura călugărului Leandro tocmai le amintise tuturor.
Raul Garrido și-a făcut apariția în prag imediat după monah. Era un bărbat cu o privire austeră. Purta un veșmânt de mătase fină decorat cu fir de aur. Broderii demne de un rege. El matador a rămas nemișcat, neînfricat, uitându-se drept înainte. În tăcerea din sală răsunau strigătele mulțimii care-l ovaționau. Mozo de espadas, servitorul care venise în dimineața aceea la atelierul lui Goya, s-a apropiat de toreador pentru ultimele retușuri privind costumul și coafura. I-a strâns mai bine panglica roșie care îi ținea coleta, o coadă de păr împletită, neagră ca pana corbului, care i-ar fi fost tăiată în cazul în care toreadorul, învins, ar fi reușit să părăsească arena. Apoi i-a aranjat cu mișcări precise taleguilla, pantalonii strâmți și scurți ce ajungeau abia sub genunchi, unde erau legați cu un șnur de un roșu-purpuriu, pe urmă cingătoarea lată strânsă în talie, cât și corbatin, o batistă legată la gât. L-a ajutat să se îmbrace cu chaquetilla, o jachetă scurtă, decupată la mâneci, care abia îi acoperea cămașa albă și vesta. Iar când i-a înmânat montera, o pălărie neagră cu două prelungiri laterale, toată lumea și-a dat seama că lupta cu taurul era pe cale să înceapă. Pălăria, de fapt, era purtată doar cât toreadorul trecea călare și defila pentru a saluta publicul.

Garrido făcu primii pași. N-a privit pe nimeni, concentrat asupra a ceea ce urma în scurt timp, și s-a îndreptat spre ieșire, urmat de cei din alaiul său. În schimb, Goya și cu mine am rămas în sală. Maestrul s-a apropiat de fereastra care oferea o priveliște perfectă asupra arenei, iar eu i-am ținut companie.
— După ce vei asista la coridă, nu vei mai fi același, Manuèl, a spus scrutând oamenii din piață.
— Ce vreți să spuneți, maestre?
— Majoritatea oamenilor pe care îi vezi în piață sunt convinși că asistă la masacrul unui animal fioros și periculos.
— Și nu-i așa? am întrebat nedumerit.
— Nu fi prostuț! Lupta nu este între om și taur, a continuat el cu o anumită suferință în glas. Nici măcar între om și Satana, cum poate crede Fra Leandro. Războiul se duce cu o forță mult mai greu de biruit, pentru că nu vine din afară. Fiara nu ne este străină și se mândrește cu coarnele cu care ar vrea să ne împungă.
— Tot nu înțeleg.
Goya s-a întors spre mine și m-a privit cu blândețe. Pe chip i s-a conturat un zâmbet. Părea cuprins de tandrețe.
— E lupta omului cu el însuși, Manuèl, contra putreziciunii și a părții decadente din el. Rareori iese triumfător, iar dacă acest lucru se întâmplă, omul rămâne mutilat, amputat de ceva care îi aparține prin natură, un dar de la Dumnezeu.
Parada începuse în mijlocul uralelor oamenilor. Raul Garrido călare, urmat de membrii cuadrilei[1], ridicase montera, fluturând-o în aer pentru a saluta publicul. La sfârșitul paradei, doi vestitori s-au îndreptat spre un bărbat care stătea pe un podium.
— Judecătorul predă cheile boxei din care va ieși taurul. Mereu bărbatul va fi cel care va permite taurului să iasă, mi-a explicat.
La puțin timp, animalul a intrat în piață. Mulțimea tăcu, impresionată de dimensiunile acestuia. Din locul în care mă aflam, reușeam să-l aud pufnind enervat, iar pe chipurile oamenilor se putea citi îngrijorarea că butoaiele așezate pentru protecția lor nu l-ar fi apărat îndeajuns în fața forței animalului. Taurului îi fusese deja înfiptă sulița în greabăn, cel mai înalt punct al spatelui, de care fuseseră legate câteva panglici colorate, care fluturau la fiecare mișcare, indicând originea animalului. Când Garrido s-a întors în arenă, piața a explodat în strigăte și aplauze, dar bărbatului, stăpân pe sine, părea că nu-i pasă. S-a uitat atent în ochii taurului, s-a plimbat împrejurul lui, provocându-l cu o capote, o capă de culoare roșie pe o parte și galbenă pe cealaltă, ca mai apoi să se retragă. Fiara adulmeca diversele mirosuri purtate de un vânt ușor, urmărind îndeaproape mișcările bărbatului.
— Acum se studiază reciproc, a continuat Goya. Este esențial ca

toreadorul să calculeze abilitățile fizice ale adversarului, viteza de reacție, direcția preferată în atac. O eroare în evaluarea animalului îl poate costa scump. Îi poate fi chiar fatală.
Dar Garrido și taurul nu erau singuri pe câmpul de luptă. Câțiva bărbați călare controlau atacurile taurului utilizând o suliță și permițând astfel matadorului să câștige timp.
— Mi se pare incorect, am comentat. Nu este o luptă dreaptă.
— Crezi că e dreaptă lupta dintre om și răul care îl încătușează? a răspuns scurt. Suntem singuri în această înfruntare, Manuèl. Singuri.
Nu am îndrăznit să-l contrazic pe maestrul meu care era vizibil mișcat, de parcă ar fi fost în arenă, față în față cu taurul, dar nu în rolul toreadorului, ci în acela al animalului.
Înconjurat de vrăjmaș, cu o suliță înfiptă în greabăn, sângerând și destinat abatorului.
Era el, urmărit de propriile frici, de demonii lăuntrici.
Cum putea un om de calibru său, bogat și faimos până și dincolo de granițele Spaniei, să fie atât de angoasat? Ce îl tulbura atât de tare?
El, care așternea pe pânză nuanțe necunoscute ochiului uman, care făcuse din anima mundi arta sa, cum putea să rămână ferecat în întuneric?
Otrăvirii cu plumb i se datorau acele tenebre ce îi învăluiseră privirea? Sau era altceva?
L-am urmărit în timp ce studia arena de sus, de la fereastră. Gândurile îi erau atât de zgomotoase, încât ajungeau la mine fără mult efort. Goya știa că boala avea să-l consume puțin câte puțin, dar, așa cum scrisese într-una dintre scrisorile adresate prietenului său Zapatèr, credea și că această înveninare stă la baza geniului său și, de aceea, nu voia să se vindece. Astfel, avea să creeze lucrări de o frumusețe atât de surprinzătoare că l-ar fi făcut celebru vreme de secole. Numele Goya n-avea să fie dat uitării. Betsabè și saturnismul erau armele sale pentru a deveni nemuritor. Ar fi asistat la propria-i distrugere fără să miște un deget doar ca să lase lumii arta sa interzisă și s-o salveze de coasa morții.
Atunci de ce, cu câteva zile în urmă, mă trimisese la spițerie să cumpăr tratamentul dat de doctor? Ce era atât de important încât a trebuit să-și amâne planurile?
— Uite, a arătat el în jos, banderilleros au intrat în arenă.
Trei bărbați înconjuraseră animalul deja epuizat, încercând să-i înfigă în spate câteva banderillas, mici harpoane colorate care, odată vârâte în corpul animalului, nu se mai desprind. Când taurul încerca să scape, el matador îl împiedica, fluturând capa roșie ca să-l împingă în direcția opusă. Animalul avea mișcări iuți, dar era clar că nu avea să mai reziste mult timp. Șiroaie de sânge i se prelingeau de-a lungul spatelui și cădeau pe pământ.

Plaza Mayor era roșie.
Toreadorul a lăsat capa jos și a înlocuit-o cu muleta, o pânză stacojie. Taurul era din ce în ce mai epuizat, iar mișcările îi erau lente și greoaie.
— Uite, își ține capul plecat, a comentat Goya. Lancea trebuie să-i fi străpuns mușchii gâtului.
Mulțimea era în extaz, îmbătată de acel joc macabru și violent. Aclamau moartea bestiei. Îi râvneau sângele.
— Garrido a luat în mâini un estoque. Punctul culminant.
Toreadorul scoase din teaca de piele o spadă, lungă și subțire, atât de ascuțită încât ar fi tăiat chiar și o foaie de hârtie purtată de vânt. Ascunzând-o la spate, s-a apropiat de animal.
— Îl va lovi între omoplați și îi va străpunge inima, a șoptit maestrul.
Cu un gest teatral, matadorul înfipse adânc lama spadei, iar taurul răpus se prăbuși în praf în aplauzele furtunoase ale mulțimii.
Cât toreadorul, triumfător, a defilat din nou prin fața publicului, taurului i-au fost amputate urechile și coada, iar apoi dăruite ucigașului său, ca trofeu pentru că luptase cu onoare.
Goya avea ochii umflați și umezi.
— Captează mișcarea fiecărei muște care traversează Plaza Mayor, a spus gâfâind Goya, de parcă un estoque i-ar fi străpuns inima. Memorează chipurile oamenilor până când izbutești să le citești și sufletul, de la ambiție la lăcomie, de la inocență la setea de răzbunare. Studiază densitatea fiecărei picături de sânge din arenă. Asta e natura unui artist!

****

Cuvintele șerifului și imaginile taurului, făcut bucăți în arenă, îmi tulburau somnul. Mă trezeam continuu, transpirat și gâfâind. Benito și Gas nu erau în laborator. M-am apropiat de una dintre ferestre sperând la puțină răcoare. O lună dulce și tăcută mi-a făcut cu ochiul. Am privit în jos, spre stradă. Doi bărbați se sprijineau de zidurile clădirii din fața mea. Erau iscoadele Inchiziției. Sau poate că doar gardienii pe care îi pusese Goya pe urmele mele, ca să mă împiedice să intru în bucluc cât el lipsea. Cu toate astea, altceva, mult mai insistent, îmi tulbura liniștea.
Numele rostite de Torres.
Cât de implicat era maestrul în ceea ce se întâmpla în Madrid?
Și apoi, nu mă puteam abține să nu mă gândesc la ea. Unde era Soledad?
M-am așezat din nou pe saltea, fixând tavanul până în zori, care m-au

surprins cu aceleași întrebări în minte. Odată cu primele raze ale soarelui, s-au întors acasă și Gas și Benito.
M-am apucat de lucru, dar îmi lipsea concentrarea. Nu m-am dus nici în atelier până când nu m-a chemat Goya să-i duc niște negru fildeș. Când am intrat în încăpere, lumina de la ferestrele înalte m-a inundat ca o cascadă. A trebuit să pun mâna streașină la ochi ca să-mi protejez vederea. Imediat ce m-am obișnuit cu ea, m-am uitat la maestrul Goya, aflat lângă lucrarea ce îl absorbea întru totul. M-am apropiat. Aproape că terminase tabloul. Lipseau doar detalii ale chipului muzei sale, însă modelul putea fi recunoscut cu ușurință. Era aceeași fată din Umbrela de soare, pictată cu mulți ani în urmă. Femeia, de fapt, era tânără, cu sâni generoși, o floare roșie ce abia i se zărea în păr, ochi întunecați, ca ai gitanelor care citesc viitorul în liniile din palmă, și o expresie provocatoare pe chip, ce străpungea sfidător pânza.
O frumusețe care îți tăia respirația.
— Încă nu-i terminat, a comentat el satisfăcut. Lipsesc câteva elemente, dar spune-mi cum ți se pare.
Rămăsesem mut, furat de extaz. Trupul muzei sale îmi anihila mintea, mă zguduise până în adâncul ființei. Eram incapabil să-mi desprind privirea. Un portret năucitor, care evoca un act sexual ce abia se consumase. Betsabè părea mândră de grațiile sale. Malițioasă și sfidătoare, reușea să creeze o legătură puternică și intimă cu privitorul. Toate fricile mele se topiseră în acel tablou uimitor, căruia îi lipsea doar suflul vieții.
Totul era acolo.
O verosimilitate și o franchețe neobișnuite.
Culoare, pricepere, vitalitate.
O operă incredibilă. De un realism atât de fidel, încât provoca neliniște și rănea privirea mai mult decât lumina orbitoare a soarelui.
Tabloul era un imn adus senzualității și, ca atare, un atac direct la Biserică. Cuvântul eretic nu era suficient pentru a defini distanța dintre pictura aceea și învățătura catolică. Aflat în fața trupului gol și ademenitor al lui Betsabè și în fața erotismului său scandalos, am priceput că geniul lui Goya nu aparținea acestei lumi. Mâna îi fusese binecuvântată de Dumnezeu, dar și de propria-i voință. Dar poate că, de acolo, nu lipsea nici gheara diavolului.
— Cum să interpretez tăcerea ta? a întrebat emoționat.
În fața unui astfel de har, mă simțeam imatur și golit de speranţă. Imposibil de egalat. Era înzestrat cu o abilitate ce nu-mi era la îndemână. De altminteri, nimănui. Invidia crescuse în pieptul meu, corodând ca un acid tot ceea ce era bun și i se opunea.
Ca să reușesc să pictez în modul acela, mi-aș fi vândut și sufletul sau rațiunea, așa cum în parte i se întâmplase maestrului meu.
— Așadar? m-a zorit.

M-am apropiat de tablou ca să-i studiez detaliile. Urme de pensulă abile și esențiale, vizibile în partea care înfățișa părul și pe fundal, dar nu și pe chipul femeii. Acolo, nici măcar o urmă.
Era limpede că totul se contopea, creând o omogenitate uimitoare, în timp ce își păstra propriile nuanțe. Da, așa trebuia să fie.
O lucrare diabolic de perfectă.
Strălucirea pielii crea un contrast eficace cu tot restul. De unde naiba luase acea culoare alb-roză atât de apropiată de culoarea naturală?
Eram sigur că nu fusese opera mea.
— Este…, m-am bâlbâit, frumos, am rostit cu un nod în gât.
— Doar frumos?
M-am uitat cu admirație la maestrul meu. Ochii lui negri ardeau, nerăbdători să afle un răspuns. Și totuși, în acea emoție, am văzut ceva obscur mișcându-se.
Umbre de nepătruns.
Buzele întredeschise, mânjite pe la colțuri cu pigmenți colorați, așteptau să se bucure.
De câte ori umezise vârful pensulei cu salivă ca să poată obține rezultatul acela uluitor pe care îl contemplam pe pânză?
Un lucru era sigur. Că venea din frica de Inchiziție sau de la otrăvirea cu plumb, acel om nu se temea de moarte. Dimpotrivă. Era întâmpinată cu zâmbetul batjocoritor al celui care găsise o cale să o păcălească.
— Maestre…, am rostit abia înghițind de emoție, este o capodoperă! Această pictură…, am adăugat, căutând puterea de a spune lucrul de care eram sigur, este biletul dumneavoastră spre nemurire, și m-am închinat în fața lui, conștient că n-aș fi izbutit să-l egalez vreodată.
În timp ce stăteam în genunchi într-o tăcere religioasă, mi-am jurat că nu-l voi trăda niciodată. Orice s-ar fi întâmplat în mintea lui ori între pereții acestei case, avea să rămână o taină.

****

Maestrul intra adesea într-o stare de rătăcire de neînțeles, care îl îndepărta de pictură. Plutea ore în șir într-o tăcere sihastră, ca și cum un îngheț în măruntaie l-ar fi lăsat fără lumină. Părea ferecat într-o altă lume, plină de prevestiri sumbre, din care, în cele din urmă, ieșea abia respirând și cu privirea stinsă. Chipul său părea harta unei bătălii pierdute. Alteori, în schimb, îl găseam lucrând. Betsabè devenise un izvor de inspirație delirantă. Umplea pânză după pânză cu imaginea ei. Pigmenții i se strecurau pe sub unghii, îi pătau pielea, îi otrăveau sângele. Și sufletul. Într-o dimineață, în timp ce amestecam în mortar

cinabru cu ocru galben, Goya a intrat în laborator întrerupându-mi munca. Nu arăta prea bine. Chipul palid precum o camee, în contrast cu părul negru, avea o expresie melancolică. Cu o voce stinsă, mi-a poruncit să mă duc la medicul din cartierul Hortaleza și să cumpăr o doză de papaverină, pentru care îi trebuia prescriere de la un doctor. N-am mai zăbovit. Într-o clipită, mi-am scos șorțul pătat și mi-am spălat mâinile murdare de culoare. Mi-am aranjat claia de păr și m-am încălțat cu o pereche de saboți curați. Urma să ies iar din laborator și, de data asta, fără maestru. Puteam vorbi cu doctorul Vega, iar Soledad să fie prevenită de pericolul ce o păștea.
Entuziasmul meu a fost de scurtă durată. S-a risipit, de altfel, de îndată ce maestrul a adăugat că Benito avea să mă însoțească. Goya îi dăduse deja o scrisoare, să o trimită prietenului său Zapatèr de la Biroul Central de Sortare. Nu era nicio cale să scap de el. Am coborât scările clădirii, urmându-l pe uriaș și pe Gas, de-acum inseparabili. Doi bărbați, care stăteau la ușă, sprijinindu-se cu un umăr de coloana de susținere, s-au uitat la mine cu multă atenție. Aș fi putut paria că erau cei pe care îi văzusem, în același loc, în ziua coridei. Dar ceva se schimbase de atunci. Străzile erau goale. Numai soarele bătea încă în asfalt, amplificând căldura ce se ridica și se răspândea în aer.
Madridul era un cuptor.
De îndată ce am făcut primii pași de-a lungul străzii, cei doi necunoscuți au făcut același lucru. Nu știam cât de departe erau, dacă într-adevăr mă urmăreau sau era doar o obsesie de-a mea. Dar sentimentul că sunt supravegheat era din ce în ce mai intens.
Ochii.
Îi simțeam alunecând peste trupul meu ca niște lipitori. Cercetau, priveau cu lăcomie. Mă spionau.
La intersecție, am întors capul într-o parte și-n alta, dar n-am reușit să-i mai văd. Din când în când, mirosul lui Benito mă îndepărta de obsesia mea. Gigantul mirosea a pivniță. Miasma de mucegai și umezeală se suprapunea duhorii de transpirație. Poate când dispărea zile întregi, se ducea la una dintre numeroasele pivnițe din oraș. De fapt, existau mai multe locuri clandestine unde unii se ascundeau de ochii curioși ai lumii ca să dea frâu liber viciilor. Cine știe dacă Pedro Santos de Bourbon, Marele Spaniei, frecventa, pe lângă lupanar, și astfel de pivnițe!
Imaginea bărbatului cu degetele palide și scheletice m-a urmărit până la Biroul de Sortare. Un afiș interzicea intrarea câinilor. Era limpede că unul dintre noi trebuia să rămână cu Gas. În limbajul semnelor i-am spus lui Benito că aveam să aștept afară întoarcerea lui, dar uriașul recunoscu sincer că maestrul îi ceruse limpede să nu mă scape din ochi nici o clipă. Prin urmare, se temea că aș fi profitat de ocazie ca să fug.

Și, poate, nu greșea.
Totuși, pierdeam timp prețios. Trebuia să vorbesc cu doctorul cât mai repede posibil. Nu aveam de ales.
Am luat scrisoarea și am intrat. Cât îmi așteptam rândul, mă ispitea să citesc rândurile scrise de maestrul meu. Motivul pentru care îi cerusem lui Benito, cu câteva luni în urmă, să se ocupe de scrisorile lui Goya revenise.
Plicul parcă îmi frigea degetele. Îl tot întorceam de pe-o parte pe alta, să rezist pe cât posibil ispitei de a-l deschide. Însă, nu-mi era ușor. Țineam în mâini cele mai intime dintre tainele lui Goya, față de cel mai apropiat prieten al său. Zapatèr știa de otrăvirea cu plumb, dar despre rădăcinile legăturii maestrului cu uriașul?
Ce știa despre mine?
Cu o mișcare rapidă și sigură, scrisoarea a alunecat ușor în buzunarul pantalonilor. M-am întors și, ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic, m-am îndreptat spre Benito, prefăcându-mă că-mi dusesem la bun sfârșit misiunea.
Traversând orașul spre cartierul Hortaleza, senzația că se află cineva pe urmele mele nu dispăru. Am luat-o pe lângă cimitirul San Ginès, loc de înmormântare pentru toți cei condamnați la spânzurătoare de către Inchiziție. În schimb, cadavrele celor omorâți prin tortură erau îngropate în cimitirul San Miguel, iar la San Sebastiàn se aflau cei decapitați și recuperați de pe străzile unde fuseseră expuși ca avertisment pentru cetățeni. Neglijența și nepăsarea pusese stăpânire pe locurile unde se odihneau ereticii. Niciun creștin devotat nu ar fi fost de acord să aibă grijă de mormintele acestora, cu atât mai puțin să fie îngropat lângă un nelegiuit. Din cauza căldurii din acea vară, dar și a unor înmormântări improvizate, pe strada adiacentă cimitirului se revărsa o duhoare de putreziciune. Îi puteam simți miasma și în gură, atât de înăbușitoare de parcă aș fi mestecat-o. Trecând de colțul străzii, m-a trăsnit mirosul de tutun, provenit de la o tarabă, pe care l-am întâmpinat ca pe o gură de aer proaspăt și curat. Am inspirat adânc acel parfum, încercând să-l păstrez cât mai mult posibil.
O binecuvântare.
Apoi a venit rândul spițeriei, cu aroma amestecurilor sale miraculoase, și a unei biserici, prin ale cărei uși larg deschise se revărsa în curte un parfum de ceară și tămâie. Până am ajuns la cabinetul doctorului Vega, stomacul mi-a revenit la normal. După colțul clădirii în care își practica acesta profesia, m-am trezit, pe neașteptate, în fața doctorului cu fața slabă și bărbie pronunțată. Era atât de grăbit încât trecu pe lângă Benito fără să-l observe. Însă, după câțiva pași, s-a oprit, a așteptat o clipă, apoi s-a întors, privindu-ne surprins.
— Ucenicul domnului Goya?

— Maestrul are nevoie de dumneata.
— Se simte bine? s-a apropiat neliniștit. A mai avut o criză?
— Nu, l-am asigurat, dar m-a trimis cu două rugăminți.
Gigantul ne urmărea cu atenție. Nu înțelegea niciun cuvânt din ce spuneam, iar din mârâiturile pe care le scotea înțelegeam că nu-i prea plăcea situația aceea.
— Trebuie să vizitez un pacient, veniți cu mine, ne-a spus cu sinceritate.
— Vorbim pe drum.
Mergând unul lângă altul, am remarcat că omul suferea de mai multe afecțiuni pe care nu le putea controla. Strângea des ochiul drept, ca și cum o gânganie se adăpostise acolo și nu voia să mai iasă. Își scărpina tot timpul lobul urechii și, drept reacție, își încrețea nasul. Poate totuși era numai din cauza duhorii de urină și defecații, cu adevărat apăsătoare, ce se răspândea în cel mai sărac cartier din Madrid.
Evitând un morman de bălegar proaspăt, am rostit prima mea rugăminte. „Papaverină pentru maestru."
— Foarte bine! Înseamnă că urmează tratamentul pe care i l-am prescris! a remarcat cu plăcere împingându-și pe nas ochelarii, care, din cauza transpirației, îi alunecaseră.
— Greu de spus.
— Ce vrei să spui? și s-a oprit.
— Vedeți, domnule doctor Vega..., maestrul continuă să ingereze plumb prin culoare.
— Înțeleg, și clătină din cap, suspinând. E bărbat în toată firea, nu-l pot forța să urmeze indicațiile mele, dar tu, în schimb, trebuie să fii atent, băiete. Tu ești cel care amestecă pigmenții, nu-i așa? m-a fixat.
S-a apropiat atât de tare de mine că i-am simțit respirația infectând aerul din jur, de parcă avea ceva mort în gură.
— Saturnismul intră în corp și prin inhalare, a explicat. Dacă respiri vaporii vopselelor, vei înnebuni ca el și... vei ajunge să mori, a spus holbându-și ochii. Pune-te la adăpost până nu e prea târziu.
Sticla groasă a ochelarilor i-a deformat expresia feței. Părea că mă privește ca și cum aș fi fost deja cadavru. Am simțit sângele scurgându-mi-se deodată în picioare.
— Haide, băiete! mă bătu ușor pe umăr. Care e a doua rugăminte? și începu să meargă din nou de parcă ceea ce tocmai îmi spusese era diagnosticul pentru o înțepătură de țânțar.
Încă tulburat, nu izbuteam să țin pasul cu el, dar când l-am ajuns din urmă, i-am mărturisit că maestrul trebuia să transmită un mesaj unei gitane și uneia dintre fetele de la casa jupânesei Inocentia. Neputând fi văzut în locurile frecventate de cele două femei, din cauza poziției sale la curtea regală, avea încredere în ajutorul doctorului, a cărui prezență putea trece neobservată datorită profesiei sale. Firește, i-am

subliniat doctorului câtă stimă avea din partea maestrului meu și cât de multă încredere avea în el. Doctorul era atât de încântat, că nici nu-și dădu seama că strivise o balegă proaspătă de cal. După ce am reușit să-i acaparez întreaga atenție, i le-am descris pe Inès și Soledad, astfel încât bărbatul să poată da de urma lor repede.
— Și ce ar trebui să le transmit? a întrebat entuziasmat.
— Să-i spuneți gitanei că Inchiziția e pe urmele ei și să plece numaidecât din Madrid. Dacă nu o găsiți, luați legătura cu prostituata din Calle Fuentes și rugați-o să vă ajute să trimiteți mesajul degrabă. Este o chestiune de viață și de moarte. Dar să nu mărturisiți că v-a trimis Goya. E lesne de închipuit că maestrul meu nu se poate expune la astfel de lucruri. Ziceți că vă trimite Manuèl Alvèra.
— Poate greșesc când te numesc „băiete”.
— De ce?
— Doar un bărbat ar risca ștreangul pentru a-i proteja pe cei pe care îi admiră, iar tu riști pentru a salva onoarea maestrului tău.
Dintr-odată, un strigăt îngrozitor ajunse până la noi. Era glasul unei femei, dar nu era clar ce strigase. Strada s-a pus în alertă. Apăru o femeie, epuizată poate de cât alergase. Mergea încet pe alee, târându-și saboții și gâfâind vădit. Brusc căzu în genunchi, cu capul aplecat și mâinile agățate de fustă. Toată lumea se strânse în jurul ei nerăbdătoare să afle ce se întâmplase. Plângând, femeia începu să bâlbâie ceva ce nimeni n-a înțeles. Apoi și-a ridicat capul și s-a uitat în ochii celor din jur, care o priveau întrebători. Mulțimea de oameni adunată rămase tăcută.
— El Diablo, a murmurat femeia.
La auzirea sunetului sinistru al acelui cuvânt, toți au făcut câțiva pași înapoi. Doctorul Vega și-a ținut respirația.
— El Diablo, răsună vocea cuiva.
Femeia, încă șocată, își lăsă din nou capul în piept. Cu fire de păr alb, părea să încărunțească sub ochii noștri, mistuită de frică. Părul i se lipea de chipul uscățiv, unde picăturile de sudoare se amestecau cu lacrimile. Din prăvălii și case ieșeau și aceia care au rămas la început dezinteresați de zarva de afară. S-au oprit aproape de femeia în genunchi și în fața întrebărilor la care aceasta nu avea puterea să răspundă, repetând acel cuvânt șoptit. După un moment de nedumerire, câțiva au alergat să se baricadeze în case, alții au rămas încremeniți și fără grai.
Vestea că se întâmplase o grozăvie se răspândi curând.
— Parcul Clara Eugenia, a ieșit din gura femeii cu glas stins. Doamne apără-ne! și-a izbucnit în hohote convulsive.
Îmi răsuna în cap numele parcului. Nu era departe de locul în care mă aflam. Dacă aș fi alergat, aș fi ajuns înaintea celorlalți. Am pornit într-acolo. Picioarele nu atingeau pamântul. I-am lăsat pe toți în urmă, în

afară de Gas. Gâfâind, m-am trezit în fața porții larg deschise, împreună cu câinele meu cu limba atârnându-i. Stătea nemișcat și cu nasul pe sus. Adulmeca ceva în vântul fierbinte.
Trebuia să am încredere în el.
De parcă s-ar fi auzit strigat pe nume, Gas a trecut într-o clipită dincolo de poarta strâmbă și a luat-o pe o potecă la stânga. Continua să miroasă ca și cum ar fi simțit prezența unei femele în călduri. A coborât pe lângă lacul care de obicei deborda de viață, dar nu în vara aceea. Apa părea să fi fost înghițită toată deodată de un fel de divinitate însetată. Lacul uscat scosese la lumină ce mai rămăsese din peștii captivi pe fundul său. Mi i-am închipuit sub un cer senin, cu lumina soarelui reflectându-se pe solzii lor, în timp ce, îngroziți, se zbăteau încercând să respire.
Din cauza acelei scene spectrale, l-am pierdut din vedere pe Gas. L-am strigat de mai multe ori și, drept răspuns, l-am auzit lătrând după curba potecii. În depărtare, auzeam vocile excitate ale oamenilor care alergau pe stradă. Mi-am găsit câinele lătrând în fața unui gard viu deloc înalt. Nori de muște se ridicau deasupra. Un miros înțepător mă lovi direct în stomac. Același pe care îl simțisem când trecusem prin fața cimitirului San Ginès.
Trebuie să fie un animal mort în apropiere.
Sau mai rău.
Am respirat adânc aerul putred, apoi am făcut câțiva pași spre norii de muște negre și m-am aplecat peste tufiș.
— Doamne Dumnezeule! am exclamat făcând un pas înapoi și acoperindu-mi gura și nasul cu brațul.
— Ce naiba…, interveni doctorul Vega, care apăruse deodată în spatele meu.
Duhoarea era atât de puternică încât ochii începură să-mi lăcrimeze. Mi-am privit mâinile să verific dacă vedeam bine, dar imediat m-am uitat în altă parte, să nu-mi iasă ochii din orbite. Ceea ce văzusem însă îmi vâjâia prin cap. Era clar o carcasă umană, dezbrăcată și abandonată la poalele gardului viu, cu fața afundată în pământ.
— Din ceea ce văd eu, a constatat doctorul, e cu siguranță o femeie. Cred că e aici de cel puțin o săptămână, și a scos o batistă din haina roasă pe care și-o puse pe gură ca filtru.
Pe urmă, s-a aplecat peste cadavru.
— Pare că nu are piele pe spate și pe fese, dar totuși e greu să-mi dau seama în aceste condiții.
Ceea ce simțeam pentru soarta lui Soledad m-a bulversat din nou. Dacă era ea femeia aceea? Inima mi-a bătut și s-a oprit cât mi-am ținut respirația. Acel morman urât mirositor nu putea fi frumoasa mea gitană. Dar ca să fiu sigur trebuia să continui cercetarea. În fața unei priveliști atât de cumplite, creierul se chinuia să accepte realitatea.

Sau poate că era prea ocupat să suprime răscolirea din stomac. Creatura aceea fusese jupuită ca un pește.
Ca un iepure pentru masa de duminică.
Ca un animal. Dar pielea membrelor, singura parte intactă a corpului, nu era de culoarea chihlimbarului ca aceea a gitanei și părul nu-i ajungea până la fese.
Nu era Soledad.
Inima reîncepu să bată. Frica nu mă omorâse. Nu încă.
Între timp, toți curioșii și temerarii din cartierul Hortaleza se grăbiseră să ajungă în parc și înconjuraseră deja gardul viu. La vederea cadavrului, țipetele și pălăvrăgeala dispăruseră. Se așternuse liniștea. De parcă cineva ar fi așezat o pătură pe o colivie cu canari ca să-i facă să tacă. Printre ei l-am recunoscut pe șeriful Torres și pe cei doi jandarmi care îl vizitaseră pe Goya cu câteva luni înainte. Împreună cu alții, au creat un cordon uman pentru a ține departe curioșii de locul descoperirii cadavrului. Un bărbat în uniformă a încercat să mă împingă, dar el alguacil îi ordonă să mă lase în pace. Privindu-l, am înțeles că mă recunoscuse.
Câte persoane din Madrid aveau părul de culoarea morcovului ca al meu?
Muștele mă invadau. Albastre. Enervante. Dezgustătoare.
Trebuia să continui să-mi acopăr nasul din cauza duhorii de carne în putrefacție.
Torres s-a apropiat de doctorul Vega, care încă analiza corpul. Au discutat între ei și imediat după au cerut ca trupul să fie întors pe spate. Abia ce ordinul lor a fost împlinit, cei doi s-au aplecat din nou peste cadavru. Mă tot plimbam prin jur în încercarea de a întrezări chipul femeii dincolo de umerii lor, dar stăteau prea aproape ca să deslușesc ceva.
— Îi lipsesc dinții, a șoptit doctorul.
— Este opera lui El Diablo. Fără îndoială, a concluzionat celălalt.
Vizibil afectat, Torres s-a ridicat în picioare ca să noteze în carnețelul lui informațiile strânse la o primă examinare a cadavrului. Abia atunci am reușit să văd chipul victimei. În mijlocul pământului, impregnată de umorile propriei putrefacții, femeia mă privea cu orbitele ochilor mâncate de cine știe ce animal. O muscă zbură în cavitatea neagră a gurii care, cu noroi printre dinți, rămăsese larg deschisă, într-un zâmbet rece, ca și cum înainte să moară țipase de durere.
Deasupra buzei acum uscată, o aluniță cât un bob de cafea.
Inès.

****

Șeriful s-a oferit să ne ducă pe mine și pe Gas înapoi la atelierul lui Goya. Nu eram atât de naiv încât să nu-mi dau seama că era o scuză ca să-mi vorbească în mod neoficial.
Dar eu n-aveam niciun chef.
Inès era moartă și cu ea una dintre puținele șanse de a o avertiza pe Soledad.
Pe parcursul drumului, Torres mi-a vorbit despre soare, despre căldura neiertătoare a verii, epidemiile și foametea ce aveau să urmeze. L-am ascultat cu capul plecat, târându-mi picioarele pe străzile prăfuite, numărând secundele până când avea să mă întrebe ceea ce voia cu adevărat să afle. N-a trebuit să aștept prea mult.
— Cum se face că, acolo unde există un cadavru, tu ești mereu prin apropiere? m-a întrebat apropiindu-se și mai mult de mine.
— Nu sunt singurul din Madrid care l-a văzut.
— Martorii jură că erai și la Biserica Colegială „Sfântul Isidor” atunci când a fost găsit trupul lui Josè Ortega.
— Alături de alte sute de oameni.
— Erai și în Parque del Retiro când ceea ce rămăsese din Gustamànte zăcea sub o grămadă de lemne.
— Același răspuns.
— Te-am văzut pe malul Manzanarrei, atunci când corpul lui Alfonso Losa a fost adus la țărm, și iritarea din vocea lui crescu. Astăzi a fost identificată o femeie jupuită ca un porc, iar tu ești prezent la locul descoperirii!
— În orașul acesta, părul roșu și pistruii sunt un motiv suficient ca cineva să fie vinovat?
Știam că lucrurile nu stăteau așa. Dacă ar fi fost adevărat, până și Benito ar fi intrat în cercul suspecților. Însă el, spre deosebire de mine, se ferea să apară în public. Ieșea noaptea, iar ziua numai dacă maestrul îi ordona acest lucru. Ori de câte ori situația părea tensionată sau periculoasă, dispărea cu lejeritatea unei vrăbii. De data asta, îl pierdusem din vedere tocmai când femeia alergase țipând pe stradă.
— Ce vreți de la mine, domnule șerif?
— Acoperi pe cineva. Știi tu ceva. Simt duhoarea minciunilor tale.
— Este uleiul de terebentină pe care îl folosesc la curățat pensule.
— Nu. E mirosul minciunilor tale, și s-a uitat fix în ochii mei.
Avea expresia unui jucător de șah care întrezărește victoria la cinci runde distanță.
— Nu am nicio dovadă, dar sunt sigur că El Diablo este cineva din cercul de artiști din Madrid. Pentru a obține informații cu adevărat utile am nevoie de un colaborator care face parte din acest mediu.
— O cârtiță.
— Am nevoie de un om care să nu atragă atenția. Cineva care să nu

dea de bănuit și care se află deja în această șleahtă și se bucură de încrederea celorlalți, dar nu atrage suspiciunea, și cu o mișcare ușoară din mână a arătat spre mine. Vei fi ochii și urechile mele, a adăugat trecându-și limba peste buzele subțiri. Vreau să-mi spui cine intră și cine iese din atelierul lui Goya, cu cine intră în contact, cine sunt clienții săi, numele modelelor sale…

— Zis și făcut, am întrerupt lista solicitărilor sale. Nimeni.

Entuziasmul lui Torres i s-a stins pe față ca flacăra unei lumânări sub un pahar de sticlă.

— De când sunt în slujba sa, l-am văzut pe călugărul Leandro pentru spovedania săptămânală, cu prilejul căreia maestrul continuă să lucreze la portretul părintelui, și pe doctorul Vega, fiindcă recent Goya nu s-a simțit prea bine. Știți… din cauza căldurii.

Nu aș fi putut adăuga, evident, că aproape înnebunise din cauza intoxicației cu plumb, că nu-l văzusem niciodată rugându-se, nici măcar o dată, că singurul model care pozase pentru el fusese fructul închipuirii sale sau că, la ultima sa vizită, dominicanul pusese spionii Inchiziției pe urmele mele.

N-ar fi putut acuza un om atât de apropiat Regelui.

Dar o putea face cu ucenicul său.

Torres avea nevoie de un țap ispășitor și nu de o cârtiță.

Iar eu aș fi fost perfect.

— Nu pot fi spion. Cu părul pe care îl am în cap, credeți-mă, nu trec neobservat deloc și nici nu pot spune că fac parte din ceea ce dumneavoastră numiți șleahtă, numai Dumnezeu știe cât de mult îmi doream, iar în ceea ce privește încrederea…, am zâmbit cu amărăciune, gândindu-mă la modul în care maestrul mă ținea sub control profitând de iscoadele tribunalului ecleziastic și de Benito, cereți ajutor persoanei nepotrivite.

— Nu-ți cer ajutorul, a continuat. Îți ordon! Că doar nu crezi că am să înghit povestea asta ca un șoricel când mănâncă brânză! și trăsăturile feței i se înăspriră. Dacă aflu că m-ai mințit și că trupul găsit astăzi are vreo legătură cu tine ori cu maestrul tău, vei avea probleme serioase, băiete! Foarte serioase!

Torres mă privi ca un crab mare care se ascunde sub o stâncă în așteptarea prăzii potrivite. Apoi, mulțumit de teama pe care o văzuse înfiripându-se în mine, a plecat și m-a lăsat singur în mijlocul străzii.

M-am uitat uimit în jur. Ce s-ar fi întâmplat dacă ar fi aflat despre rugămintea mea transmisă doctorului și de întâlnirea mea cu Inès la lupanar? Bănuielile lui s-ar fi adunat și mai mult în jurul lui Goya și al meu, de îndată ce ar fi aflat că prostituata pozase și pentru Gustamànte, una dintre victimele lui El Diablo.

Inima îmi bătea atât de tare, încât mă durea. Capul mi se învârtea. Transpiram prin fiecare por al corpului. M-am sprijinit cu spatele de

peretele unei case și am alunecat ușor la pământ. Pesemne în ochii oamenilor arătam ca unul dintre cerșetorii de la colțurile pieței, ocoliți precum ciuma. Unul dintre aceia fără muncă sau casă, pentru care orele zilei și ale nopții sunt la fel. Gas, prietenul meu fidel, se ghemui lângă mine. „Și dacă aș fugi? m-am gândit în timp ce îl mângâiam, „unde aș putea găsi un adăpost?”. Mi-am ridicat privirea spre trecătorii care începuseră să se strângă în grupuri mici. Zvonurile despre descoperirea unui alt cadavru începuseră să circule rapid. Femeile bârfitoare acționau ca o cutie de rezonanță și pălăvrăgelilor lor li se alăturau cele ale slujnicelor și meșteșugarilor.
— Ați auzit? se întrebau. Un cadavru în parcul Clara Eugenia, murmurau. Se pare că e vorba despre o femeie. Nimeni în Madrid nu mai este la adăpost.
Vestea otrăvise aerul ca o furtună care, în scurt timp, avea să smulgă tot ceea ce s-ar fi opus furiei sale, provocând țipete, disperare și agitație, pentru ca mai apoi să se reverse peste oraș, condamnându-l.
Nicio grozăvie nu este la fel de terifiantă ca aceea care nu se vede, dar pe care ți-o poți închipui întâmplându-se. Iar orașul aștepta cu răsuflarea tăiată următoarea victimă.
Un alt cadavru.
M-am ridicat și, istovit, m-am îndreptat spre atelier. Mergeam dezorientat, lovindu-mă de oamenii care înaintau în direcție opusă. Mi-era sete și percepeam lucrurile într-un mod fragmentar, ca și cum vedeam prin cioburile unei oglinzi sparte. Mă clătinam ca o nălucă. Nu aveam încredere în trotuarul de sub picioarele mele, îl simțeam unduindu-se ca marea. Din când în când, mă opream să mă sprijin de ceva și să-mi adun forțele ca să pot continua. Trecătorii, înjurând, se grăbeau să mă întreacă, aruncându-mi priviri fugare. În toți cei pe care reușisem să-i fixez zăcea un potențial ucigaș. Ochii lor erau revelatori, zâmbetele de nedeslușit și chiar tonul vocilor lor ajungea la mine distorsionat.
Sub soarele orbitor, întunericul a ceea ce văzusem mă pătrunse.
Groaza se strecura peste tot, pe sub suprafața lucrurilor, în amintirile sumbre ale cadavrelor jupuite și în tainele zbuciumate din sufletul maestrului meu.
O povară prea mare. O simțeam grea, ca un bolovan, încastrată între omoplații cocârjați.
L-am urmat pe Gas, urcând scările ce duceau spre apartamentul lui Goya, ținându-mă de bară pentru a-mi menține echilibrul. Dacă nu aș fi fost atât de departe de pigmenții pe care îi cream, aș fi putut jura că eram sub efectul inhalării sulfrubinului. Țipete mi-au ieșit în întâmpinare, scuturându-mă din toropeala mea fantomatică. Am grăbit pasul. Țipetele deveneau tot mai clare.
Goya își ieșise din minți.

Ajuns în fața ușii de la intrare, mi-am dat seama că era întredeschisă. Gas o împinse cu nasul și intră. Eu am ezitat. Nu aveam puterea să suport încă una dintre muștruluielile sale. Dar, la urma urmei, ce s-ar fi putut întâmpla mai rău decât ceea se întâmplase deja în acea dimineață? Neavând nimic de pierdut, am intrat. M-am dus spre atelier, de unde de altminteri veneau țipetele. Am împins cu grijă ușa și l-am văzut pe maestru răsturnând vaze, căni, boluri pline cu vopsea. Arunca înspre rafturile pline de obiecte tot ce avea la îndemână, spatule, rame și chiar prețioasele pensule din păr de veveriță.
În fața nebuniei lui, mi-am amintit că n-am avut timp să iau papaverina de la doctorul Vega, distras de femeia care țipa pe alee.
Furia lui era cauzată de saturnism sau de altceva?
— Blestemată să fii! a urlat. O să ne trimiți pe toți la spânzurătoare! și a scuipat pe semnele făcute cu creta pe podea pentru Betsabè.
— Te urăsc! Te urăsc mai mult decât pe mine! Dar, și s-a oprit să tragă aer în piept, aș face orice pentru un sărut. Vocea i-a tremurat și Goya s-a prăbușit la pământ cu capul între mâini.
Plângea ghemuit ca un copil. Se trăgea de păr. Mușchii feței erau atât de încordați încât părea că pielea stă să-i plesnească. În afară de noi și de Gas, nu era nimeni altcineva în încăpere.
Betsabè făcea parte din el.
Era închisoare și evadare în același timp.
În timp ce îi priveam deznădăjdea, am priceput cum poate iubirea să înalțe sau să doboare un om, în egală măsură.
În vârful picioarelor, ca să nu-i tulbur durerea, am început să strâng ce aruncase la pământ maestrul și să rearanjez totul, fără să scot un cuvânt.
În preajma sa învățasem că nu pot face altceva decât să mă adaptez situației.
Pe măsură ce minutele treceau, gemetele lui Goya se mai potoliseră, iar respirația devenise mai regulată. În scurt timp, își reveni complet. S-a ridicat și și-a șters lacrimile frecându-și mânecile cămășii de in pe obrajii umezi. Mi-a pus o mână pe umăr, provocându-mă să-l privesc. Ochii săi deveniseră o singură pupilă neagră.
— Uită ce tocmai ai văzut aici și ce s-a întâmplat în parc.
L-am privit siderat.
— Benito mi-a spus ce s-a întâmplat, a rostit cuvintele aproape exasperat. Nu trebuie să te îndepărtezi de singurul tău țel, Manuèl. Examenul de admitere la Real Academia se apropie și trebuie să fii concentrat. Din motivul acesta, m-am asigurat că gitana nu va mai fi urmărită de Inchiziție.
Luciditatea cu care îmi vorbise mă șocase. Unde era omul care, cu doar câteva clipe înainte, întorsese atelierul cu susul în jos, declamând împotriva unei himere? Părea că nu existase niciodată. Dar mai mult

decât orice altceva, am fost șocat de ceea ce tocmai îmi spusese.
— Cum ați reușit să aflați?
— Am crezut că Pedro Santos de Bourbon, Marele Spaniei, va dori să păstreze secretul viciului consumat adesea la matroana Inocentia. Ți-am spus că Biserica este primul nostru client, iar clienții trebuie ținuți aproape. Trebuie să fii dedicat Bisericii înainte ca ei să devină clienți, nu contează cum, mi-a spus zâmbind.
Goya șantajase pe unul dintre cei mai proeminenți nobili din Madrid, care era în perspectiva unei funcții ecleziastice. Cum de știa că Marele Spaniei fusese la lupanar în noaptea în care am întâlnit-o pe Inès?
Cred că Benito era spionul. Dar de unde a știut gigantul că era într-adevăr Marele Spaniei? Era plauzibil ca maestrul Goya să-l fi luat pe Benito cu el în public sau chiar la palatul regal frecventat de acel bărbat? Nu, nu era. Ușurat după auzirea veștii despre Soledad, dar cu mintea plină de îndoieli, mă simțeam dezorientat, pierdut într-un labirint.
— Vă mulțumesc, maestre. Chiar nu știu cum să vă mulțumesc pentru ajutor, m-am bâlbâit.
— Pentru început, să treci examenul. Portretul meu, căruia ar trebui să i te dedici mai mult, va fi testul de admitere. Dar vreau să-ți fie clar un lucru, am făcut-o pentru tine. Nu-mi pasă de soarta unei gitane, și s-a încruntat. Acum concentrează-te asupra muncii tale. Fă-l pe tatăl tău să fie mândru de tine.
— Este greu cu ceea ce se întâmplă în oraș.
O umbră i-a întunecat privirea.
— Totul are un preț. Și dacă prețul realizării propriei ambiții este să devii impermeabil pentru restul lumii… atunci, așa să fie, concluzionă el, bătându-mă ușor pe umăr, ca și cum știa exact despre ce vorbea. Fă ordine în atelier. Nu te grăbi, a spus, observând dezordinea din încăpere. Betsabè oricum nu se va întoarce până diseară.

****

De la fereastra laboratorului admiram luna roșie și rotundă ca un harbuz. Orașul era tăcut, iar strada pustie. Un calm fantomatic plutea peste străzile nefiresc de liniștite. Noaptea, spunea adesea Pepillo, era vremea vrăjitoarelor. De data aceasta era diferit.
Madridul nu dormea.
Nu putea să o facă după ce se întâmplase în parc.
Vestea unui alt cadavru se răspândise imediat, cu viteza de neoprit a bârfei. Teroarea dezrădăcinase din noapte somnul multor persoane. Neliniștea agita sufletele.

Am închis ochii și am inspirat adânc.
Se simțea mirosul amar al fricii.
Madridul era tulburat, așteptând o nouă zi și poate o altă victimă. M-am uitat în jos la trotuarul clădirii de vizavi. Iscoadele Inchiziției, ascunse în întuneric, nu reușeau să mă facă să mă simt inconfortabil. Nu de data asta.
Soledad era salvată.
Restul nu mai conta. Mi-am închipuit-o departe de iadul acela, fericită, zâmbind și făcând cu ochiul unui alt bărbat, cu unicul scop de a-l jefui.
Benito și Gas, ca de obicei, nu erau acasă. Dar în seara aceea oricum nu eram singur.
Goya lucra în camera alăturată.
Aprinsese lumânările, întorsese pânzele și o picta pe Betsabè. Din când în când traversam salonul ca să mă uit la el. În timp ce picta linia unei sprâncene sau, cu vârful degetului, nuanța carmin a buzelor cărnoase, mă întrebam dacă era conștient că lucra la portretul nebuniei sale.
Efigia muzei creștea sub pensule și ieșea la lumină pe pânzele pregătite de Benito. Eu, în schimb, trebuia să le pregătesc doar pe cele destinate vânzării. Cunoșteam pricina. Cele ale uriașului nu erau destul de îngrijite pentru a fi oferite clienților. La urma urmei, cum putea el, cu degetele sale uriașe, să ducă la bun sfârșit o sarcină care necesita multă precizie și delicatețe? Totuși, ceea ce mă perplexa era motivul pentru care Goya îi permisese să aranjeze pânzele pe care să o înfățișeze pe Betsabè. De ce să-l facă părtaș și pe el la opera sa?
M-am întors în laborator bântuit de și mai multe întrebări decât înainte și m-am întins pe saltea. Ce se întâmplase în dimineața aceea îmi străbătu mintea ca o fulgerare. Doctorul Vega, femeia de pe alee, Inès sub gardul viu, șeriful Torres, senzația pe care am avut-o în drum spre atelier și criza de saturnism a lui Goya.
Ce-avea să-mi rezerve viața a doua zi?
Brusc mi-am amintit că fusesem la Biroul de sortare din oraș și că nu predasem scrisoarea maestrului către prietenul său Zapatèr. Am băgat mâna în buzunarul pantalonilor și am simțit hârtia scârțâind sub degete. M-am așezat cu scrisoarea în mâini. Știam că nu era bine să o citesc, dar nici nu terminasem să-mi spun în gând fraza, că o deschisesem deja.

„Madrid, 25 iulie 1791,

Dragul și sincerul meu Martìn, ce m-aș face dacă nu aș mai putea vorbi cu tine? Ești singurul căruia îi pot spune totul fără teama de a fi judecat. Singurul care dorește să împartă cu mine povara pe care o

port în inimă. De fapt, trebuie să știi un lucru care, poate, te va înveseli. Betsabè nu mai vine să mă viziteze la fel de des ca odinioară. Iau medicamente pentru a încetini evoluția bolii mele, iar ei nu-i place acest lucru. Dispare zile întregi, însă știu unde se duce. Pozează pentru nenorocitul de Manolète! Și când reapare, nu pierde niciodată ocazia să mă înnebunească. Nu știu cum face. Pesemne e o vrăjitoare. Da, asta trebuie să fie. Medicul care m-a tratat, un om bun și nu unul trimis de familia regală, spune că, dacă aș urma întocmai recomandările sale, aș mai putea trăi multă vreme. Dar Betsabè se opune. Încep să cred că mă vrea mort. Și mărturisesc, prietene, că uneori și eu vreau asta. Totuși, am decis să urmez sfatul medicului. Altminteri, dacă eu aș muri, ce s-ar întâmpla cu Manuèl și ambiția lui? Nu pot accepta să își irosească talentul într-o prăvălie oarecare, îmbolnăvindu-se de fiere văzând succesul altora care nu sunt vrednici nici măcar să-i lustruiască pantofii! Cine ar mai avea grijă de Benito? Dacă mor, Fra Leandro l-ar închide din nou în institutul Fuentederos, pe care l-a condus ani la rând. Nu trebuie să se întâmple! Pesemne te întrebi care este pricina acestei îngrijorări pentru cel pe care tu însuți l-ai numit un monstru și despre care ai spus că sigur va fi cauza morții mele. Dragul meu prieten, a sosit timpul să-ți spun adevărul. Benito este fratele meu. Ah, nu face fața asta! Închide gura aia căscată, căruia bunul Dumnezeu nu i-a dat, din păcate, trăsături grațioase și ascultă-mă bine. Îți amintești când, copil fiind, am ajuns la Zaragoza și ți-am povestit despre accidentul care avusese loc în casa în care locuiam în Fuentederos? Într-o noapte, flăcările au distrus-o și unul dintre frații mei a murit, după ce s-a aruncat în foc pentru a mă salva. A reușit, dar a murit câteva zile mai târziu din cauza arsurilor. Mama nu și-a mai revenit. A înnebunit și a fost trimisă în același sanatoriu în care fusese închisă și una dintre surorile ei. Nebunia, dragul meu Martìn, îmi curge prin vene. Ani mai târziu, tatăl meu, pe patul de moarte, a schimbat versiunea a ceea ce s-a întâmplat în timpul incendiului. Mi-a povestit că Benito, de fapt, nu murise, ci că îl internase pentru a salva numele familiei Goya de infamia unui monstru în familie. De altminteri, focul îl desfigurase îngrozitor, privându-l de darul vorbirii și de auz. Mai mult, teroarea pe care o simțise îi afectase drastic sănătatea mintală. A mărturisit că mințise doar pentru a le oferi celorlalți copii șansa să facă parte dintr-o societate care nu ar fi acceptat niciodată înrudirea cu un monstru. Tatăl meu a murit în noaptea în care și-a mărturisit taina, lăsându-mi pe umeri povara datoriei mele și a vinei. Aveam o poliță de plătit. Așa că, de îndată ce am putut, l-am căutat pe Benito și l-am scos din iadul în care fusese închis ani de zile. Și de atunci nu ne-am despărțit niciodată, el este umbra mea, iar ca frate mai mare nu și-a pierdut instinctul de a mă apăra. În ciuda tuturor lucrurilor, încă îi pasă de mine, în felul său. La

ceva timp după ce l-am găsit, am întâlnit-o pe Josèfa, sora fraților Bayeu, care a fost de acord să se mărite cu mine atât timp cât nu dezvăluiam nimănui adevărul despre Benito, pentru că nu ar fi fost benefic carierei fraților săi, pictori de Curte, și nici mie. Pentru a cumpăra tăcerea dominicanului, care condusese sanatoriul în care Benito trăise ca un animal, soția mea a aranjat să-i fie atribuit postul de inchizitor, la care aspira cu atâta ardoare. Apoi a avut ideea de a-l muta la Madrid, pentru a-i putea urmări fiecare mișcare, să nu trădeze legământul. Dar setea lui de putere nu l-a oprit. Acum pretinde și alte lucruri. Cere pentru protejatul său, Pedro Santos de Bourbon, postul de vescov. Șarpele acesta cu limba bifurcată nu va fi niciodată mulțumit! A trebuit chiar să mituim alți oameni din Biserică, astfel încât viciile lui perverse să nu iasă la lumină, însă mă tem că Benito nu va fi oricum în siguranță. De aceea iau acele medicamente dezgustătoare. Trebuie să trăiesc suficient de mult pentru a-l împiedica pe fratele meu să se întoarcă în cocina aceea de porci și singura modalitate este să fac din Manuèl un artist vrednic de stima regalității. Moștenitorul meu. Doar așa va reuși să aibă grijă de el când eu nu voi mai fi. Îți scriu toate acestea, prietene, și îți cer sprijinul în ce îl privește pe Manuèl, în caz că mi se va întâmpla ceva. Boala avansează acum rapid. Protejează-l și încurajează-l așa cum ai făcut-o mereu cu mine. Băiatul are talent, un potențial care stârnește admirație și emoționează. Va trece cu succes examenul la Real Academia din San Fernando. Ar trebui să-l vezi, dragul meu Martìn, are ochii și gura muzei mele, o claie de păr de culoarea morcovului, la fel ca a lui Benito înainte de incendiu. Știam că într-o bună zi căile noastre se vor întâlni din nou. S-a întâmplat în ziua în care l-am zărit la lucru în curtea Bisericii Colegiale «Sfântul Isidor», în timp ce o desena cu cretă pe Betsabè a mea."

Am mototolit scrisoarea cu mâinile tremurânde și am aruncat-o supărat departe de mine.

— Știam că nu o vei trimite, a spus Goya, ridicând hârtia de la picioarele lui. Mă bucur că am avut dreptate.

Maestrul m-a privit cu brațele încrucișate, sprijinindu-se cu un umăr de tocul ușii din laborator. Chiar dacă stăteam jos, picioarele îmi tremurau cu înfrigurare.

— Crezi că nu știu de ce i-ai cerut lui Benito să trimită el scrisorile? Nu poți lupta cu propriile înclinații, Manuèl. E un joc pierdut. Ele câștigă întotdeauna, a adăugat. Ești curios și isteț, ca ea.

— Ea? am spus cu voce stinsă.

Nu reușeam să-mi opresc tremurul mâinilor fiindcă îmi era teamă să înfrunt ceea ce simțeam prefigurându-se la orizont. Ca un naufragiat

cățărându-se pe o stâncă, să nu se înece, am încercat să mă agăț de privirea lui Goya. Ceva se mișca în fundul ochilor săi, dar nu înțelegeam ce anume. Deodată, am simțit transpirația prelingându-mi-se pe sub haine. Maestrul se uita la mine ca și cum ar fi vrut să-mi spună ceva, dar nu-și găsea cuvintele. Pesemne regreta că dusese conversația în acea direcție.
— Vino cu mine, a conchis.
Mi-a întors spatele, a traversat salonul elegant și a intrat în atelier lăsând ușa deschisă. M-am ridicat de pe saltea, de unde aruncasem scrisoarea destinată prietenului său Zapatèr, și l-am urmat. Nu-mi mai simțeam corpul, nici măcar picioarele, care se târau singure. Pășeam pe un nor. Când am intrat în atelier, l-am găsit pe maestru stând în fața șevaletului pe care era așezat portretul lui Betsabè.
Lucrase la tabloul acela toată noaptea.
Lumânările erau aproape consumate. N-ar mai fi dăruit lumină prea mult timp.
— L-am terminat, a comentat cu mândrie.
Mi-a făcut semn să mă apropii. M-am supus. Betsabè era pe pânza din fața ochilor mei, întinsă, goală, cu o mână pusă neglijent pe șoldul rotund și cu pubisul descoperit. Expresia chipului său vibra de ironie, iar brațul pe care își sprijinea capul sugera o invitație. Arta era întreagă în frumusețea ei, în carnea ei atât de aproape. Dacă aș fi închis ochii, i-aș fi simțit până și parfumul. Chiar și chipul și pieptănătura fuseseră finisate în detaliu. În părul ei, o floare de mac și o peineta, pieptenele de argint împodobit cu o libelulă cu aripile întinse.
Un junghi mă lovi în stomac. Eram sigur că înghițisem un scorpion. Și totuși, nu-mi puteam lua ochii de la ea.
Amintirea mamei mele mă făcea să strâng din dinți și pumni până la durere, până când unghiile mi-au străpuns palmele. Mi-am mușcat limba și am simțit gustul sângelui invadându-mi gura. Voiam să plâng și să fac să iasă chinul care mă sufoca, dar n-am izbutit.
De unde știa despre peineta și floare?
Acum, când pictura era terminată, totul îmi devenea mult mai clar.
Femeia din Umbrela de soare, muza sa, era aceeași Madonă pe care o pictasem în curtea Bisericii Colegiale și a altor biserici din Madrid.
Era mama mea.
— Nu i-am cunoscut niciodată numele adevărat, mi-a spulberat Goya întrebările care mă ucideau. După cum știi, modelele nu îl folosesc pentru a nu pângări cu ceea ce fac sacralitatea numelui lor de botez. Așa că i-am dat un nume artistic. I-a plăcut. Am iubit-o atât de mult! Și încă o mai iubesc, a oftat cu ochi visători.
Biblia vorbește despre o femeie frumoasă, Betsabè, care l-a împins pe regele David să se omoare din dragoste. Atunci m-a străbătut un fior.

De ce tocmai ea dintre toate femeile minunate despre care amintește Vechiul Testament? Un gând mi-a fulgerat prin minte. Am tresărit.
Ar fi putut ucide și el pentru ea, la fel ca regele David?
Nu. Probabil înnebunisem.
Tentația de a-i dezvălui numele mamei mele a fost copleșitoare. Era deja pe vârful limbii când m-am oprit. Dacă ea nu o făcuse, n-aveam să fiu eu cel care să o facă împotriva voinței ei. În orice caz, indiferent de numele pe care l-aș fi pronunțat, pentru Goya ar fi existat doar Betsabè. Ceva numai al lui.
— Când mi-a mărturisit că așteaptă un copil, n-am avut curajul să o țin lângă mine. Dacă aș fi făcut-o, a continuat fără să-și ia ochii de la pictură, de parcă acel tablou i-ar fi sugerat ce să spună, aș fi pierdut orice speranță de a deveni un pictor celebru, iar sacrificiul părinților mei și al lui Benito ar fi fost în zadar.
Sentimentul de vinovăție pe care îl simțea față de fratele său nu se ștersese de-a lungul anilor, ci rămânea ca un cui înfipt în inimă.
— Cine ar fi comandat un tablou al unui artist care își pierduse demnitatea pentru muza sa? Eu nu știu decât să pictez. Fără muncă, ce aș fi putut să-i ofer lui Benito, ei, ție?
Pentru prima dată și-a îndreptat privirea spre mine.
Mă simțeam gol și în pericol, ca un soldat aruncat în prima linie, în luptă. Ceea ce îmi povestea era total absurd.
— Mama ta era atât de mândră, încât nu mi-a dat timp să iau o decizie. Ca să nu sufere din cauza alegerilor mele și, pesemne, vrând să mă elibereze de responsabilitatea pentru ceea ce putea să se întâmple mai apoi, dispăru, iar eu…, și-a coborât privirea ca și cum i-ar fi fost rușine, nu am căutat-o. În toți anii aceștia, nu m-am îndoit nici măcar o clipă că motivul abandonului ei a fost dragostea. Știa cât de importantă este pentru mine pictura și nu voia să fie o piedică în calea mea. Câteva luni mai târziu, am auzit zvonuri că s-ar fi căsătorit și ar fi născut prematur un băiat cu o culoare a părului incredibilă, a zâmbit, cufundându-și din nou privirea adânc în imaginea muzei sale. În acel an, m-am căsătorit cu sora fraților Bayeu, pictori deja celebri la curtea regală, și astfel cariera mea și-a luat zborul. Peste puțin, numele meu devenise atât de cunoscut, încât regulile etichetei m-au împiedicat să merg la înmormântarea lui Betsabè. Prea mulți curioși și prea multe bârfe. Nu-mi permiteam să mă vadă acolo. Și totuși, eu știam că totul era o minciună. Betsabè nu era moartă, și și-a îndreptat din nou privirea spre mine.
Era ceva în ochii lui care-mi părea anticamera tenebrelor. De câteva minute bune, maestrul nu mai era acolo, cu mine. Închipuirea provocată de saturnism lumina ceva teribil în privirea lui.
— Betsabè s-a întors să pozeze pentru mine, cum o face și acum. Nu m-a părăsit niciodată. Pentru ea, timpul a renunțat să mai curgă.

Goya era un nebun.
Trebuia să plec de acolo cât mai curând posibil. O voce în cap îmi spunea să fug, să mă ascund, dar picioarele mi se afundau în podeaua devenită precum nisipurile mișcătoare.
— Apoi mi-am dat seama că se întorsese să pozeze și pentru alți pictori. De altminteri, o recunoscusem în picturile lor, a spus pe un ton afectat de furia pe care abia izbutea să o mai controleze. A jurat că va fi doar a mea și, în schimb… A găsit un mod de a mă face să plătesc pentru toată durerea pe care i-am provocat-o. Înțelegi? și venele de la gât i se umflaseră enorm. A pozat pentru oameni fără talent, ale căror picturi stinse nu sunt altceva decât scenarii umplute fără noimă, în care culoarea nu strălucește, iar fețele se strâmbă jenant!
Nu l-am întrerupt, știam că nu ajută la nimic. Gravitatea bolii sale era de așa natură că maestrul nu mai făcea diferența între realitate și halucinații. Nu avea niciun sens să-l contrazic sau să-l fac să priceapă lucrurile.
De altminteri, rațiunea îl abandonase de mult.
— Într-o zi, a continuat el mai calm, am regăsit-o chiar în curtea bisericii, în desenele unui tânăr pictor de Madone, cu părul inconfundabil, a adăugat trecându-și afectuos o mână prin părul meu.
Schimbările sale de dispoziție, din ce în ce mai dese, erau îngrijorătoare. Eram atât de confuz încât nu am reușit să scot un cuvânt.
— Peineta din icoana Sfintei Fecioare era aceeași cu cea pe care o comandasem pentru ea, pe care i-am făcut-o cadou, și ochii i s-au umplut din nou de lacrimi. Iarna mi-a luat-o pe Betsabè ca pe o libelulă.

1. Bandă, în limba spaniolă, în original (n.r.).

7

Madrid, 12 august 1791

Orele care mai rămăseseră până-n zori au fost nesfârșite și chinuitoare. În laborator, o adiere flutura perdelele ce acopereau ferestrele larg deschise. Pe rafturi, penumbra deforma uneltele de lucru în întruchipări grotești și fără sens, asemenea gândurilor mele.

Cum puteam să mă concentrez asupra operei pe care trebuia să o pregătesc pentru examenul de la Real Academia după asemenea declarații?

Probabil mă chinuiam degeaba. Mărturisirea maestrului trebuia să fie doar rezultatul halucinațiilor sau al unor amintiri distorsionate, deformate de otrăvirea cu plumb. De fapt, nu era posibil ca delirul lui Goya să fi avut vreun strop de adevăr, deși, totodată, mi se părea plauzibil să o fi cunoscut pe mama. Eram sigur însă că se înșela asupra profesiei ei. Nu ar fi pozat niciodată pentru un pictor, iar tatăl meu nu s-ar fi căsătorit nicicând cu un model. Ținea prea mult la integritatea lui morală. Faptul că ea și maestrul meu se întâlniseră explica prezența pieptenelui și a florii în părul lui Betsabè, identice cu cele ale Madonelor mele. Dar îi scrisese prietenului său despre claia mea de păr de culoarea morcovului „așa cum a avut-o Benito înainte de incendiu". Chiar așa scrisese. Lucrul acesta m-a făcut să meditez îndelung. Nimeni din familia mea nu avea părul ca al meu și mulți găsiseră motivații diverse. De la utilizarea excesivă a unui fel de boia în timpul sarcinii de către mama până la nașterea prematură, care ar fi întrerupt colorarea naturală a părului.

Totuși, în noaptea aceea, nimic nu mi s-a părut mai lipsit de logică.

În ciuda faptului că mă născusem la șapte luni, nimeni nu se îndoise vreodată că nu aș fi fost fiul lui Pepillo. Dar culoarea atât de neobișnuită, dragostea mea viscerală pentru artă, cât și dragostea la prima vedere pentru tabloul maestrului meu, de la expoziția picturilor imperiale, nu puteau fi simple coincidențe.

Și totuși, tabloul acela vorbea de la sine. Îmi aminteam bine senzațiile pe care le simțisem privindu-l. În stânga scenei, ceva întunecat se mișca la orizont, ramurile unui arbust erau îndoite de vânt, iar, în partea opusă, apăruseră nori amenințători. Tânărul care ținea umbrela nu voia să-și protejeze iubita de soare, ci de furtuna îngrozitoare care se abătea asupra lor și al cărei pericol era surprins în imaginea câinelui ghemuit în poala tinerei femei. Trist și resemnat, se uita la

spectator. Reprezenta cu siguranță simbolul unei iubiri și, poate, al unei sarcini nedorite.
Ca orice artist, Goya vorbea despre sine cu ajutorul simbolurilor. Totul se rezuma în găsirea cheii de interpretare.
Ce alte mesaje mai ascundeau lucrările sale?
Trebuia să mă întâlnesc cu Pepillo și să încerc să înțeleg cât de gravă era boala lui Goya. Dar cum să cercetez fără să dezvălui fapte care ar fi putut păta memoria mamei mele și l-ar fi aruncat pe Pepillo în brațele disperării? Mă aflam într-un mare impas. Totuși, nu voiam să aștept ca un eveniment nou să-ți facă apariția și să schimbe circumstanțele, făcându-le să devină mai clare.
Odată cu ivirea zorilor, am plecat, lăsându-i pe Benito și pe Gas, care tocmai se întorseseră acasă, să doarmă unul lângă celălalt pe salteaua din laborator, unde aerul duhnea a transpirație, vin acru și haine murdare.
Fără să-mi pese de iscoadele Inchiziției, care începuseră să mă urmărească din nou, am luat-o spre prăvălie. Madridul intrase într-o stare de alertă, iar tavernele erau ințesate deja de oameni care comentau despre ultima crimă săvârșită în oraș.
Iar băutura avea puterea să dezlege limbile cu ușurință.
Nu lipsea bârfitorul care pretindea că aflase mai multe dintr-o „sursă sigură", străinul care abia sosise în oraș cu vești noi și omul de rând dându-și importanță, urlând mai rău ca un preot în favoarea criminalului, care, în opinia lui, curățase orașul de imoralitatea obiceiurilor unor femei. În fața bisericilor, stăteau la coadă mai multe doamne respectabile, în vizită la duhovnicii lor, în speranța că ar fi putut scăpa astfel de flagelul lui El Diablo și, așteptând la rând, își numărau monedele pe care le strângeau bine în palmă, calculând câte lumânări ar putea aprinde pentru a potoli furia divină și a fi ocolite de o asemenea nenorocire.
Discuțiile păreau să se hrănească singure într-o confuzie constantă.
Panica îi unea pe toți.
Frica plutea în aer. Pătrundea în ziduri și în mințile oamenilor.
Madridul nu voia să afle adevărul.
Voia un țap ispășitor.
Cineva rostise numele lui Inès și chiar al lupanarului. Șeriful Torres o să ne facă o vizită la atelier curând.
Trebuia să aflu ce se întâmplă sau aș fi avut probleme. Mari probleme.
Norii se îngrămădeau la orizont, între nuanțe de albastru închis și galben, vestind ploaia. Se umflau și se amestecau ca o lucrare neterminată.
Am luat-o pe strada care ducea în centru, trecând străduțe pitorești, pasaje acoperite și piețe în care copiii se jucau urmărind o minge de lână, printre strigăte de entuziasm. Nu păstram astfel de amintiri din

copilăria mea. Am fost un introvertit, la fel ca maestrul. Nu avusesem niciodată un prieten bun. Preferam mai mult compania câinelui meu decât pe cea a oamenilor, iar pictura îmi ocupase întotdeauna clipele de tihnă.

Timpul îngăduia în sfârșit un răgaz. Norii întunecați continuau să se înghesuie la orizont, iar în aer era umiditate. Poate că, în ziua aceea, Dumnezeu avea să asculte rugăciunile credincioșilor săi însetați. Umbrele plăsmuite de nori alergau pe vechile fațade ale mănăstirilor, pe casele familiilor înstărite și pe cele mai modeste cu prăvălii la parter. Lăptării, cizmării, hanuri, vânzători de lumânări și fitiluri. În schimb, tocilarii, vânzătorii de haine vechi și plante medicinale, și vindecătorii se îngrămădiseră de-a lungul zidurilor unor biserici. Un bătrân jongla cu portocale în timp ce un altul gesticula și vorbea la o răscruce de străzi despre apropierea Apocalipsei.

Însă Madridul nu o uitase încă pe Inès.

Ceva de nedeslușit se agita în privirile oamenilor.

Ceva care îngrozea.

Cuvintele mureau în fașă, ca și cum ar fi fost prea sacre sau blasfemice pentru a fi rostite în întregime. Unele grupuri de oameni fabulau, apoi se alăturau altora care se formaseră de-a lungul străzii și împreună se îndreptau repede în aceeași direcție. Pe scurt, mă trezisem în mijlocul unui fluviu ce mă purta spre centrul istoric. O sporăvăială frenetică acompania acea mișcare fluctuantă, dar nu pricepeam legătura dintre frazele care îmi ajungeau la ureche fărâmițate.

— Dă-te la o parte, băiete! m-a împins un bețiv.

Am căzut peste cei care alergau lângă mine, dar entuziasmul lor m-a făcut să-mi revin. Mă simțeam ca mingea aceea de lână cu care copiii se distrau mai devreme pe alee. În confuzia crescândă, am reușit totuși să-mi dau seama ce îi unea pe acei oameni.

Plaza Mayor.

Locul în care, cu doar câteva zile în urmă, se terminase corida.

Un alt trecător m-a aruncat în marginea curentului și am ajuns cu spatele de zidul unui palat episcopal. Am profitat de ocazie ca să-mi trag sufletul și să observ scena de pe trotuar.

Oamenii se împingeau nerăbdători să ajungă în piață. Cu toate acestea, nu era zi de piață, nici vreun festival sau vizita vreunei persoane ilustre.

Atunci de ce toată lumea mergea într-acolo?

— Astăzi se face curățenie în Madrid, mi-a spus un necunoscut, drept răspuns la expresia uluită întipărită pe chipul meu.

Femeia de lângă el își trecu degetul mare de la stânga la dreapta gâtului, făcând ca ceea ce urma să se întâmple să fie și mai limpede pentru mine.

Execuții.

Cum de pierdusem vestea că un concetățean va fi judecat? De obicei, dezbaterea era deschisă publicului, motiv pentru care era anunțată și în gazetă.
În momentul acela, mi-am amintit că ultima dată când citisem ziarul fusese în urmă cu câteva săptămâni, când El Diario de Madrid dezvăluise identitatea persoanei găsite în râu. Ceea ce se întâmpla în dimineața aceea nu putea avea nicio legătură cu o posibilă condamnare la moarte a lui El Diablo. Vestea capturării sale ar fi făcut, de fapt, turul tuturor cartierelor mai rapid decât cuvântul tipărit și cu un asemenea răsunet, încât ar fi fost imposibil să nu-mi ajungă la urechi. Așa că m-am îndoit că toate acele persoane, care mergeau în piață, știau cu adevărat cine era năpăstuitul și pricina pentru care urma să fie executat.
Curiozitatea însă îi împingea pe oameni să asiste la condamnări la moarte, prinzându-i într-un joc macabru.
De la un astfel de spectacol, indiferent dacă provoca plăcere sau repulsie, nu lipsea nimeni niciodată.
Unii erau ademeniți de frenezia provocată de vederea sângelui, asemenea celei de la coridă. Alții, în schimb, spuneau: „e oribil”, apoi se duceau să se îndoape în vreun han.
Însă, toți erau conduși de un interes morbid. Niciodată de compasiune.
Madridul nu mai avea nevoie de alți morți în vara aceea. Era deja șocat de ceea ce făcuse El Diablo. Și poate că sfârșitul întregii nebunii nu venise încă.
Atunci, de ce alte execuții?
În acel oraș, în care trecutul, ca și vinovăția, nu izbutise să dispară complet, un țap ispășitor era suficient pentru a potoli spiritele. Și poate că soarta aceasta căzuse pe umerii unui nevinovat.
Pentru cine era spânzurătoarea?
În fața mea, văzusem trecând jandarmii, care se foloseau de sunetul strident al fluierului pentru a-și croi drum prin mulțime. Printre ei, l-am recunoscut pe șeriful Torres. Instinctiv, am încercat să mă ascund, aplecându-mă pe-o parte, spre peretele clădirii, dar reușeam să-l văd cu coada ochiului cum dădea ordine subalternilor săi. Cu trăsăturile feței înăsprite și o privire îngrijorată, nu părea să fi prevăzut acea situație. Și dacă sentințele n-au fost emise de autoritățile de supraveghere, cine era responsabil?
Creatorul a tot ceea ce se întâmpla putea fi doar Inchiziția.
Inima începu să-mi bată puternic. Nu, nu mă puteam lăsa pradă neliniștii. Nu aveam niciun motiv. Îmi repetam că Soledad e în siguranță, Goya se ocupase de asta expunându-se personal pericolului. Nu trebuia să mă las influențat de ce auzeam. Dar voiam să știu ce se întâmplă. Simțeam că există o legătură între faptele care tulburaseră întregul oraș. Un fir invizibil.

Iar eu aveam să-l descopăr.
Planurile mele se schimbaseră. Cu străzile aglomerate și în haos, oricum n-aș fi reușit să ajung la Pepillo. În plus, probabil se afla și el pe una dintre străzile paralele, cu intenția de a ajunge în piață. Așa că m-am amestecat din nou cu oamenii și m-am lăsat purtat de mulțime, încercând să inspir cât mai puțin duhoarea alcoolului din jurul meu și a altor mirosuri ce impregnau aerul din cauza râului Manzanarre, aproape uscat. De altminteri, pe fundul acestuia rămăsese o mocirlă cu un miros greu de putreziciune, iar pricina era ușor de înțeles. Briza ușoară care atingea râul răspândea mirosurile bolnăvicioase prin oraș. Ca să nu mai vorbim de gunoaiele și de excrementele oamenilor și ale animalelor, împrăștiate cam peste tot. Evident, Dumnezeu se cutremura în fața murdăriei sufletului, nu a trupului.
Cerul ce se întuneca rapid răspândea speranța sfârșitului acelei călduri infernale și curățarea pe care orașul o implora.
Însă, o întunecare neobișnuită cuprindea Madridul, prevestind ceva rău.
Mi-am ridicat privirea.
O consfătuire a norilor negri se ținea deasupra capului meu ca sabatul vrăjitoarelor.
Când mi-am coborât-o eram deja în Plaza Mayor. Am încercat să-mi fac loc prin mulțime pentru a mă apropia de ceea ce de la distanță semăna cu o spânzurătoare. Dând din coate prin înghesuială, am întâlnit străini care, la vederea părului meu, îmi aruncau priviri disprețuitoare. Femeile își țineau strâns la piept bebelușii care plângeau, în timp ce bărbații lor scuipau înjurături. Să ajung în cealaltă parte a pieței mi s-a părut aproape imposibil. Dar neliniștea care mă rodea pe dinăuntru mi-a dat avântul necesar să mă mișc prin marea de oameni fără să țin cont de câte persoane călcam și pe câte le dădeam deoparte cu niște coate în coaste. Cu greu, am ajuns la eșafodul unde urma să aibă loc execuția.
Jandarmii creaseră un larg cordon uman în jurul părții inferioare a structurii din lemn. Trei bărbați în uniformă păzeau într-o parte, iar alții împiedicau accesul în piață de pe străzile laterale. În fața mea, scafaldul era susținut de patru stâlpi verticali ce sprijineau o grindă din lemn de care atârnau trei frânghii solide, având fiecare în capăt un laț. Călăul, cu fața acoperită de o glugă, sub care își ascundea identitatea, verifica trapele platformei.
Câteva persoane ilustre din Madrid și-au ocupat locurile pe un palc rezervat lor și protejat de un grup de gardieni. Imediat după își făcu intrarea călugărul Leandro, defilând solemn, de parcă ar fi vrut să obțină aprobarea celor prezenți. Mulțimea izbucni în strigăte de entuziasm. Dominicanul, în picioare, se arăta satisfăcut de atâta popularitate. A ridicat ușor o mână în față, făcând semn să se

potolească spiritele și îndemnând la tăcere.
Iar liniștea coborî în Plaza Mayor.
Mândru de efectul pe care autoritatea lui îl avea asupra oamenilor, pocni din degete, iar un bărbat, cu mâinile legate la spate, fu împins spre eșafod de călău.
Teroarea își făcuse loc în ochii prizonierului, care scruta publicul în căutare de ajutor. Plângea și cerșea milă. Din mustața care-i atârna pe lângă colțurile gurii îi picurau mucus și lacrimi. Privea în jur căutând disperat pe cineva dispus să îi pledeze cauza. Buzele îi tremurau atât de tare încât, din locul unde mă aflam, reușeam să văd și să aud cum îi clănțăneau dinții acelui om care, îngrozit, nu putea rosti niciun cuvânt.
— Pablo Aguilar, aici prezent, a proclamat cu voce tare inchizitorul, este acuzat că se află în posesia unei lucrări interzise de Biserica Mamă, explicit eretică. O operă a francezului Renè Descartes.
Un strigăt de indignare unanim se ridică din mulțime, de parcă aceasta ar fi cunoscut gravitatea celor scrise de autorul pomenit. Totuși, îmi aminteam că textul respectiv fusese inclus de Biserică în Indexul cărților interzise, dar nu cunoșteam conținutul lucrării și mă îndoiam cu tărie de priceperea madrilenilor prezenți în piață.
— În urma unui proces drept, care s-a încheiat prin recunoașterea propriei vini, tribunalul ecleziastic a decretat, în semn de clemență față de pocăința liber exprimată, executarea prin spânzurare și nu pe rug, pentru a cruța pe călcătorul legii de lungul chin al flăcărilor.
Călăul a încercat să-l aducă pe condamnat deasupra trapei, dar omul i se opunea cu disperare. Smucindu-se de câteva ori pentru a scăpa din strâmtoarea torționarului său, pentru o clipă s-a întors cu spatele spre mulțime, care s-a îngrozit la vederea mâinilor legate, umflate, din care picura mult sânge.
Unghiile îi fuseseră smulse.
Era limpede că mărturisirea la care se referise călugărul Leandro fusese scoasă fără încuviințare. Metodele folosite de Inchiziție pentru obținerea acesteia deveniseră, din păcate, renumite. Se vorbea de șoareci vârâți în toate orificiile și cusuți înăuntru, cărbune încins băgat pe gât, pari înfipți în rect, articulații sfărâmate, carne sfâșiată cu fier încins și, întocmai, unghii smulse.
După ce l-a târât pe bietul om până la trapa eșafodului, călăul a strâns lațul în jurul gâtului celui condamnat, care continua să tremure și părea să se afle la un pas de leșin. Omul cu glugă s-a îndepărtat câțiva pași. A pus o mână pe o tijă ce se afla în spatele celui osândit.
Tensiunea a crescut printre oamenii adunați.
Piața s-a cufundat într-o tăcere de moarte.
O femeie a acoperit ochii copilului din brațe cu o cârpă, iar un bătrân și-a făcut semnul crucii fără să-și ia ochii de la ștreang.

Voia să vadă.
Bătaia aripilor unei păsări în trecere a fost urmată de scârțâitul unui sistem mecanic.
Sub picioarele omului, trapa s-a deschis.
Totul a durat cât un oftat.
Bărbatul a căzut dedesubt.
Frânghia s-a întins la maxim.
Osul gâtului a cedat brusc.
Eram atât de aproape că am auzit scârțâitul frânghiei când l-a strâns în menghina sufocantă.
Corpul, nu departe de pământ, a fluturat ca un steag.
Chipul îi deveni violet închis, aproape negru. Icnetele care îi ieșeau din gura rămasă într-o grimasă îngrozitoare răsunau în piața amuțită. Ochii îi ieșiseră din orbite, iar limba îi atârna într-o parte. Sfârșitul a venit însoțit de contracțiile involuntare ale trupului care, lipsit de viață, se zbătea precum o anghilă prinsă în mreajă.
Văzând cadavrul, mi-am reproșat că nu mă dusesem la Pepillo.
— Dumnezeu să-l aibă în slava Sa, a conchis monahul.
Piața explodă în urale de sărbătoare. Aplauzele, îmbrățișările și rugăciunile de mulțumire urcau la cerul ce se întunecase tot mai mult deasupra capetelor noastre.
De parcă nu s-ar fi întâmplat nimic, dominicanul a pocnit din nou din degete. Călăul dispăru și reapăru imediat cu un alt prizonier, și el legat cu mâinile la spate.
Groaza nu se terminase.
Era un bărbat de vârstă mijlocie cu o expresie mândră pe chip. Spre deosebire de cel care îl precedase, el nu se temea de ceea ce avea să se întâmple în scurt timp. Sau, cel puțin, așa părea. Nu se pierdu uitându-se la mulțimea care venise să urmărească execuția, ci și-a proptit privirea în ochii unei tinere brunete din dreapta mea, care plângea și suspina fără să se poată abține. Un băiat o ținea aproape. După asemănarea din profil, părea fratele ei. Condamnatul și-a îndreptat privirea spre el și i-a șoptit ceva. Drept răspuns, băiatul a dat din cap, strângându-și sora și mai mult la piept. Ea își reținu lacrimile, prefăcându-se puternică. Mi s-a părut clar că bărbatul încerca să-și țină sub control frica doar pentru a alina durerea copiilor săi.
Ultimul act de dragoste, la un pas de moarte, a fost pentru ei.
Între timp, primele tunete, aduse de norii întunecați ce se ciocneau pe cerul de deasupra Madridului, au ocupat locul destinat proclamației dominicanului. Fra Leandro și-a ridicat privirea pentru a evalua cât timp mai avea la dispoziție să termine ceea ce începuse și dacă trebuia să se grăbească.
Călăul îl conduse pe cel năpăstuit la trapa închisă și i-a așezat lațul cu un nod la gât. Apoi, cum îi dicta practica, s-a îndepărtat pentru a

merge în spatele lui, pregătit să mânuiască tija care comanda deschiderea trapei.
— Isaac Amàr, aici prezent, a strigat dominicanul ca să acopere tunetul, deși s-a declarat un cristianos nuevos, un evreu convertit public la cuvântul lui Hristos, a fost surprins practicând pe ascuns credința sa antică și demonică.
Întreaga mulțime, auzind cuvântul legat de Satana, și-a făcut cruce cu crucifixul sfânt, ca și când ar fi fost de-ajuns pentru a se feri de lucrarea diavolului. Un vânt puternic s-a înălțat brusc, insuflând în oameni credința că diavolul s-ar fi aflat, de fapt, printre ei sau chiar sub înfățișarea unui muritor, sub eșafod.
— În urma unui proces drept, care s-a încheiat cu recunoașterea propriei vini, tribunalul ecleziastic a decretat să fie dus la spânzurătoare.
Un fulger a străpuns norii și a căzut nu departe de piață.
Țipete de spaimă s-au răspândit printre cei prezenți, dar dorința bolnăvicioasă de a vedea un om murind era mai puternică decât aceea de a se adăposti.
— Motivația, a continuat inchizitorul, care înțelesese că trebuie să se grăbească, e aceeași ca a precedentului. Amin, a încheiat rapid.
Enervat de faptul că nu reușise să termine proclamația conform tuturor regulilor, a făcut un semn rapid cu mâna spre bărbatul cu glugă.
Călăul a tras mânerul. Trapa s-a deschis și condamnatul a căzut în prăpastie, oferind publicului același spectacol îngrozitor ca și în cazul bietului om care îl precedase, al cărui cadavru atârna încă de ștreang.
Bruneta de lângă mine s-a prăbușit la pieptul fratelui său, suspinând adânc. Băiatul a prins-o și, cu sora inconștientă în brațe, a dispărut în mulțime.
Fra Leandro a pocnit din nou din degete. Călăul a dispărut și a reapărut la scurt timp cu un alt prizonier. De data aceasta era o femeie. După hainele sumare și colorate pe care le purta, după brățările de la încheieturile mâinilor și de la glezne, pielea de culoarea chihlimbarului și părul lung și negru, care îi acoperea chipul, era limpede că era o gitană.
Inima a încetat să-mi mai bată.
Gitana se zvârcolea ca un animal în cușcă. Unul dintre jandarmi a trebuit să alerge în ajutorul bărbatului cu glugă, care se străduia din răsputeri să o țină, în ciuda faptului că aceasta era legată.
Chipul, nu izbuteam să-i disting chipul.
Mi s-a făcut greață. Încercam să trag aer adânc în piept, în timp ce o priveam pe femeia care, precum un câine vagabond, deschidea gura și își mușca răpitorii. La vederea rănilor deschise pe care tânăra le avea pe brațe și pe piept, am simțit o apăsare puternică în torace, de parcă

mă lovise, zdrobise, o avalanșă de bolovani. Gâtul mi se uscase în așa hal că nu reușeam nici măcar să înghit.
— Gitana aici prezentă, care aparține clanului De La Cuesta, a strigat inchizitorul, se face vinovată de sacrilegiu prin furtul aurului Fecioarei din Biserica Colegială „Sfântul Isidor”.
Sângele mi-a înghețat în vene. Nu putea fi Soledad! Ea se afla la adăpost. Trebuia să fie în siguranță!
Am rămas nemișcat, incapabil să-mi iau ochii de la ștreang și, pentru o clipă, am uitat până și să respir. Groaza îmi sfâșia pieptul ca o fiară flămândă.
— Bunurile furate au fost găsite asupra ei, a continuat călugărul, motiv pentru care…, un scuipat l-a lovit drept în față, întrerupându-l.
Soledad, la câțiva pași distanță de el, a zâmbit amuzată de ceea ce tocmai făcuse și, înainte ca paznicii să reușească să o îndepărteze de monah, ea îi mai nimeri un scuipat, luându-l din nou prin surprindere.
— Vrăjitoare! a izbucnit inchizitorul.
— Poate, a îndrăznit să replice gitana, ridicându-și bărbia în semn de sfidare, dar nu sunt o profanatoare! Colierul ăla e al meu! L-am câștigat! Îți amintești, Excelență? a întrebat pe un ton batjocoritor, trecându-și limba peste buzele cărnoase.
În fața acelui gest ireverențios și nerușinat, prelații, așezați pe palcul de onoare, s-au arătat îngroziți, de parcă Soledad ar fi înjurat de lucruri sfinte.
— Nu am jefuit-o pe Fecioară! a țipat în fața mulțimii șocate de o asemenea aroganță. Să fiți blestemați! Cu toții! Blestemați!
Se zvârcolea atât de tare încât a fost nevoie de un al treilea bărbat care să o țină locului, în timp ce ea continua să înjure.
— Dumnezeule Mare! Îl are pe diavol în trup! a spus un om care mirosea a vin oțețit.
— Moarte vrăjitoarei! a tunat un altul.
În curând, un cor cerea executarea lui Soledad.
Am încercat instinctiv să trec de paznici, care formau un cordon uman în fața spânzurătorii, sperând să ajung la ea, să o iau de acolo. Jandarmii, însă, simțind agitația pieței crescând, strânseseră și mai mult rândurile. Unul dintre ei mi-a oprit avântul, aplicându-mi o lovitură cu patul puștii în stomac. M-am prăbușit de durere. M-am ridicat apoi ca să o văd pe Soledad forțată să meargă spre trapă. Gitana îi lovea cu piciorul pe torționarii ei, dar o funie îi fusese strânsă de gât și, fără niciun semn ori cuvânt de compasiune, a fost aruncată în trapă.
A scos câteva icnete… și imediat a venit sfârșitul.
Trupul acela pe care-l iubisem, care mirosea a ghimbir și vanilie, atârna de o frânghie precum carnea expusă pentru sacrificare.
N-am suportat să mă mai uit la cadavrul lui Soledad și nici la rânjetul

ciudat care apăruse pe chipul inchizitorului.
O pisică vicleană stând la soare și lingându-și o labă.
M-am prăbușit la pământ când primele picături de ploaie se afundau în praful din Plaza Mayor într-un concert de tunete și fulgere. Toată lumea a fugit care încotro. Capul mi se învârtea, nu puteam respira și vederea mi se încețoșase. Oamenii care treceau pe lângă mine arătau ca niște spectre, năluci cu contururi tulburi.
Ghemuit, am vomitat pe mine. O dată, de două ori.
Când am ridicat privirea, am văzut cele trei cadavre, cu fețele deformate îngrozitor, legănându-se în vânt.
Nu mai aveam ce să vomit.
Cineva a încercat să mă ridice. Picioarele îmi cedau, nu mai înduram imaginile la care am asistat, ce îmi tot reveneau în minte. Omul care mă pălmuia îmi părea, însă, atât de cunoscut.
— Uită-te la mine, băiete! m-a îndemnat, scuturându-mă de umeri.
Treptat, am reușit să mă concentrez asupra trăsăturilor sale. Șeriful Torres, ud până la oase, și-a scos mantaua uniformei și a înfășurat-o în jurul meu.
— Hai să plecăm de-aici, și ne-am îndepărtat de eșafod.

****

Sunt întemnițat în propriul mormânt.
Nu există aer în gaura aceasta.
Și totuși, nu pot muri.
Aud suspine în tenebre. Văd umbre dansând pe pereți. Respir mirosul de mizerie și carne putredă. Miasma se ridică de peste tot și se înalță violent ca o vâlvătaie.
Simt duhoare de cadavru.
Sufletul meu e mic și mai negru decât un zăcământ de cărbune. S-a dezlipit de mine. Bâzâie însă în jurul meu. Se odihnește cu piciorușele sale zdrobite pe rămășițele mele și observă ce-a mai rămas din trupul care l-a adăpostit cândva.
Sufletul meu e o muscă.
Se hrănește cu resturile mele, chiar acolo, în ungherul acela fetid al celulei. Apoi se întoarce la mine. Mi se așază pe ureche și îmi șoptește obscenități. Uneori, pășește pe chipul meu osos și se prinde în barba mea lungă. Se zbate. Ba chiar înjură! Dar nu am puterea să alung ultimul bastion al umanității mele. Își bate joc de mine deseori, ascunzându-se printre mătăniile mele. Se ascunde printre mărgelele din lemnul măslinului sacru și zăbovește. Așteaptă cu nerăbdare momentul când, recitând o Ave Maria, o voi lăsa să-mi treacă printre degete, neștiind de amăgirea ce mi-o

pregătește. În acel moment, nu se mai joacă. Mă mușcă. Se lipește de rană și își depune ouăle acolo.
Larvele unui suflet blestemat cresc în măruntaiele mele. Le simt mișcându-se și hrănindu-se în interiorul meu.
Și totuși, nu izbutesc să mor.

****

— Trezește-te!
Cineva mă trăgea de umăr.
— Deschide ochii, a insistat.
Am încercat să mă supun, dar fiecare parte a corpului meu radia durere și un foc ce mă ardea pe dinăuntru. Nu reușeam să ridic nici măcar o pleoapă, dar realizam ce se întâmplă în jurul meu.
— Băiatul are febră, am recunoscut vocea doctorului Vega.
— Poate ar trebui să-i anunțăm familia, a spus șeriful Torres.
El alguacil se afla în aceeași cameră cu medicul căruia îi povestisem despre Inès. Amenințarea șerifului îmi răsuna în cap, însoțită de imagini care cu siguranță proveneau dintr-un coșmar îndepărtat.
Soledad atârnând de o frânghie.
Chiar dacă zăceam întins, simțeam că leșin.
—Nu. Manuèl n-a mai dat pe acasă de săptămâni întregi, l-a întrerupt Goya cu dispreț. Este prea ocupat. Se pregătește pentru examenul de admitere la Real Academia. Nu îi va opri proiectele o febră. O să se recupereze repede.
— De fapt, s-a aventurat doctorul, nu e doar temperatura ridicată cea care mă îngrijorează.
— Ce altceva?
— Văd că băiatul se odihnește în același mediu nesănătos în care lucrează.
— Ce insinuați?
— Inhalează vaporii pigmenților pe care îi pregătește, domnule Goya, și aici nu văd nimic care să-i permită să evite contactul direct cu aceste substanțe. Saturnismul se ia și prin inhalare și absorbit prin piele.
— Cineva trebuie să dea explicații, a intervenit Torres.
— Nu cred, șerifule, îl făcu să tacă maestrul. Aceasta este o discuție între medic și pacientul său.
— În cazul acesta, a replicat el alguacil, pacientul nu pare să fie în stare să poarte o conversație, în plus, nu sunteți membru al familiei lui. Prin urmare…
— Domnul Alvèra, l-a întrerupt Goya, mi l-a încredințat pe fiul său,

care va rămâne în responsabilitatea și sub protecția mea pe toată durata uceniciei. Dețin un document semnat care certifică acest lucru.
A urmat o pauză, în care mi i-am imaginat pe cei doi aruncându-și fulgere al căror ecou îl auzeam în depărtare.
— Vă mulțumesc pentru că l-ați adus pe Manuèl la atelier și l-ați alertat pe doctorul Vega, dar sunt sigur că, în această circumstanță, competența dumitale nu poate merge mai departe. Voi avea grijă să vă răsplătesc pentru atenția pe care i-ați arătat-o ucenicului meu, a încheiat el sec.
Torres nu răspunse. Am auzit apoi pași îndepărtându-se și ușa principală trântindu-se.
— Ce spuneam? a reluat Goya, de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic.
— Băiatul are o ușoară nuanță albăstruie la nivelul gingiilor. Ar putea începe să prezinte simptome de intoxicație cu plumb în orice moment. Dacă într-adevăr tatăl lui vi l-a încredințat pe băiat și țineți cu adevărat la el, a făcut o pauză, e de datoria dumneavoastră să-l protejați.
— Voi face tot ce îmi stă în putere.
— Vă implor, domnule Goya. E doar un băiat.
— După ce a asistat la evenimentele din piață, nu mai este. Astăzi a devenit bărbat.
Ultimele cuvinte ale maestrului s-au pierdut ușor în urechile mele.
Tăcerea m-a învăluit, iar întunericul mi-a adus alte coșmaruri. Gâfâituri, ochi ieșiți din orbite, sunetul unui os rupt. Pe urmă, apăru Betsabè, dominicanul Fra Leandro în portretul său sumbru, doctorul Vega cu chipul tras și bărbia pronunțată, Benito cu zâmbetul său strâmb, Gas, a cărui companie devenise acum atât de rară, și cadavrele jupuite ca niște fiare de El Diablo. În fine, am rătăcit mult în neantul bântuit de înșiruirea acelor imagini.
Când am izbutit să-mi deschid pleoapele, mi-a apărut în față o licărire verde și violet. Laboratorul, care inițial se învârtise în jurul meu, a încetat să se mai rotească după câteva momente. M-am ridicat puțin, rămânând totuși așezat pe saltea. În cap auzeam un zumzăit, de parcă aș fi avut un cuib de viespi în spatele ochilor, dar chiar și acel sunet s-a oprit rapid. De îndată ce am început să văd mai clar, mi-am mutat privirea spre ferestrele din fața mea. O lumină cenușie se zărea prin perdelele roase și înfășura încăperea într-un văl de tristețe. Ploaia bătea în ferestre, un refren care îmi chinuia urechile. Madridul așteptase mult să se reîmprospăteze în vara aceea blestemată, fierbinte până la ucidere.
Da, până la ucidere.
Mi-am amintit. Nălucile de care încercasem să scap în coșmarurile mele nu erau din pricina febrei care mă consumase ore în șir. Totul fusese aievea.

Soledad nu mai era în viață.
Și, odată cu ea, toate visele mele au alunecat și s-au dizolvat ca niște fulgi de săpun în apă.
N-am avut nici măcar putere să plâng, un bolovan invizibil îmi zdrobea pieptul fragmentându-mi respirația și așa greoaie.
Camera era întunecată. Noaptea se apropia și îmi părea prea lungă ca să o petrec singur. Niciodată, până atunci, nu-mi dorisem atât de mult să fiu în compania lui Benito. Dar uriașul și Gas nu erau acolo. Nu știam unde se duceau aproape în fiecare noapte.
Ore nesfârșite mă separau de ziua următoare, un spațiu întunecat, populat de umbre, fantome și cadavre.

****

Zorii unei noi dimineți m-au lovit direct în față. Vremea rea durase prea puțin pentru ca acea vară fierbinte să ia o altă întorsătură, dar îndeajuns să revigoreze broaștele ale căror cântec, dinspre râu, era purtat de vântul fierbinte pe străzile Madridului.
M-am frecat la ochi și am aruncat o privire prin laborator. Eram obosit, epuizat, aproape fără suflare. Dormisem prost, iar pe stomac mi se așezase o greutate dificil de alungat cu mintea plină de gânduri negre.
— Îmi pare rău, a început Goya, care stătea în picioare în ușa laboratorului.
Și-a șters degetele pătate de vopsea de șorț, prefăcându-se preocupat cu adevărat să le curețe.
— Marele Spaniei nu a putut face nimic pentru gitana ta, a continuat. Când s-a dus să-l implore pe inchizitor, Soledad fusese deja arestată în mare taină. Monahul Leandro nu a vrut să audă motivele protejatului său, care cu siguranță nu i-a putut mărturisi că a fost văzut la lupanar. În fața interesului pe care l-a manifestat pentru gitană, călugărul l-a acuzat cum că ar avea o aventură cu ea, înfuriindu-se la culme. După execuție, s-a asigurat însă că trupul acesteia nu avea să rămână atârnat în piață zile întregi la batjocura ticăloșilor. Va fi înmormântată în cimitirul San Ginès. În ciuda puținului obținut, a trebuit să-i promit că nimeni nu va afla despre vizitele sale nocturne în Calle Fuentes. La urma urmei, alianța cu un Bourbon poate fi mereu utilă.
— De când șantajul se numește alianță?
— De când există lumea pe pământ, Manuèl.
— De ce Fra Leandro nu a supus-o pe Soledad unui proces corect ca pe ceilalți?
— Gitanii nebotezați nu au dreptul să se apere în fața tribunalului

ecleziastic, cu atât mai mult dacă sunt găsite asupra lor bunuri furate. Ah… vanitate, și făcu o mișcare ușoară cu mâna.
— Soledad nu a furat nimic! îmi ieși fără opreliște din gură, de parcă aș fi vorbit fără mine. A primit colierul drept plată pentru unele servicii, am adăugat.
Ochii lui Goya s-au mărit. Mă privea de parcă era prima oară când mă vedea, apoi izbucni în râs.
— Desigur… desigur… servicii, și o expresie răutăcioasă prinse contur pe chipul său rotund.
Am simțit cum mă înfurii. Dacă n-ar fi fost picioarele mele, care nu izbuteau să țină nici măcar greutatea unei vrăbii, m-aș fi năpustit asupra lui. Soledad fusese spânzurată, iar el râdea.
— Nu te supăra, Manuèl. Doar nu crezi…, rânji el. La naiba, tu chiar crezi că…
A trebuit să se sprijine de tocul ușii pentru a nu se tăvăli de râsul care-l scutura.
— Ce găsiți atât de amuzant, maestre? am întrebat scrâșnind din dinți și strângând atât de tare cearșaful în mâini încât aproape că-l rupsesem.
— Tu, băiete, și continua să se amuze. Tu!
Îi spusese medicului că mă considera bărbat, totuși mă trata ca pe un bebeluș.
— Manuèl, a încercat el să-și revină, ascultă-mă cu atenție. Veșmântul monahal nu ține la distanță libidoul dintre coapsele unui bărbat. El va rămâne ca atare. Deși poartă mătănii legate la brâu, acestea, bălăngănindu-se, se lovesc de organele genitale. Gitana ta nu s-a făcut vinovată de sacrilegiu prin acceptarea colierului Fecioarei drept răsplată. A făcut-o suindu-se deasupra unui membru dedicat Bisericii!, și abia își reținu alte râsete, care păreau mai hotărâte decât voința lui.
Nu, nu putea fi adevărat. Soledad nu s-ar fi dăruit dominicanului. Greața a revenit, copleșitoare.
— Să nu-ți pară rău. Așa e viața, nu e ceva planificat! Odihnește-te. Trebuie să susții un examen și nu mi se pare că îi acorzi timpul și atenția cuvenite. De mâine te vei întoarce la muncă, mi-a ordonat.
— Mă mințiți! am strigat.
Apăram nevinovăția lui Soledad, dar în adâncul sufletului știam că are dreptate. Am știut-o dintotdeauna, alesesem doar să o ascund într-un colț al minții. La fel ca maestrul meu, mă convinsesem că gitana fusese numai a mea, dar zâmbetul și parfumul pielii sale au fost îndeajuns ca să-mi dau seama că mă înșelam. Recunoașterea faptului că ea se bucurase de întâlnirile cu dominicanul a fost prea dureroasă. Pentru a-mi ușura agonia, m-am autoconvins că, dacă într-adevăr așa se întâmplase, Soledad trebuie să o fi făcut din nevoie.
— Îi era foame! am strigat când el se întorsese cu spatele la mine,

luând-o spre atelier. Îi era foame, am repetat printre suspine.
— Nu fi supărat. Grăbește-te să te maturizezi, mai degrabă! și a închis ușa în urma lui.

****

În după-amiezile ce au urmat spânzurării lui Soledad, căzusem în mreaja neliniștii, lipsit de putere și idei. De când am văzut-o murind, lumea îmi părea un ghem de nebunie. O greutate invizibilă se așezase pe pieptul meu, adesea oprimându-mi respirația, coastele și somnul. Soledad apărea în visele mele, câteodată chiar în timp ce îl asistam pe maestru sau când pregăteam pânzele în atelier. Se apropia de mine sinuoasă, îmi atingea brațul cu sânii ei parfumați și îmi zâmbea de parcă voia să mă invite să împlinesc ceea ce nu avusesem curajul să fac.
Să o pictez.
Aveam să o imortalizez așa cum merita, în toată splendoarea sa, și nu atârnată de o frânghie. Aveam și un titlu în minte.
Maja desnuda.
Și nu-mi păsa dacă Inchiziția sau Goya ar fi descoperit pânza. Totuși, n-ar fi fost înțelept să ispitesc soarta, pictând ziua în amiaza mare. Astfel, am decis să lucrez noaptea, în momentele mele de singurătate în laborator. Nu pricepeam dacă Soledad era reală, rezultatul disperării mele sau, cel mai probabil, al otrăvirii cu plumb căreia îi căzusem și eu victimă. Așa spusese doctorul Vega. Dar să o pictez era singura ușurare a durerii mele. Dacă la început a fost suficientă doar ideea, apoi nu m-am mai putut despărți de ea.
M-am afundat în lucru, dar cu cât trecea mai mult timp, cu atât mă întrebam cum era posibil să continui să-i fiu aproape maestrului. Avea un caracter dificil, uneori insuportabil. Cu toate acestea, îndemânarea, geniul și entuziasmul care se nășteau în el când îmi transmitea cunoștințele sale nu puteau fi puse la îndoială.
Maestrul surprinsese setea mea de cunoștere ca pe o ocazie de care să profite și să mă învețe cum să creez pensule din păr de veveriță. Mi-a arătat cum să aleg cu precizie firele cele mai drepte și rezistente ale cozii, să le leg cu măiestrie cu o coardă subțire cerată și să le ung cuviincios. Am continuat să lucrez la portretul său, pe care trebuia să-l prezint ca test de admitere la Real Academia, dar eu nu mai eram aceeași persoană care pusese piciorul în atelierul său cu câteva luni în urmă.
Un gol, o prăpastie îmi devora pieptul.
O făcea în tăcere, zi de zi, ca o picătură de apă care sapă în piatră.

Parcă cineva îmi îndepărtase un organ, lăsând ceva străin în locul lui. Gândul că trupul lui Soledad se consuma încet, cu trecerea săptămânilor, se potrivea în jurul capului meu ca o coroană de spini.
Nu râdeam și nu mai plângeam, dar aveam buzele decolorate și respirația îmi era tot mai obosită. Mă simțeam golit, ca albia unui râu uscat.
Dacă doctorul Vega atribuise aceste simptome saturnismului, care avansa, neglijența mea în a-mi vizita tatăl n-avea legătură cu asta. Adevărul era că știam că n-am putere să mă uit în ochii lui și să mă prefac că totul e bine. De fapt, o singură privire ar fi fost suficientă ca să înțeleagă că ceva mă schimbase. Nu i-ar fi plăcut ceea ce ar fi văzut în mine și m-ar fi împiedicat să-mi continui ucenicia. I-am scris câteva scrisori scurte, în care dădeam vina pe muncă și pregătirea examenului ce se apropia cu repeziciune. Dar cum absența mea totală ar fi părut suspectă, am hotărât să-l însoțesc măcar la slujba de duminică.
În timp ce Goya continua să picteze portretul călugărului, eu mergeam la biserică urmărit, ca de obicei, de spionii Inchiziției. Faptul că l-am întâlnit pe tatăl meu în biserică a fost încurajator, îndeosebi fiindcă tăcerea era obligatorie în timpul slujbei. Nu ar fi existat, oricum, o modalitate de a vorbi. Pepillo, în genunchi, se ruga intens, fără îndoială și pentru mama mea. Viața lui decurgea ca de obicei, mai degrabă, mai bine. În oraș se răspândise vestea că fiul său era în slujba unuia dintre cei mai renumiți pictori de Curte din Spania, iar numărul clienților în prăvălie crescuse, precum și prestigiul familiei Alvèra, la care Pepillo ținea tare mult. Iar eu, în tot acest timp, ascunsesem ce mi se întâmplase de când locuiam în casa lui Goya. L-am privit intrând în confesional la călugărul Leandro și m-am întrebat ce păcate ar fi putut să ispășească un om care trăia doar pentru muncă, familie și onoare.
Cu acel prilej, l-am revăzut pe monah, cel puțin la fel de fals și de trădător ca un șarpe deghizat în canar. În primul moment, a trebuit să rezist tentației de a mă năpusti asupra lui, să-i spun că știu totul despre viciile sale și să-l ameninț că le voi povesti întregii lumi. Dar cuvintele maestrului m-au întâmpinat, oprindu-mă la timp. Ca atunci, în Parque del Retiro, când eram pe punctul să-i dau un pumn celui care flirta cu gitana mea. „Biserica este primul nostru client”, îmi spusese el când am plecat de la audiența cu regele Carol al IV-lea, „iar clienții trebuie ținuți aproape. Noi suntem ca niște pescari, adulând peștii ce ne vor umple farfuria la cină”. Ce-aș fi obținut dacă aș fi acționat?
Fără carieră, dar la spânzurătoare.
Soledad nu mai era. Îmi rămăsese doar arta.
Goya avea dreptate. Nu mai eram un copil.
Lumea adulților, cu subterfugiile și adevărurile sale false, coborâse

peste mine și mă înghițise fără să-mi lase vreo șansă de a mă apăra. Eram înăuntru, împotriva voinței mele, acoperit de saliva ei lipicioasă și urât mirositoare, precum Iona în pântecele balenei.

8

Madrid, 3 septembrie 1791

Cu trecerea timpului, am învățat să pun o mască între mine și lume. O armură ce se îngroșa tot mai mult cu fiecare zi. Tatăl meu avea dreptate când zicea că viața unui artist este făcută din minciuni. Le îmbrăcam în fiecare dimineață, ca pe o mască, pentru a-mi proteja viitorul. De altminteri, n-aș fi fost admis niciodată la Real Academia dacă l-aș fi pârât pe monah sau aș fi strigat întregii Spanii nedreptatea care i se făcuse unei gitane. După cum repeta Pepillo, adevărul era tolerat doar în operele de artă, considerate ficțiune.
Eram eu însumi când pictam. Numai atunci dădeam frâu liber imaginației. Îmi populam mintea cu fantome și frustrări care, în mod absurd, îmi alimentau simțul creator. Maja desnuda, care prindea contur rapid, era dovada vie a acestui fapt. În ciuda rezultatului, de neînchipuit cu doar câteva luni mai devreme, nu mă simțeam complet mulțumit. Opera care o înfățișa pe Soledad nu se putea compara cu cea a lui Goya, adică portretul lui Betsabè. Era ceva în tehnica maestrului care îmi scăpa. De fapt, muza lui părea atât de reală, încât jurai că fusese ea însăși ferecată în tablou.
Trebuia să o pictez pe Soledad în același mod. I-o datoram.
Nu-i putusem salva viața, dar i-aș fi dat nemurirea.
Eram convins că Goya nu mă învățase încă tot ce știa despre pictură. Trebuie să fi avut un secret pe care îl ținea pentru sine.
Fiecare artist are unul.
Ca orice om.
Dacă el nu era dispus să mi-l dezvăluie, aveam să mă îndrept spre Betsabè, care trăia printre nuanțele și mângâierile pensulelor lui.
Într-o dimineață, m-am trezit mai devreme decât de obicei, cu intenția de a dedica ceva timp studierii cu atenție a pânzei și dezvăluirii enigmei. Eram fără teamă întrucât știam că n-aș fi încălcat regula lui Goya cu privire la lucrările neterminate. Portretul lui Betsabè era o operă încheiată, care devenise parte a colecției sale private, iar maestrul nu pomenise nimic niciodată de vreo regulă privind lucrările finalizate.
Gas și Benito dormeau încă în laborator, epuizați, ca de fiecare dată când petreceau noaptea hoinărind cine știe pe unde. Nici măcar sunetul clopotelor ce băteau la oră fixă n-avea să-i trezească!
Am intrat în atelier și am deschis obloanele ferestrelor înalte. Lumina

a inundat încăperea. După furtuna din ziua aceea nenorocită, temperaturile începuseră din nou să crească, iar străzile erau fierbinți chiar și noaptea. Madrilenii nu mai doreau un alt val de căldură, dar eu aveam nevoie de acea strălucire ca să surprind fiecare detaliu al picturii. Am luat un șevalet și l-am așezat în fața uneia dintre ferestre. Am căutat pictura lui Betsabè pe sub cearșafuri. Am cercetat toate operele cărora li se dedica maestrul Goya. Scene de la curtea regală, un festival popular și câteva portrete, inclusiv cel al călugărului. Față de ultima dată când văzusem pictura, maestrul adăugase elemente grăitoare. Pe un umăr al dominicanului stătea ghemuită o broască de culoare verde mlăștinos, grasă și alunecoasă. Limbajul artistic nu lăsa loc răstălmăcirilor. Broasca simboliza pofta și voluptatea simțurilor, care duceau la condamnarea veșnică.
Emblema dorinței dezgustătoare de a trăi în plăcerile păcatului și viciilor.
Îmi aminteam că, în unele cazuri, animalul era chiar asociat cu figura lui Satana. Un braț al inchizitorului aluneca de-a lungul trupului, mângâind parcă mătăniile ce-i atârnau la brâu. Vârfurile degetelor abia atingeau șiragul de mărgele și perlele coroanei pentru rugăciuni. Celălalt braț, în schimb, rămasese pe jumătate ascuns la spate. Se zărea însă mâna care, într-o răsucire forțată, strângea o piatră, ca și cum ar fi vrut să o ascundă de privitor. În antichitate, piatra era folosită de călugări ca să-și lovească pieptul, convinși că mortificarea trupului le va purifica sufletul de păcate. Dar Fra Leandro, în acel tablou, nu părea convins că vrea s-o folosească.
În lumina care strălucea în cameră, portretul scânteia într-o reverberație de perfidie, precum fața acelui bărbat, cu ochii strălucitori și nemiloși ca ai unui șarpe. Aura răului din acel tablou părea să se extindă spre rafturi, mobilier, să se târască pe sub mese și scaune, pătând oglinzile și tapițeria, țesând prin unghere pânzele de păianjen ale cruzimii. Cunoscând depravările călugărului, mi-a fost numaidecât limpede că tabloul era un denunț deschis făcut acelui om de maestrul meu. Dar cei care credeau în integritatea morală a dominicanului ar fi citit o cu totul altă poveste. Ar fi văzut portretul unui om dedicat cauzei sale, un războinic cu rozariu drept scut, un duh neprihănit, hotărât, care lupta împotriva diavolului ce devenise tot mai mic și inofensiv ca o broască, grație acțiunii sale inchizitoriale.
Două lecturi diferite. Două interpretări.
O măiestrie artistică demnă de un geniu precum maestrul meu.
Credeam că îl cunosc bine pe Goya, dar de fiecare dată reușea să mă uimească. De fapt, dominicanul Fra Leandro avea să cumpere tabloul și să-l expună în văzul tuturor. Eram sigur de asta. Însă, noaptea, singur în camera lui, s-ar fi trezit că trebuie să se împace cu acea imagine, care l-ar fi împroșcat cu toată mizeria.

Am simțit o gâdilare la picior. M-am uitat în jos. Gas era la picioarele mele, dând din coadă în căutarea unei mângâieri. Evident, nu dormea atât de profund pe cât credeam. Din când în când, se uita în jur, să se asigure că omul care îl lovise cu piciorul în coaste nu era prin preajmă. M-am aplecat spre el.
— Stai liniștit. Suntem doar noi doi, l-am asigurat, îmbrățișându-l.
Totuși, Gas era mai interesat să adulmece aerul decât de mângâierile mele. Simțise ceva.
— Ce se-ntâmplă cu tine?
Pesemne capturat de un miros irezistibil, a început să se miște printre șevalete, oprindu-se din când în când parcă să dea de o urmă. S-a dus într-un colț al atelierului și a început să mârâie, apoi să latre în fața unui șevalet acoperit cu un cearșaf, pentru a proteja pânza de razele soarelui, de excrementele muștelor și de praf. Am ajuns lângă el înainte să sfâșie materialul cu dinții ori cu ghearele, iar tabloul să cadă. Am scos din buzunarul șorțului o bucată de os de porc, dintr-acelea pe care uneori le mărunțeam și le amestecam cu pigmenții. Gas a apucat-o și s-a dus să roadă în altă parte. Ceva îmi spunea că tocmai găsise pictura pe care o căutam. De fapt, avusese aceeași reacție cu multe săptămâni în urmă, când m-am furișat în atelier ca un hoț ca să descopăr portretul lui Betsabè. Așa că am tras cearșaful în jos, fără să mă preocup de data asta să țin minte cum îl așezase maestrul. O găsisem pe Betsabè. Am luat tabloul, strângând bine în mâini cadrul de lemn. De îndată ce l-am ridicat, mi-am dat seama însă că era mult mai ușor decât ar fi trebuit să fie. L-am așezat cu atenție pe șevalet și am făcut câțiva pași înapoi, ca să am o imagine de ansamblu. Ce prost! Așezasem pânza contre-jour. Razele soarelui nu mângâiau culoarea, ci loveau partea din spate a pânzei.
Și totuși, Betsabè nu era în umbră.
Toate celelalte, canapeaua pe care stătea întinsă și fundalul, erau cufundate în întuneric.
În schimb, trupul său gol sclipea.
De parcă lumina trecea prin Betsabè, a cărei piele părea subțire ca hârtia velină.
Cum era cu putință?!
Efectul vizual era împotriva oricărei logici.
Inima mi se zbătea în piept, bătea zănatec, vrând parcă s-o ia la fugă. Mi-am așezat o mână pe stern ca să o opresc, am apăsat puternic pentru a o liniști, dar pieptul îmi era un bloc de marmură.
Cum realizase maestrul un astfel de artificiu?
În fața tabloului, mă gândeam că n-aș fi avut niciodată talentul necesar să-l egalez. Mă simțeam în locul nepotrivit. Un ghimpe printre crini.
Dar să fiu al naibii dacă nu voi afla cum naiba a creat asemenea

minuni!
„Gândește!” îmi repetam. „Gândește, idiotule!”
Mă apropiam încet, speriat și fascinat, în același timp, de pictură. Picioarele îmi tremurau și la fiecare pas mă temeam că mă voi prăbuși. Aflat la un pas de tablou, am respirat adânc și mi-am cufundat privirea în corpul lui Betsabè, cu inima plină și pulsatilă, gata să-mi sară din piept. Lumina de afară trecea prin pânză, lovindu-mă drept în față. Strângeam ochii neîncrezător. Am tras puțin capul înapoi, uimit de ceea ce tocmai văzusem.
Inima își încetinea bătăile, apoi le dubla sau se oprea și părea că nu mai vrea să bată. Mă luptam să gândesc limpede. Știam că există o explicație. Trebuia să existe. Totuși, pentru a o găsi, ar fi trebuit să-mi recuperez luciditatea. M-am forțat să-mi recâștig stăpânirea de sine. M-am concentrat mai puțin pe emoțiile mele și mai mult pe ceea ce aveam de făcut. M-am gândit că, dacă lumina putea trece prin pânză, asta putea să însemne un singur lucru.
În locul acela nu fusese pus clei și ipsos, o bază obișnuită pentru pictura în ulei.
Era limpede de ce Goya nu a vrut să mă ocup de picturile pentru colecția sa privată. Ca să-și păstreze secretul. Îl însărcinase pe Benito cu pregătirea acelor pânze în care o picta pe Betsabè, pentru că uriașul nu izbutea să înțeleagă importanța tehnicii sale. De fapt, ce ar putea pricepe despre pictură un om în condițiile sale? Fusesem un naiv crezând că motivul maestrului în împărțirea sarcinilor se datora abilităților mele. Contrar a ceea ce crezusem până în acel moment, pregătirea pânzelor destinate vânzării nu avea nicio legătură cu priceperea mea!
Dezamăgirea s-a răspândit în sinele meu precum cerneala în apă.
La scurt timp, însă, îmi apăru un alt gând în minte. Pânzele folosite erau din cânepă sau, în cel mai fericit caz, din fir de in țesut bine. Deși foarte întinse, ambele țesături nu puteau fi atât de subțiri, încât să fie pătrunse de lumină. Efectul obținut de Goya nu se datora totuși absenței ipsosului și cleiului într-un punct anume al țesăturii.
Din ce material era făcut atunci suportul pânzei?
Răspunsul, fără îndoială, se afla în spatele imaginii. Din fericire, în scopuri picturale, nu era necesar să tratezi și partea din spate, care rămânea, așadar, neprelucrată. M-am așezat în spatele șevaletului și am privit. Pânza nu era compusă dintr-o singură țesătură, ci din mai multe fragmente.
Bucăți cusute împreună dintr-o stofă pe care nu o mai văzusem niciodată.
Un mozaic de piese asimetrice, dintre care cea mai mare se afla în centru, în dreptul corpului lui Bestsabè.
Mi-am amintit de prima dată când am văzut tabloul, cât de uimit am

fost de nuanța folosită pentru a-i picta pielea. O nuanță necunoscută mie. Un gând mi-a traversat mintea ca un fulger. Instinctiv, am întors pictura spre lumină. Am studiat imaginea. Cum remarcasem deja, nicio trăsătură de penel pe trupul gol al muzei.
Să fiu al naibii!
Teoria mea nu era pe deplin greșită. Efectul obținut de maestru nu era dat de o tehnică de pictură inovatoare, ci de absența acesteia!
Nu folosise niciun fel de pigment, lăsând părții neprelucrate rolul principal.
Fenomenal!
Tot artificiul lui Goya stătea în grund. Dar ce tip de pânză folosise?
Orice tip de țesătură ar fi fost, trebuia să o am și eu, pentru Soledad.
Am lăsat șevaletul în același loc, dar am întors pictura pentru a vedea din nou partea din spate în lumina soarelui. De data aceasta, am examinat cu atenție fragmentele. Erau fără textură. Privirea mi-a căzut pe o fâșie din colțul din dreapta jos. O pată de culoarea prafului de tanin, o nuanță mai închisă decât bejul, rotundă și mare ca un real de argint, mânjea pânza. Am privit-o și mai de-aproape. Pata mi s-a părut în relief. Am întins mâna, atingând-o ușor cu vârful degetului. Era într-adevăr în relief. Arăta ca o aluniță sau chiar m-aș fi aventurat să spun că era un…
— Doamne Dumnezeule! am exclamat, trăgând deodată degetul. E un mamelon!
Nu mai aveam aer. Mă sufocam. O apăsare neagră mi se agăța de inimă, să mi-o smulgă din piept. Imaginile cu trupurile jupuite ale victimelor lui El Diablo mi se perindau prin fața ochilor. Am vrut să țip, dar nu mi-a ieșit nici măcar o brumă de voce. O simplă zdruncinătură ar fi fost suficientă să mă omoare subit.
O scândură din podea a scârțâit. Am tresărit și-am aruncat o privire dincolo de tablou. Goya, în fața mea, mă urmărea.
— Ce ați făcut? m-am bâlbâit, cu ochii plini de lacrimi.
Goya a făcut câțiva pași spre mine. M-am dat înapoi. Atunci s-a oprit ca pentru a mă liniști.
— Dumneavoastră… sunteți… El Diablo, am spus plângând, necrezând nici eu în propriile cuvinte.
— Nu, fiule, a scuturat din cap.
L-am urât pentru că mi-a spus în acel fel! Era nebun dacă își închipuia că aveam să accept povestea copilului pe care îl avusese cu Betsabè, deși în virtutea acelei credințe nebunești devenisem ucenicul său, protejatul său.
Nu m-aș fi întors cu spatele la noroc. Împotriva voinței mele, eram forțat să încuviințez.
Goya a făcut încă un pas spre mine. Nu voiam să se apropie. Eram dezorientat și speriat.

— Rămâneți acolo unde sunteți! am strigat cu lacrimile și mucusul invadându-mi gura. Nu vă mișcați sau, jur pe Dumnezeu, mă voi arunca pe fereastră, și mi-am întors privirea spre una dintre ferestrele înalte cu obloane.
Dacă era convins că prin venele mele curgea sânge din sângele lui, n-avea să mă lase să sar în gol. De pe măsuța cu uneltele de lucru ale maestrului, am luat o spatulă bine ascuțită, fluturând-o ca pe-un pumnal. În clipa aceea, mi-am amintit de cuvintele din ziar despre arma folosită de criminal pentru a-și jupui victimele. Mâna mi-a tremurat.
— Trebuie să asculți ce am de spus, m-a implorat.
— Altfel ce-mi faceți? Mă jupuiți și pe mine ca pe un porc? și am arătat spre spatula pe care o țineam în mână.
— Nu vorbi prostii! a mormăit.
Inima mi s-a ridicat ca un nod în gât, apoi a plonjat în fundul stomacului, cu o bufnitură surdă.
— Vreau să știi adevărul. Totul a început înainte ca tu să ajungi la mine, tonul era acela al unei mărturisiri. Acum câteva luni, după încă o discuție cu Betsabè, Benito a dispărut câteva zile. Nu se mai întâmplase niciodată. Nu mai dormise niciodată în altă parte. La întoarcere, mi-a adus câteva picturi, care din punctul lui de vedere erau un cadou. Două dintre cele trei erau lucrările unui coleg. Le-am recunoscut imediat pentru că tocmai acestea au fost motivul certurilor cu Betsabè, la care a asistat și Benito. Era vorba despre Nașterea lui Venus și Portretul Atenei de Ignacio Sanchez. Jurase să pozeze doar pentru mine și, în schimb… era acolo, goală, în centrul scenei, sub masca celor două zeițe. A negat, dar știu exact ce a dat în schimb atunci când a fost pictată atât de frumoasă și de seducătoare. Își ținea strânși pumnii și maxilarul. Prin sustragerea picturilor, îmi închipui că Benito a vrut să-mi spună că îmi urmează voința, adică să o împiedice să fie admirată de alții. Dar a treia pânză pe care mi-a dăruit-o era virgină și…, a ezitat o clipă, diferită de toate celelalte. Ziarul relatase deja despre un criminal din Madrid și despre cum își ataca acesta victimele. Nu mi-a luat mult timp să înțeleg din ce material fusese făcută pânza și cine era creatorul acesteia. Benito l-a ucis pe cel care credea că este cauza durerii mele și mi-a adus pielea acestuia în dar, ca să nu mai fiu atât de nefericit, și o lacrimă i-a brăzdat obrazul.
Cum de-i observasem lacrima? Goya trebuie să se fi apropiat iar, profitând de vraja în care căzusem în timp ce povestea.
— Nu-l puteam pedepsi sau, mai rău, trăda, după ceea ce făcuse pentru mine! Nu a ezitat să se arunce în flăcări ca să mă salveze, plătind astfel un preț prea mare, și-și coborî privirea vinovată, de parcă amintirea acelui episod încă îi ardea pielea. Am avertizat-o pe Betsabè asupra a ceea ce s-a întâmplat și am rugat-o să nu mai pozeze

și pentru alții, altminteri, n-aș fi știut cum să-l opresc pe Benito. În schimb, ea n-a vrut să mă asculte. Se amuza și se bucura de disperarea mea! a avut un acces brusc de furie care a murit totuși imediat, de parcă nu izbutea să se înfurie niciodată de tot pe muza sa. Așa a venit rândul lui Gustamànte, Josè Ortega și Alfonso Losa. Nu este vina lui Benito. Responsabilă e doar Betsabè și vanitatea ei! Înțelegi? a conchis resemnat.
În ciuda absurdității poveștii, pricepeam sensul a ceea ce spunea Goya. Totul era limpede. Greșeala inconștientă a victimelor fusese aceea de a picta femei în ale căror trăsături mintea otrăvită de plumb a lui Goya o vedea pe Betsabè. Gelozia și dragostea pe care uriașul o avea pentru fratele său făcuseră restul. Benito nu ar fi fost niciodată în stare să se dezlănțuie împotriva muzei pentru că maestrul o iubea, dar mai cu seamă pentru că aceasta nu exista decât în imaginația bolnavă a lui Goya. Atunci și-a îndreptat furia spre artiștii despre care credea că o pictează.
— Ar fi trebuit să-l opriți, am spus. Trebuie să fie o cale.
— Probabil. Dar, odată cu trecerea zilelor, de la prima crimă, am constatat că nu simțeam nicio milă pentru victimă. Dimpotrivă. Moartea acesteia îmi făcea plăcere și, mai mult de atât, să-i văd opera arzând în șemineu. Eram convins că Benito nu pricepea nimic din ceea ce se întâmpla în jurul lui, că era impermeabil. În schimb, mi-a arătat că mă cunoaște mai mult decât mă cunosc eu pe mine însumi, a râs imitând vibrația unui păianjen în fața unui curent de aer. Am scăpat de tablouri pentru că era prea periculos să le țin în atelier. Dacă ar fi fost găsite, crezi că m-ar fi acuzat pe mine de crimă, pictorul de Curte, sau pe un om deformat și arierat? Nu puteam permite ca el să plătească pentru răul provocat de Betsabè. Apoi, a trebuit să mă gândesc cum să scap și de pânzele goale. Le-aș fi putut arunca în flăcări ca pe celelalte, dar Betsabè a vrut să fie înfățișată pe pielea bărbaților care o posedaseră. I se părea excitant, iar eu aveam la îndemână o modalitate prin care să-mi descarc furia, pictând pe cadavrul lor ceva ce nu ar mai fi posedat niciodată, a rânjit. Rezultatul este înaintea ochilor tăi, a conchis mulțumit.
Îmi aminteam de căldura emanată de șemineul din laborator, în ciuda zăpușelii din acea vară și de ce văzusem acolo, înnegrit în cenușă. Dar nu mă gândisem niciodată că ar fi fost cu putință o astfel de nebunie. Dincolo de toate acestea, excluzând viața din spatele creației sale, era de netăgăduit că pictura lui era unică în lume. La început, poate nici măcar Goya nu era conștient că a realizat ceva atât de uimitor, dar în cele din urmă a rămăs vrăjit, ca și mine.
Fiind parte a colecției private, nimeni nu avea să vadă pânza aceea până la moartea lui Goya, doar după momentul acela frumusețea picturii ar fi ajuns recunoscută de public. Nimeni n-ar fi avut vreodată

curajul să o distrugă.
Iar Betsabè și Goya aveau să fie amintiți și în secolele următoare. Nemuritori.
— Ați protejat un criminal, am șoptit epuizat, cu spatula atârnându-mi pe lângă corp.
— Mi-am protejat fratele. Sânge din sângele nostru.
Cuvintele lui m-au readus la conținutul scrisorii adresate prietenului său Zapatèr, pe care nu o trimisesem niciodată. Goya credea cu adevărat că uriașul era fratele care scăpase miraculos din flăcările din casa lor, în fața căruia se simțea îndatorat. Și chiar credea că eram fiul lui.
— Câte pânze goale v-a adus Benito după ce ați terminat tabloul care o înfățișa pe Betsabè?
— Încă două. Deja lucrez pe una dintre ele.
Goya a observat expresia de dezgust întipărită pe chipul meu.
— Privește, a continuat el la un pas de tablou, ai văzut vreodată așa ceva?
Goya era complet nebun, dar avea dreptate. Acea pictura era unică, fascinantă, iar următoarele ar fi fost la fel. Dar ceva încă nu-mi era clar. De fapt, povestea lui ar fi putut avea un sens dacă victimele ar fi fost toți pictori, însă ce legătură avea femeia de la lupanar?
— De ce Inès? De ce se făcea vinovată?
Maestrul a pufnit, enervat pesemne că atenția mi se mutase de la opera sa la victimele uriașului sau, poate, de incapacitatea mea de a înțelege.
— Îmi închipui, și a fluturat ușor mâna, de parcă ar fi vorbit despre ceva banal, că Benito a crezut că reprezintă un pericol pentru tine. Are probleme, fără îndoială, dar înțelege când lucrurile merg prost. Nu putea pricepe de ce l-am trimis să te ia de la lupanar, dar a intuit că femeia aceea era cauza necazurilor tale. Benito își apără familia, din care faci parte și tu. Și o face în felul lui.
Nu. N-aveam cum să fiu fiul lui Goya ori cauza morții lui Inès.
— Poți să te duci la Torres și să-i povestești tot. Nu te voi opri și nu voi nega versiunea ta, a spus cu fermitate. Dar nu voi permite ca Benito să plătească. Îmi voi asuma orice vină, voi plăti cu viața mea, dar împreună cu moartea mea vei spune adio visului tău de a deveni pictor, pentru că nimeni nu va acorda vreodată vreo șansă ucenicului unui ucigaș. Alegerea îți aparține, a încheiat lapidar.
Cuvintele lui m-au lovit ca un pumn direct în stomac.
— Ce vrei cel mai mult pe lume, Manuèl?
Atelierul se învârtea în jurul meu, iar în cap îmi răsuna zgomotul respirației mele. Chipul lui Betsabè de pe pânză deveni umbrit. Am simțit furnici traversându-mi pieptul, stăruind acum de-a lungul brațelor și gâtului. Eram pe punctul de-a mă prăbuși când maestrul s-a

repezit să mă prindă.
— Curaj. Benito are un cadou pentru tine, mi-a șoptit.

****

Doctorul Vega a fost chemat în ajutorul meu. Conform diagnosticului său, ceea ce văzusem în Plaza Mayor cu câteva zile în urmă și cantitatea mare de plumb prezentă în corp provocaseră o deteriorare bruscă a sănătății mele. Medicul cu bărbie ascuțită și lentile groase cât fundul unei sticle susținea că munca mea de ucenic, întotdeauna în contact direct cu pigmenți și pulberi, mă adusese într-o situație de risc. Pe jumătate adormit, îl auzeam spunându-i lui Goya că, dacă nu îmi luam măsuri de precauție, nu voi prinde vârsta de douăzeci și cinci de ani. Mi-a recomandat doctorii și ceaiuri de plante pentru a-mi purifica sângele de metal. Nu a omis să sublinieze nevoia de odihnă și, ca să fie sigur că îi voi urma sfaturile, mi-a dat ceva pentru somn. Am acceptat cu bucurie amestecurile dezgustătoare și ideea de a închide ochii la ororile la care asistasem nu mă deranja deloc. Eram sigur că atunci când mă voi trezi, totul se va dovedi un coșmar și nimic mai mult.
În timp ce așteptam să mă cuprindă somnul, ca o ușurare, am cedat amintirii ultimelor evenimente, însă, spre deosebire de acum câteva săptămâni, multe întrebări își găsiseră un răspuns. Dominicanul, ca să o împiedice pe Soledad să-i facă viciile publice, îi pregătise o capcană în care gitana căzuse imediat. El îi dăruise colierul Fecioarei Maria, ca mai apoi să strige „Sacrilegiu!”. Era sigur că nimeni n-ar fi crezut în versiunea unei gitane. Cu ea, evident, nu funcționase intimidarea cu damnarea eternă, cu care era obișnuit să li se adreseze altor tinere hărțuite în sacristia sa. De fapt, Soledad, ca majoritatea gitanilor, nu fusese botezată și probabil, la fel ca ei, s-a prefăcut că ar vrea să se convertească pentru a nu atrage prea mult atenția Inchiziției. Am reușit să-mi imaginez momentul în care, în fața amenințării călugărului, Soledad a râs cu obrăznicia-i caracteristică. Aproape c-aș fi putut picta scena. Bărbatul era interesat să-și păstreze reputația nepătată, dar nu cu Goya, care, deși îi cunoștea depravarea, n-ar fi îndrăznit niciodată să-l denunțe public. De fapt, Fra Leandro îl șantaja cu secretul referitor la Benito. Dacă l-ar fi dezvăluit la curtea regală, i-ar fi pus capăt carierei.
El Diablo purta acum numele și chipul lui Benito, însă, spre deosebire de Goya, nu eram convins că acționase singur. Dacă jandarmeria nu reușise încă să aresteze persoana responsabilă, era pentru că se ascundea multă iscusință în spatele crimelor. Niciun martor. Nicio armă. Aparent niciun

motiv clar. Ucigașul părea invizibil, lucru de care uriașul, greoi și neîndemânatic, nu putea fi capabil. Dacă maestrul Goya mă mințea? Dacă fusese el cel care urzise crimele și-l convinsese pe fratele său să facă treaba murdară? La urma urmei, mi-a furnizat motivul, cel mai vechi din lume. Gelozia. Dar dacă el era ucigașul, ce îi făcuse părintelui Rafael De Silva? De luni de zile nu se mai știa nimic de el, iar trupul nu-i fusese găsit. Nu mi-a scăpat faptul că maestrul Goya, în conversația avută cu puțin timp înainte, nu-l menționase printre victimele lui Benito. Cu toate că părintele Rafael se încadra perfect în tipologia aleasă de criminal. Pictase chipul călugărițelor clarise de la mănăstirea Las Descalzas.

Femei, ca toate personajele înfățișate de victimele lui El Diablo.

În plus, îmi aminteam bine când, trăgând cu urechea în spatele ușii atelierului, maestrul îi reproșase muzei că pozase și pentru părinte, care în mod evident o înfățișase într-un veșmânt monahal. Acest amănunt, fără îndoială, nu pledase în favoarea lui.

Dacă povestea pe care mi-o spusese Goya era adevărată, următorul jupuit ca un porc ar fi fost el. Dacă nebunia maestrului nu se oprea, nici Benito n-avea s-o facă prea curând.

Pe aceste gânduri am adormit și am visat-o pe Soledad.

Mai întâi plutea spre mine, ca apoi să se îndepărteze iar, de parcă ar fi fost un cadavru dus de curenți pe sub podurile lui Manzanarre. Vocea îi era un plâns, ca apa ce face valuri lângă malurile râului. Am strigat-o și am rugat-o să mă ierte că n-am putut să o salvez.

— Rămâi cu mine, am implorat-o. Ce trebuie să fac ca să rămâi?

— Pictează-mă, a fost tot ce a răspuns din adâncuri și a continuat să repete în timp ce imaginea i se evapora.

Când am deschis ochii, lumina dimineții îmi pătrundea în creier cu graba stiletului unui criminal. Fragmente roșii purpurii ale luminii zorilor făceau praful din aer să strălucească. M-am frecat la ochi și m-am ridicat în picioare. Am privit în jur. Eram în laborator. În centrul încăperii, cineva așezase două șevalete de care sprijinise o pânză mare. „Pictează-mă”, continua să-mi răsune în cap vocea lui Soledad. M-am apropiat. Câteva bucăți de piele fuseseră cusute împreună și întinse pe suportul de lemn.

Nu aveam nicidecum un coșmar.

Totul era adevărat.

În fața ochilor aveam pesemne ce mai rămăsese din Inès și din cine mai știe cine.

M-a apucat brusc o senzație de vomă. Era cât pe ce să cad în genunchi, când un râs feminin, strident, mi-a oprit greața ce mă cuprinsese violent. Cineva, cu un glas proaspăt și tânăr, se ascundea în dezordinea din laborator.

— Cine-i acolo? am întrebat alarmat.

Nimeni nu trebuia să vadă pânza aceea.

Din nou râsul, de data aceasta mai aproape. Mi s-a părut că văd ceva mișcându-se repede între masa de lucru și rafturi. În aer a vibrat un sunet lin de clopoței și bibelouri.
— Cine-i acolo? am insistat.
În spatele unui butoi de lemn am zărit un picior subțire, desculț, ce s-a retras imediat, producând iar sunetul de mai devreme. La gleznă, necunoscuta purta o brățară, ori poate mai multe, asemenea gitanelor.
— Cine ești?
O mireasmă a invadat laboratorul. Un parfum pe care îl cunoșteam și îl iubeam.
Ghimbir și vanilie.
Aproape îmi era rău din cauza emoției. M-am repezit spre ea, m-am uitat în spatele butoiului, convins c-o voi descoperi, însă nu era nimeni.
— Soledad, nu fugi de mine!
Din nou râsul ei, de data aceasta venind din partea opusă a camerei, tocmai din spatele perdelei care ascunde toaleta și cada încrustată. M-am repezit și am dat-o nerăbdător la o parte, cu o asemenea forță încât aproape am sfâșiat-o.
Nimeni. Nu era nimeni.
În laborator s-a lăsat din nou tăcerea. În momentul acela, mi-am dat seama că ceea ce făceam nu avea niciun sens.
Soledad era moartă, spânzurată în Plaza Mayor. Auzisem sunetul strident al gâtului rupt și îi văzusem trupul atârnând de o frânghie sub cerul negru al Madridului.
— Pictează-mă, m-a luat prin surprindere, din spate.
M-am întors. Era acolo, dezbrăcată. Deși i se întrezărea semnul vinețiu din jurul gâtului, frumusețea ei neasemuită mă zăpăcea. Și-a luat o poziție de model. Își deschidea puțin picioarele, apoi le închidea, frecându-și ușor interiorul coapselor, ca să mă lase să mă bucur din nou de vederea părților ei intime. Fermecătoare, se juca. Eram amețit, m-am clătinat și m-am sprijinit de unul dintre cele două șevalete.
O luam razna. Nebun precum Goya.
Dar dacă prețul de a o vedea în continuare pe Soledad era nebunia, atunci netăgăduit l-aș fi plătit. Nu-mi păsa dacă viziunile mele erau provocate de intoxicația cu plumb sau de oricare altă boală afurisită. Se întorsese dintr-un loc din care nimeni nu se poate întoarce. Nu voiam nimic altceva.
O admiram și ceva s-a mișcat înlăuntrul meu. Deodată, în minte, am văzut prinzând cu repeziciune contur schița a ceea ce urma să pictez, culorile, nuanțele.
O tehnică folosită de un singur om din lume.
În abisurile în care mă cufundasem, ea era sursa mea de lumină și inspirație. În cele din urmă, găsisem răspuns la întrebarea maestrului:

ce-mi doream cel mai mult în viață.
Să o pictez pe Soledad.

****

Am trasat cu repeziciune punctele cheie ale corpului lui Soledad, potrivind muntele lui Venus cu una dintre cusăturile pânzei. Aveam să umplu totul de culoare, cu excepția corpului și a pielii ei. Nu era nevoie. Pe paletă, de data asta, albul n-avea să fie amestecat cu un vârf de purpuriu.
— Ține-ți privirea ridicată, așa, i-am arătat cu o mișcare ușoară a mâinii. Uită-te numai la mine!
Pensula aluneca fără zăbavă pe pânză, cu orele, pe urmă cu zilele, fără să mănânc, fără să mă odihnesc.
Mă hrăneam exclusiv cu obsesia mea.
Neglijam comisioanele ce îmi fuseseră încredințate, munca pentru Goya și chiar pe Pepillo, pe care maestrul l-a sfătuit să mă lase să mă pregătesc în liniște pentru examenul de admitere la Real Academia din San Fernando.
Cu cât pictam mai mult, cu atât sângele meu era mai otrăvit, iar Soledad venea mai des să pozeze.
Goya, conștient de ce se întâmpla în laborator, își suspendase activitatea ca să-mi fie alături în realizarea operei mele. Era mulțumit. Observa diferitele faze ale picturii și contempla treptat detaliile. La rândul meu, mă străduiam să-i interpretez expresiile de pe chip, în care îi citisem mai întâi nedumerirea, apoi înțelegerea, și, în cele din urmă, admirația. Într-o seară, l-am surprins ținând între degete marginea cearșafului ce acoperea pictura, de parcă ar fi dat la o parte lenjeria intimă a unei femei pentru a arunca o privire înăuntru.
Maestrul meu era la fel de uimit de creația mea precum fusesem eu de a lui.
Eram mulțumit, cum nu mai fusesem niciodată până atunci și vedeam cum satisfacția creștea și în culorile ce curgeau de pe pensulă.
Pe sânii rotunzi și plini ai lui Soledad compusesem desene imaginare, în mijlocul cărora așterneam un sărut. O portretizasem întinsă pe o canapea, confortabilă grație a două perne mari și a cearșafurilor prețioase din satin, în timp ce cu o viclenie senzuală își oferea corpul spectatorului. Postura sinuoasă, subliniată de linia malițioasă a brațelor ce se îndoiau după gât, talia mică și părul ca pana corbului, ce se revărsa pe umeri, afișau un erotism insolent și obraznic.
Și din motivul acesta irezistibil.
Mi-aș fi dorit să intru în tablou și să o posed pe gitana mea.

Uneori trepidam să văd rezultatul final, dar apoi îmi repetam să nu mă las în seama grabei, dușmanul oricărui artist. Storceam tuburile făcute din vezica porcului, ce conțineau culoare, dând naștere unor nuanțe noi.
Ah, Doamne, oroarea căreia îi devenisem complice nu-mi atingea câtuși de puțin mintea!
Goya și cu mine făcusem din crimă o operă de artă poetică, senzuală și brutală.
Când, după o săptămână, am terminat tabloul, m-a copleșit o bucurie imensă și am plâns ca un naufragiat ce, la o săptămână de călătorie în derivă, salută extaziat țărmul. Ceea ce izbutisem să creez era atât de bogat, echilibrat și fascinant, încât tot ce pictasem până atunci, ce realizasem din pură distracție, devenise, deodată, lipsit de înțeles. Sute de mii de culori păreau să nu aibă sens în fața luminozității trupului lui Soledad.
— E ceva teribil de frumos și de spiritual în abisul în care ne scufundăm, a comentat Goya în fața pânzei mele, Maja desnuda, și chiar acolo găsim inspirația pentru arta noastră, a conchis așezându-și mâna cu dragoste pe umărul meu.
Era emoționat, ochii îi străluceau. Totuși, nu mi-a fost de-ajuns ca să-mi potolesc ego-ul. Încă nu eram mulțumit. Chinuit de o foame necontrolată, îmi doream mai mult.
Un alt tablou.
O altă pânză pe care să o pictez pe Soledad.
Din fericire pentru mine, n-a trebuit să aștept prea mult. Certurile dintre maestru și Betsabè s-au reluat cu intensitate, iar furia lui Goya a explodat contra unui alt rival îndrăgostit.
Manolète.
Bărbatul picta croitoresele celor mai renumiți matadori din toată Spania și, așa cum spusese și secundantul toreadorului Raul Garrido, nu era de găsit de săptămâni întregi. Motiv pentru care, în lipsa lui, stăpânul său comandase un portret maestrului meu. Nimeni nu știa unde se afla pictorul, însă bănuiam că nimeni nu era ferit de mânia unui om trădat.
Nu-mi rămânea decât să aștept ca posesivitatea lui Goya față de muza sa să devină irepresibilă, iar Benito să fie martor. A trebuit să rearanjăm atelierul, distrus de uneltele de lucru aruncate care încotro, vopselele și mobilierul aruncate peste tot. Nu m-am bucurat niciodată atât de mult.
După numai o săptămână, dorința mi-a fost împlinită.

EL DIARIO DE MADRID

„Cadavrul celebrului artist Manolète a fost găsit în zorii zilei de ieri, 3 septembrie, la Mănăstirea Escoriàl. Speriat de faptele săvârșite de El Diablo, își găsise refugiul în acel sălaș, în speranța că-și va salva viața. Trupul său, dezbrăcat și fără câțiva dinți, a fost descoperit în confesional de către priorul mânăstirii, care a alarmat frăția și mai târziu jandarmeria. Veșmântul victimei a fost doar primul strat al dezmembrării. Ucigașul i-a smuls pielea în fâșii, apoi a trecut la straturile inferioare, la tendoane și ligamente. El Diablo nu se mai mulțumește doar cu jupuirea victimelor sale. Este un jupuitor ce coboară acum spre carne și os. Șeriful Torres consideră că spațiul unde a avut loc nenorocirea este refectoriul mănăstirii, mai exact pivnița în care s-a găsit sânge uman în cantități mari. Regele Carol al IV-lea a mărit recompensa pusă pe capul lui El Diablo. Teroarea s-a întors în oraș."

Neliniștea care mă invada când, acasă, cu Pepillo, citeam știrile acestea în ziar, era o amintire îndepărtată. Acum, îi luaseră locul emoția și euforia. De fapt, după ce am pictat-o pe Soledad, am numărat fiecare clipă ce mă despărțea de următoarea lucrare. Un răstimp care mi s-a părut nesfârșit.

Momentul acela sosise, dar de data asta nu voiam să mă mulțumesc să lucrez pe o pânză deja pregătită. Voiam să o realizez cu mâinile mele. Știind că maestrul nu-mi va da niciodată permisiunea, riscând să fiu, astfel, descoperit, am decis că dacă avea să se ivească prilejul, să acționez numaidecât, fără consimțământul lui.

Târziu în noapte, am fost trezit de un zgomot. Am tresărit și, aflat încă în vagul tărâm dintre lumi, între vis și realitate, mi-am dat seama că Benito și Gas nu dormeau în patul lor. Am asociat astfel zgomotul auzit cu cel al încuietorii de la ușa principală. Eram sigur că uriașul plecase pentru a-și termina treaba începută la Mănăstirea Escoriàl. Bâjbâind prin întuneric, m-am grăbit spre ușă. Ferestrele mari cu vedere la casa scărilor permiteau luminii lunii să transforme întunericul în semiobscuritate. I-am văzut coborând scările spre holul și ieșirea clădirii. I-am urmat. Menținând o anumită distanță, i-am urmărit ieșind grăbiți pe ușa din față. Am procedat la fel, dar m-am oprit o clipă să verific dacă și iscoadele inchizitorului erau încă de gardă. Și iată-le, erau peste drum. Așezați jos, cu spatele sprijinit de coloanele de la intrarea clădirii de vizavi, cei doi bărbați dormeau duși.

— Hai, du-te, mi-a șoptit Soledad la ureche, apărând brusc lângă mine. Nu le pierde urma!

Apoi, glasul și imaginea ei s-au dizolvat ca niște nori de fum. Îmi cunoștea planul și voia să-l duc la îndeplinire. Am inspirat adânc și am

continuat să-i urmăresc. Arareori, luna se ivea printre norii întunecați, luminându-i pe cei doi tovarăși de călătorie ciudați care mergeau în fața mea. Benito și Gas au traversat străzile principale din centrul Madridului, dar când au ajuns la Biserica Colegială „Sfântul Isidor”, luna s-a ascuns în spatele norilor.
Cerul s-a închis peste noi.
Și s-a făcut din nou întuneric.
Ce naiba făceau cei doi într-o biserică?
M-am ascuns în spatele căruței goale a unui ambulant. Am verificat ca adierea vântului să vină spre locul în care mă aflam, pentru a evita ca mirosul să ajungă la Gas, demascându-mi astfel prezența. M-am ghemuit în spatele uneia dintre roțile cu opt spițe și am privit mișcările lui Benito. S-a apropiat de intrarea din spate, apoi a bătut de două ori în vechea ușă de lemn. Câteva clipe mai târziu, cineva le-a deschis, lăsându-i să intre și închizând rapid ușa în urma lor. Din ordinul regelui, toate intrările în bisericile și cimitirele orașului erau închise pe timpul nopții, vrând astfel să descurajeze furturile și alte răutăți ce se puteau întâmpla în acele lăcașuri sacre. Numai superiorul fiecărui ordin religios deținea cheile spațiilor încredințate ordinului său.
Biserica Colegială, ocupată de dominicani de secole, era administrată de călugărul Fra Leandro.
Speram ca monahul să nu fi închis din nou ușa. Am încercat să părăsesc ascunzătoarea și să mă strecor în biserică. Însă, Soledad îmi apăru iarăși într-un nor obscur.
— Așteaptă! Uite, și a arătat spre cineva care se aventurase pe stradă.
Purta o mantie cu glugă ce-i ascundea fața, dar după umblet părea bărbat. Apăruse de nicăieri și mergea cu pași grăbiți. M-am retras din nou în dosul roții. L-am văzut cum a încetinit aproape de ușa bisericii, în fața căreia, s-a oprit apoi. A întors capul într-o parte și în alta, ca și când ar fi vrut să se asigure că nu-l zărise nimeni. A ridicat mâna și a bătut în ușă. Aceasta, sub forța pumnului său, s-a deschis singură. Bărbatul s-a furișat neîntârziat înăuntru.
Prin urmare, intrarea de serviciu nu fusese blocată. Poate nu întâmplător. Poate că acel bărbat era așteptat.
Înainte să mă îndrept din nou spre Biserica Colegială, m-am uitat atent înspre stradă. Soledad dispăruse și părea să nu mai fie nimeni acolo. Iute ca un hoț, m-am aruncat spre ușă și într-o clipită m-am trezit în biserică. Am rămas neclintit, ca să nu provoc vreun zgomot. Deși nu-mi mișcam niciun mușchi, îmi auzeam respirația sărind de pe un perete pe altul, răsunând până în tavan. Mi-am ținut răsuflarea până la spasm, dar apoi o gură de aer își făcu loc în plămâni. O mână de lumânări așezate la poalele statuilor luminau interiorul. Lumina slabă se lupta cu întunericul ce înainta. Fantome sinistre prinseseră viață pe

suprafața sculpturilor, care păreau să se anime. Ochii lor mă priveau.
O bufnitură mi-a atras atenția. Venea din sacristie. Am luat o lumânare și, în vârful picioarelor, am luat-o în acea direcție, trecând mai întâi prin fața confesionalului, apoi pe lângă orga și pe lângă orice ar fi putut servi, în acea ocazie, drept ascunzătoare improvizată. Dar mă simțeam urmărit, oricum, de lucrurile în spatele cărora mă ascundeam. Flacăra trosnea și îmi șuiera în urechi, ca șoapta diavolilor ce parcă intenționau să uneltească împotriva mea. Nervos, am intrat în sacristie. Era pustiu, dar dezordinea era prezentă pretutindeni. Veșmintele stăteau îngrămădite într-un ungher, o cădelniță zăcea la pământ, iar un altar vechi de piatră, în fundul încăperii, fusese dat într-o parte. Între altar și perete era o crăpătură din care radia în sus o licărire. M-am apropiat de sursa de lumină, iar în spatele altarului am zărit o ușă din lemn deschisă. Un pasaj care ducea sub pământ. O scară, luminată de torțe, așezate în dreptul fiecărei trepte, ducea în locul secret. Am înaintat încet, având grijă să nu alunec pe piatra umedă și consumată de secole de pași. Ajuns sub podeaua bisericii, o văpaie, un miros de mucegai ce scăpase din adâncuri m-a lovit ca un pumn.
Tămâie și carne putredă.
Când am ajuns la baza scărilor, un coridor lung descendent s-a deschis în fața mea, iluminat pe alocuri de lumânări aproape consumate. În jur, aerul stătea nemișcat. Am simțit ceva roind pe lângă picioarele mele desculțe. Am coborât instinctiv lumânarea. În afară de noroi și murdărie, nimic altceva. Am făcut câțiva pași, atingând peretele din dreapta cu degetele. Un văl lipicios mi-a înfășurat mâna.
„Pânze de păianjen”, mi-am spus cu o voce tremurândă.
M-am înfiorat până în măduva oaselor. Mi-am frecat mâna atât de tare de pantaloni încât aproape că mi-am luat un strat de piele.
Un zgomot deasupra mea. Un foșnet.
Sângele mi-a înghețat în vene. M-am uitat, ridicând lumânarea. De tavan stătea agățat un păianjen mare cât un măr, cu corpul îndesat, acoperit de păr negru. Își mișca cele două apendice prin fața gurii, ca și când și-ar fi anunțat mușcătura ce avea să mă lovească în curând. În mod miraculos, mi-am reținut strigătul, fără să-mi pot controla și picioarele, care o luaseră la vale cu o viteză amețitoare. M-am oprit doar când m-am împiedicat, iar lumânarea, rostogolită pe jos, a rămas aprinsă ca prin minune. Suferind, m-am străduit să mă concentrez pe locul în care mă aflam. De un lucru eram sigur, mirosul de groapă comună plana și mai dens. Mi s-a părut că ajunsesem în măruntaiele pământului.
Iar acesta râvnea să se închidă peste mine.
Însă, sub picioarele mele, podeaua era din nou dreaptă. Am mișcat lumânarea în mai multe direcții, dându-mi astfel seama că mă aflu la

o răscruce de pasaje. De fapt, de unde mă aflam, se ramificau alte două coridoare. Și dacă aveam să găsesc și alte ramificații mai încolo? Din câte știam, subsolul bisericii putea fi chiar un labirint. M-am gândit să mă întorc și m-am răsucit să luminez coridorul din spatele meu. Podeaua de-a lungul căreia căzusem abia se mai zărea de sub noroi. Pietrele păreau să caute aerul precum omul ce se zbate în apă ca să nu se înece. Însă, multe dintre ele erau mânjite de pete întunecate. M-am ghemuit și am prins între degete lichidul încă proaspăt de pe pietre.
Sânge.
Benito și Gas trecuseră cu bucățile de carne pentru a fi curățate și uscate. Tot ce trebuia să fac era să mă iau după dâra morții lăsată în spatele lor. Astfel, am mers prin coridorul marcat de pete, însă imediat mi-a atras atenția și altceva.
Petale mari și roșii, ofilite.
Erau împrăștiate la mică distanță una de alta. Am înaintat ținându-mi respirația, să nu-mi trădez prezența. Am grăbit pașii, fără să-mi iau ochii de la flacăra ce se atenua treptat și pâlpâia din cauza curenților de aer, dezvăluind însă ușile deschise ale celulelor, pe care lumina slabă le smulgea pentru o clipă din tenebre. Am traversat și alte răscruci și am continuat pe cele marcate de câteva petale, rugându-mă totodată ca lumânarea mea, aproape consumată, să nu se stingă.
Deodată, în depărtare, am zărit o lumină, probabil de la o făclie.
O voce m-a ajuns de departe, ca bâzâitul unui țânțar, atât de îndepărtat încât mi se păru o invenție a închipuirii mele, până ce, crescând pe neașteptate, l-am simțit pe piele. Pe scurt, am recunoscut obișnuitul șuierat de șarpe al călugărului Fra Leandro. Odată cu vorbele, ce deveneau tot mai clare, creștea și luminozitatea. Am suflat în lumânare și, ghidat de acea lumină, ca un fluture în întuneric, am continuat să merg pe dibuite.
Era frig. Un frig ce îmi intrase în oase, să le devoreze. Duhoarea devenise abominabilă. Dar mă liniștea gândul că astfel Gas nu avea cum să-mi simtă mirosul.
Sângele și petalele de pe pietre m-au condus în cele din urmă spre camera de unde venea lumina și vocea monahului. Mă străduiam să-mi potolesc spasmele care îmi zdruncinau pieptul. De fapt, era inima care o luase la galop. Simțeam curenții în față; curenți de aer care fuseseră deja respirat, descompus, de parcă un muribund, cu pânze de păianjen în bronhii, îmi elibera respirația lui bolnavă direct în față.
M-am strecurat în celula de lângă cea în care se afla călugărul, crezând că, astfel, voi auzi ce spune. Și ceva nesperat s-a petrecut. Câteva fascicule de lumină au străpuns întunericul ascunzătorii mele. Găurile și crăpăturile din vechiul zid de piatră ce separa cele două încăperi îmi îngăduiau să văd ce se întâmplă dincolo de el.

Iluminat de lămpile cu ulei împrăștiate peste tot, Benito lucra la o masă de lemn, sub care zăceau niște vase. Alături de paiele împrăștiate pe podea, probabil să absoarbă lichidele, adunau tot ce picura de pe masă. Pe pereți, niște unelte de măcelar, într-un colț un sac mare de sare și un scaun de îngenuncheat. Deasupra mesei mai era și altceva, însă din locul unde mă aflam nu izbuteam să deslușesc ce anume. Uriașul jupuia pielea cu spatula ascuțită pe care, de obicei, o foloseam pentru a amesteca pigmenții. Desprindea pielea de pe carnea pe care o lăsa să cadă pe podea, unde Gas aștepta să o mănânce. Și de fiecare dată când câinele mârâia că mai vrea, cunoscutul zâmbet strâmb se contura pe fața uriașului. Bărbatul înmuia apoi fâșiile într-un lighean cu apă și le răzuia din nou cu spatula. Dominicanul Fra Leandro, cu mâinile încrucișate pe pântec, vorbea cu cineva. Pesemne era străinul care intrase în biserică puțin înaintea mea, care acum stătea cu spatele la mine.
— Nu trebuie să te temi, Atotputernicul va ști cum să te răsplătească, rosti dominicanul. Ai făcut ceea ce, având în vedere poziția mea, nu era prudent să duc la îndeplinire eu. Dar mi-ai urmat instrucțiunile ca un fiu devotat, împărtășind cu mine povara pe care o presupunea sarcina aceasta. Curățăm acest oraș de Răul care lucrează în inimile și mințile oamenilor. Chiar și în cele luminate ale artiștilor, care, cu arta lor, hrănesc pofta și vanitatea. Femeile din tablourile lor sunt demoni deghizați în Grații. Vederea unei astfel de goliciuni sădește germenul carnalității și al libidoului, trezind instinctele pe care le credeam dispărute, chiar și în sufletele devotate lui Dumnezeu. Închipuie-ți ce se întâmplă cu omul de rând când admiră astfel de lucrări! Nu m-am gândit niciodată că vreunul dintre noi s-ar fi dedicat lucrării lui Satana!
— Dacă îmi îngăduiți, rogu-vă. Știu ce fac.
— Îți admir zelul, dar nu putem proceda ca în cazul celorlalți. Părintele Rafael este un om al Bisericii. Pedeapsa pentru portretizarea călugărițelor de la Descalzas, cu buze cărnoase, obraji roșii și glasul i-a tremurat, priviri fermecătoare și provocatoare, s-a oprit de parcă ar fi fost obligat să reprime ceva impetuos și violent, nu poate fi moartea. Timpul pe care i-l dăruim acum îl va ajuta să se întoarcă pe calea cea bună. Când această poveste se va fi terminat, va înțelege că a fost salvat de un miracol și atunci recunoștința sa pentru bunătatea arătată de Domnul nostru va fi de așa natură, încât își va îndrepta harul doar pentru a-l sluji pe Dumnezeu!
Nu-mi venea să cred urechilor! Omul pe care șeriful Torres îl urmărea de luni de zile era dincolo de zid, sub o mască de nebănuit.
— Nu te mâhni pentru ceea ce ai făcut, a continuat el. Bărbații cărora le-ai luat viața erau ființe nerecunoscătoare! Trădători de cel mai înalt nivel! a izbucnit.

— Îi urăsc, a intervenit celălalt. Îi urăsc pe toți.
Bărbatul vorbise calm, scandând fiecare cuvânt, dar vocea îi era atât de încărcată de furie, încât m-am cutremurat în spatele peretelui. O aură de răutate plutea în jurul celui ce se ascundea sub o mantie.
— Nu te pot contrazice. Ei cred că dăruiesc nemurirea cu amestecurile lor colorate, a adăugat călugărul cu un ton plin de resentimente, dar lucrările lor nu rezistă mai mult decât moartea cărnii. Se descompun mai lent decât un corp, e adevărat, dar sunt la fel de fragile ca oasele. Ei produc iluzii, Dumnezeu, viață veșnică.
Omul cu glugă își plecă fruntea în semn de supunere și de împărtășire a celor auzite. Dominicanul se mișca încet prin încăpere, în timp ce Benito își continua munca, învăluit în tăcerea la care surditatea îl condamnase din ziua incendiului, cu mulți ani în urmă.
Inchizitorul s-a apropiat de gaura prin care îi pândeam. Mătăniile legate de brâul rasei de călugăr se legănau sub pașii lui șchiopătători. Fra Leandro s-a oprit la o răsuflare distanță de crăpătură, iar coroana de rugăciuni mi-a blocat vederea. M-am retras instinctiv, de parcă m-ar fi descoperit dincolo de zid. Am așteptat o clipă să mi se calmeze bătăile inimii, apoi m-am întors iar să urmăresc. Nu reușeam să văd nimic altceva în afară de mătănii.
Sâmburi de măsline și perle.
Nu. O clipă!
Nu erau deloc ca acelea pictate de Goya în portretul inchizitorului. Arătau mai degrabă ca niște pietricele. Sau poate…
Dinți! Doamne Dumnezeule, erau dinți!
Monahul, mintea care pusese la cale crimele, nu rezistase tentației de a păstra o amintire din ceea ce credea că este opera sa. Ticălosul acela păstrase dinții victimelor! Cine știe cât de mult se bucura lăsându-i să i se strecoare printre degete când invoca binecuvântarea Fecioarei Preasfinte!
Deșertăciunea și ego-ul împotriva cărora lupta cu atâta încrâncenare îl înfășuraseră ca un giulgiu din cap până-n picioare!
— Dacă mai așteptăm, mulți vor încerca să scape și să caute protecție la cineva de încredere, așa cum a făcut Manolète, a sugerat necunoscutul.
Era ceva familiar în vocea aceea. Eram sigur că o mai auzisem, dar nu-mi aminteam unde. Între timp, mirosul de sânge care picura de pe masă în vasele de dedesubt îmi intrase în plămâni, îmi provoca greață.
— Niciun loc nu este sigur pentru ei, a rânjit dominicanul. Știu exact unde se ascund. Chiar și atunci când fug de ei înșiși.
Călugărul era duhovnicul nobilimii madrilene, al familiilor înstărite și al confraților. Cunoștea secretele, chiar și pe cele mai purulente, ale întregului oraș. Poate că tocmai așa aflase unde căutase azil Manolète. Totul începea să fie mai limpede pentru mine. El își alegea ținta, apoi

lăsa munca murdară omului său. Trebuie să fi fost cineva cunoscut și respectat de victime. Cui i-ar fi deschis un pictor ușa propriei case? Chiar dacă ucigașul se afla în libertate, un artist n-ar refuza vizita cuiva care i-ar putea comanda o lucrare și i-ar spori astfel faima. Mi-am amintit cuvintele maestrului când mi-a spus că Biserica este primul client al fiecărui pictor. Călugărul Fra Leandro era prea cunoscut la Madrid pentru a îndeplini acest rol. Dacă ar fi fost văzut în apropierea casei uneia dintre victime, cu siguranță ar fi fost recunoscut și raportat jandarmeriei. Un inchizitor nu putea fi judecat, dar rușinea suspiciunii oamenilor i-ar fi afectat iremediabil reputația. Tatăl meu spunea întotdeauna că bârfa își urmărește victimele precum un roi de muște care așteaptă să se transforme într-un cadavru unde să-și depună ouăle și să se reproducă. Bărbatul trebuie să-l fi trimis în numele lui pe complice, căruia victimele i-au deschis ușa fără nicio bănuială. Ceea ce nu s-ar fi putut întâmpla dacă s-ar fi prezentat, în schimb, cu Benito. Diformitatea lui nu ar fi ajutat la nimic.
Lupul trebuia să îmbrace blana unui miel.
— Când se va termina totul, ce vom face cu uriașul?
Benito nu-și dădu seama că era subiectul discuției. Continua să-l hrănească pe Gas cu bucăți de carne de om, în timp ce, pe masa de lemn, presăra sare câtorva resturi de piele.
— Nu constituie un pericol pentru noi, a explicat monahul Fra Leandro. Am avut grijă de el ani de zile la institutul Fuentederos, unde familia lui îl închisese. Au preferat să-l declare mort decât să-i dezvăluie monstruozitatea. M-am îngrijit de el și l-am învățat singura modalitate de a se pune în legătură cu lumea exterioară. Chiar și în starea în care se află, el știe ce înseamnă recunoștința. I-am ordonat să te ajute să muți corpurile pentru a induce în eroare jandarmeria și a făcut-o fără niciun efort sau remușcări. În schimb, a fost destul să-i spun că poate lua ceea ce-și dorește. Una peste alta, se mulțumește cu puțin. Piele. Nu e greu să-ți imaginezi ce face cu ea, și a indicat un suport de lemn încă gol. Să nu uităm pentru cine lucrează.
Să fiu al naibii! Povestea pe care mi-a spus-o Goya despre fratele său închis în institutul condus de călugăr era, prin urmare, adevărată!
— Dacă stăpânul său află, crezi că această creatură deformată nu va dezvălui numele noastre? s-a alarmat bărbatul cu glugă. Habar nu are ce este un secret, darămite să-l păstreze! Va fi sfârșitul misiunii noastre.
— Nu-ți face griji, a râs monahul. Goya nu-și va trăda niciodată servitorul. Pictorul mai degrabă și-ar lega lațul de gât cu propriile mâini, decât să știe că acesta este în pericol. Am motive întemeiate să spun asta. Ai încredere în mine. Mai mult de atât, dacă pânzele ar fi găsite, ar fi dar ceresc pentru noi. Văd deja titlul în El Diario de Madrid: „El Diablo, capturat. Celebrul artist reținut pentru dovezi

zdrobitoare”. Nici nu e nevoie să-ți murdărești mâinile cu sângele lui, că am și scăpat de șeriful Torres o dată pentru totdeauna.
Doamne Dumnezeule! Inchizitorul calculase fiecare mișcare pentru a arunca vina pe un țap ispășitor, iar el să iasă basma curată din această poveste. Omul ăsta mă dezgusta atât de mult, încât îmi înăbușea respirația.
— În orice caz, a continuat monahul, nu putem fi siguri că lucrul acesta se va întâmpla. Încă nu am terminat de curățat orașul de desfrâul care a pătruns în aer, în case, în haine și chiar în bucatele pe care le mâncăm. Broaștele, cu orăcăitul lor neîncetat, nu mă lasă să dorm nici ziua, nici noaptea.
Și-a dus mâinile la cap, de parcă o durere tocmai i-ar fi străpuns creierul.
— Trebuie să le reducem la tăcere! Domnul nostru Atotputernic cere ca misiunea să fie dusă la împlinire. Urmează Goya și mucosul cu părul roșu.
O lovitură ca de stilet îmi străpunse pieptul. Bătăile inimii erau înjunghieri ce mă loveau neîncetat în piept, provocându-mi convulsii necontrolate. Îmi înghițeam saliva, care devenise brusc grea ca plumbul lichid. Trebuia să fug, să-l anunț pe Goya și pe șeriful Torres, dar picioarele mele continuau să rămână nemișcate, înfipte în noroiul putred al celulei.
— Dacă ceea ce mi-ai spus e adevărat, a continuat bărbatul cu glugă, nu-l vom putea folosi pe Benito. Nu va colabora când va înțelege că victima este stăpânul său, iar El Diablo nu va ridica mâna împotriva băiatului.
Cei doi nu erau singuri în planul lor nebun! Omul cu glugă nu era ucigașul pe care îl urmărea Torres. Altcineva era! El Diablo nu se afla în acea încăpere.
— E adevărat, a rostit călugărul, care începu să umble din nou prin celulă, dar nu-ți face griji, îl vom aranja și pe băiat după maestrul său, încet și sigur. Nu îmi va fi greu să-l acuz că a avut o aventură cu gitana și să-l duc la spânzurătoare. Să ne gândim mai întâi la Goya. O vom face fără uriaș. De data aceasta, nu vom putea transporta corpul în altă parte. El Diablo a decis să acționeze în atelierul bărbatului. Îl urăște pe Goya mai mult decât oricine altcineva. Ura l-a orbit atât de mult, încât nu și-a dat seama că a fost folosit luni de zile. Iar ura nu regresează niciodată. Se aprinde doar. Uneori nici măcar răzbunarea nu o poate potoli. Cu perseverență, am canalizat acest sentiment către arta perversă a pictorilor. Neghiobul nu-și dă seama că a fost un simplu instrument pentru un scop înălțător. De altminteri, majoritatea bărbaților ucid pentru propriul orgoliu. Noi, prin voia lui Dumnezeu.
Călugărul era un om posedat, cu sufletul mai negru decât tăciunele.
— Fugi, a șuierat o voce feminină. Aleargă.

— Soledad, mi-a scăpat uitându-mă în jur după ea.
— Ce-a fost asta? a întrebat călugărul Leandro. Ai auzit? s-a întors spre străin.
Mi-am acoperit gura cu mâinile, în timp ce îmi blestemam sângele otrăvit. Oare m-au auzit? Frica m-a paralizat. Incapabil să fug, m-am ghemuit, convins că voi deveni invizibil. Am rămas cu ochii strâns închiși, în timp ce în urechi și gâtlej îmi răsunau bătăile inimii.
Cineva m-a prins de gât și m-a târât ca pe un câine râios. M-a aruncat cu forță în celula unde monahul și Benito mă priveau acum uimiți. Gas a venit spre mine dând din coadă, adulmecându-mă din cap până în picioare. Omul care mă apucase de gât mă luă acum de ceafă, forțându-mă să-mi plec fruntea.
— În genunchi în fața unui slujitor al Domnului! a strigat.
M-am supus. Din poziția în care mă aflam reușeam să văd doar vârful sandalelor lui Fra Leandro, ce ieșeau de sub veșmântul monahal. Aveam senzația că mișcam un trup care acum nu mai era al meu. Mă simțeam în afara lui, uitându-mă la acea scenă din exterior, fără niciun control asupra mea.
— Ești mai isteț decât credeam, a comentat călugărul. Dar, evident, nu îndeajuns, a râs el.
Tremuram și plângeam. Mă gândeam la Pepillo și la toate speranțele pe care și le pusese în mine. La durerea care l-ar fi ucis în fața trupului meu jupuit și abandonat în cotețul ăsta de porci.
— Uită-te la mine, mi-a poruncit.
Aș fi vrut să o fac din toată inima, dar nu reușeam. În spatele meu, bărbatul cu glugă mă apucă violent de bărbie, obligându-mă să ridic capul. Ochii călugărului sclipiră de entuziasm. În timp ce mă privea încântat, Benito, care nu pricepea niciun cuvânt, urmărea scena încercând să înțeleagă ce se întâmplă.
— Ne-ai făcut o mare favoare venind aici. De fapt, vei muri în această noapte, și și-a ridicat mâinile la nivelul centurii. Nu cred că trebuie să-ți mai explic nimic, de vreme ce ai tras cu urechea în tot acest răstimp.
I-am aruncat o privire uriașului. Știam că nu pot folosi limbajul semnelor pentru a-i cere ajutorul, deoarece inchizitorul îl cunoștea. Speram ca lacrimile mele să fie suficiente pentru a-l face să priceapă că sunt în pericol și am nevoie de ajutorul său. „Benito își apără numai familia, din care faci parte și tu, de altfel”, îmi spusese Goya, „și o face în felul lui”. Maestrul era convins că o ucisese pe Inès pentru a mă proteja. Dacă a fost într-adevăr așa, uriașul trebuie să fi crezut povestea cu fiul pe care Goya l-a avut cu Betsabè și să vadă în mine un nepot, cu condiția să cunoască semnificația acestui cuvânt. Niciodată nu sperasem atât de mult ca acea parte a poveștii să fie adevărată. Salvarea mea depindea de un om diform, arierat, surd și mut. Trebuia

doar să provoc o acțiune care să-i declanșeze o reacție.
— Dacă trebuie să mor, am gâfâit, simțind că aerul mă ocolește, vreau să știu cel puțin de mâna căruia dintre cei doi demoni prezenți aici.
— Unui condamnat la moarte nu i se va refuza o ultimă dorință, a răspuns binevoitor călugărul.
— Nu i-ați oferit aceeași oportunitate și lui Soledad înainte să-i rupeți gâtul! am simțit cum crește furia în mine.
— Mă refeream la creștini! Nu la o gitană vulgară și fără moralitate!
— Nenorocitul naibii! am adăugat scuipându-l.
Saliva aterizase la înălțimea mătăniilor, unde rasa de călugăr era pătată de multe picături mici de sânge, una lângă cealaltă, de-a lungul coapsei. Abia atunci am înțeles de ce bărbatul șchiopăta. Purta ciliciu. Monahul zâmbi de parcă afrontul nu ar fi lăsat urme, dar buzele îi tremurau. Complicele său, însă, nu s-a limitat la atât. Mi-a aplicat o lovitură în spate, trântindu-mă la pământ. Durerea mi-a iradiat în oase și mușchi, aruncându-mă brusc în propriul corp. Ghemuit, l-am văzut pe Benito scrâșnind din dinți și strângând spatula în pumn.
— Sunteți cel mai rău lucru pe care l-a născut acest pământ, am insistat, gâfâind.
O altă lovitură în coaste m-a făcut să mă ghemuisc și mai mult, luându-mi respirația.
— Ești un avorton al lui Dumnezeu, am spus în timp ce cuvintele mi se amestecau cu sângele pe care îl simțeam curgând din gură.
Privind în sus, spre tavanul celulei, am văzut fața atacatorului meu planând deasupra mea ca un șoim ce își urmărea prada.
Aș fi recunoscut paloarea aceea de martir între o mie de chipuri.
Era cea a bărbatului cu care se ciocnise Benito în timp ce mă luă de la bordel și pe care îl întâlnisem la recepția organizată de rege, la care mă dusese Goya ca să-mi dea prilejul să admir lucrările regale. Era omul ale cărui degete palide, subțiri și scheletice le sărutasem la palat. Pedro Santos de Bourbon, Marele Spaniei, discipol al călugărului.
— Ai vorbit prea mult, a șuierat bărbatul de sus.
Cu o mișcare rapidă, s-a aruncat asupra mea, așezându-se călare. Am încercat să mă apăr, dar el m-a apucat de mâini și m-a strâns cu o forță atât de mare, încât am simțit cum oasele degetelor se sfărâmau în strânsoarea lui. Am scos un țipăt! Îmi rupsese degetele! Bărbatul a profitat de durerea mea ca să mă strângă de gât, în timp ce pe chip și-a făcut loc un zâmbet neliniștitor. Mă zbăteam să mă eliberez. Am luptat cu toată puterea pe care o aveam în mine. În ciuda faptului că mâinile îmi erau sfâșiate, am reușit să-i prind o șuviță de păr și să i-o smulg. A țipat din cauza durerii provocate de gestul acesta, care n-a fost suficient pentru a reuși să fug. De altminteri, într-o clipită, era din nou pe mine.
Între timp, în spatele meu se întâmpla ceva. L-am auzit pe călugărul

Leandro înjurând, ocărându-l pe Benito. În timp ce mă zvârcoleam sub strânsoarea asasinului, am lovit cu piciorul lampa cu ulei de pe scaun. Lampa a căzut peste un morman de paie întins pe jos, care s-a aprins imediat. Cât mă luptam cu Pedro Santos, l-am văzut pe Benito lovindu-l cu pumnul pe monah. Pe urmă, a apucat un scaun și s-a năpustit asupra lui, izbindu-l de câteva ori în cap.
Aerul se subția ca un fir invizibil. Îmi simțeam limba atârnând într-o parte a gurii, iar pleoapele nemișcate, larg deschise spre ochii injectați de sânge. Eram pe punctul de a leșina când am văzut focul ridicându-se în jur, în timp ce o ploaie caldă și lipicioasă se revărsă asupra mea. Podeaua a tremurat sub o bubuitură violentă. Marele Spaniei s-a uitat în direcția lui Benito, și-a dat îngrozit ochii peste cap și a renunțat brusc la strânsoare. Chipul i se contractă într-un rânjet de groază. Întreaga celulă se învârtea în jurul meu. Imaginile cu ceea ce se întâmpla au devenit neclare, dar l-am recunoscut pe Gas mârâind, apoi aruncându-se asupra ucigașului și mușcându-l cu atâta mânie că făcu spume la gură. Între timp, respirația și-a făcut loc în plămâni, iar pieptul s-a umplut cu aer. Am reușit să stau în genunchi, dar tot nu aveam puterea să mă ridic. M-am frecat cu dosul mâinii la ochi, ca să mă curăț de lichidul ce mă împiedica să văd clar. Degetele au devenit de un roșu aprins. Benito a fugit din celulă, tremurând convulsiv și scoțând sunete de neînțeles, cuprins de panica provocată de flăcări. Aproape că m-am împiedicat de Gas, care între timp își înfipsese caninii în gâtul Marelui Spaniei și, fără să-l slăbească din strânsoare, îl târâse pe coridor ca pe o păpușă de cârpă. Trebuia să ies de acolo cât mai curând posibil. Focul ardea necontrolat, devorând tot ce îi stătea în cale. Cu aceeași rapiditate, fumul învăluise puținul aer care mai era. M-am ridicat în picioare și am văzut în dreapta mea corpul călugărului întins la pământ, cu veșmântul ridicat până la brâu și cu țepii ciliciului înfipți adânc în carne. O baltă de sânge se împrăștia sub trupul său. Dintr-o tăietură, în formă de zâmbet, izvora un lichid roșu vermilion.
Avea gâtul tăiat.
Pe lângă corp, spatula ascuțită a lui Benito.
M-am târât pe coridor, dar fumul de la vechea masă din lemn, scaunul de îngenuncheat și suportul din lemn devorate de foc îmi umpluse plămânii, iar acum se revărsa impetuos în afara celulei, în căutarea unei ieșiri, pe care însă nu reușea să o găsească. M-am prăbușit la pământ. Într-o stare de semiinconștiență, l-am văzut pe Benito ieșind din norii denși, apucându-l pe Gas, care rămăsese agățat de jugulara omului mort acum, strângându-l la piept și fugind cu el. Gigantul se întorsese, sfidându-și cea mai mare teamă, pentru a salva din nou pe cineva iubit. Avea să se întoarcă să mă salveze și pe mine? Căldura devenea insuportabilă. Chiar și podeaua pe care zăceam ardea ca un

aprins. Flăcările ajunseseră la ușile celulelor ce dădeau spre coridor și găsiseră un teren fertil în care să se înrădăcineze mai viguros. Mi-am imaginat-o pe Soledad, dincolo de zidurile Bisericii Colegiale, așteptându-mă. M-ar fi luat de mână și aș fi adulmecat parfumul său.
Ghimbir și vanilie.
Împreună am fi privit cum biserica se face cenușă.
O vedeam deja, în curtea bisericii, zâmbind în timp ce își întindea brațele pentru a mă întâmpina. Soledad râdea, râdea din suflet, în hohote, dar râsul, curând, nu mai era al ei. Tonul vocii aparținea unui bărbat. Un om care se bucura atât de ostentativ, încât părea că își pierduse complet mințile. Soledad a dispărut în mijlocul acelor râsete. Dintr-odată, ceva m-a ridicat și m-a aruncat înapoi în corpul dureros. Cineva mă luase de la pământ și mă strângea la pieptul osos. Am deschis ușor pleoapele și i-am căutat chipul în fumul gros. Nu am izbutit să-i întrezăresc trăsăturile. Cu ultimele puteri rămase înainte ca respirația să mă părăsească din nou, am întrebat:
— Unde mă duci? am murmurat.
— Dincolo de coșmar.
Am simțit cum căldura se estompează încet pe pielea mea, la fel și senzația că fața mi-ar fi fost cuprinsă de flăcări. M-am simțit atât de ușor, încât am bănuit că zbor. Dar, cu capul atârnând, nu vedeam altceva decât foc și ceață densă.

****

Trăiesc pe tărâmul unei veșnice nopți fără lună.
De când sunt aici, am atins viața de apoi de multe ori și de fiecare dată am fost scuipat îndărăt. Iadul m-a mistuit, pe urmă m-a regurgitat în râgâituri dezgustătoare, de parcă aș fi fost o mâncare stricată.
Prin ziduri trec voci, șoapte. Îmi strigă numele, îl lingușesc, îl blestemă. Poate că vocile pe care le aud sunt ale celor care au fost aici înaintea mea, ale celor care au murit aici. Le simt respirația pe față, duhoarea cadavrelor. Între zidurile temniței sunt și eu. Da, fac parte din ea. Unghiile mâinilor și ale picioarelor au crescut peste măsură, devenind rădăcini printre pietre. Umiditatea ce coboară din tavan se scurge pe chipul meu, iar cea care se ridică din pământ mi-a impregnat oasele. Zidul murdar mă consumă și mă devorează încetul cu încetul. Mă întreb dacă mă va înghiți sau mă va respinge și el, acoperindu-mă cu saliva ce miroase a moarte stătută.
Demonii nu și-au terminat încă treaba. Adăst următoarea farsă, următorul truc, următoarea tortură, știu că nu va trebui să aștept prea mult. De altminteri, se aud mișcări dincolo de ușă și zăresc o nuanță luminoasă.

Strâng ochii. Ce văd nu este posibil. Iarăși vreo capcană de-a lor. În mormântul meu există mereu numai întuneric. Totuși… culoarea aceea pare atât de vie, atât de aievea. Cu degetele afundate în perete, întind mâna spre gratii. Brațele mi se întind precum cleiul de pește. Buzele acum filiforme devin și mai subțiri din cauza efortului. Îmi simt colțurile gurii ajungând la lobii urechilor. Pielea de pe față pare de cauciuc și mă trage înapoi spre perete. Insist, scrâșnesc din dinți, împing. Ochii sunt acum două orbite fără pleoape pe care le simt aproape de ceafă. Dar cu cât mă apropii de gratii, cu atât culoarea devine mai intensă. Trebuie să ajung la ea! Vreau să-mi umplu capul de acea culoare care înaintează și dizolvă umbrele ce îmi sălășluiesc în minte!
O văd! E roșie!
Și arde de parcă ar fi un foc. În sfârșit, sunt mort! Porțile Iadului s-au deschis ca să mă întâmpine! Flăcările mistuie vechea ușă de lemn a temniței mele. Ultimul obstacol în calea intrării mele în viața de apoi arde! Căldura topește cleiul care mă ține ancorat de perete. Mâinile și picioarele se întorc la locurile lor, pielea îmi îmbracă din nou scheletul, iar corpul lovește resturile ușii reduse în cenușă. Roșul îmi invadează creierul. Îmbătat de culoare, merg înainte ca un nebun. Al meu e dansul orgiastic cu flăcările! Voi muri și voi trăi din nou în roșu! Slavă Domnului! Și râd! Râd în hohote de diavolul acela nătâng care nu știe că posedă cel mai strălucitor regat de pe pământ!
Însă… e ceva lângă mine. O marionetă, aruncată într-un colț ca o cârpă, e pe cale să fie cuprinsă de vâlvătaie. Nu, mă înșel! Nu este o păpușă! Nu am mai văzut un om de atâta amar de vreme, încât cu greu îi pot recunoaște! Este un băiat cu părul de culoarea flacărilor ce pare mort. Iadul l-a scuipat la fel ca pe mine. Trec mai departe, trebuie să găsesc ieșirea. Însă… dacă l-aș lua cu mine, aș avea certitudinea că nu voi fi singur și dincolo. Nu știu dacă am putere, dar trebuie să încerc. Mă aplec spre el. Îl apuc cât de bine pot și îl iau la pieptul meu slab. Nu știu încotro s-o apuc, dar cu siguranță nu pot rămâne aici pentru că încă nu văd poarta. Trebuie să o găsesc.
— Unde mă duci? a murmurat băiatul.
— Dincolo de coșmar.

****

La câteva săptămâni după incendiul din Biserica Colegială, viața în Madrid curgea lin, de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic. Brutarul se trezea ca să amestece apa cu făina, preotul se ridica din pat și își pleca fruntea în fața crucii, spălătoresele defilau de-a lungul malurilor Manzanarrei sub privirile pofticioase ale bărbaților aflați la muncă.

Pentru mine însă, nimic nu mai era ca înainte.
Ultimele raze ale soarelui care se filtrau oblic prin fereastră mi se păreau firele unei pensule gata să înveșnicească frumusețea pe pânză. Totuși, această viziune nu-mi revigora deloc starea de spirit, devenită cenușie ca penele unei mierle.
Fra Leandro și discipolul său muriseră în incendiu, la fel și Benito care, după ce s-a aruncat înapoi în flăcări pentru a-l lua pe Gas, s-a pierdut în labirintul temniței, unde l-a ajuns fumul, ucigându-l. Câinele meu, în schimb, ghidat de miros, a găsit calea și s-a salvat, dar nu s-a mai întors niciodată la atelierul lui Goya. Rătăcea pe străzile orașului, uneori făcându-și apariția la prăvălia lui Pepillo.
În ce mă privește, am rămas acasă la tata pe toată perioada convalescenței recomandată de doctorul Vega. Mi s-a spus că-i datoram viața părintelui Rafael. Bărbatul, eliberându-se din închisoarea în care monahul și complicele său îl închiseseră luni de zile, mă luase cu el și, fără să știe, mă dusese departe de rug. Cei care și-au oferit ajutorul în afara bisericii în flăcări povesteau că părintele Rafael îi întreba pe toți unde este poarta Iadului. Nu mi-a dat timp să-i mulțumesc pentru gestul său. La cinci zile după incendiu, am citit vestea sinuciderii sale în El Diario de Madrid. Cineva îl văzuse scufundându-se în apele Manzanarrei de unde n-a mai reapărut vreodată. Nebunia ce îl devora devenise o altă temniță, din care a scăpat odată cu moartea.
A fost inutil să-i istorisesc șerifului Torres ce se întâmplase în temnițele bisericii. Acuzațiile mele împotriva inchizitorului și a Marelui Spaniei, cât și lipsa de implicare directă a lui Benito în cele întâmplate nu au putut fi dovedite. Era cuvântul meu împotriva celui al Bisericii. În plus, stima pe care o aveam pentru Goya m-a determinat să trec cu vederea relația de rudenie dintre el și uriașul diform. Ascunzând aceste informații, povestea mea scotea la iveală lacune și discrepanțe, așa cum le numea Torres, ceea ce submina veridicitatea poveștii mele. Am înțeles imediat că mă băgasem singur în nisipuri mișcătoare înșelătoare. De fapt, dacă aș fi insistat asupra versiunii mele, Inchiziția ar fi găsit o modalitate de a mă învinovăți pe mine și pe uriaș pentru cele întâmplate. Așa că am pretins că am pierderi de memorie, că nu-mi amintesc. În felul acesta, declarațiile mele anterioare n-au mai fost socotite demne de încredere. În sfârșit, îmi rămânea doar să sper că totul va aluneca în uitare odată cu trecerea timpului.
Deși nu izbutisem să scot adevărul la iveală, mă simțeam ușurat fiindcă moartea lui Soledad fusese răzbunată și pentru că știam că tăcerea mea privind rudenia dintre Goya și Benito mă va lega indisolubil de maestrul meu. Monahul era mort și, împreună cu el, informațiile pe care le folosise în șantajarea pictorului în toți acești

ani. Nici Benito nu mai era, dar adevărul supraviețuiește morții, ca și bârfele și reputația ce pot urmări un om până în mormânt. Tăcerea mea avea să-i permită lui Goya să continue să picteze și să încânte lumea. În această privință, m-am gândit la portretul inchizitorului. Maestrul pictase rozariul alternând perle cu sâmburi de măsline. Cu siguranță recunoscuse dinții victimelor în mătăniile pentru rugăciuni ale monahului, dar fiind sclavul pactului cu dominicanul nu l-ar fi putut denunța nicicând. De aici și nevoia de a masca realitatea. El a trebuit să tacă protejând astfel secretul lui Benito și cariera sa de pictor de curte.

Odată cu trecerea zilelor, care luaseră cu ele și căldura acelei veri blestemate, cazul lui El Diablo dispăru din mintea madrilenilor.

Eu, în schimb, nu puteam să uit. Nu reușeam. Adesea, după ce visam mâini scheletice care se încleștează în jurul gâtului meu, luându-mi respirația, mă trezeam tresărind și zăream fața aceea palidă planând deasupra mea, redusă la un rânjet tulburător. Toată lumea îmi spunea că nu mai sunt același, că devenisem din ce în ce mai sumbru de când privisem moartea în față. Parțial era adevărat, dar cauza stării mele era alta.

Mâinile îmi tremurau constant.

Doctorul Vega a pus un diagnostic nemilos.

N-aveam să mai pictez niciodată.

Fracturile degetelor, extinse, prea numeroase și de diverse feluri, m-ar fi împiedicat să o fac.

Îmi spusese că îmi voi recăpăta parțial funcționalitatea mâinilor și poate, cu puțin exercițiu, mobilitatea degetelor se va îmbunătăți, dar nu va reveni la cum era înainte de accident.

Arta nu se mulțumește cu mai puțin.

Precizia din care se hrănea pictura n-avea să-mi mai aparțină. Visul unei vieți se făcuse scrum în focul de la Biserica Colegială.

Să privesc toată frumusețea din jurul meu și să nu o pot picta era o pedeapsă pe care nu o puteam suporta. O temniță mai grea decât cea în care fusese închis părintele Rafael.

Uneori mă surprindeam gândind că aș prefera să mor pe rug decât să fiu condamnat la o viață fără artă. În coșmarurile mele, Soledad plângea pentru că nu o mai puteam picta așa cum i-am promis. Dimineața, mă întorceam în atelierul lui Goya fără știrea tatălui meu. Îl imploram pe maestru să mă lase să admir portretul gitanei mele realizat pe pielea lui Manolète. Și rămâneam acolo, așezat în fața șevaletului, tăcut și neconsolat.

Pepillo minimiza starea mea de spirit. Părea ușurat că nu voi mai putea frecventa Real Academia din San Fernando și era fericit să mă aibă din nou în prăvălie. Repeta că, odată întors la muncă, aveam să uit repede cele întâmplate, așa că mi-a atribuit diverse sarcini,

încercând să-mi distragă atenția. Purificam uleiurile, pregăteam vopsele de chihlimbar sau apă cu săpun în care fierbeam pensule tari și vechi. Dar n-am mai ținut în mână niciuna.
Clipele cele mai grele erau la apusul soarelui. Atunci, nălucile pe care le întâlnisem în trecut se întorceau să mă viziteze. În capul meu se succedau imaginile corpurilor pictorilor jupuiți și al lui Inès. Frigul din temnița Bisericii Colegiale mi se strecura iarăși în oase și, într-o secundă, eram din nou în spatele acelui zid de piatră, spionând. Știam că acela care fusese mintea criminală și complicele său își pierduseră viața în incendiu, dar nu și asasinul însuși. De altfel, în discursul lor, ce-mi revenea în minte întotdeauna la fel, noapte de noapte, menționaseră o a treia persoană. „Cineva care îl urăște pe Goya mai mult decât oricine altcineva”, spusese monahul. Cineva atât de orbit de furie încât nu-și dăduse seama că fusese folosit de cei doi pentru planul lor diabolic.
El Diablo era liber și poate că nu-și reprimase deloc intențiile.
L-am informat pe maestru despre temerile mele și l-am implorat să fie atent.
— Nu sunt în pericol, a comentat el cu un văl întunecat în privire. Nu mai am nimic care să-l intereseze pe ucigaș.
Nici Goya nu mai era același după incendiu. Moartea lui Benito, dar, și mai mult, proiectul eșuat de a-i urma calea în lumea artei, îl transformase în marioneta pe care o portretizase într-unul din tablourile sale. O păpușă goală care se lăsa dusă de valul vieții. Scânteia care îi aprindea entuziasmul incontrolabil când picta, când îmi transmitea secretele tehnicilor sale sau în timp ce studia trăsăturile lui Soledad de pe pânză, dispăruse. Stinsă sub grămada de cenușă de la Biserica Colegială.
Ceea ce se întâmplase ne otrăvise viața mult mai mult decât plumbul.

****

În săptămânile ce au urmat incendiului, n-au existat crime care să fie atribuite lui El Diablo și, în sfârșit, ploaia începuse să coboare peste oraș. O ploaie măruntă cădea de ore întregi, una dintre acelea care înmoaie pământul mai mult decât o furtună și care se strecoară pe sub piele. Cu toată umiditatea aceea din aer, durerea din degete se intensificase în așa hal că mă împiedica să duc la capăt sarcini mai grele, nu însă și pregătirea uleiului folosit la amestecarea culorilor.
De fapt, cu puțin timp înainte să se înnoreze, Pepillo îmi poruncise să adun ultimele flori din răzorul din fața prăvăliei și să pregătesc uleiul de mac. Cunoșteam procedura pe de rost. Extrăgeam semințele negre,

le zdrobeam și presam în teasc și, pentru a realiza uleiul sicativ, le măcinam cu sticlă de Veneția.
Am aprins niște lămpi ca să pot lucra chiar și în întunericul serii iminente. De îndată ce am așezat florile pe masa de lucru, corola roșie atât de delicată s-a separat de tulpină. Am luat-o în palme. Era atât de rafinată în simplitatea sa și fragilă precum mama, a cărei amintire se voala an după an. Dintr-odată, îmi veni iar în minte imaginea portretului lui Betsabè realizat de maestru. În părul muzei sale, o floare roșie, ca în Umbrela de soare. Multe femei din Madrid obișnuiau să pună flori în păr și totuși chipul lui Betsabè avea ceva care mă atrăgea cum nu mi se mai întâmplase vreodată în fața altor portrete. Povestea pe care mi-o spusese Goya despre incendiul din casa copilăriei sale și soarta lui Benito la sanatoriul Fuentederos îmi fusese confirmată de cuvintele călugărului Leandro în subsolul bisericii. Atunci de ce ar trebui să mintă maestrul cu privire la restul? Mama mea chiar a pozat pentru el?
Betsabè avea chipul ei?
Dar, mai presus de toate, eram fiul lui?
Căutam să alung aceste gânduri, așa cum faci cu o muscă sâcâitoare. Durerea îmi cuprinsese deja mâinile, nu trebuia să o adaug și pe cea a sufletului. Aveam de pregătit ulei de mac și trebuia să mă grăbesc, căci florile n-aveau să țină prea mult. Apoi, să separ petalele pentru a extrage mai ușor semințele. Neajutorate între degetele mele dureroase, acestea păreau niște picături de sânge. Mâinile mele nu erau atât de diferite de corpurile torturate ale nazarenos[1] în timpul procesiunilor de Paște sau de inima zdrobită a tatălui meu pentru că o pierduse prea repede pe femeia pe care o iubea.
Fiecare avea propriul martiriu de suportat.
Dar petalele acelea, împrăștiate pe masa de lucru, îmi evocau mult mai mult decât aceste gânduri. De altfel, erau la fel cu cele pe care le văzusem în trăsura lui Benito când mă luase de la lupanar și cu cele care zăceau pe pământ în temnițele Bisericii Colegiale, laolaltă cu petele de sânge.
Le văzusem cu adevărat sau erau rodul imaginației mele? Inima a început să-mi bată neregulat. Simțeam că leșin. Aveam nevoie de un scaun. Mi-am prins capul între mâini, vrând să calmez înjunghieturile ce mă iradiau odată cu acele amintiri. S-au intensificat și au devenit tot mai violente de fiecare dată când respingeam monstruoasele suspiciuni ce se formulau și se îndreptau într-o direcție tot mai inacceptabilă.
Ca un fulger ce străpunge brusc întunericul nopții, am reasamblat bucățile acelui mozaic înainte complicat, acum mult mai clar și teribil.
— Te simți bine, Manuèl?
Tatăl meu apăruse în camera din spatele prăvăliei. Cu șorțul legat în

jurul șoldurilor, stătea și mă privea îngrijorat.
— De ce-ai făcut-o? am murmurat îngrozit, cu o voce sugrumată.
— Am făcut ce? a întrebat el derutat.
Se uita la mine cu ochi mirați, ca atunci când privirea se întoarce într-un punct în care înainte era ceva, iar apoi acel ceva nu mai există.
Am luat niște petale de mac între degete și le-am lăsat să alunece pe masă.
— Erai în trăsura maestrului când am plecat de la lupanar. Tu l-ai dus pe Benito la bordel!
— Fiule…
— Erau petale din astea în trăsură, l-am întrerupt înainte să aibă timp să formuleze o minciună credibilă pentru urechile mele. Câți oameni din Madrid se plimbă cu un mac în mână?
Expresia de pe chipul său îmi dădu de înțeles că am dreptate.
— Nu te puteam abandona în atelierul acelui om, neprotejat, a spus cu tandrețe. Ești fiul meu. Nu puteam sta aici fără să știu nimic de tine săptămâni întregi. Călugărul Leandro mi-a potolit grijile și a avut amabilitatea de a pune pe cineva să te supravegheze.
— Amabilitate, am răspuns pe un ton de parcă aș fi băut oțet.
Trebuia să-mi imaginez că iscoadele monahului nu fuseseră puse la ușa mea pentru a-i conduce la Soledad, ci dintr-o altă pricină. De altfel, după executarea ei, spionii inchizitorului au rămas oricum la locul lor, aparent fără motiv, pentru că gitana mea nu mai era în viață. Însă, după ceea ce auzisem în temnița bisericii, eram convins că dominicanul avea intenții diferite, nu doar să stea cu ochii pe mine. Ne spiona, pe Goya și pe mine, pentru a găsi momentul prielnic să ne ucidă.
— Nu puteam să te las cu una dintre femeiuștele alea! I-ai fi provocat prea multă durere mamei tale! Când am aflat în ce direcție te îndreptai, l-am informat pe Goya și i-am cerut o trăsură, dar a trebuit să-l iau și pe servitorul lui cu mine. M-am îndepărtat când acea creatură a intrat să te caute în lupanar. Nu-mi permiteam să fiu zărit într-un astfel de loc, aș fi pierdut toți clienții de la prăvălie. Fiule, încearcă să înțelegi, zâmbi el, era vorba despre sănătatea ta, despre renumele familiei Alvèra, dar, mai presus de toate, despre sufletul tău.
— Dumneata ai fost, și angoasa înainta în valuri copleșitoare în pieptul meu. Dumneata ai ucis-o pe Inès, nu Benito.
— Nu mă privi așa, doar am încercat să te protejez, a continuat. Dacă ai fi reușit să intri la Real Academia, crezi că ușuratica aceea nu ți-ar fi cerut nimic în schimbul secretului întâlnirii voastre? Ai fi fost șantajat ca mulți dintre artiștii acestui oraș lipsit de morală! Am eliminat o problemă înainte ca ea să existe. În primele săptămâni de după plecarea ta, Gas m-a vizitat de câteva ori. Așa s-a întâmplat și când, într-o seară, am atras prostituata în prăvălie. A fost ușor, a

zâmbit el. Dar, de data aceea, Gas nu a venit singur, ci în compania uriașului. Benito a zărit trupul și s-a bucurat ca un copil în fața unei pungi cu dulciuri. Zâmbind strâmb, a pus-o pe umeri cum ai pune un sac cu pene. Nu știu ce a făcut cu corpul ei, am aflat apoi din ziar. Nu regret, dacă asta vrei să știi. Am făcut ce ar face orice tată de dragul fiului său. Poate că acum nu mă poți ierta, dar când vei avea copii, vei înțelege.

Incapabil să țip sau să fac altceva, am rămas nemișcat printre suspinele ce îmi zguduiau pieptul. Un singur gând aveam în minte.

Tatăl meu ucisese.

Și știam că nu se întâmplase doar o dată.

Înfăptuise și alte orori pentru a mă proteja.

Mi-am amintit că mă gândisem că ucigașul trebuie să fi fost cineva căruia un pictor nu ar ezita să-i deschidă ușa și că un preot era figura perfectă. Dar care artist și-ar fi respins furnizorul de încredere? Pepillo gestiona cea mai renumită prăvălie din Madrid și datorită reputației acesteia a intrat în casele clienților însoțit de protejatul inchizitorului, un potențial și important client. Împreună au țesut pânza de păianjen, în care au căzut victimele cu o ușurință dezarmantă.

— Câți oameni ai ucis?

Tatăl meu a ezitat. S-a apropiat încet. A luat un scaun și l-a târât pe podea. S-a așezat în fața mea, dar a rămas tăcut.

— Câți… pentru mine? l-am presat, cu lacrimi abia reținute.

— De ce mă întrebi asta?

— Petalele de mac. Le-am văzut în temnița Bisericii Colegiale. Doar cei care cunoșteau planul călugărului Leandro puteau ști ce se întâmplă acolo jos. Iar dumneata ai fost acolo. Ai împrăștiat petalele ca să găsești calea de ieșire din labirint, am înghițit în încercarea de a continua, fără să mă las copleșit de plâns. Dumneata l-ai ajutat pe monah și pe Marele Spaniei să înfăptuiască acele crime? Cu cât sânge te-ai pătat pe mâini? am adăugat făcând o pauză mai lungă, căutând puterea de a merge mai departe. Te rog să-mi spui că nu este adevărat! am simțit cum prima lacrimă îmi curge pe obraz. Spune-mi că mă înșel, l-am implorat.

— Nu, fiule. Nu pot face asta, a recunoscut el.

O sudoare neașteptată am simțit-o înflorindu-mi pe sub haine. Disperarea îmi cuprinse stomacul, în timp ce bătăile inimii îmi zvâcneau în tâmple.

— Dumneata ești El Diablo, am murmurat.

Ploaia care bătea în ferestre provoca un zgomot insuportabil. Întunericul serii își afunda încet tentaculele în încăpere. Lumina slabă din lămpi întuneca pielea lui Pepillo, oferindu-i umbre adânci, de parcă atingerea unui cărbune i-ar fi marcat conturul ochilor și al pomeților. Tăcerea tatălui meu o luam drept recunoașterea propriei

vinovăției.
— L-ai fi omorât și pe Goya?
— El era singurul meu scop, a spus cu capul plecat, dar nu ți-aș fi distrus niciodată visul de a deveni pictor, căci știam că acest om este singurul capabil să te ajute. N-aș fi acționat înainte să fii admis la Real Academia, a adăugat frământându-și degetele nervos.
— De ce maestrul? De ce toți acei nevinovați înaintea lui? Ce au făcut ei atât de îngrozitor?
— Trebuia să o răzbun pe mama ta, și și-a ridicat brusc privirea, care îi ardea de ură.
Fălcile încleștate și răceala cu care rostise acele cuvinte m-au făcut să tremur. Pentru o clipă, n-am descoperit în el nimic din tatăl pe care îl cunoșteam și îl iubeam.
— Am bănuit întotdeauna că nu ești fiul meu, și-a înduplecat tonul, dar ea n-a recunoscut niciodată. Nașterea ta prematură, culoarea neobișnuită a părului și pasiunea pentru pictură nu le-ai moștenit din familia mea sau a mamei tale. Însă, dragostea pe care am simțit-o pentru ea și pentru tine m-a ajutat să las deoparte îndoielile. Când te-am ținut în brațe pentru prima dată, mi-am dat seama că orice i s-a întâmplat mamei tale înainte de a mă întâlni nu mai conta pentru mine. Eram o familie, a adăugat încrezător. Dar la expoziția de artă de acum câteva luni, suspiciunile mele au devenit realitate. Ajuns în fața tabloului lui Goya, am recunoscut-o imediat. Purta o floare roșie în păr, ca atunci când am întâlnit-o la procesiunea de Paște, acum mulți ani. În tablou, ținea în poală un cățeluș cu aspect trist, ceea ce însemna o sarcină deloc fericită. Alături, un tânăr ce îl înfățișa pe Goya, care promitea că o va proteja cu umbrela sa de răutatea vieții, dar care a abandonat-o, în schimb, pentru a-și urma ascensiunea artistică. De fapt, la scurt timp după nașterea ta, s-a căsătorit cu Josefa Bayeu, sora celor doi pictori de Curte.
Povestea pe care Goya o istorisise despre relația cu muza sa, care n-ar fi putut să-l susțină niciodată să ajungă pictor la Curtea regală, și despre copilul avut împreună, părea mai puțin absurdă rostită de tatăl meu. Părea cu putință.
— Mama ta a făcut doar ceea ce credea că este potrivit pentru tine. A găsit un bărbat care ți-ar fi putut fi tată. Și sunt onorat că m-a ales pe mine. Dar Goya nu se mulțumise că îi ruinase viața, voia să o distrugă și pe a mea. Cu câteva luni în urmă, a intrat în magazin susținând că și-a recunoscut fiul nelegitim în pictorul de madone care picta în curtea Bisericii Colegiale. Susținea că Madona pe care o înfățișai a fost amanta lui. Mă pregăteam să-l dau afară, când mi-a vorbit de peineta, pieptenele de argint cu libelulă pe care mama ta îl folosea mereu pentru a-i ține părul de la tâmplă, atunci am înțeles. Îl descrisese cu lux de amănunte, încât nu putea fi o simplă coincidență. Goya a vrut

să te ia de lângă mine cu orice preț. A fost atât de impresionat de culoarea pe care o pregăteai, Rose Dorè, încât mi-a promis că va face din tine un mare artist, stimat și celebru chiar și dincolo de granițele spaniole. Pricepi? Cum ți-aș fi putut refuza un astfel de viitor? Savuram deja succesul tău și mândria îmi umfla pieptul. Nu ai fi fost ca alți pictori depravați! Nu ai fi pictat femei corupte. Ai fi fost un portretist de sfinți, martiri și coruri de îngeri cerești! Cel mai bun pictor pe care Biserica noastră l-ar fi avut vreodată în slujba ei! Însă, nu i-aș fi îngăduit acelui om să te îndepărteze de mine, a mârâit el.
— Nu înțeleg… De ce ai acceptat planul inchizitorului și ai omorât alți pictori?
— I-am mărturisit monahului suferința mea, faptul că erai departe de casă ca să înveți o artă, de care era greu să te folosești în mod înțelept și luminat. I-am mărturisit temerile mele, dar am păstrat tăcerea cu privire la restul. Nimeni nu trebuia să știe că nu ești fiul meu. Nici măcar Dumnezeu. Din comentariile monahului am înțeles ura pe care o simțea inchizitorul față de unii artiști, ale căror opere le considera ofensatoare și diabolice. Eu doar m-am folosit de furia lui pentru a-mi atinge scopurile.
Spusele lui Fra Leandro îmi reveneau în minte de parcă le-ar fi rostit în clipa aceea. Era convins că el se folosise de cel care comandase crimele, însă nu și-a dat seama că se întâmplase exact opusul.
— M-am prefăcut că m-am supus misiunii sale, a continuat, în timp ce o îndeplineam pe a mea. Nu l-am putut ucide pe Goya înainte de aș fi ținut făgăduiala, dar voiam să știe că moartea îi sufla în ceafă, că mai devreme sau mai târziu ar fi ajuns și la el, că cercul se închidea în jurul lui din ce în ce mai mult, și a ridicat vocea, scrâșnind din dinți. Uneori, frica ucide înainte de moartea însăși. De asemenea, aveam nevoie ca jandarmeria să nu-și concentreze investigațiile în jurul lui Goya, căci cercetându-l doar pe el, ar fi descoperit adevărul despre originile tale. Un pictor celebru cu un fiu nelegitim nu era o carte de vizită tocmai bună pentru un tânăr ambițios. La Curte, ți-ar fi distrus cariera, ți-ar fi știrbit talentul extraordinar, iar Biserica nu ar fi comandat nicio lucrare unui bastard. Nu puteam permite asta. A trebuit să amestec cărțile. Pricepi? Trebuia să…, glasul îi pieri în gâtlej.
I-am ascultat mărturisirea fără să clipesc, ajunsesem să mă simt vinovat. Tatăl meu nu bănuia ce fel de picturi realizasem deja în atelierul maestrului. M-am întrebat dacă m-ar fi ucis și pe mine, dacă ar fi aflat.
— Nu trebuie să te temi, am șoptit epuizat, ești și vei fi singurul tată pe care l-am cunoscut vreodată.
Pepillo mi-a strâns mâna într-a lui și a izbucnit într-un plâns eliberator. Lacrimile i s-au amestecat cu petalele de mac împrăștiate

pe masa din lemn. Frica de a mă pierde a fost cea care l-a determinat să comită acele acte abominabile și nu îl puteam învinui pentru cele întâmplate.
— Nu voi vorbi cu șeriful Torres și cu nimeni altcineva. Va fi taina noastră. În schimb, va trebui să-mi promiți că nu-i vei face niciun rău maestrului.
Cuvintele lui Goya când a spus că nu mai avea nimic care să-l intereseze pe ucigaș îmi deveniseră brusc foarte limpezi.
— Tată, eu nu mai pot picta. Maestrul nu mai are motive să mă îndepărteze de tine, am rostit înghițind tristețea care se transformase în salivă amară. Dar, dacă mă iubești, nu mă lăsa să mor între aceste patru ziduri.
Tata m-a privit uimit. Nu pricepea la ce anume mă refeream.
— Degetele mele nu-mi vor mai îngădui să devin pictor, nu voi putea înfățișa sfinți, martiri și coruri de îngeri cerești, dar totuși te pot face mândru pregătind tot ce este necesar pentru un om care să facă în schimb acest lucru. El este ceea ce ai vrut tu ca eu să devin.
Pepillo și-a ridicat ochii umflați de plâns și mi-a atins cu mâna obrazul. Știam că îi ceream să mă întorc la cel mai mare vrăjmaș al său.
— Îți promit că voi fi acasă în fiecare seară și voi pregăti cea mai mare parte a materialelor aici, în prăvălie. Astfel voi fi aproape de tine, dar dă-mi voie ca munca mea să contribuie la crearea unor opere de artă fără precedent. Lasă-mă să slujesc lui Dumnezeu slujindu-l pe Goya și geniului său. Nu face existența mea zadarnică.

****

Cântecul broaștelor ce însoțise acea vară aridă nu se mai auzea de săptămâni întregi. Toamna sosise deja atunci când, cu binecuvântarea lui Pepillo, m-am întors în slujba lui Goya. În vreme ce înaintam pe străzi, soarele cald lumina norii joși, proiectând reflexii roz oblic pe colină, dezvăluind o înșiruire de clarobscur, ocru, verde și gri.
Doar Dumnezeu știa ce aș fi dat să pot picta din nou!
Mi-am înecat frustrarea în aciditatea stomacului, care a transformat-o într-un nod în gât. Când am intrat în atelier, m-a întâmpinat Goya, cu o mulțumire întipărită pe chip, de parcă ar fi pariat pe întoarcerea mea și ar fi câștigat.
— Să pregătesc culorile, maestre? am întrebat melancolic.
— Da, Manuèl. Avem mult de lucru, și umbra unui zâmbet îi traversă fața.
Am măcinat pigmenții și am purificat uleiurile până a sosit timpul să

plec acasă. Întunericul, laolaltă cu umbrele sale, căzu curând peste Madrid. Când bezna se strecura în dormitorul meu, m-am privit în geamul ferestrei. Pe fundalul nopții, păream palid, fantomatic. Mă simțeam obosit, consumat până la os. Am privit apoi dincolo de reflexia mea și am văzut orașul. O ceață ușoară, ce se ridica din Manzanarre, ascundea conturul caselor. M-am gândit la răutatea care pare să prindă viață pe ascuns la apus, ca mai apoi să se nască în zori, în nemernicia oamenilor.
Eram păstrătorul tainei lui Pepillo, care își pătase mâinile cu sânge și a lui Goya, care o înfățișa pe Betsabè pe pânză din piele umană.
Eu însumi eram o taină.
În reflexia ferestrei, lângă ovalul chipului meu, apăru cel al lui Soledad. Gitana mi-a înconjurat umerii, iar eu i-am respirat parfumul, ce izbutea să aducă pacea în valea chinurilor mele. Dar nu eram singuri.
Cineva ne privea de dincolo de geam.
Mi-am întors fața de la fereastră și am tras perdelele. Nu-mi plăcea că luna privea pe furiș în casa mea, la lucrurile mele, în mine însumi.
Nu-mi plăcea că lumina străpungea chiar și ungherele cele mai întunecate, acolo unde ascunsesem grozăviile acelei veri blestemate.

1. Persoană care defilează ca un penitent în procesiunile din Săptămâna Mare, îmbrăcată, în general, într-o tunică de culoare purpurie (în limba spaniolă, în original – n.r.).

MULȚUMIRI

Transmit cele mai calde mulțumiri editurii Lebăda Neagră și colaboratorilor acesteia, care au făcut posibilă publicarea romanului meu în România.

Mulțumesc din suflet doamnei Alina Monica Țurlea, pentru că a tradus opera mea cu toată inima și cu multă înțelepciune.

Mulțumesc agentului meu literar, Piergiorgio Nicolazzini, care a făcut reală călătoria romanului Ucenicul lui Goya dincolo de frontierele italiene.

Editorului meu Gianni la Corte, Giovannei Burzio, întregului personal al editurii și autorilor care știu cum să facă din târgurile de carte momente de întâlnire într-adevăr unice.

Agentului meu literar Leonardo di Lascia pentru toate mesajele sale cu verbul la plural: „Facem, vedem, mergem, vorbim”… e minunat să nu ne simțim singuri! Mulțumiri infinite, de asemenea, către întreaga echipă a agenției sale „Proiect despre scris”, pentru munca deosebită. Nu ați încetat nicio clipă să mă sprijiniți și suportați! Sunteți indispensabili!

Fabianei Redivo, ale cărei sfaturi m-au ghidat și ajutat, de-a lungul anilor, să mă perfecționez în ale scrisului, să cred în potențialul meu și să îndrăznesc să visez. Înțelepciunea inimii ei a făcut ca acest roman să devină mai bun decât l-aș fi putut face eu singură.

Sfintei Lucia care, într-o noapte, acum mulți ani, mi-a făcut cadou prima mașină de scris și cartea Povești la telefon de G. Rodari.

Mamei mele, care m-a învățat cea mai prețioasă virtute, de a „nu mă culca pe lauri”.

Tatălui meu, care nu citește o carte dacă nu-i cel puțin cu un mort.

Sofiei și lui Fabio, care, în timpul scrierii romanului, au suportat povara de a avea o mamă și o soție cu un picior în casă, iar celălalt într-o lume a artei, umbrelor și sângelui.

Femeilor din grupul The Squad, care de-a lungul timpului a avut diverse nume, dar care, în esență, a rămas, din fericire, întotdeauna același. Pentru Laura Bissoli („blondădarnuprea”), Rosa Silletta („pitbull”, precum și „Mara Maionchi în versiunea calabreză”) și Michela Biasca

(„bloggerfărăpielesublimbă”). Mulțumesc, „fetelor”, pentru afecțiunea și buna dispoziție pe care mi le oferiți necondiționat. Ele susțin că a da peste o persoană cu aceeași tulburare mentală este o coincidență,

peste două, un mare noroc, peste trei, o binecuvântare! Acest roman este și al vostru.
Lui Diego Romeo, prieten, coleg de suferință și books-reader, pentru că a citit și a apreciat în manuscris romanul…, dar, mai presus de toate, pentru că nu l-a demolat!
Doamnelor Francesca Caldiani și Eleonora Rossetti, pentru telefoanele și mesajele lor, care au venit în ajutorul creativității mele. Vă mulțumesc pentru toate momentele în care m-ați împiedicat să renunț!
Lilianei Lancini, medic la „Spedali Civili” din Brescia, pentru sfaturile sale. După telefoanele noastre la ora cinei, când discutam despre cadavre, tăieturi de cuțit și jupuire, a fost mai ușor să încep o dietă!
Soniei Bertotto, căreia i-am confiscat timp de doi ani volumul Manual practic de tehnică picturală. Mulțumesc pentru răbdare și pentru discuția despre artă și restaurare!
Scrisului, care m-a salvat, mă salvează și mă va salva întotdeauna de partea mea întunecată, chiar dacă, așa cum susține Goya în roman, „în abisul în care ne scufundăm găsim inspirația pentru arta noastră”.
Frumuseții, în diferitele sale forme, pentru că e capabilă să înalțe sufletul uman și să-l scoată din mizeriile vieții, aducând lumină în întunericul spiritului.
Lui Manuèl Alvèra, naratorul acestei povești străvechi, datorită căruia am putut să trăiesc, să respir, să admir, să mă plimb pe străzile frumosului Madrid de la sfârșitul anilor 1700, dar, mai presus de toate, să iubesc geniul extraordinar și vizionar al lui Francisco Goya.
În sfârșit, le mulțumesc tuturor celor care continuă să urmărească atent creația mea literară. Credeți sau nu, dragi cititori, aprecierea și prietenia voastră sunt un bun prețios, stimulul necesar pentru a merge mai departe în această minunată meserie de povestitor.